

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
MÜZİK ANABİLİM DALI

BURDUR HALK DANSLARININ
MELODİ, RİTİM VE HAREKET ANALİZİ

Burak TORTOP

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Prof. Dr. Cengiz ŞENGÜL

ANTALYA- 2022

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
MÜZİK ANABİLİM DALI

BURDUR HALK DANSLARININ
MELODİ, RİTİM VE HAREKET ANALİZİ

Burak TORTOP

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Prof. Dr. Cengiz ŞENGÜL

ANTALYA- 2022

T.C.

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ

Güzel Sanatlar Enstitüsü Müdürlüğü

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

...../...../.....

Burak TORTOP

İmzası

ii

T. C.

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ

Güzel Sanatlar Enstitüsü Müdürlüğü

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Burak Tortop tarafından hazırlanan “BURDUR HALK DANSLARININ MELODİ, RİTİM VE HAREKET ANALİZİ” başlıklı bu çalışma 15/06/2022 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Sibel PAŞAOĞLU YÖNDEM

Başkan

İmza

Prof. Dr. Cengiz ŞENGÜL(Danışman)

Üye

İmza

Doç. Dr. Zeynel TURAN

Üye

İmza

ÖNSÖZ

Burdur halk dansları, uzun bir geçmişe sahip tarihi ve kendine özgü melodik yapısı, ritimleri, dans hareketleri, giyim kuşamı, çalgıları gibi unsurları ile Teke yöresi halk kültürünün büyük bir parçası durumundadır. Burdur halk dansları türleri ile ilgili çeşitli çalışmalar incelendiğinde, bu dansların melodi ritim ve hareket bütünlüğünün birlikte incelenmesinin eksik kaldığı gözlemlenmiştir.

Bu çalışmada, Burdur yöresinde icra edilen; teke zortlatması, kıvrak zeybek (teke zeybeği), düz/kırık hava, kabardıç, alyazma zeybeği, avşar zeybeği, serenler zeybeği, guluman zeybeği, iğnem düştü yerlere zeybeği ve top şeker zeybeği danslarının üçlü partiyon şeklinde gösterimi yer almaktadır. Partisyonda, dansların melodi ve ritimleri notaya alınmış, hareketleri ise aynı partiyon içerisinde ölçü bazlı adım cümleleri ile yazıya dökülmüştür.

Lisansüstü eğitimim süresi boyunca akademik bilgi birikimi ile her türlü tecrübesinden faydalandığım, zaman ve mekan gözetmeksizin çalışmalarımı sürekli destekleyerek yanımda olan danışman hocam sayın Prof. Dr. Cengiz ŞENGÜL'e, iki yıl boyunca değerli bilgilerini paylaşan hocalarım Prof. Dr. Sibel PAŞAOĞLU YÖNDEM'e, Prof. Dr. Gökmen ÖZMENTEŞ'e ve Doç. Dr. Hazan KURTASLAN'a, ayrıca tez jürisinde yer alan yapıcı önerileri ile çalışmama katkı sağlayan çok değerli hocam Doç. Dr. Zeynel TURAN'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Tez çalışmam süresince, bana kıymetli zamanlarını ayırarak fikirlerini paylaşan, alanlarında çok değerli; A. Tolga YAŞKAYA, Ahmet Ali SELÇUK, Ali BEDEL, Cemil KORKUT, Deniz DİNCEL, Deniz YILDIZ, Ersen BALHAN, Güntekin ONARAN, Hasan ÖZER, Mehmet TAŞKIN, Metin TOPAL, Mevlüt ÖZ, Nurgül MIHLADIZ, Onur UĞURBAŞ ve Şevval DAĞ'a teşekkürlerimi sunarım.

Hayatımın her döneminde sabrı, sevgisi, desteği ile hep yanımda olan aileme ve kıymetli eşim Aylin TORTOP'a, son olarak tez çalışmamda isminden feyz aldığım yaşama sevincimiz kızım Melodi TORTOP'a sonsuz sevgi ve teşekkürlerimi sunarım.

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
Güzel Sanatlar Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Burak TORTOP
	Numarası	20195301004
	Anabilim Dalı	Müzik
	Danışmanı	Prof. Dr. Cengiz ŞENGÜL
Tezin Adı		BURDUR HALK DANSLARININ MELODİ, RİTİM VE HAREKET ANALİZİ

ÖZET

Teke yöresi içerisinde yer alan Burdur, yöre insanı tarafından en çok bilinen ve halk dansları olan illerin başında gelmektedir. Bu çalışmada yer alan dans türleri; teke zortlatması, kıvrak zeybek (teke zeybeği), düz / kırık hava, kabardıç, alyazma zeybeği, avşar zeybeği, serenler zeybeği, guluman zeybeği, iğnem düştü yerlere zeybeği, top şeker zeybeğinden oluşmaktadır.

Bu araştırmanın amacı, Burdur halk danslarının melodi, ritim ve hareket özelliklerini incelemektir. Bu çalışmanın yönteminde, nitel verileri kavrayabilmek amacıyla betimsel analiz, ayrıntılı olarak inceleme ve yorumlama yapabilmek amacıyla da içerik analizi uygulanmıştır.

Çalışmada Burdur yöresindeki teke zortlatması, kıvrak zeybek (teke zeybeği), düz/kırık hava, kabardıç, alyazma zeybeği, avşar zeybeği, serenler zeybeği, guluman zeybeği, iğnem düştü yerlere zeybeği, top şeker zeybeği danslarına eşlik eden melodiler ile yöresel çalım teknikleri doğrultusundaki ritimlerin, dansçıların figürsel hareketleriyle birlikte uyum oluşturulabilmesi amacıyla melodi, ritim ve hareket kombinasyonları üçlü partiyon şeklinde verilmiştir.

Çalışma, Burdur yöresine ait dansların melodi veya melodilerinin seçilmesi, ritimlerinin yöresel çerçevede çeşitlendirilerek örneklendirilmesi, dansçıların figürsel hareketlerinin analizi yapılarak yazıya dökülmesi ve bu unsurların bütünleştirilerek notalandırılmasıyla sonuçlandırılmıştır.

Anahtar kelimeler: Türk Halk Dansları, Burdur Halk Dansları, Teke Yöresi, Teke Zortlatması, Kıvrak Zeybek (Teke Zeybeği), Düz/Kırık Hava, Kabardıç, Zeybek.

T.R.
AKDENİZ UNIVERSITY

Institute of Fine Arts

Student	Name Surname	Burak TORTOP
	Number	20195301004
	Department	Müzik
	Advisor	Prof. Dr. Cengiz ŞENGÜL
Thesis name		MELODY, RHYTHM AND MOVEMENT ANALYSIS OF BURDUR FOLK DANCE

ABSTRACT

Burdur, which is located in the Teke region, is one of the most known provinces by the local people and has folk dances. The types of dance in this study are; teke zortlatması, kıvrak zeybek (teke zeybeği), düz / kırık hava, kabardıç, alyazma zeybeği, avşar zeybeği, serenler zeybeği, guluman zeybeği, iğnem düştü yerlere zeybeği, top şeker zeybeği

The aim of this research is to examine the melody, rhythm and movement characteristics of Burdur folk dances. In the method of this study, descriptive analysis was applied in order to comprehend qualitative data and content analysis was applied in order to examine and interpret in detail.

In the study, the melodies accompanying the teke zortlatma, kıvrak zeybek (teke zeybeği), düz/kırık hava, kabardıç, alyazma zeybeği, avşar zeybeği, serenler zeybeği, guluman zeybeği, iğnem düştü yerlere zeybeği, top şeker zeybeği dances in Burdur region and the rhythms in line with the local playing techniques were given in the form of a triple score in order to create harmony with the figurative movements of the dancers.

The study was concluded by selecting the melody or melodies of the dances of the Burdur region, sampling their rhythms by diversifying them within the local framework, analyzing and writing down the figurative movements of the dancers and integrating these elements and notating them.

Keywords: Turkish Folk Dances, Burdur Folk Dances, Teke Area, Teke Zortlatması, Kıvrak Zeybek (Teke Zeybeği), Düz/Kırık Hava, Kabardıç, Zeybek

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK SAYFASI	i
YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU	ii
ÖNSÖZ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xii
TABLolar DİZİNİ.....	xiv

BİRİNCİ BÖLÜM

1.GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu.....	3
1.2. Alt Problemler	4
1.3. Amaç	5
1.4. Önem	5
1.5. Varsayımlar	6
1.6. Sınırlılıklar.....	6

İKİNCİ BÖLÜM

2. KURAMSAL ÇERÇEVE	7
2.1. Dans, Halk Dansları, Anadolu’da Dans	7
2.2. Türk Halk Dansları ve Türleri	8
2.3. Teke Yöresi ve Teke Yöresi Müzik Kültürü	12
2.4. Burdur Yöresi ve Burdur Halk Dansları.....	28

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.YÖNTEM	39
3.1. Araştırmanın Modeli	39
3.2. Veri Toplama Araçları.....	39

3.3. Verilerin Toplanması ve Analizi	39
--	----

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR ve YORUM	42
4.1. Burdur Halk Dansları İçerisinde 9/16'lık Ritmik Yapıda Olan “Teke Zortlatması” Dansına Ait Melodi, Ritim ve Hareket Analizi	42
4.1.1. Teke Zortlatması Dans Akışı Melodi, Ritim Analizi	45
4.1.2. Teke Zortlatması Dans Akışı Hareket Analizi	54
4.1.2.1 Tek Ayak Adımı	55
4.1.2.2. Tek Sallama Adımı	56
4.1.2.3. Tek Ayak Dönme Adımı	57
4.1.2.4 Çift Ayak Adımı	57
4.1.2.5. Çift Sallama Adımı	58
4.1.2.6. Alkışlı Sallama Adımı	59
4.1.2.7. Çift Ayak Dönme Adımı	60
4.1.2.8. Koşma Adımı	61
4.1.2.9. Koşmalı Dönme Adımı	62
4.1.2.10. Çift Ayak Düşme Adımı	62
4.1.2.11. Topuk Diz Vurma Adımı	63
4.1.2.12. Kollu Çökme Adımı	64
4.1.2.13. Alkışlı Çökme Adımı	65
4.2. Burdur Halk Dansları İçerisinde 9/8'lik Ritmik Yapıda Olan “Kıvrak Zeybek (Teke Zeybeği)” Dansına Ait Melodi, Ritim ve Hareket Analizi	66
4.2.1. Kıvrak Zeybek (Teke Zeybeği) Dansı Akışı Melodi, Ritim Analizi	69
4.2.2. Kıvrak zeybek (Teke Zeybeği) Dans Akışı Hareket Analizi	76
4.2.2.1. Beşli Adım	76

4.2.2.2. Altılı Adım	77
4.2.2.3. Koşma Adımı	78
4.2.2.4. Beşli Dönme Adımı.....	79
4.2.2.5. Altılı Dönme Adımı.....	80
4.2.2.6. Koşmalı Dönme Adımı	81
4.2.2.7. Kollu Çökme Adımı	82
4.2.2.8. Alkışlı Çökme Adımı	83
4.2.2.9. Ayak Burun Adımı	83
4.3. Burdur Halk Dansları İçerisinde 4/4'lük Ritmik Yapıda Olan “Düz / Kırık Hava” Dansına Ait Melodi, Ritim ve Hareket Analizi.....	84
4.3.1. Düz / Kırık Hava Dans Akışı Melodi, Ritim Analizi	87
4.3.2. Düz/Kırık Hava Dans Akışı Hareket Analizi	93
4.3.2.1. Ezme Adımı	94
4.3.2.2. Dönme Adımı	95
4.4. Burdur Halk Dansları İçerisinde 2/4'lük Ritmik Yapıda Olan “Kabardıç (Gabardıç)” Dansına Ait Melodi, Ritim ve Hareket Analizi.....	96
4.4.1. Kabardıç (Gabardıç) Dans Akışı Melodi, Ritim Analizi	98
4.4.2. Kabardıç (Gabardıç) Dans Akışı Hareket Analizi	102
4.4.2.1. Sekme Adımı	103
4.4.2.2. Ayak Burun Vurma Adımı	103
4.4.2.3. Dönme Adımı	104
4.5. Burdur Halk Dansları İçerisinde 9/2'lik Ritmik Yapıda Olan “Alyazma Zeybeği” Dansına Ait Melodi, Ritim ve Hareket Analizi Nasıldır?	104
4.5.1. Alyazma Zeybeği Dans Akışı Melodi, Ritim Analizi	106
4.5.2. Alyazma Zeybeği Dans Akışı Hareket Analizi	111

4.5.2.1. Topraklama Adımı	112
4.5.2.2. Giriş Adımı.....	113
4.5.2.3. Dönme Adımı	114
4.5.2.4. Topuk Diz Vurma (Sallama)Adımı	115
4.5.2.5. Tek Diz Çökme Adımı	116
4.5.2.6. Çift Diz Çökme Adımı	117
4.5.2.7. Atılma Adımı.....	118
4.5.2.8. Kapatma Adımı	119
4.6. Burdur Halk Dansları İçerisinde 9/4'lük Ritmik Yapıda Olan “Avşar Zeybeği” Dansına Ait Melodi, Ritim ve Hareket Analizi.....	119
4.6.1. Avşar Zeybeği Dans Akışı Melodi, Ritim Analizi	121
4.6.2. Avşar Zeybeği Dans Akışı Hareket Analizi	125
4.6.2.1. Giriş Adımı.....	126
4.6.2.2. Dönme Adımı	127
4.6.2.3. Topuk Diz Vurma (Sallama) Adımı	128
4.6.2.4. Tek Diz Çökme Adımı	129
4.6.2.5. Çift Diz Çökme Adımı	129
4.6.2.6. Atılma Adımı.....	130
4.6.2.7. Kapatma Adımı	131
4.7. Burdur Halk Dansları İçerisinde 9/8'lik Ritmik Yapıda Olan “Serenler Zeybeği” Dansına Ait Melodi, Ritim ve Hareket Analizi.....	132
4.7.1. Serenler Zeybeği Dans Akışı Melodi, Ritim Analizi	134
4.7.2. Serenler Zeybeği Dans Akışı Hareket Analizi	138
4.7.2.1. Giriş Adımı.....	139
4.7.2.2. Tek Dönme Adımı.....	141

4.7.2.3. Çift Dönme Adımı.....	141
4.7.2.4. Topuk Diz Vurma (Sallama) Adımı.....	142
4.7.2.5. Tek Diz Çökme Adımı	143
4.7.2.6. Çift Diz Çökme Adımı	144
4.7.2.7. Üç Diz Çökme Adımı.....	145
4.7.2.8. Atılma Adımı.....	145
4.7.2.9. Dönmeli Atılma Adımı.....	146
4.7.2.10. Kapatma Adımı	147
4.8. Burdur Halk Dansları İçerisinde 9/4'lük Ritmik Yapıda Olan “Guluman Zeybeği” Dansına Ait Melodi, Ritim ve Hareket Analizi.....	148
4.8.1. Guluman Zeybeği Dans Akışı Melodi, Ritim Analizi.....	149
4.8.2. Guluman Zeybeği Dans Akışı Hareket Analizi.....	152
4.8.2.1. Topuk Diz Vurma (Sallama) Adımı	152
4.8.2.2. Çökmeli Dönme Adımı	153
4.8.2.3. Tek Diz Çökme Adımı	154
4.8.2.4. Dönme Adımı	155
4.9. Burdur Halk Dansları İçerisinde 9/8'lik Ritmik Yapıda Olan “İğnem Düştü Yerlere” Dansına Ait Melodi, Ritim ve Hareket Analizi.....	156
4.9.1. İğnem Düştü Yerlere Zeybeği Dans Akışı Melodi, Ritim Analizi.....	158
4.9.2. İğnem Düştü Yerlere Zeybeği Dans Akışı Hareket Analizi.....	161
4.9.2.1. Temel Adım.....	161
4.9.2.2. Dönme Adımı	163
4.9.2.3. Çökme Adımı	165
4.10. Burdur Halk Dansları İçerisinde 9/8'lik Ritmik Yapıda Olan “Top Şeker Zeybeği” Dansına Ait Melodi, Ritim ve Hareket Analizi.....	166

4.10.1. Top Şeker Zeybeği Dans Akışı Melodi, Ritim Analizi	168
4.10.2. Top Şeker Zeybeği Dans Akışı Hareket Analizi	171
4.10.2.1. Temel Adım.....	171
4.10.2.2. Yarım Dönüş Adımı	173
4.10.2.3. Tam Dönüş Adımı	175

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ VE ÖNERİLER	177
5.1. Sonuç	177
5.2. Öneri.....	182
KAYNAKÇA.....	184
EKLER	189
ÖZGEÇMİŞ	197

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1.	Çatal Höyükte Bulunan Duvar Resimleri.....	8
Şekil 2.	Teke Yöresi Haritası.....	13
Şekil 3.	9/16'lık Ritmik Usul Örneği.....	15
Şekil 4.	9/8'lik Ritmik Usul Örneği.....	18
Şekil 5.	2/4'lük Ritmik Usul Örneği.....	19
Şekil 6.	Serneler Zeybeği Ritmik Usul Örneği.....	21
Şekil 7.	İğnem Düştü Yerlere Zeybeği Ritmik Usul Örneği.....	22
Şekil 8.	Hüseyini Makamı Dizisi.....	25
Şekil 9.	Gülizar Makamı Dizisi.....	25
Şekil 10.	Uşşak Makamı Dizisi.....	25
Şekil 11.	Hicaz Makamı Dizisi.....	25
Şekil 12.	Nihavent Makamı Dizisi.....	26
Şekil 13.	Rast Makamı Dizisi.....	26
Şekil 14.	Çargah Makamı Dizisi.....	26
Şekil 15.	Buselik Makamı Dizisi.....	26
Şekil 16.	Eviç Makamı Dizisi.....	27
Şekil 17.	Nikriz Makamı Dizisi.....	27
Şekil 18.	Saba Makamı Dizisi.....	27
Şekil 19.	Burdur Haritası.....	29
Şekil 20.	Fes / Poşu.....	35
Şekil 21.	Gömlek.....	35
Şekil 22.	Cepken.....	35
Şekil 23.	Kuşak.....	35

Şekil 24.	Kolon.....	35
Şekil 25.	Çakşır.....	35
Şekil 26.	Yün Çorap.....	36
Şekil 27.	Çarık.....	36
Şekil 28.	Yemeni.....	36
Şekil 29.	Fes.....	37
Şekil 30.	Yazma.....	37
Şekil 31.	Alınlık.....	37
Şekil 32.	İçlik.....	37
Şekil 33.	Üçetek.....	37
Şekil 34.	Cepken.....	37
Şekil 35.	Şalvar.....	38
Şekil 36.	Önecek.....	38
Şekil 37.	Arkalaç.....	38
Şekil 38.	Yün Çorap.....	38
Şekil 39.	Yemeni.....	38
Şekil 40.	Çarık.....	38

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo.1 Teke Zortlatması Dansı Zaman, Düzüüm, Figür İlişkisi	55
Tablo.2 Kıvrak zeybek (Teke Zeybeği) Dansı Zaman, Düzüüm, Figür İlişkisi	76
Tablo.3 Düz/Kırık Hava Dansı Zaman, Düzüüm, Figür İlişkisi	93
Tablo.4 Kabardıç (Gabardıç) Dansı Zaman, Düzüüm, Figür İlişkisi.....	103
Tablo.5 Alyazma zeybeği Dansı Zaman, Düzüüm, Figür İlişkisi.....	112
Tablo.6 Avşar zeybeği Dansı Zaman, Düzüüm, Figür İlişkisi.....	125
Tablo.7 Serenler zeybeği Dansı Zaman, Düzüüm, Figür İlişkisi	139
Tablo.8 Guluman zeybeği Dansı Zaman, Düzüüm, Figür İlişkisi	152
Tablo 9 İğnem Düştü Yerlere zeybeği Dansı Zaman, Düzüüm, Figür İlişkisi	161
Tablo 10 Top Şeker Zeybeği Dansı Zaman, Düzüüm, Figür İlişkisi	171

BİRİNCİ BÖLÜM

1.GİRİŞ

Kültür, insanların birbiri ile etkileşimi sonucu yaşayarak oluşan geniş bir olgudur. Bu olgunun temel taşlarını oluşturan unsurlardan birisi de toplumun kaynaşması bakımından ortaya çıkmış olan halk oyunlarıdır. “Bu özelliklerinden dolayı, halk oyunları; insanların duygularında ortak bir anlam, düşüncelerinde milli bir şuur meydana getirmesi, toplum dayanışmasını ve kaynaşmasını sağlaması özellikleri ile farklı sosyoekonomik yapıya sahip, farklı din, dil ve ırktan gelen insanları bir araya getiren önemli bir sosyalleşme aracı olarak tanımlanabilir. Çalışma bulgularından hareketle, halk oyunlarının toplumsal gelişime önemli katkılar sağladığı söylenebilir” (Karacan Doğan, Yetim, 2011, s. 42-43).

Halk oyunları, oyun ve estetik ilişkisini en iyi boyutlarda yansıtan oyun türlerinden bir tanesidir. Coşku ve devinim halindeki insan bedeninin güzelliği, en iyi ifadesini halk oyunlarında bulmaktadır. Halk oyunları estetik algılamının önemli öğeleri olan ezgi ve ritim ile doludur. Estetik, insanların kendilerini ifade etme biçimleriyle birleştiğinde, bunu sağlayıcı öğe olarak halk oyunları ortaya çıkmaktadır (Sümbül, 1997, s. 2).

Halk oyunlarının, aşamalar halinde gelişerek, yerel oyun kültüründe kendine özgü bir gelenek oluşturduğu söylenebilir. Bu bağlamda her toplumda olduğu gibi Türk toplumunun da kendine özgü halk oyunu kültürü olduğu bilinmektedir. Tiyatral gösterimi ile halkın eğlencesi haline gelmiş seyirlik oyunlar ile söz ve müzik eşliğinde oynanan halk oyunları, Türk Halk oyunları içerisinde çeşitlenen türlerdir. Halk oyunları içerisindeki köy seyirlik oyunlarını Cem İçyar şu şekilde; “Seyirlik ve Köy Seyirlik Oyunları, içinde ritüel barındıran, ritüellerin kaynaklık ettiği ve zamanla eğlence amaçlı ve taklide dayalı hal almış oyunlardır”, belirtmiştir (İçyar, 2016, s. 69). Dolayısıyla Söz ve müzik eşliğinde icra edilen halk oyunları, insan bedeninin disipline edilmiş hareketleri ile bütünleşmesi sebebiyle “Halk Dansları” olarak da adlandırılı bilinir. “Dans basit olarak iki temel özellikten meydana gelir; form ve zaman. Dans, sanat formu olarak insan bedeninin etkileyici özelliklerine dayanır” (Kırkan, 2015, s. 15).

Türk halk danslarının, bulundukları yöreye, sözlü veya sözsüz melodilerine ve ritmik seyrine göre zengin bir mozaik oluşturduğu bilinmektedir. Nitekim Türk halk danslarının icrası esnasında dansçıların, beden hareketleri ve kullandıkları geleneksel giysiler de bu mozağin ayrılmaz parçalarıdır. Öte yandan Türk halk danslarının zaman, yer, sanatsal estetik bakımından herhangi bir kaygı gütmmediği ve genellikle doğal ortamlarda tamamen kendiliğinden ortaya çıktığı söylenile bilinir. Bu nedenle Türk halk dansları özünde düzensiz şekilde gelişen geleneksel bir yapıdadır. Bu geleneksel yapıdaki dansların, günümüz halk dansları unsurlarıyla birlikte icra edilmesinden dolayı ortaya çıkan kurgusal farklılıkların, bir hayli çelişki yarattığı görülmektedir. Günümüzde halk danslarının, icra amacı, icra yeri alanı, zamansal sergilenişi gibi kriterleri oluşturulan bir yarışma haline çevrilmiş olması, geleneksel dans kurgusundaki unsurlara çoğu yerde ve zamanda sahne sanatları uygulanmasını öne sürmektedir. Dolayısıyla dansın içeriğini oluşturan en temel unsurlardan melodi, ritim ve dansçı hareketlerinin, dansta birliktelik ve uyumun oluşması bakımından, bir bütün olarak ele alınmasının önemi ortaya çıkmaktadır.

Anadolu'da icra edilen, çeşitli melodi ve dans türüne sahip, ritmik yapısı genelde hareketli olan ayrıca insanı coşkulu, kudretli, hüzünlü, duygusal hislere sürükleyen Türk halk dansları türlerinden birisi de Teke yöresindedir. Teke yöresi olarak bilinen bölgenin içerisindeki yerleşim yerlerinden Burdur ilinde, Teke yöresi halk dansları kültürünün, yoğun bir şekilde görünmesi, Burdur'un Teke yöresinin başkenti olarak ithaf edilmesine yol açmıştır. Ayrıca Burdur'un; Teke yöresi içerisindeki diğer illere sınırının olması, kültürel açıdan stratejik bir konumda yer aldığını göstermektedir. Bu zengin folklorik yapının içerisinde müzik ve halk dansları Burdur'un en önemli unsurları durumundadır.

Cumhuriyet'in ilanı sonrasında milli kültür politikası çerçevesinde gelişen araştırmalar ile Türkiye 'de, kültürün var olduğu her bölgede olduğu gibi Teke bölgesinde de çalışmalar yapılmıştır. "Folklorun kadrolarından olan halk oyunları çalışmaları bilimsel anlam ve içerik bakımından batıda çok önceleri başlamasına rağmen bizde ise tamamen Cumhuriyet Devri'nin büyük ve verimli kültür hareketleri içinde görülmektedir" (Gerek, 1997, s. 81). Teke Bölgesi içerisinde yer alan Burdur

ve ilçelerinde, kültürün birbirinden ayrılmaz unsurlarından olan müzik ve halk oyunları için derleme ve arşivleme çalışmaları olduğu bilinmektedir. Cumhuriyetin ilk yıllarında bu yana yapılan çalışmalarda gerek kayıt teknolojisinin yetersiz kalması gerekse ulaşım problemlerinden kaynaklanan durumların yaşanması, Teke yöresine ait zenginliğin arşivlenmesi konusunda sınırlı kaldığını göstermektedir. Yöre adına literatür çalışması yapıldığında halk danslarının genelde müzik notalarının arşivleme ve geliştirme çalışmalarına ağırlık verildiği görülmüştür. Bu yüzden yapılan çalışmaların, halk danslarının diğer unsurlarından olan ritim, dans ve kurgu gibi öğelerinde daha kısır kaldığı söylenebilir. Bu çalışmada Burdur halk danslarının melodi, ritim ve hareket analizi yorumlanarak yapılacaktır.

1.1.Problem Durumu

Teke yöresi halk dansları yüzlerce yıllık geçmişiyle, Orta Asya'dan Anadolu'ya uzanmış bir "Yörük-Türkmen" kültürüdür. Çoğunlukla Batı Toroslara yerleşen Yörük-Türkmen boyları kendi kültürünün müziğini, dansını ve geleneksel giysilerini de beraberinde getirmiştir. Türk kültürünün önemli bir ögesi haline gelen teke yöresi müziği ve dansı, yoğun olarak Burdur ili ve civarında görülmektedir.

Teke yöresi müziği ve dansı ile ilgili olarak Burdur ilinde yapılmış farklı çalışmalarla birlikte, yöre danslarının melodi, ritim ve hareket yapısının birlikte çok incelenmediği tespit edilmiştir.

Zengin dans çeşidi bulunan Burdur'da; teke zortlatması, kıvrak zeybek (teke zeybeği), düz/kırık hava, ağır-yürük zeybekler gibi dans türleri bulunmaktadır. Burdur yöresindeki, teke zortlatması, kıvrak zeybek (teke zeybeği), düz hava gibi dans türlerinin; türkülerinin, yörede birden fazla olması sebebiyle, ritmik usulleriyle dillendirildiği de görülmektedir. Yani bu danslar icra edilmek istendiğinde; örneğin "teke zortlatması" yerine ritmik usul adı olan "9/16'lık" (9/16'lık ritimde istenilen bir türkü anlamında) çalınır denilir. Bu durumda dansçılara eşlik eden müzisyenlerin dans icrası esnasında aklına birden fazla türkü gelip istediği türküyü icra etmesi, dansçıların adım hareketleriyle arasında uyumsuzluğu ortaya çıkarabilmektedir. Fakat bu durum özellikle zeybek danslarında olmak üzere ismine özel danslarda geçerli değildir. Bu dansların melodisi ve dans hareketleri tek tür olduğundan icra

edilmek istendiğinde, örneğin “serenler zeybeği” ya da “gabardıç” çalınır denilir. Öte yandan Burdur yöresindeki dans türlerinin hiçbirinde dansçıların adım/figür hareketlerinin ritmik usulü ve düzüümü değişmez. Fakat Burdur yöresi içerisinde farklı bölgelerde, genellikle dansçıların toplu bir hareket icrası yerine, bireysel dansçıların; icranın içinde bulunduğu durumlara göre (duygu, mekan, zaman, fizik vb.), farklı kombinasyonlarla hareket icrası görüldüğü için, dansçıların hareket esnasındaki adım sıralamaları değişmeye yol açabilir. Bu nedenle çoğu bölgede birbirinden farklılık gösteren dansçıların hareket esnasındaki adım sıralamaları, doğaldır ki melodi ve ritim uyumunu da etkilemektedir.

Yukarıda belirtilen Burdur yöresi halk danslarının melodi, ritim, hareket bütünlüğünü etkileyen sebepler doğrultusunda araştırmanın problem cümlesi şu şekilde oluşturulmuştur:

Teke Yöresi Burdur halk danslarının, melodi, ritim ve hareket bütünlüğü nasıldır?

1.2. Alt Problemler

1.2.1. Burdur halk dansları içerisinde 9/16’lık ritmik yapıda olan “Teke Zortlatması” dansına ait melodi, ritim ve hareket analizi nasıldır?

1.2.2. Burdur halk dansları içerisinde 9/8’lik ritmik yapıda olan “Teke Zeybeği (Kıvrak Zeybek)” dansına ait melodi, ritim ve hareket analizi nasıldır?

1.2.3. Burdur halk dansları içerisinde 4/4’lük ritmik yapıda olan “Düz Hava” dansına ait melodi, ritim ve hareket analizi nasıldır?

1.2.4. Burdur halk dansları içerisinde 2/4’lük ritmik yapıda olan “Kabardıç” dansına ait melodi, ritim ve hareket analizi nasıldır?

1.2.5. Burdur halk dansları içerisinde 9/2’lik ritmik yapıda olan “Alyazma Zeybeği” dansına ait melodi, ritim ve hareket analizi nasıldır?

1.2.6. Burdur halk dansları içerisinde 9/4’lük ritmik yapıda olan “Avşar Zeybeği” dansına ait melodi, ritim ve hareket analizi nasıldır?

1.2.7. Burdur halk dansları içerisinde 9/8’lik ritmik yapıda olan “Serenler Zeybeği” dansına ait melodi, ritim ve hareket analizi nasıldır?

1.2.8. Burdur halk dansları içerisinde 9/4’lük ritmik yapıda olan “Guluman Zeybeği” dansına ait melodi, ritim ve hareket analizi nasıldır?

1.2.9. Burdur halk dansları içerisinde 9/8’lik ritmik yapıda olan “İğnem Düştü Zeybeği” dansına ait melodi, ritim ve hareket analizi nasıldır?

1.2.10. Burdur halk dansları içerisinde 9/8’lik ritmik yapıda olan “Top Şeker Zeybeği” dansına ait melodi, ritim ve hareket analizi nasıldır?

1.3. Amaç

Bu araştırmanın amacı, Burdur halk danslarının melodi, ritim ve hareket özelliklerini incelemektir.

1.4. Önem

Geleneksel müzik kültürü içerisindeki teke yöresine ait zengin dans türleri ile müzik unsurları, araştırmacı ve icracıların ilgi odağı olmuştur. Burdur ilinde görülen halk danslarını tür ve biçimlerine göre ayırırken dansların icra farklılıklarının ortaya konulması yöredeki dans kültürü açısından önemlidir.

Burdur halk danslarına ait melodi ritim ve hareket akışlarının, üçlü partiyon şekliyle birlikte bir bütün olarak ele alınması, alandaki araştırmacılar için bir kılavuz olabileceği düşünülmektedir. Ayrıca yöredeki melodilerin, ritim kalıplarının ve dans adım figür hareketlerinin uyumu sağlanması açısından, bu unsurların birlikte kayıt altına alınması yöre kültürü açısından da önem taşımaktadır.

Gelecek nesile kaynak olma amacı taşıyan bu çalışmada yer alan dansların, nasıl icra edildiği, dansların öğrenimi bakımından da ilgi çekici olması düşünülmektedir. Bu yüzden mesleki müzik eğitimi alanlarında ve özellikle halk oyunları bölümlerinde eğitim materyali olarak kullanılması bu çalışmanın önemini vurgulamaktadır.

1.5. Varsayımlar

- Araştırmada kaynak olarak kullanılan video görüntülerinden elde edilen dans hareket kombinasyonlarının ve müziklerinin doğru icra edildiği,
- Anlatımlarda dansçıların müzikal ve ritmik bilgiye sahip olduğu,
- Bu danslara ve müziklere ait alınan uzman görüşlerinin geçerli olduğu,
- Yapılan çalışmanın; kullanılan yöntemle örtüştüğü,
- Araştırmada kullanılan veri toplama unsurlarının, araştırma için güvenilir ve geçerli olduğu,
- Araştırma için elde edilen verilerin güvenilir ve yeterli olduğu varsayılmıştır.

1.6. Sınırlılıklar

Bu araştırma Burdur yöresine ait; Teke Zortlatması, Kıvrak Zeybek (Teke Zeybeği), Düz/Kırık Hava, Kabardıç, Alyazma Zeybeği, Avşar Zeybeği, Serenler Zeybeği, Guluman Zeybeği, İğnem Düştü Zeybeği ve Top Şeker Zeybeği danslarının melodi, ritim ve hareket analizi ile sınırlıdır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Dans, Halk Dansları, Anadolu’da Dans

Zaman olarak insanlığın varoluş tarihinden itibaren süregeldiği tahmin edilen dans, bir takım vücutsal hareketlerin oluşumu olarak tanımlanabilir. “Dans, bir bireyin hem bedeni hem de zihni ile kurguladığı bir harekettir. Dansçı kendini, bedeni ve bedeninde oluşan hareketleri aracılığı ile ifade eder. Beden dili olarak dans ve hareketler yolu ile duygular, istekler dile getirilir. Doğal çevrede olduğu gibi dans kendiliğinden ortaya çıkmıştır, bağımsız olarak var olur ancak aynı zamanda çevresini de etkiler” (Kırkan, 2015, s.15).

Dansın zamanla, yaşanan her dönemde bireyler ve toplumlar arasında iletişimi sağladığı; bireylerin ve toplumların eğlence amaçlı etkinliklerinde gereksinim duyulan bir sanat türü haline geldiği benimsenmiştir. Sanatın içerisine yer edinmiş bu hareketlerin gerek inançsal amaçlardan gerekse yaşanmış olaylardaki eylemleri anlatma ihtiyacından ortaya çıktığı bilinmektedir.

Dans tarih öncesi çağlardan günümüze kadar yaşayan bütün medeniyetlerde görülen ortak bir sanat eylemidir. En ilkel toplumlardan en modern toplumlara kadar, her toplumda ve yaşadığı her dönemde varlığını devam ettiren dans, insanlığın ortak dillerinden birisidir. Dans, sürekli gelişen ve bu gelişmelere bağlı olarak birçok alternatif tanımlarını bünyesinde toplayan evrensel bir sanattır (Şengül ve Dursun, 2016, s. 78).

Bir insanın, kendini anlatma ifadelerinden olan dans, içinde bulunduğu toplumdan etkilenmiş bir kültür olgusudur. Nesilden nesille aktararak süregelen bu olgu aynı zamanda müzik ve ritimle de bütünleşerek topluma hizmet eden bir hazinedir. Bu sebeple dans toplumların kendi kimliğini oluşturarak medeniyet beşiğinde yer almasını sağlayabilmektedir.

Bir kültür ögesi olan müzik, kültürün diğer öğeleriyle etkileşim içinde olmasından dolayı içinde filizlendiği toplumun tüm kültür öğelerini taşır ve bunları sürekli biçimde geleceğe iletir. Birey kendi kültür ve geleneklerini müziği ve danslarıyla tanır (Şengül, 2007, s. 927).

Farklı zamanlarda dünyanın farklı medeniyetlerine ev sahipliği yapmış Anadolu coğrafyası, birçok kültürü üzerinde barındırmış zengin bir mozaiktir. Bu durumun, yapılan arkeolojik kazılar ve bilimsel çalışmalar doğrultusunda kanıtlandığı bilinen bir gerçektir. Yapılan kazı çalışmaları ile ortaya çıkan kültür hazinelerinden dans, Anadolu’da çok eski zamanlardan bu yana dünya kültür mirasına katkı sağladığını göstermiştir.

Anadolu'nun dans geleneği çok eskilere dayanır. Yakın zamanlarda İngiliz arkeolog James MELAART, Konya'nın Çumra ilçesine 11 km uzaklıktaki Çatal Höyük' te İ.Ö 5500-6500 yıllarına ait bir ön neolitik kent ortaya çıkardı. Bu kazıda üç dört renkli iki metre boyundaki duvar resimlerinde toplu dans resimleri bulundu. Burada pars derisi giymiş geyik avcıları, davul eşliğinde dans etmektedir (And, 1964, s. 8 Akt. , Dursun, 2017, s. 13).

Şekil 1. Çatal Höyükte bulunan duvar resimleri (Dursun, 2017, s. 13).

Anadolu’da yapılan kazılar sonucunda ortaya çıkan duvar resimlerinin; birçok medeniyetin bu topraklarda yaşadığını, resimlerdeki insan bedeni hareketi motiflerinin görünmesinin de ortada bir dans kültürünün olduğunu kanıtlamaktadır.

Anadolu yüzyıllardır, üzerinde büyük kültürlerin yaşadığı, geliştiği, doğu ve batı kültür geçişini sağlayan bir köprü durumundadır. Bu nedenle Anadolu Türkiye'si, zengin ve olağanüstü dans hareketleri birikimine sahiptir. Zaten Türkiye folkloru, pek çok heterojen öğeler içermekte olduğundan, hiçbir zaman yeni öğeler eklenmesi ve karışımlar oluşturulabilmesi yeteneğini yitirmemiştir (Koçkar, 1998, s. 46).

2.2. Türk Halk Dansları ve Türleri

Türkler, birlikte yaşamaya önem veren, kültürlerine bağlı, bir toplumdur. Türklerin, Orta Asya’dan Anadolu’ya yaptıkları göç esnasında kültür ve geleneklerinden olan halk danslarını heybelerinde taşıdıkları, karşılaştığı toplumlarla

kültür alışverişinde bulundukları ve nihayetinde Anadolu'ya ulaştıklarında kendilerine öz melodi, ritim, çalgı, geleneksel giysi ve dans gibi temel unsurları oluşturdıkları görülmektedir.

Türklerde halk oyunlarının doğuşu ise, Orta Asya'ya kadar uzanmaktadır. Orta Asya'da yaşayan atalarımız; birlikte yaşamaya önemli ölçüde değer veren, törelerine bağlı ve yaratıcı insanlar olarak görülüyor. Tarihte ilk Türk uygarlıklarından, Şamanların, Hunların, Oğuzların günümüze uzanan belgelerinden, dansa büyük ilgi duydukları ve önem verdikleri anlaşılmaktadır (Gazi Mihal, 1975, s. 10).

Günümüzde Anadolu'da icra edilen Türk halk dansları, ilk Türk uygarlıklarının şaman ve dini inanç kültüründeki etkilerini sürdürerek aynı zamanda Anadolu'daki kültürler ile harmanlanmış bireysel ya da toplu oyun gösterileri ile sanat aktiviteleri arasındaki yerini almıştır.

“Türkiye’deki Halk Oyunlarının Temel Özellikler, Tür ve Dağılım Bakımından İncelenmesi” konusunu ele alan Doç. Dr. Türker Eroğlu (2017) makalesinde: “Türkiye’de halk oyunları hakkında ilk yazının 1900 yılında Rıza Tevfik Bölükbaşı tarafından yazıldığını, “Raks” başlığını taşıyan bu yazının, “Nevsâl-î Âfiyet Salname-î Tıbbî” adında ilk kez bir tıp yıllığında yayımlandığını, halk oyunları üzerinde bugün geçerliliğini kaybetmeyen hususlara temas etmiş olduğunu ve bu konuda önemi azımsanmayacak bilgilere yer verildiğini belirtmiştir. Makalesinde, Cahit Öztelli’nin: “Bu yazının, Türkiye’deki halk oyunları çalışmalarının başlangıcı olarak kabul edildiğinin” sözünü vurgulayan Eroğlu ayrıca, “Mahmut Ragıp Gazimihal, Metin And, Sedat Veyis Örnek, Pertev Naili Boratav, Sadi Yaver Ataman ve Cemil Demirsipahi gibi araştırmacıların da halk oyunu ile ilgili bilimsel yönden çalışmalarının olduğuna dikkat çekmiştir (Eroğlu, 2017, s. 68).

Türk Halk Oyunlarını yaygınlaştırma çabası ile Cumhuriyet Dönemi sonrasında açılan bazı kurum ve kuruluşlar, Türk halk oyunlarının derlenmesi ve bunların sahneye aktarılması konusunda öncülük etmişlerdir.

Türk Halk Oyunları, geleneksel biçimi ile doğal ortamında oynanırken, daha sonra bunların herkesçe bilinmesi ve öğrenilmesi amacı ile önce şehirlere buradan da sahneye taşınmış ve doğal ortamında serbest olan halk oyunları sahnede, belli kurallara ve disipline bağlanarak bir sahne sanatına dönüştürülmüştür. Türk Halk Oyunları sahne sanatları içinde

yerini alan sonra çeşitli kurum, kuruluş, vakıf ve dernekler tarafından oynanmaya başlanmış ve bu çalışmalar oldukça geniş bir alana yayılmıştır (Uzunkaya, 2009, s. 2).

Buna bağlı olarak günümüzde Yüksek öğretim kurumuna bağlı konservatuarlar, halk oyunları bölümleri, halk oyunlarını bir ders olarak işleyerek halk oyunları kültürünü gelecek nesille aktarımda önemli bir köprü görevi görmektedir. Ayrıca bu konuda yarışma ve etkinlik düzenleyen Turizm Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye Halk Oyunları Federasyonu, Türkiye Üniversite Sporları Federasyonu gibi kurumlarda yer almakta, halk oyunlarını yaşatma yönünde çalışmalarda bulunmaktadır.

Düzenlenen etkinlik veya yarışmalarda gösterimi olan halk danslarının, nesilden nesile aktarımının daha doğru öğrenilebilmesi amacıyla kurulan kurumların, halk danslarını öğretirken çeşitli derslerinin olması, bu sanatı aktaranlar için daha geniş kapsamlı bir yer olduğu elzemdir. Dans türlerinin seçimi, bu danslara eşlik edecek müzik ve ritim unsurları, ayrıca sahne koreografisi ve onu oluşturan dans adım cümleleri halk danslarını daha iyi performansta seyredebilmek için önemli özelliklerdir. Oluşturulan adım cümlelerinin ahengi, sahnenin daha ihtişamlı görünmesini sağlamaktadır. Halk dansları, ilgili okullarında, sahnelemeyi ders olarak işlerken, koreografi cümlelerinin değişmesini “paten” olarak tanımlamaktadır. Bununla ilgili Sibel Adıgüzel (2020) çalışmasında “paten” kavramını şu şekilde, “En genel tanımıyla oyuncuların sahne üzerinde aldıkları şekillerdir. Yan yana, sırt sırta, art arda dizilişlerin ve düz sıra, daire, yarım daire gibi biçimlerin sahne üzerindeki simetrik ve asimetrik dağılımından oluşmaktadır. Paten çalışması, kurgu içerisinde kullanılacak oyunlar belirlendikten sonra oyuncu sayısına ve sahnenin yapısına göre belirlenmelidir”, açıklamıştır (Adıgüzel, 2020, s. 92).

Türk halk dansları kendi içerisinde bölgelere, yörelere ayrılmaktadır. Bu ayrım yapılırken, yapılan çalışmalarda farklı birçok dans türünün ortaya çıktığı görülmektedir. Bu türler için çalışma yapan Emnalar (1998) bu durumu, “Belirli bir coğrafik alan içerisinde usul, makam, ritim açısından, ortak özellikler gösteren müziğin belirli yöre çalgılarıyla icra edildiği, oynanış şekli, figürlerdeki yapı, dizinleme ve icrada bir tavır birlikteliği ile oyunculara ortak duygular uyandıran o

yöreye has yoğun olarak oynanan oyun gruplarına tür denilebilir”, şeklinde kaleme almıştır (Emnalar, 1998, s. 414).

Türk halk dansları türlerinin, sadece makam ya da ritim yani müzikal açıdan değil, bulunulan yöredeki diğer unsurlardan da etkilendiği görülmektedir. Türleri incelerken bu unsurlara da değinen Demirsipahi’nin (1975) görüşleri ise; “Bu yapılan sınıflamalar sayılırsa, illere göre, bölgelere, oyuncu sayısına, oynanışa, cinsiyete, hıza, kullanılan eşyaya, kişi adlarına, hayvan adlarına, makamlara, ayak hareketlerine, yerli ve göçmen sözcüklerine, oynanan yöreye, yere diziliş şekillerine, Türk boy adlarına, dini ölçülere göre, sözlü oluşuna, sözsüz oluşuna bakılarak ezgiye göre, ölçüye çalgıya, disipline konularına göre sınıflamalar yapılmıştır”, şeklindedir (Demirsipahi, 1975, s. 42).

Türk halk danslarının tür ve tasnifi konusunda görüş belirten Metin Topal (2021) “Yapılan çalışmalar özetlenecek olursa, dans türlerini ayırt etmenin en yaygın olanı, coğrafi bölgelere göre benzer karakteristik özellik gösteren halk danslarının, birlikte ortak bir isimle çağrıştırılmasıdır, denile bilinir. Türkiye’deki tasnifi yapılan halk danslarını türleri şu şekildedir:

1-Bar: Türkiye’de Doğu ve Kuzey Doğu Anadolu Bölgelerinde sıra biçiminde oynanan halk danslarına verilen genel isimdir.

2-Halay: Türkiye’de Güney Doğu Anadolu, Doğu Anadolu, Orta Karadeniz, İç Anadolu ve Çukurova’da oynanan geleneksel danslara verilen genel addır.

3-Hora: Trakya Bölgesinde halk tarafından oynanan danslardır. Kosova, Makedonya, Bulgaristan ve Balkanlar’da oynanan karakteristik Türk danslarının tümüne verilen genel isimdir.

4-Horon: Orta ve Doğu Karadeniz Bölgesi’nde halk tarafından oynanan geleneksel halk danslarına verilen genel ismidir.

5-Kafkas: Türkiye’de Kuzey Anadolu bölgesinde ve Kafkasya bölgesinde halk tarafından oynanan karakteristik dansların genel ismidir.

6-Kaşık: Türkiye’de Doğu Akdeniz, İç Anadolu ve Batı Karadeniz bölgelerinde halk tarafından oynanan karakteristik danslara verilen genel isimdir.

7-Teke: Türkiye'de Göller yöresi, Batı Akdeniz bölgesinde halk tarafından oynanan geleneksel danslarının genel ismidir.

8-Zeybek: Anadolu'da Zeybek dansları çoğunlukla Ege Bölgesi olmak üzere Batı Akdeniz ve Güney Marmara bölgelerinde görülmektedir. Ege, Güney Marmara, İç Batı Anadolu bölgelerinde halk tarafından oynanan karakteristik danslara verilen genel isimdir" demiştir (Topal, 2021, s. 9-10).

Araştırmamızın konusu olan Burdur halk danslarının melodi, ritim ve hareket analizi, Türk halk dansları türlerinden teke yöresini ilgilendirdiği için, teke yöresi ile ilgili genel bilgiler şu şekildedir.

2.3. Teke Yöresi ve Teke Yöresi Müzik Kültürü

Teke yöresi olarak adlandırılan bölge geçmişten günümüze pek çok kavme ev sahipliği yapmıştır. Bu yüzden yöreye verilen ismin nereden geldiği ile ilgili çeşitli görüşler bulunmaktadır.

Teke yöresi ismi ile ilgili birkaç görüşü çalışmasında anlatan Armağan' a (2002) göre; ilk olarak Teke isminin erkek keçi anlamına gelen teke sözcüğünden alındığı, ikinci bir görüşe göre Teke Bey adında birinin bölgede egemen olması ve soyunun bir süre hükümdarlık etmesinden dolayı Teke-ili adıyla ün yaptığı ve teke isminin buradan gelmesi, bir başka görüşe göre ise eski bir Türkmen aşireti olarak adlandırılan Teke aşiretinin bir boyunun Anadolu'da Rodos karşısında yerleştirildiği ve yöreye de Teke-ili denildiği, rivayetleri yer almaktadır (Armağan, 2002, s. 3-5).

Teke bölgesi olarak ifade edilen batı Anadolu'daki alanın, göç ederek yerleşmiş ve üzerinde yüzlerce yıl yaşamış, Yörük-Türkmen boylarının şekillendirdiği kültürün yaşandığı yer olarak belirlenmiştir. Teke yöresi kültür alanı olarak bilinen bölge; Afyon'un Dinar, Antalya'nın Akseki, Alanya, Döşemealtı, Elmalı, Finike, Kaş, Korkuteli, Manavgat, Serik ve Taş Kesiği Bölgesi, Burdur'un tamamı, Denizli'nin Acıpayam ve Çameli, Muğla'nın Fethiye ilçesi ve Isparta'nın tamamını kapsamaktadır.

Teke zortlatması, sözlü ve sözsüz olmak üzere birçok türküden oluşan 9/16'lık ritmik yapıdaki bir müzik türüdür. Bu türkülerin ritmik düzum dört farklı tipte görülmektedir. Bu durumu; Muzaffer Sarısözen "Türk Halk Musikisi Usulleri" isimli kitabında ritim yönünden kırık havaların en zengini olan birleşik dokuzluları tespit ettiğinde:

$$3 + 2 + 2 + 2 \text{ (a)}$$

$$2 + 3 + 2 + 2 \text{ (b)}$$

$$2 + 2 + 3 + 2 \text{ (c)}$$

$$2 + 2 + 2 + 3 \text{ (d)}$$

şeklinde olduğunu belirtmiştir. *Antalya, Burdur dolaylarında (d) tipi birleşik dokuzluların sür'atlilerine "Teke Zotlatması" derler.* Ayrıca Sarısözen, "bu çeşit hareketli birleşik dokuzluların (D) tipi Isparta dolaylarında "Daddiri" ve (B) tipi de "Gakkili", havası olarak adlandırılmıştır" demiştir (Sarısözen, 1962, s. 78).

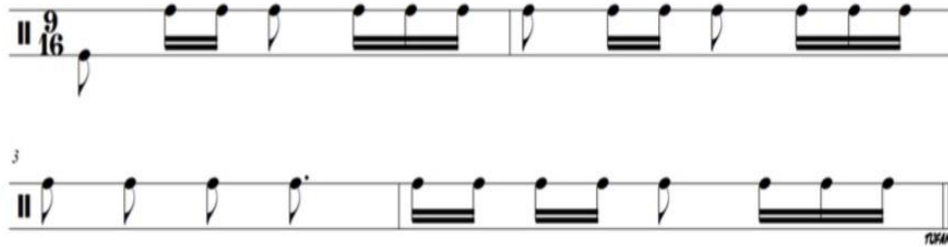
Bununla ilgili çalışmasında Çetin Koruk (2009), Teke Zortlatmaları için: "Zortlatma"dan daha hızlı oynanan oyun türüne "Datdiri" adı verilir. "Datdiri"ler, genellikle çalgı ile çalınmaz, boğaz havasıyla eşlik edilir. Çalgı ile çalınamayacak kadar hızlı olduğundan, çalgısız söylendiği, yörede yaygın görüştür. Ancak bunun istisnaları vardır. Teke Yöresi'nde "Datdiri"ler, çalgı ile çalındığı zaman "Gakkili" adını alır. Bunlar, çalgı ile çalındığından, "Datdiri"den daha ağırdır ve daha çok Isparta ilinde yaygındır", demiştir (Koruk, 2009, s. 23).

Teke yöresinde, Teke zortlatması içerisinde icra edilen 9/16'lık ritmik yapıdaki türküler çalışmanın 4.1. bulgular ve yorum kısmında yer almaktadır.

Öte yandan Barış Sarıkaya yapmış olduğu (2019) Teke yöresi yapısal analizi isimli çalışmada, Yapı Kredi Bankası'nın 1955 yılında gerçekleştirdiği Halk oyunları bayramına katılan Burdur Aziziye Köyü ekibinin kaydında Yayla Yolları oyununun, darbuka ile icra edilen ritim kalıplarının analiz edilerek notaya alındığını belirtmiştir. Yaptığı bu çalışmada, 1955 yılında Yapı Kredi Bankası Halk oyunları bayramına katılan Burdur Aziziye Köyü ekibinin ritim icracısına ait yörede kullanılan örnek çalım tekniklerinden olan bu ritim kalıplarını şu şekilde notalandırmıştır:

TEKE ZORTLATMASI

Eşlik Sazı: Darbuka

Şekil 3: 9/16’lık Ritmik Usul Örneği (Sarıkaya, 2019, s. 75)

Kıvrak Zeybek (Teke Zeybeği)

Teke yöresi müzik kültürü açısından önemli bir tür olan Kıvrak Zeybek (Teke Zeybeği) teke yöresi müzik türlerinden, ritmik yapı olarak Zeybek havalarının içerisinde yer almaktadır. Teke yöresinde “Kıvrak Zeybek (Teke Zeybeği)” müzik türünün, dansa göre uyumu düşünüldüğünde yöredeki diğer zeybek müziklerinden daha hızlı ve coşkulu icra edildiği gözlemlenmiştir. Dolayısıyla bu türün diğer zeybek müzik türlerinden tempo bakımından ayrıştığını söylemek daha elzem görülebilir. Bu durum dolayısıyla dans/hareket türünün de diğerlerinden ayrıştığını göstermektedir. Bu konuyla ilgili ayrıca zeybek adına günümüze kadar yapılmış olan tez, makale, bildiri vb. çalışmalara “Zeybek” türünün defalarca incelendiği görülmüştür. Zeybeklerde hız kavramını, Nacakçı, Özdemir, Çiftçibaş, Yengin, Börekçi (2021) yazmış oldukları “Nesilden Nesile Burdur Halk Ezgileri” kitabında, “Zaman kavramı aynı kalmak koşulu ile zeybek ezgilerinin farklı hız kategorileri içinde geliştiği görülebilir” şeklinde belirtmişlerdir (Nacakçı, Özdemir, Çiftçibaş, Yengin, Börekçi, 2021, s. 13). Bu bilgiler doğrultusunda yörede “Teke zeybeği” olarak dillendirilen bu türün yörede, akıl karıştırıcı bir durumda olduğu söylenebilir. Çünkü yörede icra edilen diğer zeybeklerinde (Alyazma, Avşar, Serenler, İğnem Düştü Yerlere Zeybeği vb.) birer “Teke Zeybeği” olduğu bilinir. Bu zeybeklerin kendi içlerinde de ağır, yürük, kıvrak şeklinde ayrılması söz konusudur. “Teke” yörede genel bir isim olarak düşünülmelidir. Dolayısıyla, yörede “Teke Zeybeği”

olarak bilinen müzik türünün; yörede genelde bu şekilde ifade edilemediği, bu türdeki müziğin icra edilmesi istenildiğinde türkünün daha çok özel ismiyle dillendirildiği görülebilir. Ayrıca Teke zeybeği terimin daha çok Halk Oyunları Federasyonu camiasında kullanıldığı belirtilebilir. Yapılan bu tez çalışmasının halkın öz kaynağından esinlendiği ve dansa göre müziğin temposunun belirlendiği düşünüldüğünde, yöredeki bu zeybek türünün, diğer zeybek türlerinden daha hızlı ve coşkulu icra edilmesinden dolayı “Kıvrak Zeybek” başlığında adlandırılmasının daha yerinde olabileceği belirtilebilir.

Batı Anadolu ve bilhassa Güney-batı; dokuzlu birleşiklerin en fazla toplandığı bölgedir. Ağır tempolu birleşik dokuzluların adı “Zeybek Havasıdır” zeybek havalarının sür’atlice olanları “Kıvrak Zeybek” adını alır (Sarısözen, 1962, s. 78).

Teke yöresinde, Zeybeklerden hızlı, teke zorlatmalarından daha yavaş tempoda çalınan 9 zamanlı, coşkulu müzik türüne, yörede en çok kullanılan ismiyle “Teke Zeybeği” ya da “Kıvrak Zeybek” denilir.

Deniz Yıldız bu konuyla ilgili çalışmasında (2017) yapılan çalışmalar içinde Hamit Çine’nin Teke zeybeği olarak adlandırdığı bu türün yörede farklı bölgelerde; Tüngümecek, Yüksek, Kırık, Masıt Kırığı-Havası, Tek Zeybek gibi ifadelerle söylendiğini de belirtmiştir (Yıldız, 2017, s. 24).

Yine benzer bir çalışmada Ferhat Erdem (2019) “Yörede kadınların “tüngümecek” olarak isimlendirdiği havalara erkekler “tüyme zeybek” havası denmektedir” şeklinde bahsetmiştir (Erdem, 2019, s. 146).

Başka bir çalışmada Erdal Uludağ (2009) “Teke zeybekleri, Teke zorlatmalarından daha ağır çalınan ve ölçü sayıları 9/8 olan ezgilere denilmektedir. Yörenin bazı yerlerinde “Kıvrak zeybek”, “Tek zeybek”, “Cepken oyunu” adları da kullanılmaktadır” demiştir (Uludağ, 2009, s. 12).

Bu konuyla ilgili Çetin Koruk (2009) “Teke Yöresi müzik kültüründe, “Zeybekler” sıkça görülen bir türdür. Genellikle, Teke Yöresi’nde çalınıp söylenen “Zeybekler”den “Teke Zeybekleri” diye bahsedilse de yöredeki “Zeybekler”i diğer “Zeybekler”den ayıran belirgin unsurlar görülmemektedir” şeklinde bahsetmiştir (Koruk, 2009, s. 25).

Teke zeybeği türü ile ilgili yörede, farklı isimlerin kullanıldığı görülmektedir. Teke yöresi havzasının çok geniş olması ve içerisinde bölgeden bölgeye değişen ağız yapısı sebebiyle, aslında “Teke zeybeği” türü için kullanılan bu isimlerin yörede herkes tarafından bilindiği pek söylenemez. Ayrıca bu tabirlerden bazılarının sadece dans hareketine göre dillendirildiği de gözlemlenmektedir. Dolayısıyla bu türün, yörede hem müzik hem de dans açısından “Kıvrak Zeybek” olarak adlandırılması daha genel olabilir.

Yörede genel adı Kıvrak Zeybek (Teke Zeybeği) olan bu tür, sözlü ve sözsüz birçok türküden veya yöresel melodilerden oluşur ve 9/8’lik ritmik yapıdadır. Bu türkülerin ritmik düzum dört farklı tipte görülmektedir. Yıldız (2017) bu konuda, “Hepsi 9 süreli ve orta hızda (genellikle 9/8’lik ölçüde notaya alınan), 2+2+2+3 düzümlü icra edilen bu havalarının, kendi içerisinde de birbirlerinden müzikal bakımdan tempo, vurgu (ezgi yapısı nedeniyle vurgunun değiştiği hallerde 3+2+2+2) ve oyun / dans bakımından da bazı figür farklılıkları bulunmaktadır”, demiştir (Yıldız, 2017, s. 24).

Teke yöresinde, kıvrak zeybek (teke zeybeği) içerisinde icra edilen 9/8’lik ritmik yapıdaki türküler çalışmanın 4.2. bulgular ve yorum kısmında yer almaktadır.

Öte yandan Sarıkaya’nın yapmış olduğu Teke yöresine ait başka bir çalışmada, Kıvrak zeybek (teke zeybeği) müzik türü için ritmik yapı ele alınmıştır. Yapı Kredi Bankası’nın 1955 yılında gerçekleştirdiği Halk oyunları bayramına katılan Burdur Aziziye Köyü ekibinin kaydında Karinom dansının, darbuka ile icra edilen ritim kalıplarının, analiz edilerek notaya alındığını belirtmiştir. Yaptığı bu çalışmada Sarıkaya, 1955 yılında Yapı Kredi Bankası Halk oyunları bayramına katılan Burdur Aziziye Köyü ekibinin ritim icracısına ait, yörede örnek çalım tekniklerinden olan bu ritim kalıplarını şu şekilde notalandırmıştır:

KARINOM

Eşlik Sazı: Darbuka

Şekil 4: 9/8’lik Ritmik Usul Örneği (Sarıkaya, 2019:78)

Düz (Kırık) Hava

Teke yöresi müzik kültürü içerisinde sözlü türkülerden oluşan bir başka türde Düz Hava’dır. Çalışmasında Melih Duygulu (2014), “İki süreli usûlle örülmüş ve düzenli ritmik karakterleri içeren sözlü havalara verilen isim. Burdur’da sâdece düz denilir” demiştir (Duygulu, 2014, s. 173).

Kırık hava formundaki oyun havaları, Teke Yöresinde “düz”, “kırık” gibi isimlerle anılırlar. Tefenni ve Yeşilova’da bu ezgilere “Sürtme”, Bucak’ta ise “Sürüdek” adı verilmektedir (Uludağ, 2009, s. 12).

Teke yöresinde icra edilen bu türküler 4/4’lük ritmik usulde olup ritmik düzümlü 2+2 şeklindedir. Sözlü olan bu türküler çalışmanın 4.3. bulgular ve yorum kısmında örneklendirilmiştir.

Sarıkaya yapmış olduğu Teke yöresine ait çalışmada (2019), Yapı Kredi Bankası’nın 1955 yılında gerçekleştirdiği Halk oyunları bayramına katılan Burdur Aziziye Köyü ekibinin kaydında Çek Deveci oyununun, darbuka ile icra edilen ritim kalıplarının analiz edilerek notaya alındığını belirtmiştir. Yaptığı bu çalışmada, 1955 yılında Yapı Kredi Bankası Halk oyunları bayramına katılan Burdur Aziziye Köyü ekibinin, ritim icracısına ait yörede kullanılan ve örnek çalım tekniklerinden olan bu ritim kalıplarını şu şekilde notalandırmıştır:

Şekil 5: 2/4'lük Ritmik Usul Örneği (Sarıkaya, 2019, s. 87)

Kabardıç (Gabardıç)

Teke yöresinde Düz (Kırık) Havaaların içerisinde yer alan Kabardıç (Gabardıç) türküsünün, teke yöresi içerisindeki farklı bölgelerde farklı çeşitlemeleri (varyantları) görülmektedir. Kabardıç (Gabardıç) türküsü, Burdur il sınırları çerçevesinde “Goyu mu olur gabardıcın gölgesi (ah agam gölgesi), günden güne artar yârin sevdası (aman aman eyy, a sürmelim palazım of)” sözleriyle icra edilir.

Bu durumu Deniz Yıldız (2017) çalışmasında Kabardıç (Gab'ardıç) türküsünün teke yöresinin farklı bölgelerinde nasıl icra edildiğini şu şekilde: “Goyu M'olur Gabardıcın Gölgesi (Burdur / Yeşilova), Yaslanaydım Gabardıcın Pürüne (Muğla / Fethiye), Ötmede Dugguk (Antalya / Finike / Turunçova Köyü), Garabaş Goyunu Güde Güde Getirdim (Denizli)” örnelemiştir (Yıldız, 2017, s. 26).

2/4'lük ritmik usulde olan bu türkünün ritmik düzüümü de 2+2 şeklindedir. Bu durumu da Hamit Çine şu şekilde kaleme almıştır: “Türkü bölümü ölçülü ve ölçüsüz olmak üzere Burdur, Fethiye, Acıpayam ve Antalya'da çeşitlemeleri olan 2/4'lük ölçüde bir oyun havasıdır” (Çine, 2003, s. 145).

Zeybek

Genellikle Batı Anadolu'da icra edilen zeybeklerin dokuz zamanlı usulde olduğu bilinmektedir. Dokuz zamanlı usulde olan bu zeybekler türküye göre kendi içerisinde farklı tempoda veya ritmik düzümde görülebilirler.

Zeybek müziği, sözlü ve çalgısal örnekleriyle tempoları bakımından “ağır” ve “yürük” olarak iki kısma ayrılmakta ise de örnekler üzerinde yapılan incelemeler üç dereceli bir gruplamanın daha elverişli olacağını göstermektedir.

- Ağır Zeybekler ($40 < J < 80$)
- Ağırca Zeybekler ($80 < J < 100$)
- Yürük (kıvrak / hareketli) ($J > 100$) zeybekler (Öztürk, 2003, s. 147).

Teke yöresinde icra edilen zeybekler düşünüldüğünde; 9/2, 9/4, 9/8’lik ritmik usulde görülen bu zeybeklerden 9/2, 9/4’lük usuldeki zeybeklerin “ağır”, 9/8’lik usuldeki bazı zeybeklerin “ağırca” bazı zeybeklerin ise “kıvrak” olarak icra edildiği bilinmektedir. Yörede görülen ve farklı tempoda icra edilen bu zeybeklere örnek olarak:

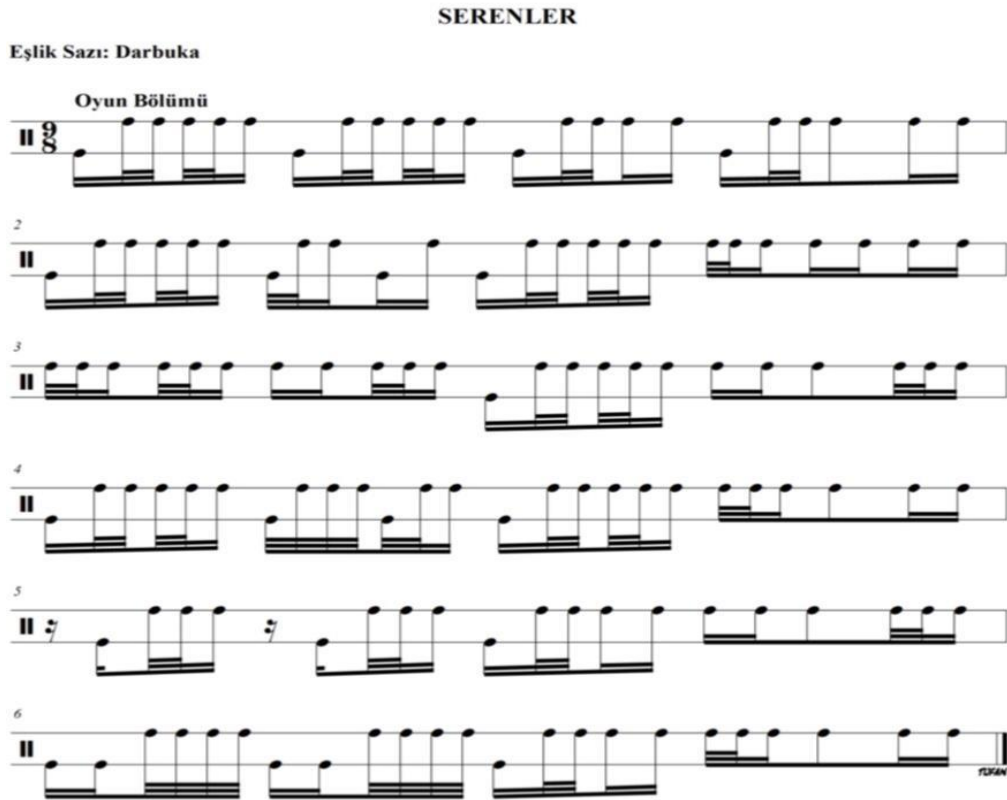
- Ağır Zeybekler: Alyazma zeybeği, Avşar zeybeği, Guluman zeybeği, Tefenni Zeybeği, Bas Bas (Gemideyim Gemide) Zeybeği, Sabuncu Zeybeği, İğnem Düştü Zeybeği
- Ağırca Zeybekler: Serenler zeybeği, Feracemi Al İsterim Zeybeği, Kazım Zeybeği
- Kıvrak / Yürük Zeybekler: Evlerinin Önü (Karinom), Şu Dirmil’in Çalgısı, Sarı zeybek (Burdur), Haymanalı, Hükümetin Önünden Geçtim,

gösterilebilir. Bu zeybeklerin içerisinde yörede “Kesinti”, “Gurbet Kesintisi” ve “Kesinti Zeybeği” olarak da gruplandığı görülmektedir.

Teke yöresinde, “Gurbet Kesintisi” veya “Kesinti zeybekleri” gibi söylemlere ilişkin Hamit Çine (2003), *“Diğer zeybek havalarından bir farkı olmayan bu oyun havalarına kesinti denmesinin nedeni, hüznü veren acıklı ve dokunaklı türkü ve gurbet havalarının sonuna, türküler oluşup anonimleştikten sonra türkülerin dizisine (makamsal yapısına) uygun bir zeybek havasının bağlanmasındandır”*, demiştir (Çine, 2003, s. 120). Dolayısıyla bu terimler bir tempo terimi değil, müzikteki ahenk terimi olarak tanımlanabilir. Netice olarak bu söylemler, zeybekleri niteleyen birer sıfat olarak belirtilebilir. Teke yöresinde “Gurbet Kesintisi” veya “Kesinti zeybekleri” adıyla icra edilen zeybekleri örneklendirecek olursak bunlar:

- Kesinti zeybekleri: Alyazma zeybeği, Serenler Zeybeği, Bas Bas (Gemideyim Gemide) Zeybeği, Sabuncu Zeybeği, Feracemi Al İsterim Zeybeği
- Gurbet Kesintisi Zeybekleri: Avşar zeybeği, Haymanalı (Kıvrak Zeybek)

Öte yandan Barış Sarıkaya'nın yapmış olduğu Teke yöresine ait çalışmada Yapı Kredi Bankası'nın 1955 yılında gerçekleştirdiği Halk oyunları bayramına katılan Burdur Aziziye Köyü ekibinin kaydında Serenler Zeybeği dansının, darbuka ile icra edilen ritim kalıplarının analiz edilerek notaya alındığını belirtmiştir. Yaptığı bu çalışmada 1955 yılında Yapı Kredi Bankası Halk oyunları bayramına katılan Burdur Aziziye Köyü ekibinin ritim icracısına ait yörede kullanılan örnek çalım tekniklerinden olan bu ritim kalıplarını şu şekilde notalandırmıştır:

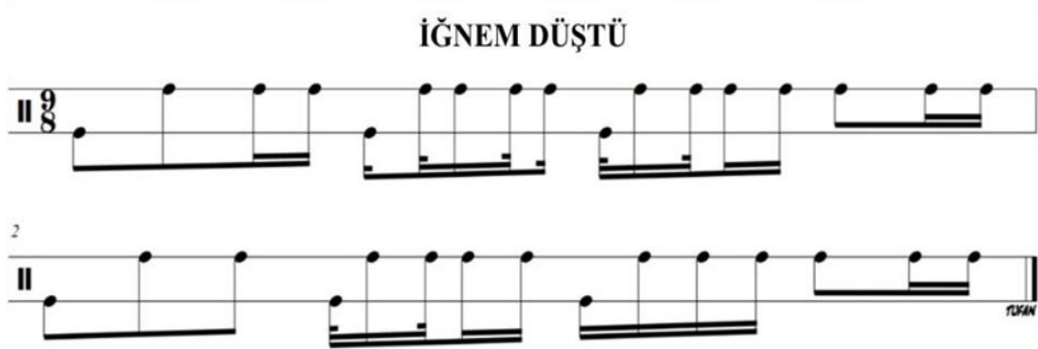

Şekil 6: Serenler Zeybeği Ritmik Usul Örneği (Sarıkaya, 2019, s. 82)

Kadın Zeybekleri

Genelde erkek danslarına eşlik edildiği bilinen zeybek melodilerinden bazılarının, aslında kadınlar için çalınıp söylendiği görülmektedir. Kadın zeybeğini “Zeybek Kırmısı” şeklinde ifade eden Nurgül; “Zeybek kırmısının en bilinen türkü isimleri; “İğnem Düştü Yerlere”, “ Şişedeki Gül Yağı”, “Armut Dalını Eğmeli” (Mıhladı, 2015, s. 51) , diyerek kadın zeybeklerini örneklendirmiştir.

Sarıkaya yapmış olduğu Teke yöresine ait çalışmada Yapı Kredi Bankası’nın 1955 yılında gerçekleştirdiği Halk oyunları bayramına katılan Burdur Aziziye Köyü ekibinin kaydında İğnem Düştü Zeybeği dansının, darbuka ile icra edilen ritim kalıplarının analiz edilerek notaya alındığını belirtmiştir. Yapılan bu çalışmada 1955 yılında yapılan Yapı Kredi Bankası Halk oyunları bayramına katılan Burdur Aziziye Köyü ekibinin ritim icracısına ait yörede kullanılan örnek çalım tekniklerinden olan bu ritim kalıpları şu şekildedir:

Şekil 7: İğnem Düştü Yerlere Zeybeği Ritmik Usul Örneği (Sarıkaya, 2019, s. 90)

Gurbet Havaları

Uzun havanın bir türü olan Gurbet havaları, yörede icra edilen ve Burdur Halk danslarında sıkça rastlanan sözlü ve serbest ritimli türküleridir.

Gurbet havaları, Teke Yöresi kültüründe okunan uzun havalara denilmektedir. Serbest ölçülü olan ve saz eşliğinde okunan gurbet havalarının; saz bölümlerinin genellikle 7/8, 5/8 ölçülü, söz bölümlerinin ise serbest ölçülü olduğu görülmektedir. Gurbet havaları, göçebe yaşayan Yörüklerin vatanlarına duydukları hasreti konu almaktadır (Uludağ, 2009, s. 12).

Boğaz Havaları (Hada)

Boğaz havaları yöre repertuarının en ilginç ezgilerinin başında gelmektedir ve hayvancılığa dayalı yaşam biçimine özgüdür. İnsan sesiyle ve çalgılarla yapılabilmektedir. Boğaz havalarının ilk ne zaman yapılmaya başlandığı bilinmemektedir. Yörük yaşantısı ile ilgili olarak çok eski zamanlardan bugüne ulaştığı tahmin edilmektedir. Yörüklerin yerleşik yaşam biçimine geçmeleri nedeniyle insan sesiyle yapılan boğaz havaları neredeyse yok olma durumundadır. Boğaz havalarının günümüze ulaşabilmeleri ise daha çok bağlama çalanlar olmak üzere sipsi, kemane, kaval gibi sazlara insan sesinden aktarılımları neticesinde olmuştur. (Parlak, 2000, s. 143)

Yörede “Boğaz (Hada) Havası” olarak bilinen müzik biçimi 9/8’lik ve 9/16’lık ritmik usullerle de icra edilmektedir. Teke zortlatması danslarının eşliğinde de kullanıldığı görülen boğaz çalma havasının yörede sipsi ve cura ile icra edildiği görülmektedir. Sipsi ve sura ile icra edilen bu melodiler “Fıngırı / Fındırı” diye adlandırılmaktadırlar. Dolayısıyla “Fıngırı / Fındırı” bir boğaz (hada) havası türüdür.

Dımıdan

Teke yöresi içerisinde yer alan Burdur’un düğünlerinde leğen çalma geleneğini anlatan Ferhat Erdem, yaptığı çalışmasında yörede leğen çalma icrasında bulunan kadınlarla görüşerek; kadınların evin bir odasında ya da boş bir avluda toplanarak eğlendiğinden, bu eğlence sırasında yöredeki müzikleri iyi bilen kadınların, düğüncülerin çeyizlerinde bulunan bakırdan kalaylanmış genellikle et pişirme ya da çamaşır yıkama gibi türlü işlevlerde kullanılan, “leğen” ismiyle bilinen ev aracını ters çevirerek ritim enstrümanı şekline çaldığını anlatmıştır. Bakırdan yapılan ve ritim aleti olarak da kullanılan leğenin yöredeki icrası esnasında diğer kadınlarında oynamaya kalktığını, oyun isimlerini söylemek yerine ritim yapılarına karşılık gelen yerel ifadeler kullanılarak leğenciye oyunlarına eşlik etmesini istediklerini belirtmiştir. Dirmil’de oyuna kalkan kişi leğenciye “düz çal” dediği zaman leğenci 2/4’lük ritim kalıbında çalar. Şayet leğenciye sipsi eşlik ediyorsa çalacağı ezgi “keziban yenge” türküsü gibi aksak olmayan ritim yapısındaki türkülerdir. “Yüksek çal” dendiği zaman 9/8 ritim kalıbında olan örneğin “Şu

Dirmil'in Çalgısı" gibi türküler çalınır. "Menevşeli çal" dendiği zaman ise 9/16'lık sözlü ya da sözsüz teke zortlatma havaları çalınır (Erdem, 2019, s. 146).

Yörede "Dımdan" havası olarak bilinen evlerde oda içinde düzenlenen eğlencelerde, leğen çalan kadınların müziği ile kalkıp oynayan kadınlara eşlik etmesinden meydana gelir. Genellikle tek başına icra edilen leğenin sipsi ve curaya eşlik ettiği de bilinmektedir. "Köy kadınları kendi aralarında eğlenirken, teke oyunlarını tepsi, tencere kapağı, leğen ile oynarlarsa, bu oyuna Dımdan denir" (Çine, 2003, s. 145).

Teke Yöresinde Görülen Diğer Müzik Türleri

Yörede; Çiftetelli, Gelin alma havası, Güreş havaları, Kına havası, Okucu karşılama havası, Semah, Türküler (oyunu / dansı olmayan sözlü kırık havalar), Yas / yakım (ağıt), şeklinde müzik türleri de görülmektedir. Bu bilgiler Hamit Çine'nin "Burdur'dan Damlalar" isimli kitabından yararlanılarak yazılmıştır (Çine, 2013).

Teke Yöresi Müzikleri Makamsal Yapısı

Birbirinden farklılık gösteren Teke yöresi içerisinde Burdur melodilerinin, makamsal yapısını inceleyen Nacakçı, Özdemir, Çiftçi, Yengin, Börekçi'nin (2021) yazmış oldukları "Nesilden Nesile Burdur Halk Ezgileri" kitabında "Burdur Halk ezgilerinin büyük çoğunluğu; Hüseyini, Gülizar ve Uşşak makam dizilerinden oluşmaktadır. Buna ek olarak genellikle ana makamlar içerisinde gösterilen hicaz, nihavent, rast, çargah ve buselik makamlarının yöre ezgilerinde kısmen de olsa kullandıkları eviç, nikriz, saba gibi makamların ise nadiren kullanıldıkları görülmektedir", demiştir (Nacakçı, Özdemir, Çiftçi, Yengin, Börekçi, 2021, s. 19). Bu makamların dizisi ve seyri aşağıda belirtilmiştir.

HÜSEYİNİ**Şekil 8:** Hüseyini Makamı Dizisi

- Karar sesi La'dır. Dizide ses değiştirici olarak Si bemol2 ve Fa diyez kullanılır.

GÜLİZAR**Şekil 9:** Gülizar Makamı Dizisi

- Karar sesi La'dır. Dizide ses değiştirici olarak Si bemol2 Mi bemol ve Fa Diyez alır.

UŞŞAK**Şekil 10:** Uşşak Makamı Dizisi

- Karar sesi La'dır. Dizide ses değiştirici olarak Si bemol2 alır.

HİCAZ**Şekil 11:** Hicaz Makamı Dizisi

- Karar sesi La'dır. Dizide ses değiştirici olarak Si bemol ve Do diyez alır.

NİHAVENT**Şekil 12:** Nihavent Makamı Dizisi

- Karar sesi Sol'dür. Dizide ses değıştirici olarak Si bemol Mi bemol alır.

RAST**Şekil 13:** Rast Makamı Dizisi

- Karar sesi Sol'dür. Dizide ses değıştirici olarak Si bemol2 Fa diyez alır.

ÇARGAH**Şekil 14:** Çargah Makamı Dizisi

- Karar sesi Do'dur. Dizi ses değıştirici almaz.

BUSELİK**Şekil 15:** Buselik Makamı Dizisi

- Karar sesi La'dır. Dizi ses değıştirici almaz.

EVİÇ

3. Üflemeli çalgılar: Sipsi, Kaval, Zurna, Kemik düdük (çığırtma), Çam düdüğü, Uyguncaklı düdük.

4. Vurmalı çalgılar: Tef, Leğen (dımıdan), Davul

Teke yöresinde kullanılan çalgılar yukarıda da görüldüğü üzere; telli, yaylı, üflemeli ve vurmalı olarak 4 gruba ayrılmaktadır. Yörenin coğrafi konumu ve halkın yaşayış tarzı bu çalgıların kullanımını ortaya çıkarmıştır. Yörük kültürü olarak da bilinen konargöçerlerin bu çalgıları geçmiş yıllardan itibaren kullanıp, günümüze kadar aktarmaları yaşayan bu kültürel mirasın da bir göstergesidir. Türk müzik kültürü içerisinde davul, zurna, bağlama gibi çalgıların birçok yörede karşımıza çıkmasına karşın, Teke yöresinde bu çalgılarla beraber sipsi, kaval, kabak kemane, cura ve leğen (dımıdan) denilen çalgılar yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu çalgıların Teke yöresindeki yaygınlığının, yörük kültürünün yaşayışına ve çalgıların ergonomik kullanımından dolayı da tercih edildiği bilinen bir gerçektir. Bu çalgıların aynı zamanda halk oyunlarında kullanıldığı da bilinmektedir” (Şengül, Gök, Bedel, 2018, s. 41).

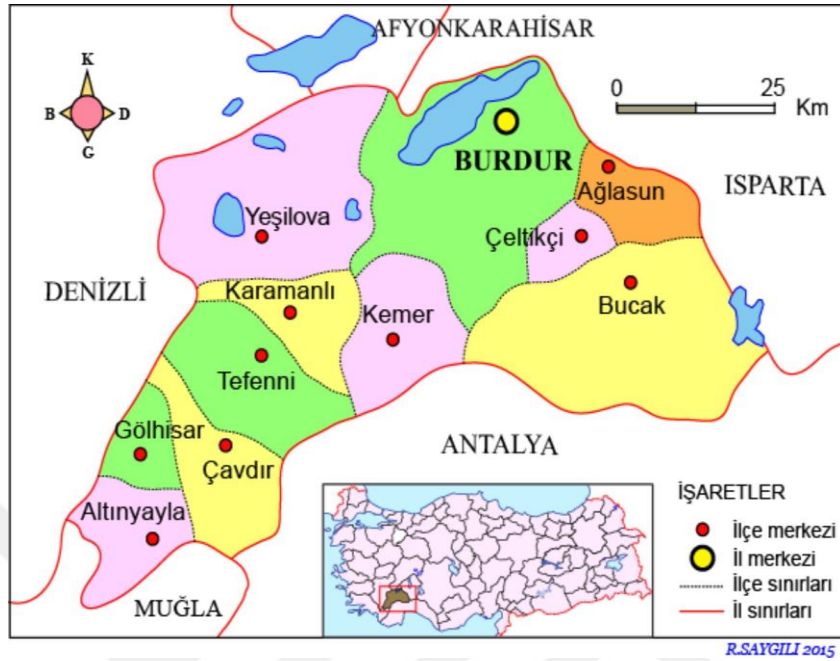
Çalışmamıza konu olan Burdur İl’inin konum olarak, Teke yöresi kültürünü yoğun bir şekilde yaşadığı gözlemlenmektedir. Dolayısıyla Burdur ilinde, Teke yöresinde kullanılan çalgıların genelinin görülebildiği söylenile bilinir. Bunun yanında özellikle vurmalı çalgıların içerisinde yer alan darbuka, def (bendir), kaşık ve zilli maşa da yörede sık kullanılan çalgılardandır.

2.4. Burdur Yöresi ve Burdur Halk Dansları

Burdur’un Coğrafi Konumu

Araştırmamızın içeriğini ilgilendiren Burdur ili Teke yöresi sınırları içerisinde yer almaktadır. Teke kültürü, Burdur ilinin tamamında görünmekle birlikte çevre yerleşim birimlerinde de etkisini göstermektedir.

Burdur ili, Akdeniz Bölgesinin iç kısmında ve Göller Yöresi adı verilen bölgede Akdeniz Bölgesi’nden Ege ve Orta Anadolu Bölgeleri’ne geçiş alanında, 29°-24’ ve 30°-53’ Doğu Boylamları ve 36°-53’ ve 37°-50’ Kuzey Enlemleri arasında yer almaktadır. Burdur, Güney’de Antalya, Batı’da Denizli, Güneybatıda Muğla, Doğu ve Kuzey’de Isparta ve Afyon illeri ile çevrilidir. İlin yüzölçümü 6887,00 km² dir. İl arazisinin %60,6’sı dağlık, %2,7’si yayla, %19’u ova %17,6’sı engebelidir. Topraklar genel olarak killi ve kireçli bir yapıya sahiptir. İlin genel yüksekliği (ortalama) 1000 metredir (<https://burdur.ktb.gov.tr/>, 20/12/2021).

Şekil:19 Burdur Haritası (<https://burdur.ktb.gov.tr/>, 20/12/2021).

Burdur Halk Danslarının Yapısal Özellikleri

Burdur, müzik ve halk dansları kültürü bakımından, tamamı ile Teke yöresi çatısı altında yer almaktadır. Dolayısı ile Teke yöresi müzik kültürü özelliklerinin tamamı Burdur için de söylenebilmektedir. Teke yöresi dansları tür olarak birbirinden farklılık gösterdiği için dans esnasında icra edilen melodiler ve ritimler yapısal olarak farklılık göstermektedir.

Buna göre Burdur halk danslarından, Teke zortlatması, Teke zeybeği (kıvrak zeybek), Düz hava, Kabardıç, Alyazma Zeybeği, Avşar Zeybeği, Serenler Zeybeği, Şişedeki Gül Yağı Zeybeği, Top Şeker Zeybeği'nin melodi, ritim, hareket açısından türleri incelendiği için, yörede icra edilen müzik ve dans biçimleri açıklaması şu şekilde yapılmıştır.

Teke Zortlatması Dansı

Yörede, “teke zortlaması”, “teke zortlatması”, “teke zotlaması” gibi farklı isimlerle anılabilen bu dans türünün bazı bölgelerde “aykırı”, “tüngüme”, “tüngümeli” ve “menevşeli” şeklinde de dillendirildiği bilinmektedir. Deniz Yıldız (2017) bu konuyla ilgili “Teke Zortlatması tabirinin yaygın bir kullanımı olmasına

karşın çeşitli yerleşim yerlerinde farklı isimlerle anıldığı görülmektedir. Menevşeli (Dirmil), Aykırı (Sütçüler), Tüngüme (Antalya) gibi adlandırmalar ile karşılaşmaktadır” demiştir (Yıldız,2017, s. 22).

Yörede bu dansın en karakteristik olduğu söylene bilinir. Teke’nin sekişine benzetilen bu dansı Çine (2003) “Teke zortlatması bir Teke yöresi oyunu olmakla beraber, adını, bu bölgede pek bol olan kara davarın erkeği “Teke” ’den almıştır. Çünkü oyundaki figürler bu hayvanın hareketlerine benzemektedir. Nitekim, tekenin teke katımı mevsimindeki siygin (idrarlı), sinirli, ileri, geri, yana zıplayarak hareket etmesine “Zortlamış” denir. Ayrıca küskün ve sinirli hareketlerle çekip giden kişi için “ne oldu buna zort zort gitti” deyimini köylerde günümüzde de kullanılmaktadır. Sinirli bir kişinin gidişi ile tekenin hareketleri gerçekten de benzemektedir” diyerek tanımlamıştır (Çine, 2003, s. 144).

Bu dansta, ritmik usul 9/16’lık, dansçının / dansçıların adım yapısındaki düzum 2+2+2+3’ tür. Bu dans yörede herkes tarafından bilinir ve hem kadın hem erkek ya da karma dansçılar tarafından tek tür olarak icra edilir.

Kıvrak Zeybek (Teke Zeybeği) Dansı

Kıvrak Zeybek (Teke Zeybeği) Dansı ile ilgili Hamit Çine’nin görüşlerini, Deniz Yıldız (2017) şu şekilde: “Çine’nin “Teke Zeybekleri” tabirini Teke yöresindeki tüm zeybek havalarını kapsayan bir ifade olarak kullanmadığı, başlı başına farklı oyunu olan bir müzik biçimini kastettiği anlaşılmaktadır. Çine’nin Teke zeybeği olarak adlandırdığı bu havalar için yörede; Tüngümecek, Yüksek, Masıt Kırığı/Havası, Tek Zeybek gibi adlandırmaların kullanılmakta olduğu bilinmektedir” yorumlamıştır. (Yıldız, 2017, s. 24).

Bu dansta, ritmik usul 9/8’lik, dansçının/dansçıların adım yapısındaki düzum 2+2+2+3’ tür. Bu dans yörede herkes tarafından bilinir ve hem kadın hem erkek ya da karma dansçılar tarafından tek tür olarak icra edilir.

Düz / Kırık Hava Dansı

Burdur’da kırık, düz, Tefenni ve Yeşilova’da sürme, Bucak’ta sürüdek adıyla anılır (Çine, 2003, s. 145).

Bu dansta ritmik usul 4/4'lük, dansçının / dansçıların adım yapısındaki düzüm 2+2'dir. Bu dans yörede herkes tarafından bilinir ve kadınlar tarafından tek tür olarak icra edilir.

Kabardıç Dansı

Gabardıç, kadın ve erkekler tarafından oynanan sözlü bir oyun havası biçimidir (Ezgü, 1997, s. 76).

Gabardıç, yörenin bilinen en eski oyun havası olarak bilinmekte ve Türklerin Şamanizm'e inandıkları dönemlerdeki ateş dansı olarak nitelendirilmektedir (Uludağ, 2009, s. 12).

Bu dansta ritmik usul 2/4'lük, dansçının / dansçıların adım yapısındaki düzüm 2+2'dir. Bu dans yörede herkes tarafından bilinir ve hem kadın hem erkek ya da karma dansçılar tarafından tek tür olarak icra edilir.

Zeybek

Zeybek danslarının genellikle Ege bölgesi ve civarında icra edildiği bilinmekle beraber Anadolu'nun başka bölgelerinde de görüldüğü söylene bilinir. Bu durumu Gökhan Çağırğan makalesinde şu şekilde; "Zeybek oyunlarının merkezinin Batı Anadolu, bilhassa ege bölgesi olduğu bilinmektedir. Fakat Anadolu'nun pek çok yerinde olduğu gibi Burdur'da da "zeybek" olgusunun etkilerinden söz edilebilir. Nitekim günümüzde Burdur'da benimsenmiş olan üç zeybek oyunu "Alyazma Zeybeği", "Avşar Zeybeği" ve "Serenler Zeybeği" ile halk arasında yaygın olarak bilinmeyen, fakat halk oyunları yarışmalarında sergilenen," Tefenni, Guluman, Gemideyim Gemide, Feracemi Al İsterim, On İkidir Şu Burdur'un Dermeni, Kazım zeybeği gibi zeybekler bu etkinin en somut göstergesidir (Çağırğan, 2015, s. 1), bahsetmiştir.

Burdur yöresinde icra edilen bu zeybekler dans açısından kendi içlerinde tür olarak ayrılmaktadırlar. Çalışmamıza konu olan zeybekler şunlardır:

- *Alyazma zeybeği Dansı*

Zeybek dansı icra edilmeden önce kesinti şeklindeki gurbet havası türündeki sözleri: “Alyazmam dalda kaldı, aman gözlerim yolda kaldı, yıkılası meyhane, aman zerhoşum nerde kaldı” Kesinti zeybeği şeklinde söylenir, sonra zeybeğin dansı için icra edilen melodik kısmına geçilir. Türkünün Söz bölümü 6/2’lik ritmik yapıdadır. Bu dansta ritmik usul 9/2’lik, dansçının / dansçıların adım yapısındaki düzüm 2+2+2+3’tür. Alyazma Zeybeği dansı yörede ağır zeybek olarak herkes tarafından bilinir ve erkek dansçılar tarafından tek tür olarak icra edilir.

- *Avşar Zeybeği Dansı*

Yörede, sözü olmayan Avşar zeybeğinin icrasına genellikle “Avşar Beyleri gurbet havası” sözleri: “Adını da sevdiğim Avşar beyleri, size de bir vezirlik yakışıp duru, topla dizgini tanı kendini, karşında düşmanlar bakışıp duru, kar mı yağmış şu Avşar’ın düzüne, sızılar mı inmiş kır atımın dizine, selam söyleyin şu Avşar’ın kızına, kendi gülüp beni ağladıp duru” ile başlanır. Gurbet Kesintisi zeybeği örneği olan Avşar zeybeği dansının başında icra edilen Avşar Beylerini Çine “Avşar Beyleri havası asırlardır, özel bir düzende (Avşar bağlama düzeni) ve kendine özgü çırpma ve tarama tezene (mızrap) vuruşu ile bağlama sazlarının her çeşidi ile çalınır ve söylenir. Teke yöresinin geniş bir kesiminde bu ezgiyi, değişik yorumlarıyla ün yapmış pek çok yöre sanatçısı, aynı haşmeti vererek çalıp söylemektedir” şeklinde anlatmıştır (Çine, 2003, s. 127). Bu dansta ritmik usul 9/4’lük, dansçının / dansçıların adım yapısındaki düzüm 2+2+2+3’tür. Avşar zeybeği dansı yörede ağır zeybek olarak herkes tarafından bilinir ve erkek dansçılar tarafından tek tür olarak icra edilir.

- *Serenler Zeybeği Dansı*

Serenler Zeybeği dansı icra edilirken önce sözleri “Serenler serenler yüksekte serenler of, ben gidiyorum mamurda kalsın aman viranlar hey” sözleriyle Kesinti zeybeği şeklinde okunur sonra zeybeğin dansı için icra edilen melodik kısmına geçilir. Bu dansta ritmik usul 9/8’lik, dansçının / dansçıların adım yapısındaki düzüm 2+2+2+3’tür. Serenler zeybeği dansı yörede ağırca zeybek olarak herkes tarafından bilinir ve erkek dansçılar tarafından tek tür olarak icra edilir.

- *Guluman Zeybeği Dansı*

Guluman zeybeği sözsüz tek zeybek dansıdır. Bu dansta ritmik usul 9/4'lük, dansçının / dansçıların adım yapısındaki düzum 3+2+2+2'dir. Guluman zeybeği dansı yörede ağır zeybek olarak herkes tarafından bilinir ve erkek dansçılar tarafından tek tür olarak icra edilir.

- *İğnem Düştü Yerlere Zeybeği Dansı*

İğnem Düştü Yerlere Zeybeği dansı icra edilirken türkü sözleriyle birlikte çalınır söylenir. Türkünün sözleri "İğnem düştü yerlere, karıştı güzellere, gözüm çapkın alışmış bakarım güzellere, aman yelem yelem yelem yelem, haydi yelem yelem yelem yelem, iğnem düştü yakamdan gel arkamdan arkamdan, sen arkamdan gelmezsen ben korkmam kaymakamdan" diyerek söylenir. Bu dansta ritmik usul 9/8'lik, dansçının / dansçıların adım yapısındaki düzum 3+2+2+2'dir. İğnem Düştü Yerlere Zeybeği dansı yörede ağırca zeybek olarak herkes tarafından bilinir ve kadın dansçılar tarafından tek tür olarak icra edilir.

- *Top Şeker Zeybeği Dansı*

Zeybek dansı icra edilirken türkü sözleriyle birlikte çalınır söylenir. Sözleri "Atladım girdim bağa, tek tek bastım yaprağa, o yar benim olmazsa, vallah girmem toprağa, o yar benim olmazsa, vallah girmem toprağa, amanın imanın top şeker, aslanım neler çeker, o zalimin elinden, mazlumum neler çeker" diyerek söylenir.

Kadın zeybeğini Nurgül Mıhladız şu şekilde; "kadınlar tarafından oynanmaktadır. 9/8'lik ritmik usuldedir. Kadın zeybeğinin diğer oyun ve zeybeklerden tek farkı; sadece şehirde yaşayan kadınlar tarafından oynanmasıdır" açıklamıştır (Mıhladız, 2015, s. 51). Bu dansta ritmik usul 9/8'lik, dansçının / dansçıların adım yapısındaki düzum 2+2+2+3'tür. Top Şeker Zeybeği Dansı yörede yürük zeybek olarak herkes tarafından bilinir ve kadın dansçılar tarafından tek tür olarak icra edilir.

- *Gezenneme*

Burdur halk dansları içerisinde dolaylı olarak yer alan bir dans türüdür. Yörede gurbet havaları esnasında dans olarak; alanda serbest veya ritmik bir biçimde yürüyerek dolaşıldığına rastlanılmaktadır. Bu yürüme biçimine “gezenneme” denilir.

Bu gezenneme olarak adlandırılan dans, yörede genellikle dansların başlarında, dansçının dansa hazırlanma esnasında yaptığı doğaçlama figürlere verilen isimdir. Bunlar hem dansın kendi içinde var olan serbest ritimli ezgiler hem de diğer ritmik oyunlar başında çalınan gurbet havaları olarak bilinmektedir (örneğin: Avşar zeybeği). Bu bağlamda Çine, genel olarak dansların gezenneme ile başladığını, “Gezenneme havasıyla ortama, havaya ısınır. Ağır ve ölçülü adımlarla ve duraklamalı olarak, kollar yanda, ahenkli ve heybetli bir tavırla gezinir”, şeklinde ifade etmiştir (Çine, 2003, s. 147).

Burdur Halk Dansları Giysi Özellikleri

Burdur halk danslarının giysi özelliklerini Nurgül Mıhladı (2015) çalışmasında ayrı ayrı isimlendirmiştir. Halk oyunlarında kullanılan kıyafet zenginliği yörenin de zenginliğini ortaya koymaktadır. Kadın kıyafeti; fes, oyallı yazma, çevre, alınlık, çenelik, tepelik, madeni alınlık, ciya (ibecik gelin başı), göynek, üçetek, cepken, yelek, bağırdağ, yakalık, şalvar, iç don, arkalaç, önecek, şal kuşak, kolon kuşak, dolama kuşak, madeni kemer ve tokaları, madeni kolye ve bilezik, yün çorap, çarık, yemeni ve kunduradan oluşmaktadır. Erkek kıyafeti; fes, poşu, göynek, mintan, damat göyneği, cepken (kepe), yelek, şal kuşak, kolon kuşak, çağşır, damat çağşır, yün çorap, yemeni, çarık ve aksesuarlardan oluşmaktadır (Mıhladı, 2015, s. 154).

Giyim insanlık tarihi kadar eskidir. İnsanlar önceleri doğanın etkisinden korunmak daha sonra kültür ve uygarlık düzeyinin gelişimiyle, sosyal ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla giyim şekillerini geliştirmişlerdir. Giyim yaşanan çağa ve zamana göre evreler geçirmiştir. Bu çalışmada Burdur halk danslarına ait geleneksel giysilerinin günümüzde artık genellikle temsili olarak kullanılan şeklinin görselleri yer almaktadır.

Burdur Yöresi Erkek Kostümü**Şekil 20: Fes / Poşu****Şekil 21: Gömlek (Göynek)****Şekil 22: Cepken****Şekil 23: Kuşak****Şekil 24: Kolon****Şekil 25: Çakşır**

Şekil 26: Yün Çorap

Şekil 27: Çarık

Şekil 28: Yemeni

Burdur Yöresi Kadın Kostümü**Şekil 29: Fes****Şekil 30: Yazma****Şekil 31: Alınlık****Şekil 32: İçlik****Şekil 33: Üçetek****Şekil 34: Cepken**

Şekil 35: Şalvar

Şekil 36: Önecek

Şekil 37: Arkalaç

Şekil 38: Yün Çorap

Şekil 39: Yemeni

Şekil 40: Çarık

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, araştırmanın veri kaynakları, verilerin toplanması ve analizi açıklanmıştır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışma bilimsel araştırma yöntemlerinden nitel araştırma yöntemi özelliklerini taşımaktadır. Dolayısıyla bu çalışmada nitel araştırma teknikleri kullanılmıştır.

Nitel araştırma sosyal ya da beşerî bir probleme bireylerin veya grupların attığı anlamları keşfetme ve anlamaya yönelik bir yaklaşımdır. Araştırma süreci; soruların ve işlem basamaklarının geliştirilmesi, genellikle katılımcıların kendi ortamlarından veri toplaması, özel durumlarından genel temalara ulaşarak tümevarımsal veri analizi yapılması ve araştırmacının verilerin anlamını yorumlama aşamalarını kapsamaktadır (Creswell, 2017, s. 248).

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni kullanılmıştır.

Nitel durum çalışmasının en temel özelliği bir ya da birkaç durumun derinliğine araştırılmasıdır. Yani bir duruma ilişkin etkenler (ortam, bireyler, olaylar, süreçler, vb.) bütüncül bir yaklaşımla araştırılır ve ilgili durumu nasıl etkiledikleri ve ilgili durumdan nasıl etkilendikleri üzerine odaklanılır (Yıldırım ve Şimşek, 2018, s. 73).

3.2. Veri Toplama Araçları

Araştırmada kullanılan veri toplama araçları; literatür tarama, görüntülü video kayıtları ve ses kayıtları, internet veri kaynakları ve uzman görüşüdür.

3.3. Verilerin Toplanması ve Analizi

Bu araştırmada, çalışılacak danslara eşlik eden müziklerin notalarının temini için TRT Türk Halk Müziği Repertuarı taranmış, Teke yöresi Burdur ili adına

yayımlanmış araştırmanın konusu ve problem durumuna göre çalışılan yüksek lisans-doktora tezi, kitap, makale, bildiri, gibi kaynaklar tetkik edilmiştir. Ayrıca, Burdur yöresinde görülen ritim icracılarına ait yöresel çalım teknikleri doğrultusundaki ritimler internet veri ortamındaki videolar içerisinden incelenmiştir. Yine internet veri ortamındaki videolar taranarak Burdur Halk Danslarından, teke zortlatması, kıvrak zeybek (teke zeybeği), düz/kırık hava, kabardıç, alyazma zeybeği, avşar zeybeği, serenler zeybeği, guluman zeybeği, iğnem düştü yerlere zeybeği, top şeker zeybeğinin adım/figür/hareket yapısı ve adım sıralamaları üzerinde dikkatle durulmuştur.

Yapılan literatür taramasına göre çalışmada tema olarak, nitel verileri kavrayabilmek amacıyla betimsel analiz, ayrıntılı olarak inceleme ve yorumlama yapabilmek amacıyla da içerik analizi uygulanmıştır. Danslara eşlik eden melodilerin notası TRT Türk Halk Müziği Repertuar arşivinden alınmış, orijinal notalarına dokunulmadan partiyon üzerinde müzik cümlelerini sıralamak için düzenleme yapılmıştır. Öte yandan danslara eşlik eden ritimlerin notaya alınmasında, yine internet veri ortamındaki videolar taranarak, Burdur yöresinde görülen ritim icracılarına ait yöresel çalım tekniklerindeki darplar ve dansçıların figür/hareket nüansları dikkate alınmıştır. Bu özellikler doğrultusunda, dansçının hareket nüanslarına göre çeşitlendirilerek yazılan ritim notalarının dansa uyumu açısından bir örnek olabileceği düşünülmüştür. Ayrıca Sarıkaya'nın yapmış olduğu Teke Yöresi Yapısal Analiz isimli tezde yer alan Yapı Kredi Bankası'nın 1955 yılında gerçekleştirdiği Halk oyunları bayramına katılan Burdur Aziziye Köyü ekibinin kaydındaki ritim icracısının vurmuş olduğu darpların notasyonundan da referans alınmıştır. Bu çalışmada Sarıkaya'nın çalışmasındaki ritim notasyonundan faydalanılmıştır fakat bu çalışma dansçıların figür/hareket nüanslarına göre ritim darplarının çeşitlendirilerek notaya yazılması bakımından farklılaşmaktadır. Çalışmanın diğer bir partiyonun da bulunan hareket notasyonunda ise adım isimleri yer almaktadır. Bu adımlar ve içeriğindeki figür hareketleri, internet veri ortamındaki Burdur yöresindeki halk danslarına ait düğün, derleme, eğlence, yarışma vb. için kayıt altına alınmış videolardan taranarak detaylı bir şekilde analiz edilmiştir. Daha sonra internet ortamından taranan videolardaki Burdur halk dansları unsurlarının

(melodi, ritim, hareket), Burdur yöresinde icra edilip edilmediği, Burdur yöresi halk dansları ve müziklerinde uzman olan kişiler ile görüşölüp, teyit edilmiştir. Burdur Halk dansları için görüşölün bu uzmanlardan, dansçılarının adım/figür/hareket yapısı ile ilgili Ali ATMACA, Metin TOPAL, Nurgöl MIHLADIZ ve Taner EZGÜ ile; dansa eşlik eden videodaki müziklerin tanımlanması için ise Emrah TURGUT, Gökhan ÇAĞIRGAN, Mehmet BEDEL, Sümer EZGÜ ile görüşölümüş imzalı belgeleri alınmıştır. Bu belgeler yapılan çalışmanın ekler kısmında yer almaktadır.

Çalışmanın nota yazımındaki melodi, ritim, hareket gibi unsurların özelliklerini derinlemesine inceleyebilmek ve yorumlayabilmek amacıyla içerik analizinden yararlanılmıştır.

“Betimsel analiz, Birden çok veriye ulaşma şekliyle elde edilen bulguların belirlenmiş temalara göre özetlenerek yorumlanmasıdır” (Özdemir, 2010, s. 336).

Hem dansın bütün hatlarıyla analiz edilmesi hem de dansın melodi ritim hareket açısından uyumu düşünölerek notaya alınmış bu örnek çalışma birden fazla veriyle yorumlanarak ele alınması betimsel analizin niteliklerini taşımaktadır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR ve YORUM

Burdur merkez, ilçe ve köylerinde özellikle bir düğünde ya da festival gibi halk danslarının sergilenebileceği organizasyonlarda, geçmişten günümüze aktarılan kültürel olarak bir gelenek söz konusudur. Dansı icra etmek isteyen dansçı veya dansçılar icra alanına çıktıklarında müzisyenler ile göz göze gelerek önce doğaçlama bir şekilde icra etmek istedikleri dans türünü istişare ederler. Sırasıyla önce gurbet kesintisi/ kesinti bir veya birkaç zeybek arkasından bir gurbet ile kıvrak zeybek (teke zeybeği), ve yine bir gurbet ile teke zortlatmasına bağlanılır. Daha sonra icra edilmek istenirse kabardıcı (gabardıcı) ve düz / kırık hava dansları icra edilmektedir. Bu sırasıyla izlenilen geleneği Hamit Çine (2003) şu şekilde, “Müzik ve oyundaki gelenekselliğe bağlı kalınarak, gurbet havasından sonra hemen bir oyun havasına geçilir. Bunlar teke zortlatması, teke zeybekleri (kıvrak zeybek), gurbet kesintileri (kesinti zeybekleri) ve kabaardıcı oyun havalarıdır” belirtmiştir (Çine, 2003, s. 122).

Bu bölümde, Burdur halk danslarının melodi, ritim ve hareket unsurlarını birlikte aynı partisyonda gösterebilmek için yöredeki melodilerin, ritimlerin ve dansçıların adım sırası ile figür (poz) hareketleri özelliklerinin, analiz edilerek yorumlanması ortaya çıkmaktadır. Araştırmada elde edilen Burdur Halk Danslarına ait melodi, ritim ve hareket analizi bulguları ve bu bulgulara göre yapılan yorumlar aşağıda yer almaktadır (<https://www.youtube.com/watch?v=0aobTrZuFSo&t=15s>), (<https://www.youtube.com/watch?v=ZJBeB6cL48Q>), (<https://www.youtube.com/watch?v=LVM2dsuyNw>).

4.1. Burdur Halk Dansları İçerisinde 9/16’lık Ritmik Yapıda Olan “Teke Zortlatması” Dansına Ait Melodi, Ritim ve Hareket Analizi

Bu bölümde araştırmanın birinci alt problemi olan, Burdur halk dansları içerisinde 9/16’lık ritmik yapıda olan teke zortlatması dansına ait melodi, ritim ve hareket analizi yer almaktadır.

Teke Zortlatması dansının, bölgenin en karakteristik dansı olduğu bilinmektedir. Teke Zortlatması dansında icra edilen melodi, tercihe göre farklı

türkülerden oluşabilir. Bu türkülerin isimleri, makamları, prozodi durumları ve ritmik düzümleri birbirinden farklılık gösterse de 9/16'lık Teke zortlatması dansında, dansçının adım/figür/hareket akışındaki ritmik düzümleri değişmez.

Teke Zortlatması dansı esnasında 9/16'lık ritmik yapıda, sözlü veya sözsüz, TRT Türk halk müziği repertuarında bulunan veya bulunmayan, yörede bilinen türküler icra edilmektedir. Bu türküler genelde iki farklı düzüm olarak görülmektedir. Bunlar 2+2+2+3 ve 2+3+2+2 düzüm şeklindedir. Yörede icra edilen ve 2+2+2+3 düzümlüne ait olan bu türküler şunlardır: Al Ardıç Tekesi, Aşağı Yoldan Çıktı Aldıramadım, Ay Doğdu Düze Düştü, Bahçalarda Bir Kuzu, Bahçalarda Gök Biber, Dere Geliyor Dere, Derenin Başındayım, Dirmil Dağı Meşeli, Dirmilcikten Gider Yaylanın Yolu, Dünürçüler Gelmişler, Eli Elekli Gelin, Evlerinin Önü Göktür Güveri, Garlı Dağın Öte Yüzüne, Gatıranlar Gatıranlar, Goçaş Derler Yaylamızın Adına, Hadi Gali Sende Gel, Ispanaktan Ezel Çıkar, İlane Bak İlane, İlimonum Sulandı, İlimon Yar, Kaymak Çaldım Yufkaya, Kuyu Dibi Daşlolur, Ovalar Ovalar, Panpirin Bacaları, Pazarda Bal Var Gelinim, Saçımı Söktüler, Samas Dağı, Sarı Zeybek Eşelere Yaslanır, Yayla Yollarında Yürüyüp Gelir, Yayla Yollarında Galdım Yalınız, Yüksek Hanaylarda Çalınır Saz. Yörede icra edilen ve 2+3+2+2 düzümlüne ait olan türküler şunlardır: Ak Fasulye Oldumu, Ak Koyunum Yüz Olsa, Daşlı Tarla Ayrıklı, Devesi Gater Gater, Hada Boğaz, Şu Derede Değirmen, Şu Dirmilin Sipsileri Gamıştan (<https://www.notaarsivleri.com>)

Burdur ve yöresinde Teke zortlatması dansının adım/figür/hareket yapısı, dansçı veya dansçılar (kadın, erkek ayrı ya da karma) tarafından icra edilirken genellikle değişmez. Fakat bu dans bireysel icra ediliyorsa, dansçının sadece adım sıralaması değişebilir. Bu durum, dansın önceden kurgulanmadan o anki duygu durumuyla, doğaçlama olarak icra edildiğini göstermektedir. Hal böyle iken yörede, herhangi bir eğlencede, düğünde, dernekte, maşala geceleri ya da dımıdan çalınan kadın toplanmalarında, dansçılar bu dansı icra etmek istediğinde, müzikal yapıyı biliyorlarsa müzisyenlere “9/16'lık çal da oynayalım” derler. Fakat dansı icra etmek isteyen dansçı müzikal yapıyı bilmiyor ise, eşlik edecek müzisyene ya “teke zortlatması, zortlatma, menevşeli, tüngümeli (adlandırmalardan birini) çal” der ya da

teke zortlatması dansında icra edilen türkülerden birinin adını söyler. Dans esnasında ritim icracıları, olabildiğince dansçının adım ve figürlerine dikkat ederek sazlarını icra ederler.

Teke Zortlatması dansı eğer kurgulanmış bir şekilde icra ediliyorsa dansçılar yine bireysel veya karma olabilir. Kurgulanmış dansa eşlik edecek olan melodiler aynı olmakla beraber, ritim icracısı ise dansçının figür/hareketine göre çalmalıdır. Bu durum dansın melodi, ritim ve hareket uyumu açısından önemlidir. Ayrıca dansçılar, dans esnasında adım tekrarlarını belli bir sayıda yaptıkları için; genellikle belirlenen bu adım tekrarları dört ölçü veya dördün katları şeklindedir. Dolayısıyla bu adımlara eşlik edecek melodinin, sekizer ölçülük müzik cümleleri olan türkülerden seçilmesi; dansta melodi, ritim ve hareket akışının uyumu açısından oldukça önemlidir.

Bu çalışmada Teke zortlatması dansı aşağıda kurgulanmış bir şekilde sunulmuştur. Dans akışının melodisi, müzik cümleleri 8'er ölçüden oluştuğu belirlenen, "Yayla Yollarında Yürüyüp Gelir" isimli türkü olarak seçilmiştir.

4.1.1. Teke Zortlatması Dans Akışı Melodi, Ritim Analizi

Aşağıda, Teke Zortlatması dans akışı; melodi, ritim ve hareket sıralamasına göre, üçlü partiyon şeklinde gösterilmiştir.

TEKE ZORTLATMASI

Yöre: Burdur dolayları
Süre: ♩ = 390 - 410
Düzenleyen:
Burak TORTOP

Kimden alındığı:
Ahmet YAMACI
Derleyen ve notaya alan:
Muzaffer SARISÖZEN

YAYLA YOLLARINDAN YÜRÜYÜP GELİR

The musical score is presented in three systems, each with three staves: MELODİ (Melody), RİTİM (Rhythm), and HAREKET (Movement). The key signature is one flat (B-flat) and the time signature is 9/16. The first system (measures 1-4) shows a melody starting on a G4, followed by a rhythm of eighth and sixteenth notes, and a movement sequence of four steps. The second system (measures 5-8) continues the melody and rhythm, with a movement sequence of four steps. The third system (measures 9-12) includes lyrics: 'YAY LA YOL LA RIN DA YÜ RÜ YÜP GE LİR'. The melody features a long note for 'LİR'. The rhythm continues with eighth and sixteenth notes. The movement sequence consists of four steps. The fourth system (measures 13-16) includes lyrics: 'OY GE LİN OY GE LİN OY GE LİN'. The melody features a long note for 'LİN'. The rhythm continues with eighth and sixteenth notes. The movement sequence consists of four steps, with the last step labeled 'TEK AYAK DÖNME ADIMI'.

MELODİ

17

AL LI ŞAL VA RI NI SÜ RÜ YÜP GE Lİ RA MA

RİTİM

HAREKET

KOŞMA ADIMI..... TEK AYAK ADIMI..... KOŞMA ADIMI..... TEK AYAK ADIMI.....

MELODİ

21

NA MA NA MAN [SAZ]

RİTİM

HAREKET

KOŞMA ADIMI..... TEK AYAK ADIMI..... KOŞMA ADIMI..... TEK AYAK ADIMI.....

MELODİ

25

AL LI ŞAL VA RI NI SÜ RÜ YÜP GE Lİ RA MA

RİTİM

HAREKET

TEK SALLAMA ADIMI..... TEK SALLAMA ADIMI.....

MELODİ

29

NA MA NA MAN [SAZ]

RİTİM

HAREKET

TEK SALLAMA ADIMI..... TEK SALLAMA ADIMI.....

33

MELODİ

BEN VAR MAM O RA LI YA O RA DA DU RA LI YA

33

RİTİM

HAREKET

ALKIŞLI ÇÖKME ADIMI..... ALKIŞLI ÇÖKME ADIMI.....

37

MELODİ

AL LAH NA SİP EY LE SİN DA VUL LU ZUR NA LI YA

37

RİTİM

HAREKET

ALKIŞLI ÇÖKME ADIMI..... ALKIŞLI ÇÖKME ADIMI.....

41

MELODİ

BEN VAR MAM O RA LI YA O RA DA DU RA LI YA

41

RİTİM

HAREKET

KOŞMA ADIMI..... TEK AYAK ADIMI..... KOŞMA ADIMI..... TEK AYAK ADIMI.....

45

MELODİ

AL LAH NA SİP EY LE SİN DA VUL LU ZUR NA LI YA

45

RİTİM

HAREKET

KOŞMA ADIMI..... TEK AYAK ADIMI..... KOŞMA ADIMI..... TEK AYAK ADIMI.....

MELODİ

49

[SAZ.....]

RİTİM

49

HAREKET

ÇİFT AYAK DÜŞME ADIMI ÇİFT AYAK DÜŞME ADIMI TOPUK DİZ VURMA ADIMI

MELODİ

53

RİTİM

53

HAREKET

ÇİFT AYAK DÜŞME ADIMI ÇİFT AYAK DÜŞME ADIMI TOPUK DİZ VURMA ADIMI.....

MELODİ

57

RİTİM

57

HAREKET

ÇİFT AYAK ADIMI..... ÇİFT AYAK ADIMI.....

MELODİ

61

RİTİM

61

HAREKET

ÇİFT AYAK ADIMI..... ÇİFT AYAK ADIMI.....

MELODİ

65 YAY LA YOL LA RIN DA ME NEV ŞE AÇ MIŞ

65

RİTİM

HAREKET ÇİFT SALLAMA ADIMI ÇİFT SALLAMA ADIMI

MELODİ

69 OY GE LİN OY GE LİN OY GE LİN

69

RİTİM

HAREKET ÇİFT SALLAMA ADIMI ÇİFT SALLAMA ADIMI

MELODİ

73 SEV Dİ GİM O GÜ ZEL DAĞ LA RA KAÇ MI ŞA MAN

73

RİTİM

HAREKET KOŞMA ADIMI TEK AYAK ADIMI KOŞMA ADIMI TEK AYAK ADIMI

MELODİ

77 NA MA NA MAN [SAZ]

77

RİTİM

HAREKET KOŞMA ADIMI TEK AYAK ADIMI KOŞMA ADIMI TEK AYAK ADIMI

MELODİ

81

SEV Dİ ĞİM O GÜ ZEL DAĞ LA RA KAÇ MI ŞA MA

RİTİM

HAREKET

ALKIŞLI ÇİFT SALLAMA ADIMI..... ALKIŞLI ÇİFT SALLAMA ADIMI.....

MELODİ

85

NA MA NA MAN |SAZ |

RİTİM

HAREKET

ALKIŞLI ÇİFT SALLAMA ADIMI..... ALKIŞLI ÇİFT SALLAMA ADIMI.....

MELODİ

89

BEN VAR MAM İ NEK Lİ YE YO ĞUR DU Sİ NEK Lİ YE

RİTİM

HAREKET

KOLLU ÇÖKME ADIMI..... KOLLU ÇÖKME ADIMI.....

MELODİ

93

AL LAH NA SİP EY LE SİN O MU ZU TŪ FEK Lİ YE

RİTİM

HAREKET

KOLLU ÇÖKME ADIMI..... KOLLU ÇÖKME ADIMI.....

MELODİ

97

ÜN LE DİM AY ŞE Dİ YE O DA YI DÖ ŞE Dİ YE

RİTİM

HAREKET

ÇİFT AYAK ADIMI..... ÇİFT AYAK ADIMI.....

MELODİ

101

ÜN LE DİM FAT MA Dİ YE KAŞ LA RIN ÇAT MA Dİ YE

RİTİM

HAREKET

ÇİFT AYAK ADIMI..... ÇİFT AYAK ADIMI.....

MELODİ

105

ÜN LE DİM GÜL SÜM Dİ YE YA NI MA GEL SİN Dİ YE

RİTİM

HAREKET

ÇİFT AYAK ADIMI..... ÇİFT AYAK ADIMI.....

4.1.1.'de görüldüğü üzere partisinin melodi yazan satırındaki “Yayla Yollarında Yürüyüp Gelir” türküsünün yöresi Burdur dolaylarıdır. Ahmet Yamacı’ dan alınan bu türkü, 02.06.1951 yılında Muzaffer Sarısözen tarafından derlenmiş ve notaya alınmıştır. 22.11.1973 tarihinde TRT Müzik Dairesi tarafından incelenmiş, TRT Türk Halk Müziği repertuarında 493 sıra numarası ile yayınlanmıştır. Türkünün makamı hüseyini dizisidir. Teke zortlatması ezgileri yörede kullanılan çalgılardan bağlama, kabak kemane, kaval, zurna, sipsi ile icra edildiği bilinmektedir. “Yayla Yollarında Yürüyüp Gelir” türküsünün 9/16’lık ritmik yapıda olduğu ve ritim düzümlünün 2+2+2+3 şeklinde olduğu tespit edilmiştir.

Yukarıda kurgulanan dans akışının melodi partisinin bir bölümüne, yörede teke zortlatması dansında sıkça icra edilen, boğaz havalarının bir örneği olan “Fingiri” eklenmiştir. Bu melodi dansçılar salt erkek ve salt kadın karşılıklı dans icrası esnasında, tüm enstrümanlarla çalınıyor olmasıyla beraber yörede genelde sipsi ya da iki telli curayla veya her ikisiyle aynı anda seslendirilebilir. Bu boğaz havası sözsüzdür.

Yukarıdaki tabloda yer alan 9/16’lık ritmik usuldeki Teke Zortlatması dans partisinin ikinci satırında ritim notaları bulunmaktadır. Partisyonundaki ritim darplarının notaları, alt çizgide “düm”, üst çizgide “tek” olacak şekilde yazılmıştır. Dans icrası esnasında eşlik edecek olan ritim enstrümanlarının, kuvvetli veya zayıf zamandaki darplarının notaları, dansçıların adım/figür/hareketlerindeki kuvvetli veya zayıf nüanslarına uyumlu olabilecek şekilde, yöresel çalım teknikleri doğrultusunda yazılmaya çalışılmıştır. Bu ritim notaları yörede kullanılan ve kalıp ritim çalınabilecek olan vurmali çalgılar ile icra edilebilir. Yörede kullanılan ve kalıp ritim atılabilen bu çalgılar; bendir, darbuka, davul, delbek, dımıdan’dır.

4.1.1.’deki Teke Zortlatması dans akışı partisinin üçüncü satırında ise hareket partisyonu bulunmaktadır. Hareket akışının gösterildiği partisinin içeriğine Teke Zortlatması dansında icra edilen adım cümlesi isimleri yazılmıştır. Bu çalışmada Teke Zortlatması dansının, yörede geleneksel olarak birden çok ve karma dansçılar tarafından yuvarlak daire çerçevesinde icra edildiği düşünülerek, oyun

adımları sade bir şekilde sıralandırılmıştır. Bu adımların akışa göre paten şeklinde dizilişi şu şekildedir:

1. *Paten:* Dans başlatılmadan önce dansçılar sahne dışında, bir kadın, bir erkek tek sıra halinde olacak şekilde dizilir. Dans akışının melodisi olan “Yayla Yollarında Yürüyüp Gelir” türküsünün nakaratı icra edilmeye başlanır. Bu müzik cümlesi sekiz ölçüden oluşmaktadır. Dansçıların komut alması bakımından sekiz ölçülük bu sürede dansçılar icra alanı dışında bekler. Bu sürenin bitmesinin ardından dansçılar, 9. Ölçüden başlayarak 15. Ölçünün sonuna kadar dans alanına “tek ayak adımı” ile giriş yaparlar ve daireyi oluştururlar.

2. *Paten:* Daireyi oluşturdıklarında, dansçıların yönleri dairenin merkezine bakmaktadır. 16. ölçüde tek ayak dönme adımı ile merkezdeki yönlerinin sağına doğru yönlenirler. 17. ölçüden itibaren 24. ölçünün sonuna kadar bir ölçü koşma adımı bir ölçü tek ayak adımı olacak şekilde dans daire yönlü icra edilmeye başlanır.

3. *Paten:* 25. ölçüden itibaren dansın daire yönlü icrası durdurulur. Dansçılar daire merkezine doğru dönülerek, 32. Ölçünün sonuna kadar sekiz ölçü “tek sallama adımı” icra ederler.

4. *Paten:* 33. Ölçüden itibaren dansçılar yönün yine daire merkezine doğru olacak şekilde 40. Ölçünün sonuna kadar “alkışlı çökme adımı” icra ederler.

5. *Paten:* 41. Ölçünün başından 48. ölçünün sonuna kadar dans tekrar daire yönüne doğru icra edilirken sırasıyla bir “ölçü koşma adımı” bir ölçü “tek ayak adımı” icra edilir.

6. *Paten:* Kurguya göre dans, “Fıngırı” müziği çeşitlemesi ile icra edilmeye devam eder. Bu müzik bir solo gösteri şeklinde öne çıkartılır. Dansçılar daire merkezine doğru yönelerek, 49. ölçüden başlayarak 52. Ölçünün sonuna kadar dört ölçü sadece erkekler, sırasıyla “iki ölçü çift ayak düşme adımı”, iki ölçü “topuk diz vurma adımı” icra ederler.

7. *Paten:* Sonrasında, yine yerlerinde daire merkezine doğru yönelerek, 53. ölçüden başlayarak 56. ölçünün sonuna kadar dört ölçü sadece kadınlar, sırasıyla iki ölçü “çift ayak düşme adımı”, iki ölçü “topuk diz vurma adımı” icra ederler.

8.*Paten*: Bu bölümde dans daire yönünde sağa doğru icra edilmeye başlar. 57. ölçüden itibaren “Yayla Yollarında Yürüyüp Gelir” türküsü nakaratının bir müzik cümlesiyle devam edilirken, adım/figür/hareket akışı çift ayak adımı ile devam eder. Bu adım 64. ölçünün sonuna kadardır.

9. *Paten*: 65. ölçü itibariyle daire merkezine doğru dönülerek 72. ölçünün sonuna kadar çift sallama adımı icra edilir.

10. *Paten*: 73. ölçü itibariyle dans tekrar daire yönüne doğru sağa çevrilerek daire döndürülür. Bu esnada 80. ölçünün sonuna kadar sırasıyla bir ölçü koşma adımı bir ölçü tek ayak adımı şeklinde icra edilir.

11. *Paten*: 81. ölçü itibariyle daire dönüşü durdurularak yön merkeze çevrilirken, 88. Ölçünün sonuna kadar alkışlı çift sallama adımı icra edilir.

12. *Paten*: Dans daire merkezi yönünde icra edilmeye devam edilirken adım figürü, 89. ölçünün başından 96. ölçünün sonuna kadar kollu çökme adımı şeklindedir.

13. *Paten*: 97. ölçü itibariyle dans daire yönlü sağa doğru iken çift ayak adımı ile 108. Ölçüye kadar hem müzik hem de dans, icra alanı dışına çıkılarak bitirilir.

Teke Zortlatması dansını oluşturan unsur, adım cümleleridir. Dansta hareket akışının sağlanabilmesi için gerekli olan adım/figür/hareket yapısının analizi, aşağıda detaylı bir şekilde yer almaktadır.

<https://www.youtube.com/watch?v=gIVxIHF0dlM&t=300s>

4.1.2. Teke Zortlatması Dans Akışı Hareket Analizi

Bu dansın ritmi 2+2+2+3 ritmik düzümde ve tek tür olarak icra edilir. Yörede tek türde icra edilen bu dansa birden fazla türkü ile eşlik edilebilir. Bu türkülerin ritmik düzümleri 2+2+2+3, 2+3+2+2, 2+2+3+2, 3+2+2+2 şeklinde farklılıklar gösterebilir. Sonuç olarak dansa eşlik eden türkü farklı bir düzümde olsa da dans 2+2+2+3 ritim düzümlüne denk gelecek şekilde icra edilir.

Dansta figürler adımı, adımlar da dansın bütününü oluşturmaktadır. Buna göre Teke Zortlatması dansı icra edilirken; dansın bir adımı, bir 9/16’lık ritmin

içerisindeki 9 zamanda, başka bir deyişle 9/16'lık ritmi oluşturan 2+2+2+3 şeklindeki dört düzümde tamamlanır. Bu danstaki bazı adımlar ise birden fazla 9/16'lık adımdan oluşur. Öte yandan Teke zortlatması dansının yine bir adımı dört figürden oluşur. Bu yüzden dans çalışılırken, bir, iki, üç, dört şeklinde figür sayısı seslendirilerek komut verilir. Bu durumun detayı aşağıdaki şemada açıklanmıştır.

Tablo.1 Teke Zortlatması Dansı Zaman, Düzüm, Figür İlişkisi

Bir 9/16'lık Ritim =	1.ve 2. zaman	3.ve 4. zaman	5.ve 6. zaman	7.8. ve 9. zaman
Bir 9/16'lık Düzüm =	2	2	2	3
Bir 9/16'lık Adım =	1.figür	2.figür	3. figür	4. Figür

Teke Zortlatması dansının adım/figür yapısı incelenen videolardan şu şekilde analiz edilmiştir (<https://www.youtube.com/watch?v=Hs86Doyyyvg>).

4.1.2.1 Tek Ayak Adımı

Bu adım bir 9/16'lık ritim süresi içerisinde gerçekleşir. 9/16'lık ritmin 1. ve 2. zamanında; Sol ayak üzerinde sekilirken aynı anda sağ ayak dizden bükülerek geriye çekilir. Kollar yanda tutulur, ayak sekme adımıyla aynı anda kollar hafif geriye çekilir. Bir kez parmaklar şıklatılarak birinci figür tamamlanır. 9/16'lık ritmin 3. ve 4. zamanında; Sağ ayak yerden savurularak öne doğru uzatılır. Her iki kol geriden öne doğru savurulur. (Yörede kollar kadın ve erkek aynı şekilde de savurabilir erkekler omuz hizasından, kadınlar göğüs hizasından da savurabilir.) ikinci kez parmak şıklatılarak ikinci figür tamamlanır. 9/16'lık ritmin 5. ve 6. zamanında; Sol ayak üzerinde sekilir. Her iki kol önden geriye doğru çekilir. Üçüncü kez parmak şıklatılarak üçüncü figür tamamlanır. 9/16'lık ritmin 7., 8. ve 9. zamanında; Sağ ayak geriye hareketle sol ayağın yanına getirilir. Kollar yanda serbest kalır ve dördüncü figür tamamlanır. Bu adımı oynanırken, adım hareketi birbiri ardına sıralanacağı için her adım arasında yerden havaya biraz daha fazla sıçrayarak atlama hareketi yapılır.

Tek Ayak Adımı Karekodu

4.1.2.2. Tek Sallama Adımı

Bu adım iki 9/16'lık ritim süresinde gerçekleşir. Birinci 9/16'lık ritmin 1. ve 2. zamanında: Sol ayak üzerinde sekerek sola dönülür aynı anda sağ ayak dizden bükülerek geriye doğru çekilir. Sağ kol yukarda yarım yay şeklinde havadayken sola doğru dönülür, sol kol düz bir şekilde sol el yere doğru uzatılarak birinci figür tamamlanır. Birinci 9/16'lık ritmin 3. ve 4. zamanında; Sağ ayak yerden sola doğru savrularak öne doğru uzatılır. Sağ kol yukarda yarım yay şeklinde havada, sol kol düz bir şekilde sol el yere doğru uzatma sabittir. Kollar gövdeyle birlikte sola doğru dönülür ikinci figür tamamlanır. Birinci 9/16'lık ritmin 5. ve 6. zamanında; Sol ayak üzerinde sekilir. Sağ kol yukardan sağ el çene hizasına gelecek şekilde aşağı yönlü indirilir, sol kol düz bir şekilde sol el yere doğru uzatma sabit kalarak üçüncü figür tamamlanır. Birinci 9/16'lık ritmin 7., 8. ve 9. zamanında; Sağ ayak yere basılır sol ayak havaya kaldırılır. Sağ kol yukarıdan sağ el çene hizasına gelecek şekilde düşürülür sol kol aşağıya doğru uzatma sabittir ve bu şekilde dördüncü figür tamamlanır.

İkinci 9/16'lık ritmin 1. ve 2. zamanında; Sol ayak yere basılarak sekerken sağ ayak gövdeyle birlikte 90 derece sağa geriye doğru dönülür. Sağ kol çene hizasından geriye yukarı doğru savrulur. Bir kez parmak şıklatılarak birinci figür tamamlanır. İkinci 9/16'lık ritmin 3. ve 4. zamanında; Sağ ayak yerden uzatılarak arkada öne doğru uzatılır. Sağ kol geriye doğru savurma sabittir ve bu şekilde ikinci figür tamamlanır. İkinci 9/16'lık ritmin 5. ve 6. zamanında; Sol ayak üzerinde sekilir. Sağ kol havadan savrularak yana doğru açılır. Bir kez parmak şıklatılır ve üçüncü figür tamamlanır. İkinci 9/16'lık ritmin 7., 8. ve 9. zamanında; Sağ ayak yere basılır havaya kaldırılır. Sağ kol havada sabittir. Sol kolu yere doğru uzatma sabittir ve bu şekilde dördüncü figür tamamlanır.

Tek Sallama Adımı Karekodu

4.1.2.3. Tek Ayak Dönme Adımı

Bu adım bir 9/16'lık ritim süresinde gerçekleştirilir. Bir 9/16'lık ritmin 1. ve 2. zamanında; Sol ayak üzerinde atlayarak sekilir. Kollar yanda tutulur, ayak sekme adımıyla aynı anda kollar hafif geriye çekilir. Bir kez parmaklar şıklatılarak birinci figür tamamlanır. Bir 9/16'lık ritmin 3. ve 4. zamanında; sağ ayak soldan geriye doğru savrularak tam tur dönülür. Her iki kol geriden öne doğru savrulur. İkinci kez parmak şıklatılarak ikinci figür tamamlanır. Bir 9/16'lık ritmin 5. ve 6. zamanında; sol ayak üzerinde sekilir. Her iki kol önden geriye doğru çekilir. Üçüncü kez parmak şıklatılarak üçüncü figür tamamlanır. Bir 9/16'lık ritmin 7., 8. ve 9. zamanında sağ ayak geriye hareketle sol ayağın yanına getirilir. Kollar yanda serbest kalır ve dördüncü figür tamamlanır. Bu adımda kollar döner pozisyonda hareket ettirilir.

Tek Ayak Dönme Adımı Karekodu

4.1.2.4 Çift Ayak Adımı

Bu adım iki 9/16'lık ritim cümlesinde gerçekleşir. Birinci 9/16'lık ritmin 1. ve 2. zamanında; Sol ayak üzerinde sekilirken aynı anda sağ ayak dizden bükülerek geriye çekilir. Kollar yanda tutulur, ayak sekme adımıyla aynı anda kollar hafif geriye çekilir. Bir kez parmaklar şıklatılarak birinci figür tamamlanır. Birinci 9/16'lık ritmin 3. ve 4. zamanında; Sağ ayak yerden savurularak öne doğru uzatılır. Her iki kol geriden öne doğru savrulur (yörede kollar kadın ve erkek aynı şekilde de savurabilir erkekler omuz hizasından, kadınlar göğüs hizasından da savurabilir), ikinci kez parmak şıklatılarak ikinci figür tamamlanır. Birinci 9/16'lık ritmin 5. ve 6. zamanında; sol ayak üzerinde sekilir. Her iki kol önden geriye doğru çekilir. Üçüncü

kez parmak şıklatılarak üçüncü figür tamamlanır. Birinci 9/16'lık ritmin 7., 8. ve 9. zamanında; Sağ ayak geriye hareketle sol ayağın yanına getirilir. Kollar yanda serbest kalır ve dördüncü figür tamamlanır.

İkinci 9/16'lık ritmin 1. ve 2. zamanında; Sağ ayak üzerinde sekilirken aynı anda sol ayak dizden bükülerek geriye çekilir. Kollar yanda tutulur, ayak sekme adımıyla aynı anda kollar hafif geriye çekilir. Bir kez parmaklar şıklatılarak birinci figür tamamlanır. İkinci 9/16'lık ritmin 3. ve 4. Zamanında; Sol ayak yerden savurularak öne doğru uzatılır. Her iki kol geriden öne doğru savrulur. (Yörede kollar kadın ve erkek aynı şekilde de savurabilir erkekler omuz hizasından, kadınlar göğüs hizasından da savurabilir.) ikinci kez parmak şıklatılarak ikinci figür tamamlanır. İkinci 9/16'lık ritmin 5. ve 6. zamanında; Sağ ayak üzerinde sekilir. Her iki kol önden geriye doğru çekilir. Üçüncü kez parmak şıklatılarak üçüncü figür tamamlanır. İkinci 9/16'lık ritmin 7., 8. ve 9. Zamanında; Sol ayak geriye hareketle sağ ayağın yanına getirilir. Kollar yanda serbest kalır ve dördüncü figür tamamlanır.

Çift Ayak Adımı Karekodu

4.1.2.5. Çift Sallama Adımı

Bu adım iki 9/16'lık ritim cümlesinde gerçekleşir. Birinci 9/16'lık ritmin 1. ve 2. Zamanında; Sol ayak üzerinde sekerek sola dönülür aynı anda sağ ayak dizden bükülerek geriye doğru çekilir. Sağ kol yukarda yarım yay şeklinde havadayken sola doğru dönülür, sol kol düz bir şekilde sol el yere doğru uzatılır. Bir kez parmaklar şıklatılarak birinci figür tamamlanır. Birinci 9/16'lık ritmin 3. ve 4. zamanında; Sağ ayak yerden sola doğru savrularak öne doğru uzatılır. Sağ kol yukarda yarım yay şeklinde havada, sol kol düz bir şekilde sol el yere doğru uzatma sabittir. Kollar gövdeyle birlikte sola doğru dönülür. İkinci kez parmak şıklatılarak ikinci figür tamamlanır. Birinci 9/16'lık ritmin 5. ve 6. Zamanında; Sol ayak üzerinde sekilir. Sağ kol yukardan sağ el çene hizasına gelecek şekilde aşağı yönlü indirilir, sol kol düz bir şekilde sol el yere doğru uzatma sabittir. Üçüncü kez parmak şıklatılarak

üçüncü figür tamamlanır. Birinci 9/16'lık ritmin 7., 8. ve 9. zamanında; Sağ ayak yere basılır sol ayak havaya kaldırılır. Sağ kol yukarıdan sağ el çene hizasına gelecek şekilde düşürülür sol kol aşağıya doğru uzatma sabittir ve dördüncü figür tamamlanır.

İkinci 9/16'lık ritmin 1. ve 2. zamanında; Sağ ayak üzerinde sekerek 180 derece sağdan geriye yönlü dönülür aynı anda sol ayak dizden bükülerek geriye doğru çekilir. Sol kol yukarda yarım yay şeklinde havadayken 180 derece sağdan geriye yönlü dönülür, sağ kol düz bir şekilde sol el yere doğru uzatılır. Bir kez parmaklar şıklatılarak birinci figür tamamlanır. İkinci 9/16'lık ritmin 3. ve 4. Zamanında; Sol ayak yerden sağa doğru savrularak öne doğru uzatılır. Sol kol yukarda yarım yay şeklinde havada, sağ kol düz bir şekilde sağ el yere doğru uzatma sabittir. Kollar gövdeyle birlikte sağa doğru dönülür. İkinci kez parmak şıklatılarak ikinci figür tamamlanır. İkinci 9/16'lık ritmin 5. ve 6. zamanında; Sağ ayak üzerinde sekilir. Sol kol yukardan sol el çene hizasına gelecek şekilde aşağı yönlü indirilir, sağ kol düz bir şekilde sağ el yere doğru uzatma sabittir ve üçüncü figür tamamlanır. İkinci 9/16'lık ritmin 7., 8. ve 9. Zamanında; Sol ayak yere basılır sağ ayak havaya kaldırılır. Sol kol yukarıdan sol el çene hizasına gelecek şekilde düşürülür sağ kol aşağıya doğru uzatma sabittir ve dördüncü figür tamamlanır. Bu adım alkışlı bir şekilde de uygulanabilir. Ayaklar aynı durumda ve adımdayken; kollar, sol yanda ve sağ yanda ritmik bir şekilde akış tutulur.

Çift Sallama Adımı Karekodu

4.1.2.6. Alkışlı Sallama Adımı

Bu adım iki 9/16'lık ritim cümlesinde gerçekleşir. Birinci 9/16'lık ritmin 1. ve 2. zamanında; Sol ayak üzerinde sekerek sola dönülür aynı anda sağ ayak dizden bükülerek geriye doğru çekilir. Her iki kol dirseklerden kıvrılmış bir şekilde eller alkış için birbirine çarpılır ve birinci figür tamamlanır. Birinci 9/16'lık ritmin 3. ve 4. zamanında; Sağ ayak yerden sola doğru savrularak öne doğru uzatılır. Her iki kol

dirseklerden kıvrılmış bir şekilde eller birbirinden uzaklaştırılarak ikinci figür tamamlanır. Birinci 9/16'lık ritmin 5. ve 6. Zamanında; Sol ayak üzerinde sekilir. Her iki kol dirseklerden kıvrılmış bir şekilde eller alkış için birbirine çarpılarak üçüncü figür tamamlanır. Birinci 9/16'lık ritmin 7., 8. ve 9. zamanında; Sağ ayak yere basılır sol ayak havaya kaldırılır. Her iki kol dirseklerden kıvrılmış bir şekilde eller birbirinden uzaklaştırılır ve dördüncü figür tamamlanır.

İkinci 9/16'lık ritmin 1. ve 2. Zamanında; Sağ ayak üzerinde sekerek 180 derece sağdan geriye yönlü dönülür aynı anda sol ayak dizden bükülerek geriye doğru çekilir. Her iki kol dirseklerden kıvrılmış bir şekilde eller alkış için birbirine çarpılarak birinci figür tamamlanır. İkinci 9/16'lık ritmin 3. ve 4. Zamanında; Sol ayak yerden sağa doğru savrularak öne doğru uzatılır. Her iki kol dirseklerden kıvrılmış bir şekilde eller birbirinden uzaklaştırılır ve ikinci figür tamamlanır. İkinci 9/16'lık ritmin 5. ve 6. zamanında; Sağ ayak üzerinde sekilir. Her iki kol dirseklerden kıvrılmış bir şekilde eller alkış için birbirine çarpılarak üçüncü figür tamamlanır. İkinci 9/16'lık ritmin 7., 8. ve 9. Zamanında; Sol ayak yere basılır sağ ayak havaya kaldırılır. Her iki kol dirseklerden kıvrılmış bir şekilde eller birbirinden uzaklaştırılır ve dördüncü figür tamamlanır.

4.1.2.7. Çift Ayak Dönme Adımı

Bu adım iki 9/16'lık ritim cümlesinde gerçekleşir. Birinci 9/16'lık ritmin 1. ve 2. zamanında; Sol ayak üzerinde sekerek bulunulan yöne göre 180 derece sola dönülür aynı anda sağ ayak dizden bükülerek geriye doğru çekilir. Her iki kol dirseklerden kıvrılmış bir şekilde eller alkış için birbirine çarpılarak birinci figür tamamlanır. Birinci 9/16'lık ritmin 3. ve 4. zamanında; Sağ ayak yerden sola doğru savrularak öne doğru uzatılır. Her iki kol dirseklerden kıvrılmış bir şekilde eller birbirinden uzaklaştırılır ve ikinci figür tamamlanır. Birinci 9/16'lık ritmin 5. ve 6. Zamanında; Sol ayak üzerinde sekilir. Her iki kol dirseklerden kıvrılmış bir şekilde eller alkış için birbirine çarpılarak üçüncü figür tamamlanır. Birinci 9/16'lık ritmin 7., 8. ve 9. zamanında; Sağ ayak yere basılır sol ayak havaya kaldırılır. Her iki kol dirseklerden kıvrılmış bir şekilde eller birbirinden uzaklaştırılır ve dördüncü figür tamamlanır.

İkinci 9/16'lık ritmin 1. ve 2. Zamanında; Sağ ayak üzerinde sekerek bulunulan yöne göre 180 derece sola dönülür aynı anda sol ayak dizden bükülerek geriye doğru çekilir. Her iki kol dirseklerden kıvrılmış bir şekilde eller alkış için birbirine çarpılarak birinci figür tamamlanır. İkinci 9/16'lık ritmin 3. ve 4. Zamanında; Sol ayak yerden sola doğru savrularak öne doğru uzatılır. Her iki kol dirseklerden kıvrılmış bir şekilde eller birbirinden uzaklaştırılır ve ikinci figür tamamlanır. İkinci 9/16'lık ritmin 5. ve 6. zamanında; Sol ayak üzerinde sekilir. Her iki kol dirseklerden kıvrılmış bir şekilde eller alkış için birbirine çarpılarak üçüncü figür tamamlanır. İkinci 9/16'lık ritmin 7., 8. ve 9. Zamanında; Sol ayak yere basılır sol ayak havaya kaldırılır. Her iki kol dirseklerden kıvrılmış bir şekilde eller birbirinden uzaklaştırılır ve dördüncü figür tamamlanır.

Çift Ayak Dönme Adımı Karekodu

4.1.2.8. Koşma Adımı

Bu adım bir 9/16'lık ritim cümlesinde gerçekleştirilir. Bu adımda ağırlık merkezi ayak tarak kemikleri üzerindedir. Topuklar genellikle havada kalır. Birinci 9/16'lık ritmin 1. ve 2. zamanında; Sol ayak basılır. Kollar yanda tutulur, sol ayak adımıyla aynı anda kollar hafif geriye çekilir. Bir kez parmaklar şıklatılarak birinci figür tamamlanır. Birinci 9/16'lık ritmin 3. ve 4. zamanında; Sağ ayak yere basılır. İki kol öne doğru hareket ettirilir ve ikinci figür tamamlanır. Birinci 9/16'lık ritmin 5. ve 6. Zamanında; Sol ayak yere basılır. İki kol öne doğru hareket ettirilir ve üçüncü figür tamamlanır. Birinci 9/16'lık ritmin 7., 8. ve 9. zamanında; Sağ ayak yere basılır, sağ ayak, diz kırılarak yukarı kaldırılır. İki kol geriye doğru aşağı hareketle yanlara bırakılarak dördüncü figür tamamlanır.

Koşma Adımı Karekodu

4.1.2.9. Koşmalı Dönme Adımı

Bu adım bir 9/16'lık ritim cümlesinde gerçekleştirilir. Bu adımda ağırlık merkezi ayak tarak kemikleri üzerindedir. Topuklar genellikle havada kalır. Birinci 9/16'lık ritmin 1. ve 2. zamanında; Sol ayak ile bulunulan yöne göre 90 derece sola basılır. Kollar yanda tutulur, sol ayak adımıyla aynı anda kollar hafif geriye çekilir. Bir kez parmaklar şıklatılarak birinci figür tamamlanır. Birinci 9/16'lık ritmin 3. ve 4. zamanında; Sağ ayak ile bulunulan yöne göre bir 90 derece daha sola dönülerek yere basılır. İki kol öne doğru hareket ettirilir ve ikinci figür tamamlanır. Birinci 9/16'lık ritmin 5. ve 6. Zamanında; Sol ayak ile bulunulan yöne göre bir kez daha 90 derece sola dönülerek yere basılır. İki kol öne doğru hareket ettirilir ve üçüncü figür tamamlanır. Birinci 9/16'lık ritmin 7., 8. ve 9. zamanında; Sağ ayak ile bulunulan yöne göre son kez 90 derece daha sola dönülerek yere basılır. İki kol geriye doğru aşağı hareketle yanlara bırakılır ve dördüncü figür tamamlanır.

Koşmalı Dönme Adımı Karekodu

4.1.2.10. Çift Ayak Düşme Adımı

Bu adım bir 9/16'lık ritim cümlesinde gerçekleştirilir. Birinci 9/16'lık ritmin 1. ve 2. zamanında; Sol ayak üzerinde sekilirken aynı anda sağ ayak dizden bükülerek geriye çekilir. Kollar yanda tutulur, ayak sekme adımıyla aynı anda kollar hafif geriye çekilir. Bir kez parmaklar şıklatılarak birinci figür tamamlanır. Birinci 9/16'lık ritmin 3. ve 4. zamanında; Sağ ayak yerden savurularak öne doğru uzatılır. Her iki kol geriden öne doğru savurulur. İkinci kez parmak şıklatılarak ikinci figür tamamlanır. Birinci 9/16'lık ritmin 5. ve 6. Zamanında; Sol ayak üzerinde sekilir. Her iki kol önden geriye doğru çekilir. Üçüncü kez parmak şıklatılarak üçüncü figür tamamlanır. Birinci 9/16'lık ritmin 7., 8. ve 9. zamanında; Her iki ayak üzerinde aynı anda sağ yanda yere basılır. Buna çift ayak düşme denir. Kollar yanda serbest kalır ve dördüncü figür tamamlanır.

Çift Ayak Düşme Adımı Karekodu

4.1.2.11. Topuk Diz Vurma Adımı

Bu adım iki 9/16'lık ritim cümlesinde gerçekleşir. Bu adım ayakta gerçekleştirilir. Birinci 9/16'lık ritmin 1. ve 2. zamanında; Sol ayak üzerinde sekilir. Aynı anda Sağ ayak topuğu sol diz üzerine vurulur. Sol kol yarım yay şeklinde havadan sol el çene hizasına düşürülür, sağ kol aşağı doğru düz bir şekilde yere doğru düşürülür ve birinci figür tamamlanır. Birinci 9/16'lık ritmin 3. ve 4. zamanında; Sağ ayak sağ yana doğru havada açılır. Sol kol havaya doğru açılır. Sağ kol aşağı doğru düz bir şekilde yerde sabittir. Bir kez parmak şıklatılarak ikinci figür tamamlanır. Birinci 9/16'lık ritmin 5. ve 6. Zamanında; Sağ ayak sağ yana ve yere doğru düşürülür. Sol kol sol yan aşağıya doğru düşürülür. Sağ kol havaya doğru kaldırılır ve üçüncü figür tamamlanır. Birinci 9/16'lık ritmin 7., 8. ve 9. zamanında; Sağ ayak yere basılır. Sol kol sol yanda aşağı doğru uzatılır. Sağ kol havaya doğru kaldırılır ve dördüncü figür tamamlanır.

İkinci 9/16'lık ritmin 1. ve 2. Zamanında; Atlama hareketi ile sağ ayak üzerinde sekilirken aynı anda sol ayak topuğu sağ dize vurulur. Sağ kol yarım yay şeklinde havadan sağ el çene hizasına düşürülür, sol kol aşağı doğru düz bir şekilde yere doğru düşürülür ve birinci figür tamamlanır. İkinci 9/16'lık ritmin 3. ve 4. Zamanında; Sol ayak sol yana doğru havada açılır ve ikinci figür tamamlanır. İkinci 9/16'lık ritmin 5. ve 6. Zamanında; Sol ayak sol yana ve yere doğru düşürülür. Sağ kol sağ yan aşağıya doğru düşürülür, sol kol havaya doğru kaldırılır ve üçüncü figür tamamlanır. İkinci 9/16'lık ritmin 7., 8. ve 9. Zamanında; Sol ayak yere basılır. Sağ kol sağ yanda aşağı doğru uzatılır. Sol kol havaya doğru kaldırılır ve dördüncü figür tamamlanır. Adım devam ederse atlama hareketi ile tekrar başa dönülür.

Topuk Diz Vurma Adımı Karekodu

4.1.2.12. Kollu Çökme Adımı

Bu adım iki 9/16'lık ritim cümlesinde gerçekleşir. Birinci 9/16'lık ritmin 1. ve 2. zamanında; Sağ yönde dizler kırılarak çift ayak yere zıplanır. Kollar, erkeklerde havada yarım ay şeklinde eller çene hizasında, kadınlarda iki yanda eller çene hizasında sabit çökme hareketi yapılır ve birinci figür tamamlanır. Birinci 9/16'lık ritmin 3. ve 4. zamanında; Sağ diz 90 derece durumundayken sol diz yere doğru yönlendirilir. Kollar, erkeklerde havada yarım ay şeklinde eller çene hizasında, kadınlarda iki yanda eller çene hizasında sabit çökme hareketi yapılır ve ikinci figür tamamlanır. Birinci 9/16'lık ritmin 5. ve 6. zamanında; Sağ diz 90 derece durumundayken sol diz yere doğru yönlendirilir. Kollar, erkeklerde havada yarım ay şeklinde eller çene hizasında, kadınlarda iki yanda eller çene hizasında sabit çökme hareketi yapılır ve üçüncü figür tamamlanır. Birinci 9/16'lık ritmin 7., 8. ve 9. zamanında; Sağ diz 90 derece durumundayken sol diz yere vurur. Kollar, erkeklerde havada yarım ay şeklinde eller çene hizasında, kadınlarda iki yanda eller çene hizasında sabit çökme hareketi yapılarak dördüncü figür tamamlanır.

İkinci 9/16'lık ritmin 1. ve 2. Zamanında; Sol yönde dizler bükülerek çift ayak yere zıplanır. Kollar, erkeklerde havada yarım ay şeklinde eller çene hizasında, kadınlarda iki yanda eller çene hizasında sabit çökme hareketi yapılır ve birinci figür tamamlanır. İkinci 9/16'lık ritmin 3. ve 4. Zamanında; Sol diz 90 derece durumundayken sağ diz yere doğru yönlendirilir. Kollar, erkeklerde havada yarım ay şeklinde eller çene hizasında, kadınlarda iki yanda eller çene hizasında sabit çökme hareketi yapılır ve ikinci figür tamamlanır. İkinci 9/16'lık ritmin 5. ve 6. Zamanında; Sol diz 90 derece durumundayken sağ diz yere doğru yönlendirilir. Kollar, erkeklerde havada yarım ay şeklinde eller çene hizasında, kadınlarda iki yanda eller çene hizasında sabit çökme hareketi yapılır ve üçüncü figür tamamlanır. İkinci 9/16'lık ritmin 7., 8. ve 9. Zamanında; Sol diz 90 derece durumundayken sağ diz

yere vurur. Kollar, erkeklerde havada yarım ay şeklinde eller çene hizasında, kadınlarda iki yanda eller çene hizasında sabit çökme hareketi yapılarak dördüncü figür tamamlanır.

Kollu Çökme Adımı Karekodu

4.1.2.13. Alkışlı Çökme Adımı

Bu adım iki 9/16'lık ritim cümlesinde gerçekleşir. Birinci 9/16'lık ritmin 1. ve 2. zamanında; Sağ yönde dizler bükülerek çift ayak yere zıplanır. İki el önde birleştirilmek üzere hareketlendirilir ve birinci figür tamamlanır. Birinci 9/16'lık ritmin 3. ve 4. zamanında; Sağ diz 90 derece durumundayken sol diz yere doğru yönlendirilir. Eller sağ yanda bir kez alkışlanarak ikinci figür tamamlanır. Birinci 9/16'lık ritmin 5. ve 6. zamanında; Sağ diz 90 derece durumundayken sol diz yere doğru yönlendirilir. Eller alkıştan ayrılır ve üçüncü figür tamamlanır. Birinci 9/16'lık ritmin 7., 8. ve 9. zamanında; Sağ diz 90 derece durumundayken sol diz yere vurur. Eller ikinci kez alkışlanarak dördüncü figür tamamlanır.

İkinci 9/16'lık ritmin 1. ve 2. Zamanında; Sol yönde dizler bükülerek çift ayak yere zıplanır. İki el önde birleştirilmek üzere hareketlendirilir ve birinci figür tamamlanır. İkinci 9/16'lık ritmin 3. ve 4. Zamanında; Sol diz 90 derece durumundayken sağ diz yere doğru yönlendirilir. Eller sağ yanda bir kez alkışlanarak ikinci figür tamamlanır. İkinci 9/16'lık ritmin 5. ve 6. Zamanında; Sol diz 90 derece durumundayken sağ diz yere doğru yönlendirilir. Eller alkıştan ayrılarak üçüncü figür tamamlanır. İkinci 9/16'lık ritmin 7., 8. ve 9. Zamanında; Sol diz 90 derece durumundayken sağ diz yere vurur. Eller ikinci kez alkışlanır ve dördüncü figür tamamlanır.

Alkışlı Çökme Adımı Karekodu

4.2. Burdur Halk Dansları İçerisinde 9/8'lik Ritmik Yapıda Olan “Kıvrak Zeybek (Teke Zeybeği)” Dansına Ait Melodi, Ritim ve Hareket Analizi

Bu bölümde Araştırmanın ikinci alt problemi olan, Burdur halk dansları içerisinde 9/8'lik ritmik yapıda olan kıvrak zeybek (teke zeybeği) dansına ait melodi, ritim ve hareket analizi yer almaktadır.

Yörede yapılan çeşitli çalışmalarda zeybek sınıflandırılmasında yer alan, 9/8'lik kıvrak zeybek (teke zeybeği) dansının, dansçılar tarafından adım ve beden hareketlerinde tempo bakımından diğer zeybeklere göre daha hızlı, kıvrak ve özellikle mutlu, coşkulu icra edilmesi, yöredeki diğer zeybeklerden farkını ortaya koymaktadır. Ayrıca bu zeybek dansı türünü kadın ve erkeklerin beraber icra edebilmesi de yöredeki diğer zeybeklere göre başka bir ayrıcalıktır.

Türk müziği ve Türk dansları içerisinde bölge farklılıkları dolayısıyla yöreden yöreye değişen ritmik yapıların olduğu bilinmektedir. Bu değişen ritmik yapıda, aynı ritmik usulün içerisinde bile farklı darplar bulunmaktadır. Aynı ritmik usulün darplarının yöreden yöreye değişmesi, o yörenin kendine özgü bir farklılığını göstermektedir. Yörelere birbirinden ayıran melodik tavrın olduğu kadar, ritmik tavrında olduğu bir gerçektir. Hal böyle iken Teke yöresinin de kendine özgü ritmik darpları bulunmaktadır. Özellikle dımdan havası için çanak çalan icracıların en sık kullandığı 9/8'lik ritim kalıbı dansın müzikal yapısını bilen yöre insanları, ritim icracıları ya da müzisyenler tarafından yöre ağzına uydurularak “Güp Bü Dü- Gü Bü Den- Güp Bü Dü- Gü Bü Den Den” şeklinde dillendirilir. Dolayısıyla kıvrak zeybek (teke zeybeği) dansına eşlik eden ritim darplarının belirleyicisi çanak çalan ritim icracıları olmuştur denilebilir.

Kıvrak zeybek (teke zeybeği) dansında, dansçıların adım hareketlerine eşlik eden melodi, yörede tercihe göre farklı türkülerden oluşabilir. Bu türkülerin isimleri,

makamları, prozodi durumları ve ritmik düzümleri birbirinden farklılık gösterse de 9/8'lik kıvrak zeybek (teke zeybeği) dansında, dansçının adım/figür hareketi akışındaki ritmik düzümü değişmez.

Kıvrak zeybek (teke zeybeği) dansı esnasında 9/8'lik ritmik yapıda, sözlü veya sözsüz, TRT Türk halk müziği repertuarında bulunan veya bulunmayan, yörede bilinen türküler icra edilmektedir. Yörede icra edilen ve düzümlü 2+2+2+3 olan bu türküler şunlardır: Antalya'nın Mor Üzümlü, Aşağıdan Gelen Hanım, Ateş Attım Samana, Beş Atarda Tabancamın Şeridi, Birgül Gitmiş Yaylalara, Burdur'umu Çok Seviyorum, Cemilem, Çayır Çimen Geze Geze, Dam Ardına Doleştım, Ev Yaptırdım Tabandan, Evlerine de Ben Varamadım Davşandan, Girenizin Çayları, Gökte Yıldız Ellidir, Güle Çıktım Gülmedim, Haymanalı, Karinom, Mendil Serdim Urgana, Oduncular Dağdan Odun İndirir, Ortacada Evimiz, Sarı Zeybek, Şu Dirmilin Çalgısı, Toronlar, Yaylalarda Gezersin, Yeşil Olur Şu Dirmil'in Biberi, Zülüfleri Taramış. Yörede icra edilen ve düzümlü 3+2+2+2 olan bu türküler şunlardır: Elindedir Bağlama, Aşamdan uyumadım.

Burdur ve yöresinde Kıvrak zeybek (teke zeybeği) dansının adım ve figür yapısı, dansçı / dansçıların (kadın, erkek ayrı ya da karma) tarafından icra edilirken genellikle değişmez. Fakat bu dans doğaçlama icra ediliyorsa, dansçı / dansçıların sadece adım sıralaması değişebilir. Hal böyle iken Kıvrak zeybek (teke zeybeği) Dansı Yörede, herhangi bir eğlencede, düğünde, dernekte, maşala geceleri ya da dımdan çalınan kadın toplanmalarında, dansçı veya dansçılar bu dansı icra etmek istediğinde, dansın müzikal yapısını biliyorlarsa müzisyenlere (yörede başka 9/8'lik dans türü olmasına rağmen) “9/8'lik çal da oynayalım” der ise müzisyenlerin aklına gelecek olan ilk türkü kıvrak zeybek (teke zeybeği) için icra edilecek olandır. Fakat dansı icra etmek isteyen dansçı müzikal yapıyı bilmiyor ise, eşlik edecek müzisyene ya “kıvrak çal” der ya da kıvrak zeybek (teke zeybeği) dansında icra edilen türkülerden birinin adını söyler. Dans esnasında ritim icracıları, olabildiğince dansçının adım ve figürlerine dikkat ederek sazlarını icra ederler.

Kıvrak zeybek (teke zeybeği) dansı eğer kurgulanmış bir şekilde icra ediliyorsa dansçılar bireysel veya karma olabilir. Kurgulanmış dansa eşlik edecek

olan melodiler aynı olmakla beraber, ritim icracısı ise dansçının figür hareketine göre sazını icra eder. Bu durum oyunun melodi, ritim ve dans uyumu açısından önemlidir. Ayrıca dansçılar, dans esnasında adım tekrarlarını belli bir sayıda yaptıkları için; genellikle belirlenen bu adım tekrarları dört ölçü veya dördün katları şeklindedir. Dolayısıyla bu adımlara eşlik edecek melodinin, iki ve ikinin katları şeklinde oluşmuş müzik cümleleri olan türkülerden seçilmesi; dansta melodi, ritim ve hareket akışının uyumu açısından birliktelik sağlayacaktır.

Bu çalışmamızda kıvrak zeybek (teke zeybeği) dansı aşağıda kurgulanmış bir şekilde oluşturulmuştur. Dans akışının melodisi, müzik cümleleri dörder ölçüden oluştuğu belirlenen, Evlerinin Önü İğde (Karinom) isimli türkü olarak seçilmiştir.

4.2.1. Kıvrak Zeybek (Teke Zeybeği) Dansı Akışı Melodi, Ritim Analizi

Aşağıda, kıvrak zeybek (teke zeybeği) dans akışı; melodi, ritim ve hareket sıralamasına göre, üçlü partiyon şeklinde gösterilmiştir.

KIVRAK ZEYBEK (TEKE ZEYBEĞİ)

EVLERİNİN ÖNÜ İĞDE
(KARİNOM)

Yöre: BURDUR
Süre: ♩ = 210 - 220
Düzenleyen:
Burak TÖRTÖP

Kimden alındığı:
Burdur Folklor Ekibi
Derleyen:
Hamdi ÖZBAY
Notaya alan:
Hamdi ÖZBAY

MELODİ

RİTİM

HAREKET

MELODİ

RİTİM

HAREKET

MELODİ

RİTİM

HAREKET

MELODİ

RİTİM

HAREKET

EV LE Rİ NİN Ö NÜ DE İĞ DE

BEŞLİ ADIM..... BEŞLİ ADIM.....

BEŞLİ ADIM..... BEŞLİ ADIM.....

MELODİ

9

İĞ__ DE NİN__ DAL__ LA RI DA YER__ DE

RİTİM

9

HAREKET

BEŞLİ DÖNME ADIMI..... KOLLU ÇÖKME ADIMI.....

MELODİ

11

İĞ__ DE NİN__ DAL__ LA RI DA YER__ DE

RİTİM

11

HAREKET

BEŞLİ DÖNME ADIMI..... KOLLU ÇÖKME ADIMI.....

MELODİ

13

BE NİM DE SEV Dİ ĞİM KAR__ ŞI Kİ EV__ DE

RİTİM

13

HAREKET

ALTILI ADIM..... ALTILI ADIM.....

MELODİ

15

BE NİM DE SEV Dİ ĞİM KAR__ ŞI Kİ EV__ DE

RİTİM

15

HAREKET

ALTILI ADIM..... ALTILI ADIM.....

MELODİ

17

KA Rİ NOM KA Rİ NOM_____ KAY MAK MI SIN KA Rİ NOM

RİTİM

17

HAREKET

ALKIŞLI ÇÖKME ADIMI..... ALKIŞLI ÇÖKME ADIMI.....

MELODİ

19

KA Rİ NOM KA Rİ NOM_____ ŞE KER Mİ SIN KA Rİ NOM

RİTİM

19

HAREKET

ALKIŞLI ÇÖKME ADIMI..... ALKIŞLI ÇÖKME ADIMI.....

MELODİ

21

[SAZ_____

RİTİM

21

HAREKET

ALTILI ADIM..... ALTILI ADIM.....

MELODİ

23

1

RİTİM

23

HAREKET

ALTILI ADIM..... ALTILI ADIM.....

MELODİ

EV LE Rİ NİN Ö NÜ DE İĞ DE

RİTİM

HAREKET

ALTILI ADIM..... ALTILI ADIM.....

MELODİ

EV LE Rİ NİN Ö NÜ DE İĞ DE

RİTİM

HAREKET

ALTILI ADIM..... ALTILI ADIM.....

MELODİ

İĞ DE NİN DAL LA Rİ DA YER DE

RİTİM

HAREKET

ALTILI DÖNME ADIMI AYAK BURUN ADIMI

MELODİ

İĞ DE NİN DAL LA Rİ DA YER DE

RİTİM

HAREKET

ALTILI DÖNME ADIMI..... AYAK BURUN ADIMI.....

MELODİ

33

BE NİM DE SEV Dİ ĞİM KAR _____ Şİ Kİ EV _____ DE

RİTİM

33

HAREKET

KOŞMA ADIMI..... KOŞMA ADIMI.....

MELODİ

35

BE NİM DE SEV Dİ ĞİM KAR _____ Şİ Kİ EV _____ DE

RİTİM

35

HAREKET

KOŞMA ADIMI..... KOŞMA ADIMI.....

MELODİ

37

KA Rİ NOM KA Rİ NOM _____ KAY MAK MI SIN KA Rİ NOM

RİTİM

37

HAREKET

KOŞMALI DÖNME ADIMI..... KOŞMALI DÖNME ADIMI.....

MELODİ

39

KA Rİ NOM KA Rİ NOM _____ ŞE KER Mİ SİN KA Rİ NOM

RİTİM

39

HAREKET

KOŞMA ADIMI..... KOŞMA ADIMI.....

4.2.1.de de görüldüğü üzere partisyonun melodi yazan satırındaki “Evlerinin Önü İğde (Karinom)” türküsünün; Yöresi Burdur, kaynak kişisi Aziziye Yöre Ekibidir. Bu türküyü 1959 yılında Hamdi Özbay derlemiş ve notaya almıştır. Türkünün makamı hüseyni dizisindedir. “Karinom” türküsünün melodisi, yörede kullanılan, bağlama, cura, kabak kemane, zurna, kaval, sipşi, gibi enstrümanlarla icra edildiği bilinmektedir. “Karinom” türküsünün 9/8’lik ritmik yapıda olduğu ve ritim düzümünün 2+2+2+3 şeklinde olduğu tespit edilmiştir.

Yukarıdaki tabloda yer alan 9/8’lik ritmik usuldeki Kıvrak zeybek (teke zeybeği) dans partisyonunun ikinci satırında ritim notaları bulunmaktadır. Partisyondaki ritim darplarının notaları, alt çizgide “düm”, üst çizgide “tek” olacak şekilde yazılmıştır. Dans icrası esnasında eşlik edecek olan ritim enstrümanlarının, kuvvetli veya zayıf zamandaki darplarının notaları, dansçıların adım/figür/hareketlerindeki kuvvetli veya zayıf nüanslarına uyumlu olabilecek şekilde, yöresel çalım teknikleri doğrultusunda yazılmaya çalışılmıştır. Bu ritim notaları yörede kullanılan ve kalıp ritim çalınabilecek olan vurmali çalgılar ile icra edilebilir. Yörede kullanılan ve kalıp ritim atabilen bu çalgılar; bendir, darbuka, davul, delbek, dımıdan’dır.

4.2.1.’deki Kıvrak zeybek (teke zeybeği) dans akışı partisyonunun üçüncü satırında ise hareket partisyonu bulunmaktadır. Hareket akışının gösterildiği partisyonunun içeriğine teke zeybeği dansında oynanan adım isimleri yazılmıştır. Bu çalışmada Kıvrak zeybek (teke zeybeği) dansının, yörede geleneksel olarak birden çok ve karma dansçılar tarafından yuvarlak daire çerçevesinde oynandığı düşünülerek, oyun adımları sade bir şekilde sıralandırılmıştır. Bu adımların akışa göre dizilişi şu şekildedir:

1. *Paten*: Dans başlatılmadan önce dansçılar icra alanı dışında bir kadın, bir erkek olmak üzere tek sıra haline dizilir. Dans akışının örnek türküsü olan “Karinom” türküsünün nakaratı, icra edilmeye başlanır. Bu müzik cümlesi ilk dört ölçüden oluşmaktadır. İlk dört ölçüde dansçıların komut alması açısından dört ölçülük bu sürede dansçılar icra alanı dışında bekler. 5. ölçüden başlanılarak 8.

ölçünün sonuna kadar dansçılar icra alanına “beşli adım” ile giriş yaparlar ve daire oluştururlar.

2. *Paten*: Daireyi oluşturduklarında, dansçıların yönleri daire merkezine bakmaktadır. Oldukları yerde daire merkezine bakarken 9. ölçüde, “beşli dönme adımı”, 10. ölçüde “kollu çökme adımı”, 11. ölçüde tekrar “beşli dönme adımı” ve yine 12. ölçüde tekrar “kollu çökme adımı” icra ederler.

3. *Paten*: Daha sonra 13. ölçünün başlamasıyla birlikte, “altılı adım” icra ederek merkezdeki yönlerinin sağına doğru yönelirler, 15. Ölçünün sonuna kadar daireyi döndürürler.

4. *Paten*: 16. ölçüde yine dansçılar “altılı adım” icra ederken yönlerini daire merkezine doğru çevirirler. Yönler daire merkezinde sabitken 17. ölçüden itibaren 20. ölçünün sonuna kadar bir ölçü sağa “alkışlı çökme” adımı bir ölçü sola “alkışlı çökme” adımı olacak şekilde adımları icra ederler.

5. *Paten*: 21. Ölçünün başından itibaren “altılı adım” ile birlikte tekrar merkezdeki yönlerinin sağına doğru yönelirler ve dairenin döndürülmesi başlar. Bu dönüş yine “altılı adım” icrası ile devam eder.

6. *Paten*: 26. Ölçünün sonunda dansçılar daire merkezine doğru dönerken dansın daire yönlü icrası durdurulur. 27. ve 28. Ölçülerde daire merkezine doğru yerinde iki ölçü yine “altılı adım” icra edilir. Daha sonra dansçıların yönü merkeze doğruyken 29. ölçüde “altılı dönme adımı” 30. Ölçüde “ayak burun adımı” 31. Ölçüde yine “altılı dönme adımı” ve 32. Ölçüde yine “ayak burun adımı” icra edilir.

7. *Paten*: 33. ve 34. Ölçülerde, dansçılar “koşma adımı” ile birlikte tekrar merkezdeki yönlerinin sağına doğru yönelirler ve dansın daire yönlü döndürülmesi başlar.

8. *Paten*: 35. Ölçünün sonunda yine koşma adımı ile dairenin döndürülmesi sona erer. 36. Ölçüdeki “koşma adımı” ise merkeze doğru oynanır. Dansçılar yerinde adımı icra etmeyi sürdürürken 37. ve 38. ölçülerde merkeze doğru yerinde “koşmalı dönme” yaparlar.

9. *Paten*: Daha sonra dansçılar, 39. ölçünün başından itibaren “koşma adımıyla” birlikte tekrar merkezdeki yönlerinin sağına doğru yönelirler ve dansta dairenin döndürülmesi başlar. “Koşma adımıyla” birlikte çıkış için daireden tek sıraya doğru şekil değiştirilir ve icra alanından çıkılır. Dansçılar alandan çıktıktan sonra ise müzik sonlandırılır.

Kıvrak zeybek (teke zeybeği) dansında adımı oluşturan unsur figürlerdir. Dansta hareket akışının sağlanabilmesi için gerekli olan adım figür yapısının analizi, aşağıda detaylı bir şekilde yer almaktadır.

(<https://www.youtube.com/watch?v=q0QOv9UnYWQ>)

4.2.2. Kıvrak zeybek (Teke Zeybeği) Dans Akışı Hareket Analizi

Dansta figürler adımı, adımlar da dansın bütünü oluşturmaktadır. Buna göre Kıvrak zeybek (teke zeybeği) dansı oynanırken; dansın bir adımı, bir 9/8’lik ritmin içerisindeki 9 zamanda, başka bir deyişle 9/8’lik ritmi oluşturan 2+2+2+3 şeklindeki dört düzümde tamamlanır. Öte yandan Kıvrak zeybek (teke zeybeği) dansının yine bir adımı beş dans figüründen oluşur. Bu yüzden dans çalışılırken, bir, iki, üç, dörtbeş şeklinde figür sayısı seslendirilerek komut verilir. Bu durumun detayı aşağıdaki şemada açıklanmıştır.

Tablo.2 Kıvrak zeybek (Teke Zeybeği) Dansı Zaman, Düzüm, Figür İlişkisi

Bir 9/8’lik Ritim =	1.ve 2. zaman	3.ve 4. zaman	5.ve 6. zaman	7.8. ve 9. zaman
Bir 9/8’lik Düzüm =	2	2	2	3
Bir 9/8’lik Adım =	1.figür	2.figür	3. figür	4. ve 5. figür

Kıvrak zeybek (teke zeybeği) dansının adım figür yapısı şu incelenen videolardan şu şekilde incelenmiştir:

(<https://www.youtube.com/watch?v=ENV1luOqCcs>)

4.2.2.1. Beşli Adım

Bu adım yörede kıvrak zeybek (teke zeybeği) dansı içinde “düz adım” diye de bilinir. Beşli adım bir 9/8’lik ritim süresinde gerçekleştirilir. Bir 9/8’lik ritmin 1. ve

2. zamanında; sol ayak üzerinde sekilirken sağ diz geriye doğru bükülerek karına bölgesine doğru çekilir; iki kol, erkeklerde iki yanda yay olacak şekilde eller göz hizasına, kadınlarda ise iki yanda birbirine paralel olacak şekilde eller omuz hizasına getirilir. Parmaklar aynı anda bir kez şıkatılarak birinci figür tamamlanır. Birinci 9/8'lik ritmin 3. ve 4. zamanında; Birinci figüre göre tam ters olacak şekilde sekerek ayak değiştirilir. Yani sağ ayak üzerine basılır ve sol diz geriye doğru bükülerek karın bölgesine doğru çekilir. İki kol, erkeklerde iki yanda yay olacak şekilde eller göz hizasına, kadınlarda ise iki yanda birbirine paralel olacak şekilde eller omuz hizasına getirilir. Parmaklar aynı anda bir kez şıkatılarak ikinci figür tamamlanır. Birinci 9/8'lik ritmin 5. ve 6. zamanında; Sağ ayak üzerinde sekilirken sol ayak diz ile birlikte ileri öne doğru sürülür, İki kol aşağı yönlü hareket ederken bir kez parmak şıkatılır, sağ kol dirsekten bükülerek karın bölgesi önüne, sol kol yine dirsekten bükülerek arkaya bel bölgesine getirilir ve üçüncü figür tamamlanır. Birinci 9/8'lik ritmin 7. ve 8. zamanında: Sağ ayak üzerinde sekilirken sol ayak havada ve önde bekletilir, Sağ el dirsekten bükük bir şekilde önde göbek bölgesinde, sol el dirsekten bükük bir şekilde arkada bel bölgesinde bekletilir ve dördüncü figür tamamlanır. Birinci 9/8'lik ritmin 9. Zamanında; Sol ayak sağ ayağın yanına getirilir. Sağ el dirsekten bükük bir şekilde önde göbek bölgesinde, sol el dirsekten bükük bir şekilde arkada bel bölgesinde bekletilerek beşinci figür tamamlanır.

Beşli Adım Karekodu

4.2.2.2. Altılı Adım

Bu adım yörede kıvrak zeybek (teke zeybeği) dansı içinde “sürtmeli” diye de bilinir. Bu adım bir 9/8'lik ritim süresinde gerçekleştirilir. Bir 9/8'lik ritmin 1. ve 2. zamanında; sol ayak üzerinde sekilirken sağ diz geriye doğru bükülerek karın bölgesine doğru çekilir; iki kol, erkeklerde iki yanda yay olacak şekilde eller göz hizasına, kadınlarda ise iki yanda birbirine paralel olacak şekilde eller omuz hizasına getirilir. Parmaklar aynı anda bir kez şıkatılarak birinci figür tamamlanır. Birinci

9/8'lik ritmin 3. ve 4. zamanında; Altılı adımın, beşli adımdan tek farkının olduğu bu figürde, ayak ile ezme hareketi yapılır; sağ ayak yere basılır, hemen ardından hızlı bir şekilde sol ayak çok az yerden kaldırılır ve basılır. İki kol, erkeklerde iki yanda yay olacak şekilde eller göz hizasına, kadınlarda ise iki yanda birbirine paralel olacak şekilde eller omuz hizasına getirilir. Parmaklar aynı anda bir kez şıklatılarak ikinci figür tamamlanır. Birinci 9/8'lik ritmin 5. ve 6. zamanında; Sağ ayak üzerinde basılırken sol ayak diz ile birlikte ileri öne doğru sürülür, İki kol aşağı yönlü hareket ederken bir kez parmak şıklatılır, sağ kol dirsekten bükülerek karın bölgesi önüne sol kol yine dirsekten bükülerek arkaya bel bölgesine getirilir ve üçüncü figür tamamlanır. Birinci 9/8'lik ritmin 7. ve 8. zamanında: Sağ ayak üzerinde sekilirken sol ayak havada ve önde bekletilir, sağ el dirsekten bükük bir şekilde önde göbek bölgesinde, sol el dirsekten bükük bir şekilde arkada bel bölgesinde bekletilir ve dördüncü figür tamamlanır. Birinci 9/8'lik ritmin 9. Zamanında; Sol ayak sağ ayağın yanına getirilir. Sağ el dirsekten bükük bir şekilde önde göbek bölgesinde, sol el dirsekten bükük bir şekilde arkada bel bölgesinde bekletilerek beşinci figür tamamlanır.

Altılı Adım Karekodu

4.2.2.3. Koşma Adımı

Bu adım bir 9/8'lik ritim süresinde gerçekleştirilir. Bir 9/8'lik ritmin 1. ve 2. zamanında; Ayak ile ezme hareketi yapılır; sağ ayak yere basılır, hemen ardından hızlı bir şekilde sol ayak çok az yerden kaldırılır ve basılır. İki kol, erkeklerde iki yanda yay olacak şekilde eller göz hizasına, kadınlarda ise iki yanda birbirine paralel olacak şekilde eller omuz hizasına getirilir. Parmaklar aynı anda bir kez şıklatılarak birinci figür tamamlanır. Birinci 9/8'lik ritmin 3. ve 4. zamanında; yine ayak ile ezme hareketi yapılır, sağ ayak yere basılır, hemen ardından hızlı bir şekilde sol ayak çok az yerden kaldırılır ve basılır. İki kol, erkeklerde iki yanda yay olacak şekilde eller göz hizasına, kadınlarda ise iki yanda birbirine paralel olacak şekilde eller omuz

hizasına getirilir. Parmaklar aynı anda bir kez şıklatılarak ikinci figür tamamlanır. Birinci 9/8'lik ritmin 5. ve 6. zamanında; Sağ ayak üzerinde basılırken sol ayak diz ile birlikte ileri öne doğru sürülür, İki kol aşağı yönlü hareket ederken bir kez parmak şıklatılır, sağ kol dirsekten bükülerek karın bölgesi önüne sol kol yine dirsekten bükülerek arkaya bel bölgesine getirilir ve üçüncü figür tamamlanır. Birinci 9/8'lik ritmin 7. ve 8. zamanında: Sağ ayak üzerinde sekilirken sol ayak havada ve önde bekletilir, Sağ el dirsekten bükük bir şekilde önde göbek bölgesinde, sol el dirsekten bükük bir şekilde arkada bel bölgesinde bekletilir ve dördüncü figür tamamlanır. Birinci 9/8'lik ritmin 9. Zamanında; Sol ayak sağ ayağın yanına getirilir. Sağ el dirsekten bükük bir şekilde önde göbek bölgesinde, sol el dirsekten bükük bir şekilde arkada bel bölgesinde bekletilerek beşinci figür tamamlanır.

Koşma Adımı Karekodu

4.2.2.4. Beşli Dönme Adımı

Bu adım bir 9/8'lik ritim süresinde gerçekleştirilir. Bir 9/8'lik ritmin 1. ve 2. zamanında; Sol ayak üzerinde tüm vücutla beraber soldan 180 derece geriye hareketle sekilirken sağ diz geriye doğru bükülerek karına bölgesine doğru çekilir; Kollar ilk sıçrama adımından 180 derece geriye doğru döndüğümüz anda havaya açılır, bekletilir. Yine iki kol, erkeklerde iki yanda yay olacak şekilde eller göz hizasına, kadınlarda ise iki yanda birbirine paralel olacak şekilde eller omuz hizasına getirilir. Parmaklar aynı anda bir kez şıklatılarak birinci figür tamamlanır. Birinci 9/8'lik ritmin 3. ve 4. zamanında; Birinci figürün kaldığı yerden sola doğru hareketle 90 derecelik açıyla sağ ayak üzerinde basılır ve sol diz geriye doğru bükülerek karın bölgesine doğru çekilir. İki kol, erkeklerde iki yanda yay olacak şekilde eller göz hizasına, kadınlarda ise iki yanda birbirine paralel olacak şekilde eller omuz hizasına getirilir. Parmaklar aynı anda bir kez şıklatılarak ikinci figür tamamlanır. Birinci 9/8'lik ritmin 5. ve 6. zamanında; Kalınan yerden sağ ayak üzerinde tekrar sola doğru sekerek tüm vücutla beraber 90 derece ile başlangıç noktasına dönerken havada olan

sol ayak diz ile birlikte ileri öne doğru sürülür, İki kol aşağı yönlü hareket ederken bir kez parmak şıkatılır, sağ kol dirsekten bükülerek karın bölgesi önüne sol kol yine dirsekten bükülerek arkaya bel bölgesine getirilir ve üçüncü figür tamamlanır. Birinci 9/8'lik ritmin 7. ve 8. Zamanında; Sağ ayak üzerinde sekilirken sol ayak havada ve önde bekletilir, Sağ el dirsekten bükük bir şekilde önde göbek bölgesinde, sol el dirsekten bükük bir şekilde arkada bel bölgesinde bekletilir ve dördüncü figür tamamlanır. Birinci 9/8'lik ritmin 9. Zamanında; Sol ayak sağ ayağın yanına getirilir. Sağ el dirsekten bükük bir şekilde önde göbek bölgesinde, sol el dirsekten bükük bir şekilde arkada bel bölgesinde bekletilerek beşinci figür tamamlanır.

Beşli Dönme Adımı Karekodu

4.2.2.5. Altılı Dönme Adımı

Bu adım bir 9/8'lik ritim süresinde gerçekleştirilir. Bir 9/8'lik ritmin 1. ve 2. zamanında; Sol ayak üzerinde tüm vücut ile soldan 180 derece geriye hareketle sekilirken sağ diz geriye doğru bükülerek karına bölgesine doğru çekilir; Kollar ilk sıçrama adımından 180 derece geriye doğru döndüğümüz anda havaya açılır, bekletilir. Yine iki kol, erkeklerde iki yanda yay olacak şekilde eller göz hizasına, kadınlarda ise iki yanda birbirine paralel olacak şekilde eller omuz hizasına getirilir. Parmaklar aynı anda bir kez şıkatılarak birinci figür tamamlanır. Birinci 9/8'lik ritmin 3. ve 4. zamanında; Birinci figürün kaldığı yerden sola doğru hareketle 90 derecelik açıyla dönülürken sağ ayak üzerinde ayak ile ezme hareketi yapılır; sağ ayak yere basılır, hemen ardından hızlı bir şekilde sol ayak çok az yerden kaldırılır. İki kol, erkeklerde iki yanda yay olacak şekilde eller göz hizasına, kadınlarda ise iki yanda birbirine paralel olacak şekilde eller omuz hizasına getirilir. Parmaklar aynı anda bir kez şıkatılarak ikinci figür tamamlanır. Birinci 9/8'lik ritmin 5. ve 6. zamanında; kalınan yerden sağ ayak üzerinde tekrar sola doğru sekerek tüm vücutla beraber 90 derece ile başlangıç noktasına dönerken havada olan sol ayak diz ile birlikte ileri öne doğru sürülür, İki kol aşağı yönlü hareket ederken bir kez parmak

şıklattılır, sağ kol dirsekten bükülerek karın bölgesi önüne sol kol yine dirsekten bükülerek arkaya bel bölgesine getirilir ve üçüncü figür tamamlanır. Birinci 9/8'lik ritmin 7. ve 8. Zamanında; Sağ ayak üzerinde sekilirken sol ayak havada ve önde bekletilir, sağ el dirsekten bükük bir şekilde önde göbek bölgesinde, sol el dirsekten kırık bir şekilde arkada bel bölgesinde bekletilir ve dördüncü figür tamamlanır. Birinci 9/8'lik ritmin 9. Zamanında; sol ayak sağ ayağın yanına getirilir. Sağ el dirsekten bükük bir şekilde önde göbek bölgesinde, sol el dirsekten bükük bir şekilde arkada bel bölgesinde bekletilerek beşinci figür tamamlanır.

Altılı Dönme Adımı Karekodu

4.2.2.6. Koşmalı Dönme Adımı

Bu adım bir 9/8'lik ritim süresinde gerçekleştirilir. Bir 9/8'lik ritmin 1. ve 2. zamanında; Önde ayak ile ezme hareketi yapılarak sağ ayak yere basılır, hemen ardından hızlı bir şekilde sol ayak çok az yerden kaldırılır ve basılır. İki kol, erkeklerde iki yanda yay olacak şekilde eller göz hizasına, kadınlarda ise iki yanda birbirine paralel olacak şekilde eller omuz hizasına getirilir. Parmaklar aynı anda bir kez şıklatılarak birinci figür tamamlanır. Birinci 9/8'lik ritmin 3. ve 4. zamanında; Bu figürde de soldan 180 derece geriye hareketle dönerek ayak ile geride ezme hareketi yapılır; sağ ayak yere basılır, hemen ardından hızlı bir şekilde sol ayak çok az yerden kaldırılır. İki kol, erkeklerde iki yanda yay olacak şekilde eller göz hizasına, kadınlarda ise iki yanda birbirine paralel olacak şekilde eller omuz hizasına getirilir. Parmaklar aynı anda bir kez şıklatılarak ikinci figür tamamlanır. Birinci 9/8'lik ritmin 5. ve 6. zamanında; Sağ ayak üzerinde basılırken yine tam 180 derece geriye döndükten sonra (başlangıç noktasına) havada olan sol ayak diz ile birlikte ileri öne doğru sürülür, İki kol aşağı yönlü hareket ederken bir kez parmak şıklatılır, sağ kol dirsekten bükülerek karın bölgesi önüne sol kol yine dirsekten bükülerek arkaya bel bölgesine getirilir ve üçüncü figür tamamlanır. Birinci 9/8'lik ritmin 7. ve 8. Zamanında; Sağ ayak üzerinde sekilirken sol ayak havada ve önde bekletilir, Sağ

el dirsekten bükük bir şekilde önde göbek bölgesinde, sol el dirsekten bükük bir şekilde arkada bel bölgesinde bekletilir ve dördüncü figür tamamlanır. Birinci 9/8'lik ritmin 9. Zamanında; Sol ayak sağ ayağın yanına getirilir. Sağ el dirsekten bükük bir şekilde önde göbek bölgesinde, sol el dirsekten bükük bir şekilde arkada bel bölgesinde bekletilerek beşinci figür tamamlanır.

Koşmalı Dönme Adımı Karekodu

4.2.2.7. Kollu Çökme Adımı

Bu adım bir 9/8'lik ritim süresinde gerçekleştirilir. Bir 9/8'lik ritmin 1. ve 2. zamanında; Sol ayak üzerinde sekilirken sağ diz geriye doğru bükülerek karına bölgesine doğru çekilir; İki kol, erkeklerde iki yanda yay olacak şekilde eller göz hizasına, kadınlarda ise iki yanda birbirine paralel olacak şekilde eller omuz hizasına getirilir. Parmaklar aynı anda bir kez şıklatılarak birinci figür tamamlanır. Birinci 9/8'lik ritmin 3. ve 4. zamanında; Çift ayak zıplayarak kaval kemiği yere paralel olacak şekilde sol diz yere temas ettirilir. Sağ bacak yere ve üst gövdeye 90 derece olacak şekilde bükülür. İki kol, erkeklerde iki yanda yay olacak şekilde eller göz hizasına, kadınlarda ise iki yanda birbirine paralel olacak şekilde eller omuz hizasına getirilir. Parmaklar aynı anda bir kez şıklatılarak ikinci figür tamamlanır. Birinci 9/8'lik ritmin 5. ve 6. zamanında; Sağ ayak üzerinde ayağa kalkılarak sekilirken sol ayak dizle birlikte ileri öne doğru sürülür, İki kol aşağı yönlü hareket ederken bir kez parmak şıklatılır, sağ kol dirsekten bükülerek karın bölgesi önüne sol kol yine dirsekten bükülerek arkaya bel bölgesine getirilir ve üçüncü figür tamamlanır. Birinci 9/8'lik ritmin 7. ve 8. zamanında; Sağ ayak üzerinde sekilirken sol ayak havada ve önde bekletilir, Sağ el dirsekten bükük bir şekilde önde göbek bölgesinde, sol el dirsekten bükük bir şekilde arkada bel bölgesinde bekletilir ve dördüncü figür tamamlanır. Birinci 9/8'lik ritmin 9. Zamanında; Sol ayak sağ ayağın yanına getirilir. Sağ el dirsekten bükük bir şekilde önde göbek bölgesinde, sol el dirsekten bükük bir şekilde arkada bel bölgesinde bekletilerek beşinci figür tamamlanır.

Kollu Çökme Adımı Karekodu

4.2.2.8. Alkışlı Çökme Adımı

Bu adım bir 9/8'lik ritim süresinde gerçekleştirilir. Bir 9/8'lik ritmin 1. ve 2. zamanında; Sağa doğru çift ayak zıplayıp çökülerek kaval kemiği yere paralel olacak şekilde sol diz yere temas ettirilir. Sağ bacak yere ve üst gövdeye 90 derece olacak şekilde bükülür. Eller bir kez önde alkışlanarak birinci figür tamamlanır. Birinci 9/8'lik ritmin 3. ve 4. Zamanında; Birinci figürdeki sağa doğru çöktüğümüz yerde beklenir. Eller ikinci kez alkışlanarak ikinci figür tamamlanır. Birinci 9/8'lik ritmin 5. ve 6. zamanında; Sola doğru çift ayak zıplayarak kaval kemiği yere paralel olacak şekilde sol diz yere temas ettirilir. Sağ bacak yere ve üst gövdeye 90 derece olacak şekilde bükülür. Eller üçüncü kez alkışlanır ve üçüncü figür tamamlanır. Birinci 9/8'lik ritmin 7. ve 8. zamanında; Üçüncü figürdeki sola doğru çöktüğümüz yerde beklenir. Eller dördüncü kez alkışlanır ve dördüncü figür tamamlanır. Birinci 9/8'lik ritmin 9. Zamanında; Sağ ayak üzerinde ayağa kalkılarak sekilirken sol ayak dizle birlikte ileri öne doğru sürülür ve bir sonraki adım için sol ayak sağ ayağın yanına getirilir. İki kol aşağı yönlü hareket ederken bir kez parmak şıklatılır, sağ kol dirsekten bükülerek karın bölgesi önüne sol kol yine dirsekten bükülerek arkaya bel bölgesine getirilir ve beşinci figür tamamlanır.

Alkışlı Çökme Adımı Karekodu

4.2.2.9. Ayak Burun Adımı

Bu adım bir 9/8'lik ritim süresinde gerçekleştirilir. Bir 9/8'lik ritmin 1. ve 2. zamanında; Çift ayak sekilerek icra edilen bu adımda, sekilirken sol ayak yere düz

temas eder, aynı anda sağ ayak geriye doğru ayak burnunu yere vurur. İki kol, erkeklerde iki yanda yay olacak şekilde eller göz hizasına, kadınlarda ise iki yanda birbirine paralel olacak şekilde eller omuz hizasına getirilir. Parmaklar aynı anda bir kez şıklatılarak birinci figür tamamlanır. Birinci 9/8'lik ritmin 3. ve 4. Zamanında; Yine çift ayak sekilirken bu sefer sol ayak geriye doğru ayak burnunu yere vurur aynı anda sağ ayak yere düz temas eder. İki kol, erkeklerde iki yanda yay olacak şekilde eller göz hizasına, kadınlarda ise iki yanda birbirine paralel olacak şekilde eller omuz hizasına getirilir. Parmaklar aynı anda bir kez şıklatılarak ikinci figür tamamlanır. Birinci 9/8'lik ritmin 5. ve 6. zamanında; Sağ ayak üzerinde sekilirken sol ayak dizle birlikte ileri öne doğru sürülür, İki kol aşağı yönlü hareket ederken bir kez parmak şıklatılır, sağ kol dirsekten kırılarak karın bölgesi önüne sol kol yine dirsekten bükülerek arkaya bel bölgesine getirilir ve üçüncü figür tamamlanır. Birinci 9/8'lik ritmin 7. ve 8. zamanında; Sağ ayak üzerinde sekilirken sol ayak havada ve önde bekletilir, Sağ el dirsekten bükük bir şekilde önde göbek bölgesinde, sol el dirsekten bükük bir şekilde arkada bel bölgesinde bekletilir ve dördüncü figür tamamlanır. Birinci 9/8'lik ritmin 9. Zamanında; Sol ayak sağ ayağın yanına getirilir. Sağ el dirsekten bükük bir şekilde önde göbek bölgesinde, sol el dirsekten bükük bir şekilde arkada bel bölgesinde bekletilerek beşinci figür tamamlanır.

Ayak Burun Adımı Karekodu

4.3. Burdur Halk Dansları İçerisinde 4/4'lük Ritmik Yapıda Olan “Düz / Kırık Hava” Dansına Ait Melodi, Ritim ve Hareket Analizi

Bu bölümde araştırmanın üçüncü alt problemi olan, Burdur halk dansları içerisinde 4/4'lük ritmik yapıda olan Düz / Kırık Hava dansına ait melodi, ritim ve hareket analizi yer almaktadır.

Burdur il sınırları içerisinde “düz”, Yeşilova ve Tefenni bölgesinde “sürtme”, Bucak bölgesinde ise “sürüddek” olarak anılan Düz / Kırık Hava dansında, dansa

eşlik eden melodi tercihe göre farklı türkülerden oluşabilir. Eşlik eden türkülerin, makamları ya da prozodileri birbirinden farklılık gösterse de ritmik düzum yapıları değişmez. 4/4'lük Düz / Kırık Hava dansında değişmeyen diğer bir unsur da dansçının adım, figür ve hareket akışıdır.

Düz / Kırık Hava dansı esnasında 4/4'lük ritmik yapıda, sözlü veya sözsüz, TRT Türk halk müziği repertuarında bulunan veya bulunmayan, yörede bilinen türküler icra edilmektedir. Yörede icra edilen bu türküler şunlardır: “Aman Karamanlı”, “Anne buralar nere”, “Beş atar da tabancamın şeridi”, “Bizim yaylalarımız”, “Çek deveci”, “Erik dalı gevrektir”, “Penceresi dilmeden (Kezban yenge)”, “Potin bağım çözüldü”, “Tahtalıkta galbır var”.

Burdur ve yöresinde Düz / Kırık Hava dansında, dansçı veya dansçılar (kadın, erkek ayrı ya da karma) tarafından icra edilirken, dansçının adım sıralaması değişebilir ya da herhangi bir adım sıralaması söz konusu değildir, dans düz bir şekilde icra edilir. Bu durum, dansın bireysel olduğunu ve doğaçlama bir şekilde icra edildiğini göstermektedir. Hal böyle iken yörede, herhangi bir eğlencede, düğünde, dernekte, maşala geceleri ya da dımıdan çalınan kadın toplanmalarında, dansçılar bu dansı icra etmek istediğinde, eşlik edecek müzisyene ya “düz çal” der ya da Düz / Kırık Hava dansında icra edilen türkülerden birinin adını söyler. Bu esnada ritim icracıları olabildiğince, dansçının adım ve figürlerine dikkat ederek sazlarını icra ederler.

Düz / Kırık Hava dansında; dans eğer kurgulanmış bir şekilde icra ediliyorsa dansçılar sadece kadınlardan oluşur ve kadınlar bireysel ya da topluluk şeklinde görülebilir. Kurgulanmış dansa eşlik edecek olan melodiler aynı olmakla beraber, ritim icracısı ise dansçının figür hareketine göre sazını icra eder. Bu durum dansın melodi, ritim ve hareket uyumu açısından önemlidir. Ayrıca dansçılar dansı icra ederken adım tekrarlarını belli bir sayıda yaptıkları için; genellikle belirlenen bu adım tekrarları dört ölçü veya dördün katları şeklinde oluşmuş müzik cümleleri olan türkülerden seçilmesi; dansta melodi, ritim ve hareket akışının uyumu açısından birliktelik sağlayacaktır.

Bu çalışmamızda Düz / Kırık Hava dansı aşağıda kurgulanmış bir şekilde hazırlanmıştır. Dans akışının melodisi, müzik cümleleri dörder ölçüden oluştuğu belirlenen, Penceresi Dilmeden (Kezban Yenge) isimli türkü olarak seçilmiştir.

MELODİ

9

SAZ

RİTİM

HAREKET

EZME ADIMI
AÇMA KOL.....

EZME ADIMI
AÇMA KOL.....

EZME ADIMI
AÇMA KOL.....

EZME ADIMI
AÇMA KOL.....

MELODİ

11

YEN GE YEN GE KEZ BAN YEN GE MUH TAR MOL DUN KEZ BAN YEN GE

RİTİM

HAREKET

EZME ADIMI
AÇMA KOL.....

EZME ADIMI
AÇMA KOL.....

EZME ADIMI
AÇMA KOL.....

EZME ADIMI
AÇMA KOL.....

MELODİ

13

YEN GE YEN GE KEZ BAN YEN GE A ZA MOL DUN KEZ BAN YEN GE

RİTİM

HAREKET

DÖNME ADIMI
AÇMA KOL.....

DÖNME ADIMI
AÇMA KOL.....

DÖNME ADIMI
AÇMA KOL.....

DÖNME ADIMI
AÇMA KOL.....

MELODİ

15

YEN GE YEN GE KEZ BAN YEN GE MUH TAR MOL DUN KEZ BAN YEN GE

RİTİM

HAREKET

DÖNME ADIMI
AÇMA KOL.....

DÖNME ADIMI
AÇMA KOL.....

DÖNME ADIMI
AÇMA KOL.....

DÖNME ADIMI
AÇMA KOL.....

MELODİ

17

YEN GE YEN GE KEZ BAN YEN GE A ZA MOL DUN KEZ BAN YEN GE

RİTİM

17

HAREKET

EZME ADIMI AÇMA KOL..... EZME ADIMI AÇMA KOL..... EZME ADIMI AÇMA KOL..... EZME ADIMI AÇMA KOL.....

MELODİ

19

[SAZ

RİTİM

19

HAREKET

EZME ADIMI AÇMA KOL..... EZME ADIMI AÇMA KOL..... EZME ADIMI AÇMA KOL..... EZME ADIMI AÇMA KOL.....

MELODİ

21

RİTİM

21

HAREKET

DÖNME ADIMI TOPLAMA KOL..... DÖNME ADIMI TOPLAMA KOL..... DÖNME ADIMI TOPLAMA KOL..... DÖNME ADIMI TOPLAMA KOL.....

MELODİ

23

ŞU CU RA MIN TEL LE Rİ A LEV DEN DİR DİL LE Rİ

RİTİM

23

HAREKET

DÖNME ADIMI TOPLAMA KOL..... DÖNME ADIMI TOPLAMA KOL..... DÖNME ADIMI TOPLAMA KOL..... DÖNME ADIMI TOPLAMA KOL.....

MELODİ

25

A ÇIL DI MI KE Zİ BA NIN E LİN DE Kİ GÜL LE Rİ

RİTİM

25

HAREKET

EZME ADIMI
SÜRÜME KOL.....

EZME ADIMI
SÜRÜME KOL.....

MELODİ

27

İSAZ

RİTİM

27

HAREKET

EZME ADIMI
SÜRÜME KOL.....

EZME ADIMI
SÜRÜME KOL.....

MELODİ

29

YEN GE YEN GE KEZ BAN YEN GE MUH TAR MOL DUN KEZ BAN YEN GE

RİTİM

29

HAREKET

EZME ADIMI
SÜRÜME KOL.....

EZME ADIMI
SÜRÜME KOL.....

MELODİ

31

YEN GE YEN GE KEZ BAN YEN GE A ZA MOL DUN KEZ BAN YEN GE

RİTİM

31

HAREKET

EZME ADIMI
SÜRÜME KOL.....

EZME ADIMI
SÜRÜME KOL.....

[illegible]

4.3.1.'de görüldüğü üzere, partisyonun melodi yazan satırındaki “Penceresi Dilmeden (Kezban Yenge)” türküsünün yöresi Burdur Altınyayla (Dirmil)’dir. Kadir Turan’dan alınan bu türkü, 1962 yılında Salih Urhan tarafından derlenmiş ve notaya alınmıştır. 13.08.1993 tarihinde TRT Müzik Dairesi tarafından incelenmiş, TRT Türk Halk Müziği repertuarında 3884 sıra numarası ile yayınlanmıştır. Türkünün makamı hüseyini dizisidir. Düz Hava melodilerinin yörede kullanılan çalgılardan bağlama, kabak kemane, kaval, zurna, sipsi ile icra edildiği bilinmektedir. “Penceresi Dilmeden (Kezban Yenge)” türküsünün 4/4’lük ritmik yapıda olduğu ve ritim düzümünün 2+2 şeklinde olduğu tespit edilmiştir.

Yukarıdaki tabloda 4/4’lük ritmik usuldeki Düz/Kırık Hava dans partisyonunun ikinci satırında ritim notaları bulunmaktadır. Partisyondaki ritim darplarının notaları, alt çizgide “düm”, üst çizgide “tek” olacak şekilde yazılmıştır. Dans icrası esnasında eşlik edecek olan ritim enstrümanlarının, kuvvetli veya zayıf zamandaki darplarının notaları, dansçıların adım/figür/hareketlerindeki kuvvetli veya zayıf nüanslarına uyumlu olabilecek şekilde, yöresel çalım teknikleri doğrultusunda yazılmaya çalışılmıştır. Bu ritim notaları yörede kullanılan ve kalıp ritim çalınabilecek olan vurmali çalgılar ile icra edilebilir. Yörede kullanılan ve kalıp ritim atabilen bu çalgılar; bendir, darbuka, davul, delbek, dımıdan’dır.

4.3.1’ deki Düz/Kırık Hava dans akışı partisyonunun üçüncü satırında ise hareket partiyonu bulunmaktadır. Hareket akışının gösterildiği partisyonunun içeriğine Düz/Kırık Hava dansında oynanan adım isimleri yazılmıştır. Bu çalışmada Düz/Kırık Hava dansı, yörede geleneksel olarak kadın dansçılar tarafından; karşılıklı yüz yüze bakacak şekilde düz sıra halinde dört bir tarafta dört bir tarafta olacak şekilde sekiz kişiden oluşturulmuştur. Dans adımları sade bir şekilde sıralandırılmıştır. Bu adımların oyun akışına göre dizilişi şu şekilde anlatılmıştır.

1. *Paten*: Düz Hava dansı, dansçıların sahne içerisindeki duruşu karşı karşıya dörderli bir şekilde iken, “Penceresi Dilmeden (Kezban Yenge)” türküsünün nakaratı ile başlatılır. Müziğin başladığı 1. ölçüden 4. ölçünün sonuna kadar dansçıların komut alması bakımından, dansçılar bekletilir. 5. ölçünün başından 8. ölçünün sonuna kadar yerlerinde sabit bir şekilde “ezme adımı” ile “çekme kol”

yaparlar. Daha sonra dansçılar, 9. ölçüden 12. ölçünün sonuna kadar yine yerlerinde sabit iken bu sefer “ezme adımı” ile “açma kol” yaparlar. Devamında dansçılar, 13. ölçüden 16. ölçünün sonuna kadar yerlerinde sabit “dönme adımı” ile “açma kol” yaparlar. Ardından ardından 17. ölçüden başlamak üzere 20. ölçünün sonuna kadar yerlerinde sabit iken tekrar “ezme adımı” ile “açma kol” yaparlar. Daha sonra dansçılar 21. ölçüden 24. ölçüye kadar yerlerinde sabitken “dönme adımı” ile “toplama kol” yaparlar.

2. *Paten*: Devamında dansçılar, 25. ölçüden itibaren, “ezme adımı” ve “sürüme kol” ile, birbirlerine doğru yürürler, 28. ölçüde eşleriyle sırt sırta gelecek şekilde buluşurlar.

3. *Paten*: Dansçılar, 29. ölçüde “ezme adımı” ve “sürüme kol” halindeyken sırt sırta olan dansçılar, kollarının tam tersini yaparak (sağ iken sol, sol iken sağ) 32. ölçünün sonuna kadar geçiş hareketini tamamlarlar. Daha sonra dansçılar, 33. ölçüden itibaren 36. ölçünün sonuna kadar yerlerinde sabit iken “ezme adımı” ve “çekme kol” yaparak dans icrasını tamamlarlar.

4.3.2. Düz/Kırık Hava Dans Akışı Hareket Analizi

Dansta figürler adımı, adımlar da dansın bütünü oluşturmaktadır. Buna göre Düz/Kırık Hava dansı icra edilirken; dansın bir adımı, bir 4/4'lük ritmin içerisindeki iki zamanda, başka bir deyişle 4/4'lük ritmi oluşturan 2+2 şeklindeki iki düzümde tamamlanır. Öte yandan Düz/Kırık Hava dansının yine bir adımı iki dans figüründen oluşur. Bu yüzden dans çalışılırken, 1-2 şeklinde figür sayısı seslendirilerek komut verilir. Bu durumun detayı aşağıdaki şemada açıklanmıştır.

Tablo.3 Düz/Kırık Hava Dansı Zaman, Düzüm, Figür İlişkisi

Bir 4/4'lük Ritim	=	1.zaman	2. zaman
Bir 4/4'lük Düzüm	=	2	2
Bir 4/4'lük Adım	=	1.figür	2.figür

Düz/Kırık Hava dansında dansçıların adımını oluşturan unsur figürlerdir. Dansta dansçıların adım figür hareket akışının sağlanabilmesi için gerekli olan adım figür yapısının analizi, aşağıda detaylı bir şekilde yer almaktadır. (<https://www.youtube.com/watch?v=tArL2jG2RFc>)

4.3.2.1. Ezme Adımı

Bu adım sürtmeli kadın oyununun tek ayak adımıdır. Bir 2/4'lük ritimde gerçekleşir. Sağ ayak tabanı yerde olacak şekilde sol ayak parmak ucunda iken iki diz aynı anda bükülerek hareket ettirilir. Bu adım yapılırken kollar birkaç farklı şekilde görünebilir.

Çekme kol: bu kol bir tane 2/4'lük ritim süresinde gerçekleştirilir. Bir 2/4'lük ritimde gerçekleşir. Kollar yanda açık şekilde dirsekler birbirine paralel iken eller göz hizasından çene hizasına çekilerek yapılır. Her çekme hareketinde parmak sıklatılır.

Ezme Adımı Çekme Kol Karekodu

Sürüme kol: bu kol dört tane 2/4'lük ritimde gerçekleşir. Birinci ritimde sol kol dirsekten kıvrılmış bir şekilde sol el çene hizasında sağ kol yere doğru uzatılmış ve sağ el yeri göstererek; birinci ezme adımıyla birlikte vücut yönünü sağdan sola doğru yönelterek sağ kol önde yarım daire şeklinde sürülür. İkinci ritimde ayaklarda ikinci ezme adımıyla birlikte sağ kol çene hizasına doğru yuvarlama hareketi ile toplanır yana doğru açılır. Üçüncü ritimde sağ kol dirsekten kıvrılmış bir şekilde sağ el çene hizasında sol kol yere doğru uzatılmış ve sol el yeri göstererek; üçüncü ezme adımıyla birlikte vücut yönünü soldan sağa doğru yönelterek sol kol önde yarım daire şeklinde sürülür. Dördüncü ritimde ayaklarda dördüncü ezme adımıyla birlikte sol kol çene hizasına doğru yuvarlama hareketi ile toplanır yana doğru açılır.

Ezme Adımı Sürüme Kol Karekodu

Açma Kol: Bu kol iki tane 2/4'lük ritimde gerçekleşir. Bir 2/4'lük ritmin birinci zamanında ayaklarda birinci ezme adımı yapılırken kollar yanda açık sol kol dirsekten kıvrılmış sol el çene hizasında, sağ kol sağ yanda yere doğru uzatılmış bir şekilde sağ el yeri gösterirken birinci figür tamamlanır. İkinci zamanında ayaklarda ikinci ezme adımı yapılırken kollar yanda açık sağ kol dirsekten kıvrılmış sağ el çene hizasında, sol kol sol yanda yere doğru uzatılmış bir şekilde sol el yeri göstermektedir.

Ezme Adımı Açma Kol Karekodu

Toplama Kol: Bu adım iki tane 2/4'lük adımda gerçekleşir. Birinci ritimde ayaklarda birinci ezme adımı yapılırken her iki kol aynı anda yanlardan yukarıya doğru toplama hareketi yaparak figürü gerçekleştirir. İkinci ritimde ayaklarda ikinci ezme adımı yapılırken her iki kol aynı anda önde göğüs hizasında birleştirilir.

Ezme Adımı Toplama Kol Karekodu

4.3.2.2. Dönme Adımı

Bu adımda sadece yön değiştirilir. Farklı bir figür yoktur. Ayaklarda ezme figürü, kollarda ise “Ezme Adımında” kullanılan dört farklı türdeki kol figürleri yapılır. Bu adım dört tane 2/4'lük ritimde gerçekleştirilir. Birinci ritimde tam arkaya soldan dönerken ezme hareketi yapılır. Kollar; istenilen aynı kol adımında ritme uygun hareket ettirilir. İkinci ritimde arkadayken yerinde sabit ezme figürü yapılır.

Kollar; istenilen aynı kol adımında ritme uygun hareket ettirilir. Üçüncü ritimde yön arkadayken tekrar sol yönden dönerek ezme hareketi yapılır. Kollar; istenilen aynı kol adımında ritme uygun hareket ettirilir. Dördüncü ritimde önde yerinde sabit ezme hareketi yapılır. Kollar; istenilen aynı kol adımında ritme uygun hareket ettirilir.

Dönme Adımı Çekme Kol Karekodu

Dönme Adımı Sürüme Kol Karekodu

Dönme Adımı Açma Kol Karekodu

Dönme Adımı Toplama Kol Karekodu

4.4. Burdur Halk Dansları İçerisinde 2/4'lük Ritmik Yapıda Olan “Kabardıç (Gabardıç)” Dansına Ait Melodi, Ritim ve Hareket Analizi

Bu bölümde araştırmanın dördüncü alt problemi olan, Burdur halk dansları içerisindeki 2/4'lük ritmik yapıda olan Kabardıç (Gabardıç) dansına ait, melodi, ritim ve hareket analizi yer almaktadır.

Yörede farklı bir dans yapısına sahip Kabardıç (Gabardıç) dansının tek tür olduğu bilinmektedir. Kabardıç (Gabardıç) dansına eşlik eden türküsünün ise teke yöresinde birkaç melodik çeşitlemesiyle görüldüğü söylene bilinir. Burdur il sınırları içerisinde “Goyu mu olur gabardıcın gölgesi, aydan aya artar yârin sevdesi” şeklinde seslendirilerek söylenir ve dansa bu müzik ile eşlik edilir. 2/4'lük ritmik yapıya sahip olan Kabardıç (Gabardıç) dansında, hem dansçının adım, figür, hareket akışındaki ritmik düzüm hem de melodik yapının ritmik düzümleri aynıdır, değişmez.

Burdur ve yöresinde Kabardıç (Gabardıç) dansının adım ve figür yapısı, dansçı veya dansçılar (kadın, erkek ayrı ya da karma) tarafından icra edilirken

genellikle değişmez. Fakat bu dans bireysel icra ediliyorsa, dansçının sadece adım sıralaması değişebilir. Bu durum, dansın planlanmadan icra edildiğini göstermektedir. Kabardıç (Gabardıç) dansı eğer plansız bir şekilde icra ediliyorsa bireyseldir. Dans esnada ritim icracıları, olabildiğince dansçının adım ve figrllerine dikkat ederek sazlarını icra ederler.

Kabardıç (Gabardıç) dansı eğer planlanmış bir şekilde icra ediliyorsa dansçılar (kadın, erkek) bireysel veya karma olabilir. Planlanmış dansa eşlik edecek olan Kabardıç (Gabardıç) türküsünün melodisi aynı olmakla beraber, ritim icracısı ise dansçı / dansçılarının figür hareketine göre sazını icra eder. Bu durum dansın melodi, ritim ve hareket uyumu açısından önemlidir.

Bu alışmamızda Kabardıç (Gabardıç) dansı aşağıda planlanmış bir şekilde oluşturulmuştur. Dans akışının melodisi, Burdur yöresi dolaylarındaki icra ediliş şekliyle notalandırılmıştır.

4.4.1. Kabardıç (Gabardıç) Dans Akışı Melodi, Ritim Analizi

Aşağıda, Kabardıç (Gabardıç) dans akışı planlanarak, üçlü partiyon şeklinde gösterilmiştir.

Yöre: Burdur/Yeşilova

Süre: ♩ = 80

Düzenleyen:
Burak TORTOP

KABARDIÇ (GABARDIÇ)

(GOYU MOLUR GABARDICIN GÖLGESİ)

Derleyen
Salih URHAN

Notaya alan
Salih URHAN

MELODİ	
RİTİM	
HAREKET	

MELODİ	
RİTİM	
HAREKET	

MELODİ	
RİTİM	
HAREKET	SEKME ADIMI..... SEKME ADIMI..... SEKME ADIMI..... SEKME ADIMI.....

MELODİ	
RİTİM	
HAREKET	SEKME ADIMI..... SEKME ADIMI..... SEKME ADIMI..... SEKME ADIMI.....

MELODİ

17

[SAZ

17

RİTİM

AYAK BURUN VURMA ADIMI

AYAK BURUN VURMA ADIMI

AYAK BURUN VURMA ADIMI

AYAK BURUN VURMA ADIMI

MELODİ

21

GÜN DEN GÜ NE

AR TAR A MAN

O YA RI MİN

21

RİTİM

SEKME ADIMI.....

SEKME ADIMI.....

SEKME ADIMI.....

SEKME ADIMI.....

HAREKET

MELODİ

25

SEV DA SI

[SAZ

25

RİTİM

SEKME ADIMI.....

DÖNME ADIMI.....

DÖNME ADIMI.....

DÖNME ADIMI.....

HAREKET

MELODİ

29

NE DİR GÜ ZEL

ÇOĞ UY KU LA RIN

29

RİTİM

DÖNME ADIMI.....

SEKME ADIMI.....

SEKME ADIMI.....

SEKME ADIMI.....

HAREKET

MELODİ

33

FAY DA SI FAY DA SI [SAZ

RİTİM

HAREKET

SEKME ADIMI..... SEKME ADIMI..... AYAK BURUN VURMA ADIMI AYAK BURUN VURMA ADIMI

MELODİ

37

UY KU LA RIN ÇO ĞU

RİTİM

HAREKET

AYAK BURUN VURMA ADIMI AYAK BURUN VURMA ADIMI SEKME ADIMI..... SEKME ADIMI.....

MELODİ

41

A DA MI YAR DAN A YI RIR

RİTİM

HAREKET

SEKME ADIMI..... SEKME ADIMI..... SEKME ADIMI..... SEKME ADIMI.....

4.4.1. de görüldüğü üzere partisyonun melodi yazan satırındaki Kabardıç (Gabardıç) türküsünün; yöresi Burdur Tefenni, kaynak kişisi Mehmet Turgut'tur (Paskal). Bu türküyü Hamit Çine derlemiş ve notaya almıştır. Türkünün makamı hüseyni dizisindedir. Kabardıç (Gabardıç) türküsünün melodisi, yörede kullanılan, bağlama, cura, kabak kemane, zurna, kaval, sipsi, gibi enstrümanlarla icra edildiği bilinmektedir. Kabardıç (Gabardıç) türküsünün 2/4'lük ritmik yapıda olduğu ve ritim düzumünün 2+2 şeklinde olduğu tespit edilmiştir.

Yukarıdaki tabloda 2/4'lük ritmik usuldeki Kabardıç (Gabardıç) dans partisyonunun ikinci satırında ritim notaları bulunmaktadır. Partisyondaki ritim darplarının notaları, alt çizgide “düm”, üst çizgide “tek” olacak şekilde yazılmıştır. Dans icrası esnasında eşlik edecek olan ritim enstrümanlarının, kuvvetli veya zayıf zamandaki darplarının notaları, dansçıların adım/figür/hareketlerindeki kuvvetli veya zayıf nüanslarına uyumlu olabilecek şekilde, yöresel çalım teknikleri doğrultusunda yazılmaya çalışılmıştır. Bu ritim notaları yörede kullanılan ve kalıp ritim çalınabilecek olan vurmali çalgılar ile icra edilebilir. Yörede kullanılan ve kalıp ritim atabilen bu çalgılar; bendir, darbuka, davul, delbek, dımıdan'dır.

4.4.1.'deki Kabardıç (Gabardıç) dans akışı partisyonunun üçüncü satırında ise hareket partisyonu bulunmaktadır. Hareket akışının gösterildiği partisyonunun içeriğine Kabardıç (Gabardıç) dansında icra edilen adım isimleri yazılmıştır. Bu çalışmada Kabardıç (Gabardıç) dansının, yörede geleneksel olarak birden çok ve karma dansçılar tarafından yuvarlak daire çerçevesinde oynandığı düşünülerek, dans adımları sade bir şekilde sıralandırılmıştır. Bu adımların akışa göre dizilişi şu şekildedir:

1. *Paten*: Kabardıç dansı karma dansçılardan oluşur ve dansçılar icra alanı dışında bir kadın bir erkek olacak şekilde tek sıra şeklinde dizilir. Daha sonra dansçıların komut alması açısından icra alanına giriş yapmak üzere, “Kabardıç” melodisinin ilk 8 ölçülük nakarat kısmı beklenir. Sonrasında dansçılar, 9. Ölçüden başlayarak 16. ölçünün sonuna kadar türkünün sözleriyle ve “sekme adımıyla” birlikte, icra alanına yuvarlak oluşturacak şekilde tek sıra halinde hareket ederler.

2. *Paten*: 17. Ölçünün başında daire merkezine doğru yönlerini dönen dansçılar, yerlerinde 20. Ölçünün sonuna kadar “ayak burun vurma adımı” icra ederler.

3. *Paten*: 21. ölçünün başından itibaren 25. ölçünün sonuna kadar yine “sekme adımı” ile daireyi döndüren dansçılar 25. adımda daire merkezine doğru yönlerini dönerler. Yönleri daire merkezine doğru olan dansçılar, 26. ölçünün başından 29. ölçünün sonuna kadar “dönme adımı” icra ederler.

4. *Paten*: Daha sonra 30. ölçüden itibaren 34. ölçünün sonuna kadar yine “sekme adımı” ile daireyi döndüren dansçılar 35. ölçüde “ayak burun vurma adımı” ile birlikte daire merkezine doğru yönlerini dönerler ve 38. ölçünün sonuna kadar “ayak burun vurma adımı” devam ederler.

5. *Paten*: Dansçılar 39. ölçünün başından 44. ölçünün sonuna kadar tek sıra halinde “sekme adımı” ile daireyi döndürerek icra alanı dışına çıkarlar ve dansı bitirirler.

Kabardıç (Gabardıç) dansında adımı oluşturan unsur figürlerdir. Dansın hareket akışının sağlanabilmesi için gerekli olan adım/figür yapısının analizi, aşağıda detaylı bir şekilde yer almaktadır.

4.4.2. Kabardıç (Gabardıç) Dans Akışı Hareket Analizi

Dansta figürler adımı, adımlar da dansın bütünü oluşturur. Buna göre Kabardıç (Gabardıç) dansı icra edilirken; dansın bir adımı, bir 2/4’lük ritmin içerisindeki iki zamanda, başka bir deyişle 2/4’lük ritmi oluşturan 2+2 şeklindeki iki düzümde tamamlanır. Öte yandan Kabardıç (Gabardıç) dansının yine bir adımı dört dans figüründen oluşur. Bu yüzden dans çalışılırken, bir, iki, üç, dört şeklinde figür sayısı seslendirilerek komut verilir. Bu durumun detayı aşağıdaki şemada açıklanmıştır.

Tablo.4 Kabardıç (Gabardıç) Dansı Zaman, Düzüm, Figür İlişkisi

Bir 2/4'lük Ritim	=	1.zaman	2. zaman
Bir 2/4'lük Düzüm	=	2	2
Bir 2/4'lük Adım	=	1.ve 2. figür	3.ve 4. figür

Aşağıda adım figür yapısının analizi incelenen videolardan detaylı bir şekilde yapılmıştır (https://www.youtube.com/watch?v=8wXkZHu_FSQ).

4.4.2.1. Sekme Adımı

Bu adım iki tane 2/4'lük ritim içerisinde gerçekleşmektedir. Birinci 2/4'lük ritimde Sağ ayak yerden sekme figürü yaparken aynı anda sol diz bölgesinden kıvrılarak geri çekilir. Kollar yanda serbest pozisyondayken sağ kol öne doğru, sol kol ise geriye doğru hareket ettirilir ve birinci ve ikinci figür tamamlanır. İkinci 2/4'lük ritimde Sol ayak yerden sekme figürü yaparken aynı anda sağ diz bölgesinden kıvrılarak geri çekilir. Kollar yanda serbest pozisyondayken sol kol öne doğru, sağ kol ise geriye doğru hareket ettirilir ve üçüncü ve dördüncü figür tamamlanır.

Sekme Adımı Karekodu

4.4.2.2. Ayak Burun Vurma Adımı

Bu adım iki tane 2/4'lük ritim içerisinde gerçekleşmektedir. Birinci 2/4'lük ritimde sol ayak yerden sekme figürü yaparken sağ ayak, sağ taraftan yarım daire şeklinde sol ayağın önünde, ayak parmaklarının üstünde dik bir durumdayken vurur. Kollar; erkeklerde havada yay şeklinde elleri çene hizasında, kadınlarda yanlarda birbirine paralel çene hizasında açık bekletilir. Parmaklar bir kez şıklatılır ve birinci ve ikinci figür tamamlanır. İkinci 2/4'lük ritimde sol ayak yerden sekme figürü yaparken sağ ayak, sağ taraftan yarım daire şeklinde sol ayağın arkasında, ayak

parmaklarının üstünde dik bir durumdayken vurur. Kollar; erkeklerde havada yay şeklinde elleri çene hizasında, kadınlarda yanlarda birbirine paralel çene hizasında açık bekletilir. Parmaklar bir kez şıklatılarak üçüncü ve dördüncü figür tamamlanır.

Ayak Burun Vurma Adımı

4.4.2.3. Dönme Adımı

Bu adım sekiz tane 2/4'lük ritimde gerçekleşmektedir. Ritimler ikişerli olarak figür olarak düşünülmelidir. Yön olarak soldan geriye doğru dairesel hareketle gerçekleştirilmektedir. Birinci ikili 2/4'lük ritimde önde burun vurma adımı yapılır ve birinci figür tamamlanır. İkinci ikili 2/4'lük ritimde sola dönerek yanda burun vurma adımı yapılır ve ikinci figür tamamlanır. Üçüncü ikili 2/4'lük ritimde bulunulan konumdan tekrar sola dönerek arkada burun vurma adımı yapılır ve üçüncü figür tamamlanır. Dördüncü ikili 2/4'lük ritimde yine bulunulan konumdan bir kez daha sola dönerek yanda burun vurma adımı yapılır ve dördüncü figür tamamlanır.

Dönme Adımı Karekodu

4.5. Burdur Halk Dansları İçerisinde 9/2'lik Ritmik Yapıda Olan “Alyazma Zeybeği” Dansına Ait Melodi, Ritim ve Hareket Analizi Nasıldır?

Bu bölümde araştırmanın beşinci alt problemi olan, Burdur halk dansları içerisinde 9/2'lik ritmik yapıda olan Alyazma Zeybeği dansına ait melodi, ritim ve hareket analizi yer almaktadır.

Alyazma zeybeği yörede erkek dansçılar tarafından icra edilen en bilindik zeybek danslarının başında gelmektedir. Tempo olarak “Ağır Zeybek” kategorisine

giren bu zeybek aynı zamanda bir kesinti zeybeğidir. Burdur yöresinde; Antalya/Korkuteli'ne ait olan “Çay Benim Çeşme Benim” adındaki 9/2'lik ritmik yapıdaki zeybek türküsünün söz kısmının ikinci kıtası; “Alyazmam dalda kaldı, aman gözlerim yolda kaldı, yıkılası meyhane, aman zerhoşum nerde kaldı”, şeklinde söylenerek sözler kesilir ve zeybek icrası başlar. Dolayısıyla zeybeğin adı “Alyazma Zeybeği” olarak bilinmektedir.

Alyazma zeybeği dansı icra edileceğinde dansçıların adım ve figür hareketleri bellidir, değişmez. Fakat Burdur yöresi içerisindeki farklı bölgelerde, Alyazma zeybeği için genellikle dansçıların toplu bir hareket icrası yerine bireysel dansçıların hareket icrası görüldüğü için, dansçının ya da dansçıların hareket esnasındaki adım sıralamalarında değişme görülebilir. Bu durum, dansın doğaçlama icra edildiğini göstermektedir. Eğer Alyazma zeybeği dansı, doğaçlama bir şekilde icra ediliyorsa bireyseldir. Dans; melodi, ritim ve hareket aynı anda birliktelik uyumuna dikkat edilmeden icra edilir. Dans esnasında ritim icracıları, olabildiğince dansçının adım ve figürlerine dikkat ederek sazlarını icra ederler.

Eğer Alyazma zeybeği dansı kurgulanmış bir şekilde icra edilecekse dansçılar erkek olmakla birlikte bireysel veya toplu da olabilir. Önceden dansçı veya dansçıların adım sıralamasının belirlenmesi, ritim icracısının dansçıların adım figür nüanslarındaki darplara göre sazını icra etmesi ve Alyazma zeybeği melodisinin Burdur yöresinde icra ediliş şekliyle olması, melodi, ritim ve hareket uyumu açısından önemlidir.

Burdur'da Kesinti Zeybeklerine verilebilecek örneklerden olan Alyazma zeybeği denilince akla gelen dans türü yöredeki dansçılar tarafından bilinmektedir. Fakat yörede herhangi bir eğlencede, bir düğünde ya da halk oyunları yarışmalarında doğaçlama ya da kurgulanmış bir şekilde benzer ritmik usulde ve düzümde yöreye ait başka zeybek türküleri icra edildiğinde de Alyazma dansına ait dans hareketlerinin icra edildiği gözlemlenmiştir. Bu zeybek formundaki türküler: Basbas zeybeği ve Tefenni zeybeğidir. Ağır zeybek kategorisindeki bu zeybeklerden “Basbas zeybeği”, “Kesinti Zeybeği” iken, “Tefenni zeybeği” sözü olmayan “Tek Zeybek” olarak icra edilir.

4.5.1. Alyazma Zeybeği Dans Akışı Melodi, Ritim Analizi

Aşağıda, Alyazma Zeybeği dans akışı planlanarak, üçlü partiyon şeklinde akışı gösterilmiştir.

Kimden alındığı:
Fahrettin ÇELİK

Derleyen
İstanbul Radyosu

Notaya alan:
Nida TÜFEKÇİ
Yücel PAŞMAKCI

Yöre: Korkuteli
Süre: ♩ = 100
Düzenleyen:
Burak TÖRTÖP

AL YAZMA ZEYBEĞİ

MELODİ

AL YAZ MAM DAL DA GAL DI

RİTİM

HAREKET GEZENNEME.....

MELODİ

2 A MAN GÖZ LE RİM YOL DA GAL DI

RİTİM

HAREKET GEZENNEME.....

MELODİ

3 YI KI LA SI MEY HA NE

RİTİM

HAREKET GEZENNEME.....

MELODİ

4 A MAN SER HO ŞUM NER DE GAL DI

RİTİM

HAREKET GEZENNEME.....

MELODİ

RİTİM

HAREKET

5

5

TOPRAKLAMA ADIMI.....

MELODİ

RİTİM

HAREKET

6

6

GİRİŞ ADIMI.....

MELODİ

RİTİM

HAREKET

7

7

GİRİŞ ADIMI (DEVAMI).....

MELODİ

RİTİM

HAREKET

8

8

DÖNME ADIMI.....

MELODİ

9

RİTİM

HAREKET

9

MELODİ

10

RİTİM

HAREKET

10

MELODİ

11

RİTİM

HAREKET

11

MELODİ

12

RİTİM

HAREKET

12

TOPUK DİZ (SALLAMA) ADIMI.....

DÖNME ADIMI.....

TEK DİZ ÇÖKME ADIMI.....

DÖNME ADIMI.....

MELODİ

13

RİTİM

HAREKET

ÇİFT DİZ ÇÖKME ADIMI.....

MELODİ

14

RİTİM

HAREKET

DÖNME ADIMI.....

MELODİ

15

RİTİM

HAREKET

ATILMA ADIMI.....

MELODİ

16

RİTİM

HAREKET

DÖNME ADIMI.....

MELODİ

17

RİTİM

HAREKET

KAPATMA ADIMI.....

4.5.1.’ de görüldüğü üzere Alyazma Zeybeği isimli oyunda “Çay Benim Çeşme Benim” türküsü eşlik etmektedir. 22.01.1969 tarihinde TRT İstanbul Radyosu tarafından derlenmiş, Nida Tüfekçi ve Yücel Paşmakçı tarafından notaya alınmıştır. Yöresi Antalya Korkuteli olan bu türkü Fahrettin Çelik’ten alınmıştır. Gülizar makamında olan Alyazma Zeybeğine ait dans akışının dizek üzerindeki gösteriminde, melodi yazan partisyonda, dansın melodi notası yer almaktadır. Bu dansın melodisi yörede kullanılan bağlama, kabak kemane, zurna, kaval gibi çalgılarla icra edilmektedir.

Yukarıdaki tabloda 9/2’lik ritmik usuldeki Alyazma Zeybeği dans partisinin ikinci satırında ritim notaları bulunmaktadır. Partisyondaki ritim darplarının notaları, alt çizgide “düm”, üst çizgide “tek” olacak şekilde yazılmıştır. Dans icrası esnasında eşlik edecek olan ritim enstrümanlarının, kuvvetli veya zayıf zamandaki darplarının notaları, dansçıların adım/figür/hareketlerindeki kuvvetli veya zayıf nüanslarına uyumlu olabilecek şekilde, yöresel çalım teknikleri doğrultusunda yazılmaya çalışılmıştır. Bu ritim notaları yörede kullanılan ve zeybek ritmi çalabilecek olan vurmali çalgılar ile icra edilebilir. Yörede kullanılan ve zeybek ritmi için kalıp ritim atabilen bu çalgılar; bendir, darbuka, davuldur.

Alyazma Zeybeği dans akışı partisinin üçüncü satırında hareket partisi bulunmaktadır. Hareket akışının gösterildiği partisinin içeriğine Alyazma Zeybeği dansında icra edilen adım isimleri yazılmıştır (https://www.youtube.com/watch?v=jAR_2NIfek). Bu adımların dans akışına göre dizilişi şu şekildedir:

1. *Paten*: Alyazma Zeybeği dansında, dansçılar erkeklerden oluşmaktadır. Dans akışı Alyazma Zeybeği’nin sözleri ile başlar. Alyazma zeybeği türküsü söz kısmında, tek kıta olacak şekilde icra edilirken dansçılar; “gezeneme adımı” ile zaman zaman türkünün söz kısmındaki ritme uyarlar ve daire oluşturarak sözlerin bitmesini beklerler. Alyazma zeybeği türküsünün sözleri bittiğinde dansçıların yönü daire merkezine bakmaktadır.

2.Paten: Alyazma zeybeğinin sözsüz melodisinin başladığı 5. ölçüde dansçılar yerlerinde “topraklama adımı” yaparlar. Daha sonra 6. ve 7. ölçüde “giriş adımı” yaparak dansa başlarlar.

3.Paten: 8. ölçüde “dönme adımı” geçen dansçılar, 9. adımda topuk diz adımı (sallama adımı)” yaparlar.

4.Paten: 10. ölçüde tekrar “dönme adımı” yapan dansçılar, 11. Ölçüde Tek Diz Çökme adımını icra ederler.

5.Paten: 12. ölçüde dansçılar tekrar “dönme adımını” icra ettikten sonra 13. ölçüde bu sefer “çift diz çökme adımını” yaparlar.

6.Paten: 14. ölçüde yine dönme adımı yapan dansçılar daha sonra 15. ölçüde “atılma adımını” icra ederler.

7.Paten: 16. ölçüde yine “dönme adımını” icra eden dansçılar 17. Ölçüde “kapatma adımı” yaparak dansı bitirirler.

Alyazma Zeybeği dansında adımı oluşturan unsur figürlerdir. Dansta hareket akışının sağlanabilmesi için gerekli olan adım figür yapısının analizi, aşağıda detaylı bir şekilde yer almaktadır.

(https://www.youtube.com/watch?v=3kBKl_yFeWM&t=8s)

4.5.2. Alyazma Zeybeği Dans Akışı Hareket Analizi

Dansta figürler adımı, adımlar da dansın bütünü oluşturmaktadır. Buna göre Alyazma Zeybeği dansı icra edilirken; dansın bir adımı, bir 9/2’lik ritmin içerisindeki 9 zamanda, başka bir deyişle 9/2’lik ritmi oluşturan 2+2+2+3 şeklindeki dört düzümde tamamlanır. Öte yandan Alyazma Zeybeği dansının yine bir adımı dokuz dans figüründen oluşur. Bu yüzden dans çalışılırken, 1-2-3-4-5-6-7-8-9 şeklinde figür sayısı seslendirilerek komut verilir. Bu durumun detayı aşağıdaki şemada açıklanmıştır.

Tablo.5 Alyazma zeybeği Dansı Zaman, Düzüm, Figür İlişkisi

Bir 9/2'lik Ritim =	1.ve 2. zaman	3.ve 4. zaman	5.ve 6. zaman	7.8. ve 9. zaman
Bir 9/2'lik Düzüm =	2	2	2	3
Bir 9/2'lik Adım =	1.ve 2. figür	3. ve 4. figür	5. ve 6. figür	7. 8. ve 9. figür

Alyazma zeybeği dansının adım/figür/hareket yapısının analizi kaynak videolarından incelenerek aşağıda detaylı bir şekilde yer almaktadır (<https://www.youtube.com/watch?v=2pjpIY3DXvc>).

4.5.2.1. Topraklama Adımı

Bu adım bir tane 9/2'lik ritimde tamamlanır. 9/2'lik ritmin Birinci zamanında; Tüm vücut ayakta, ayaklar omuz genişliğinde, kollar efe tavrı ile yanlarda serbest açık beklenir ve birinci figür tamamlanmış olur. İkinci zamanında; Tüm vücut ayakta, ayaklar omuz genişliğinde, kollar efe tavrı ile yanlarda serbest açık beklenir ve ikinci figür tamamlanmış olur. Üçüncü zamanında; Tüm vücut ayakta, ayaklar omuz genişliğinde, kollar efe tavrı ile yanlarda serbest açık beklenir ve üçüncü figür tamamlanmış olur. Dördüncü zamanında; Tüm vücut bel bölgesinden kıvrılarak yere doğru eğilir. İki kol aşağı yere doğru hareketlendirilir ve dördüncü figür tamamlanmış olur. Beşinci zamanında; Tüm vücut bel bölgesinden kıvrılarak yere doğru eğilir. İki kol aşağı yere doğru hareketlendirilir. Eller yere değdirilir ve beşinci figür tamamlanmış olur. Altıncı zamanında; Tüm vücut bel bölgesinden kıvrılarak yukarı doğru hareketlendirilir. Eller birbirine sürtülür ve altıncı figür tamamlanmış olur. Yedinci zamanında; Tüm vücut bel ayağa kalkılır. Eller birbirine sürtülür ve yedinci figür tamamlanmış olur. Sekizinci zamanında; Tüm vücut ayakta, ayaklar omuz genişliğinde, kollar havada eller göz hizasında az miktarda kapatılarak yanlardan ortaya doğru getirilir. Bir kez parmak şıklatılır ve sekizinci figür tamamlanmış olur. Dokuzuncu zamanında; Tüm vücut ayakta, ayaklar omuz genişliğinde açık, kollar yukarıdan aşağıya hareketle yanlara indirilir ve dokuzuncu figür tamamlanmış olur.

Topraklama Adımı Karekodu

4.5.2.2. Giriş Adımı

Bu adım iki tane 9/2'lik ritimde tamamlanır. Birinci 9/2'lik ritmin Birinci zamanında; Sağ yöne doğru sağ ayak topuğu üzerinde az miktarda sekilirken, sol diz yukarı göbek bölgesine doğru çekilir. Sağ kol ve el yanda serbest, sol kol sol dize doğru uzatılır ve sol el diz üzerine konulur. İkinci zamanında; Sol ayak basılırken, sağ ayak diz bölgesinden geriye doğru kıvrılır. Kollar havada yanlarda açıktır. Eller göz hizasındadır. Üçüncü zamanında; Sağ ayak burnu, geride bir kez yere vurulur ve kaldırılır. Sol ayak yerde sabittir. Kollar havada yanlarda açıktır. Eller göz hizasındadır. Dördüncü zamanında; Tüm vücut 45 derece sola dönerken, sağ ayak yere basılır. Kollar havada yanlarda açıktır. Eller göz hizasındadır. Beşinci zamanında; Tüm vücut ayakta sabit, kollar havada yanlarda açıktır. Eller göz hizasındadır. Bir kez parmak şıktatılır. Altıncı zamanında; Sağ yöne doğru sağ ayak topuğu üzerinde az miktarda sekilirken, sol diz yukarı göbek bölgesine doğru çekilir. Kollar havada yanlarda açıktır. Eller göz hizasındadır. Bir kez parmak şıktatılır. Yedinci zamanında; Sol ayak basılırken; sağ ayak diz bölgesinden geriye doğru kıvrılır. Kollar havada yanlarda açıktır. Eller göz hizasındadır. Sekizinci zamanında; Sol ayak basılı ve sağ ayak diz bölgesinden geriye doğru kıvrık iken; sol ayak üzerinde bir kez sekilir. Kollar havada yanlarda açıktır. Eller göz hizasındadır. Dokuzuncu zamanında; Sağ ayak sol ayağın yanına doğru getirilir, yere basılır. Kollar havada eller göz hizasında az miktarda kapatılarak yanlardan ortaya doğru getirilir, aşağıya doru yanlara bırakılır. Bir kez parmak şıktatılır.

İkinci 9/2'lik ritmin Birinci zamanında; Sağ yöne doğru sağ ayak topuğu üzerinde az miktarda sekilirken, sol diz yukarı göbek bölgesine doğru çekilir. Sağ kol ve el yanda serbest, sol kol sol dize doğru uzatılır ve sol el diz üzerine konulur. İkinci zamanında; Sol ayak basılırken, sağ ayak diz bölgesinden geriye doğru kıvrılır. Kollar havada yanlarda açıktır. Eller göz hizasındadır. Üçüncü zamanında; Sağ ayak

burnu, geride iki kez yere vurulur ve kaldırılır. Sol ayak yerde sabittir. Kollar havada yanlarda açıktır. Eller göz hizasındadır. Dördüncü zamanında; Tüm vücut 45 derece sola dönerken, sağ ayak yere basılır. Kollar havada yanlarda açıktır. Eller göz hizasındadır. Beşinci zamanında: Sol diz yukarı göbek bölgesine doğru çekilir. Sağ ayak yere basılıdır. Kollar havada yanlarda açıktır. Eller göz hizasındadır. Altıncı zamanında; Sol ayak yere basılır ve sekilir. Sağ ayak diz bölgesinden geriye kıvrılır. Kollar havada yanlarda açıktır. Eller göz hizasındadır. Yedinci zamanında; Sağ ayak yere basılır ve sekilir. Sol ayak diz bölgesinden geriye kıvrılır. Kollar havada yanlarda açıktır. Eller göz hizasındadır. Sekizinci zamanında; Çift ayak yerden sekilerek yere doğru çökülür. Kollar yukarıdan aşağıya doğru bırakılır. Sağ el sağ dizin, sol el sol dizin üzerine konulur. Dokuzuncu zamanında sekizinci zamandaki duruşun aynısı sabit beklenir.

Giriş Adımı Karekodu

4.5.2.3. Dönme Adımı

Bu adım bir tane 9/2'lik ritimde tamamlanır. Bir 9/2'lik ritmin, Birinci zamanında; bu adım arada oynanan bir adımdır. Bu yüzden, bu adım ayaktaki bir adımın devamı ise; Sağ topuk üzerinde az miktarda çift sekilirken, sol ayak yere vurulur, dizden kıvrılarak öne doğru kaldırılır. Sol kol baş hizasından yukarı doğru kaldırılır, sağ kol sağda yanda serbesttir. Yerde oturma pozisyonundaki bir adımdan sonra geliyor ise; ayağa kalkarak sağ diz üzerine yüklenilirken sol ayak yere vurulur. Sağ el sağ dizin yanında yere konulur ve üzerine yüklenilir. İkinci zamanında; Sol ayak öne doğru basılır, sağ ayak kaval kemiği sol ayak kaval kemiğinin arkasında birleştirilir. Sol kol baş hizasından yukarı doğru kaldırılır, sağ kol sağda yanda serbesttir. Üçüncü zamanında; Sağ ayak geriye doğru basılır. Sol ayak topuğu sağ diz üzerine vurulur ya da sol ayak geriye çekilir (bu figür iki farklı şekilde de oynanır). Kollar havada yanlarda açıktır. Eller göz hizasındadır. Dördünü zamanında; Sol ayak sol yana 90 derece dönülerek basılır. Sağ ayak sol ayak topuğu arkasına getirilir.

Kollar havada yanlarda açıktır. Eller göz hizasındadır. Beşinci zamanında; Sol ayak soldan geriye 180 derece dönülerek basıp sekilirken, sağ ayak dizden kıvrılarak göbek bölgesine doğru çekilir. Kollar havada yanlarda açıktır. Eller göz hizasındadır. Altıncı zamanında; Sol ayak burnu üzerinde soldan 180 derece dönülerek sağ ayak basıp sekilirken, sol ayak kaldırılır. Kollar havada yanlarda açıktır. Eller göz hizasındadır. Yedinci zamanında; Tüm vücut tekrar soldan 180 derece dönülerek sol ayak basıp sekilirken, sağ ayak kaldırılır. Kollar havada yanlarda açıktır. Eller göz hizasındadır. Sekizinci zamanında; Sağ ayak sol ayağın önüne doğru getirilir. Bu bölümde kollar iki farklı şekilde kapatıla bilinir. Birincisinde sağ kol göbek bölgesine öne sol kol bel bölgesine arkaya doğru getirilir, kapatılır; ikincisinde iki kol yukarda göz hizasında ortaya doğru kapatılır ve aşağı yanlara serbest bırakılır. Dokuzuncu zamanında; Sekizinci zamandaki duruşun aynısı sabit beklenir.

Dönme Adımı Karekodu

4.5.2.4. Topuk Diz Vurma (Sallama)Adımı

Bu adım bir tane 9/2'lik ritimde tamamlanır. Bir 9/2'lik ritmin, Birinci zamanında; Sol yöne doğru sağ ayak basılırken sol ayak diz bölgesinden kıvrılarak geriye çekilir. Kollar yanda serbesttir. İkinci zamanında; Sol ayak basılırken sağ ayak yerde sabittir ve sağdan, ayaklar yerden kaldırılmadan 180 derece dönülür. Sol kol baş hizasından yukarı doğru kaldırılır, sağ kol arkada bel bölgesine konulur. Üçüncü zamanında; Sağ ayak basılırken sol ayak diz bölgesinden kıvrılarak geriye çekilir. Sol kol havada, sol el göz hizasındayken, sağ kol da havaya kaldırılır, sağ el göz hizasında getirilir. Dördüncü zamanında; Sol ayak basılarak 90 derece sağa dönülür. Sağ ayak sol topuğun arkasına getirilir. Kollar havada yanlarda açıktır. Eller göz hizasındadır. Beşinci zamanında; Tekrar 90 derece sola dönerken; Sol ayak yere basılır ve sekilir, Sağ ayak diz bölgesinden geriye kıvrılır. Kollar havada yanlarda açıktır. Eller göz hizasındadır. Altıncı zamanında; Tekrar 90 derece sola dönerken sağ ayak yere basılır ve sekilir, Sol ayak diz bölgesinden geriye kıvrılır. Kollar

havada yanlarda açıktır. Eller göz hizasındadır. Yedinci zamanında; Sol topuk sağ dize bir kez vurulur. Sağ ayak üzerinde az miktarda bir kez sekilir. Kollar havada yanlarda açıktır. Eller göz hizasındadır. Sekizinci zamanında; Sol topuk sağ dize bir kez vurulur. Sağ ayak üzerinde az miktarda bir kez sekilir. Kollar havada yanlarda açıktır. Eller göz hizasındadır. Dokuzuncu zamanında; Sol ayak dairesel bir hareketle sol yana basılır. Sağ ayak sabit yerededir. İki kol yukarda göz hizasında ortaya doğru kapatılır ve aşağı yanlara serbest bırakılır.

Topuk Diz Vurma (Sallama)Adımı Karekodu

4.5.2.5. Tek Diz Çökme Adımı

Bu adım bir 9/2'lik ritim içerisinde gerçekleşir. Bir 9/2'lik ritmin Birinci zamanında; Sol yöne doğru, sağ ayak basılırken sol ayak diz bölgesinden kıvrılarak geriye çekilir. Kollar yanda serbesttir. İkinci zamanında; Sol ayak basılırken sağ ayak yerde sabittir ve sağdan, ayaklar yerden kaldırılmadan 180 derece dönülür. Sol kol baş hizasından yukarı doğru kaldırılır, sağ kol arkada bel bölgesine konulur. Üçüncü zamanında; Sağ ayak basılırken sol ayak diz bölgesinden kıvrılarak geriye çekilir. Sol kol havada, sol el göz hizasındayken, sağ kol da havaya kaldırılır, sağ el göz hizasında getirilir. Dördüncü zamanında; Sol ayak basılarak 90 derece sağa dönülür. Sağ ayak sol topuğun arkasına getirilir. Kollar havada yanlarda açıktır. Eller göz hizasındadır. Beşinci zamanında; Tekrar 90 derece sola dönerken; Sol ayak yere basılır ve sekilir, Sağ ayak diz bölgesinden geriye kıvrılır. Kollar havada yanlarda açıktır. Eller göz hizasındadır. Altıncı zamanında; İki ayak üzerinde aynı anda sıçrayarak, yere doğru eğilir. Kollar havada yanlarda açık, eller göz hizasındadır. Parmaklar bir kez şıklatılır. Yedinci zamanında; Sol diz yere vurulur. Sağ diz bölgesi yukarda kalır. Kollar havada; yanlarda açık durumdan ortaya doğru kapatılırken parmaklar bir kez şıklatılır. Daha sonra eller göz hizasından aşağı bel bölgesine doğru yanlara bırakılır. Sekizinci zamanında; Sağ ayak üzerinde ayağa kalkılırken sol

ayak yere vurulur. Sol el sol bacak üzerindedir. Sağ el yanda serbesttir. Dokuzuncu Zamanında; Sol ayak yana doğru dairesel bir hareketle açılır. Sol el sol diz üzerindedir. Sağ el yanda serbesttir.

Tek Diz Çökme Adımı Karekodu

4.5.2.6. Çift Diz Çökme Adımı

Bu adım bir 9/2'lik ritim içerisinde gerçekleşir. Bir 9/2'lik ritmin Birinci zamanında; Sol yöne doğru, sağ ayak basılırken sol ayak diz bölgesinden kıvrılarak geriye çekilir. Kollar yanda serbesttir. İkinci zamanında; Sol ayak basılırken sağ ayak yerde sabittir ve sağdan, ayaklar yerden kaldırılmadan 180 derece dönülür. Sol kol baş hizasından yukarı doğru kaldırılır, sağ kol arkada bel bölgesine konulur. Üçüncü zamanında; Sağ ayak basılırken sol ayak diz bölgesinden kıvrılarak geriye çekilir. Sol kol havada, sol el göz hizasındayken, sağ kol da havaya kaldırılır, sağ el göz hizasında getirilir. Dördüncü zamanında; Sol ayak basılarak 90 derece sağa dönülür. Sağ ayak sol topuğun arkasına getirilir. Kollar havada yanlarda açıktır. Eller göz hizasındadır. Beşinci zamanında; Tekrar 90 derece sola dönerken; Sol ayak yere basılır ve sekilir, Sağ ayak diz bölgesinden geriye kıvrılır. Kollar havada yanlarda açıktır. Eller göz hizasındadır. Altıncı zamanında; İki ayak üzerinde aynı anda sıçrayarak, yere doğru eğilir. Kollar havada yanlarda açık, eller göz hizasındadır. Parmaklar bir kez şıklatılır. Yedinci zamanında; Sol diz yere vurulur. Sağ diz bölgesi yukarda kalır. Kollar havada yanlarda açık, eller göz hizasındadır. Parmaklar bir kez şıklatılır. Sekizinci zamanında; Sağ diz yere vurulur ve üzerinde kalınır. Kollar havada; yanlarda açık durumdan ortaya doğru kapatılırken parmaklar bir kez şıklatılır. Dokuzuncu zamanında; Sağ diz üzerinde yerde oturur şekildedir. İki kol aşağı inerken sağ el yere konur, sol el sol bacak üzerine konur.

Çift Diz Çökme Adımı Karekodu

4.5.2.7. Atılma Adımı

Bu adım bir 9/2'lik ritim içerisinde gerçekleşir. Bir 9/2'lik ritmin Birinci zamanında; Sol yöne doğru; sağ ayak basılırken sol ayak diz bölgesinden kıvrılarak geriye çekilir. Kollar yanda serbesttir. İkinci zamanında; Sol ayak basılırken sağ ayak yerde sabittir ve sağdan, ayaklar yerden kaldırılmadan 180 derece dönülür. Sol kol baş hizasından yukarı doğru kaldırılır, sağ kol arkada bel bölgesine konulur. Üçüncü zamanında; Sağ ayak basılırken sol ayak diz bölgesinden kıvrılarak geriye çekilir. Sol kol havada, sol el göz hizasındayken, sağ kol da havaya kaldırılır, sağ el göz hizasında getirilir. Dördüncü zamanında; Sol ayak basılarak 90 derece sağa dönülür. Sağ ayak sol topuğun arkasına getirilir. Kollar havada yanlarda açıktır. Eller göz hizasındadır. Beşinci zamanında; Tekrar 90 derece sola dönerken; Sol ayak yere basılır ve sekilir, Sağ ayak diz bölgesinden geriye kıvrılır. Kollar havada yanlarda açıktır. Eller göz hizasındadır. Altıncı zamanında; Sağ ayak öne doğru basılır. Kollar havada yanlarda açık, eller göz hizasındadır. Yedinci zamanında; Sol diz yere konur. Kollar havada yanlarda açık, eller göz hizasındadır. Sekizinci zamanında; Sağ ayak geri çekilerek yan yatırılır. Sağ ayak tabanı sol diz yanına değmelidir. Sağ diz üzerine yüklenilir. Kollar havada; yanlarda açık durumdan ortaya doğru kapatılırken parmaklar bir kez şıklatılır. Dokuzuncu zamanında; Her iki diz yerde durmaya devam eder. Sağ el sağ yana konularak üzerine yüklenilir. Sol el sol bacak üzerindedir.

Atılma Adımı Karekodu

4.5.2.8. Kapatma Adımı

Bu adım bir 9/2'lik ritim içerisinde gerçekleşir. Bir 9/2'lik ritmin Birinci zamanında; Sol yöne doğru; sağ ayak basılırken sol ayak diz bölgesinden kıvrılarak geriye çekilir. Kollar yanda serbesttir. İkinci zamanında; Sol ayak basılırken sağ ayak yerde sabittir ve sağdan, ayaklar yerden kaldırılmadan 180 derece dönlür. Sol kol baş hizasından yukarı doğru kaldırılır, sağ kol arkada bel bölgesine konulur. Üçüncü zamanında; Sağ ayak basılırken sol ayak diz bölgesinden kıvrılarak geriye çekilir. Sol kol havada, sol el göz hizasındayken, sağ kol da havaya kaldırılır, sağ el göz hizasında getirilir. Dördüncü zamanında; Sol ayak basılarak 90 derece sağa dönlür. Sağ ayak sol topuğun arkasına getirilir. Kollar havada yanlarda açıktır. Eller göz hizasındadır. Beşinci zamanında; Tekrar 90 derece sola dönerken; Sol ayak yere basılır ve sekilir, Sağ ayak diz bölgesinden geriye kıvrılır. Kollar havada yanlarda açıktır. Eller göz hizasındadır. Altıncı zamanında; Sağ ayak üzerine basılır. Kollar ve eller bel arkasındadır. Yedinci zamanında; İki ayak üzerinde sabit durulur. Kollar ve eller bel arkasındadır. Sekizinci zamanında: İki ayak üzerinde sabit durulur. Her iki kol yukarda önde birleştirilerek kapatılır. Dokuzuncu zamanında; İki ayak üzerinde sabit durulur. Her iki kol yanlara doğru serbestçe aşağı bırakılır.

Kapatma Adımı Karekodu

4.6. Burdur Halk Dansları İçerisinde 9/4'lük Ritmik Yapıda Olan “Avşar Zeybeği” Dansına Ait Melodi, Ritim ve Hareket Analizi

Bu bölümde araştırmanın altıncı alt problemi olan, Burdur halk dansları içerisinde 9/4'lük ritmik yapıda olan Avşar Zeybeği dansına ait melodi, ritim ve hareket analizi yer almaktadır.

Avşar zeybeği yörede erkek dansçılar tarafından sevilerek icra edilen danslardandır. Tempo olarak “Ağır Zeybek” kategorisine giren bu zeybek aynı zamanda bir” Gurbet Kesintisi” zeybeğidir. Burdur yöresinde Avşar zeybeği “Avşar

Beyleri gurbet havası” sözleri: “Adını da sevdiğim Avşar beyleri, size de bir vezirlik yakışıp duru, topla dizgini tanı kendini, karşında düşmanlar bakışıp duru” diyerek icra edilir ve zeybek icrası başlar.

Avşar zeybeği dansı icra edileceğinde dansçıların adım ve figür hareketleri bellidir, değişmez. Fakat Burdur yöresi içerisindeki farklı bölgelerde, Avşar zeybeği için genellikle dansçıların toplu bir hareket icrası yerine bireysel dansçıların hareket icrası görüldüğü için, dansçının ya da dansçıların hareket esnasındaki adım sıralamalarında değişme görülebilir. Bu durum, dansın doğaçlama icra edildiğini göstermektedir. Eğer Avşar zeybeği dansı, doğaçlama bir şekilde icra ediliyorsa bireyseldir. Dans; melodi, ritim ve hareket aynı anda birliktelik uyumuna dikkat edilmeden icra edilir. Dans esnasında ritim icracıları, olabildiğince dansçının adım ve figürlerine dikkat ederek sazlarını icra ederler.

Eğer Avşar zeybeği dansı kurgulanmış bir şekilde icra edilecekse dansçılar erkek olmakla birlikte bireysel veya toplu olabilir. Önceden dansçı veya dansçıların adım sıralamasının belirlenmesi, ritim icracısının dansçıların adım figür nüanslarındaki darplara göre sazını icra etmesi ve Avşar zeybeği melodisinin Burdur yöresinde icra ediliş şekliyle olması, melodi, ritim ve hareket uyumu açısından önemlidir.

Teke yöresindeki zeybeklerden “Gurbet Kesintisi” ne örnek olan Avşar Zeybeği melodisinin “Avşar Zeybeği” adı ile çeşitlemelerinin olduğu bilinmektedir. Yörede Avşar zeybeği Melodisi çeşitlemelere uğrasa da Avşar Zeybeği dans hareketlerinin tek tür olduğu gözlemlenmiştir.

4.6.1. Avşar Zeybeği Dans Akışı Melodi, Ritim Analizi

Aşağıda, Avşar Zeybeği dans akışı planlanarak, üçlü partiyon şeklinde akışı gösterilmiştir.

Kaynak Kisi:
Yöre ekibi

Derleyen
Ahmet YAMACI

Notaya alan:
Ahmet YAMACI

Yöre: Burdur
Süre: ♩ = 75

AVŞAR ZEYBEĞİ

Düzenleyen:
Burak TÖRTOP

MELODİ

RİTİM

HAREKET

GİRİŞ ADIMI.....

MELODİ

RİTİM

HAREKET

GİRİŞ ADIMI (DEVAMI).....

MELODİ

RİTİM

HAREKET

GİRİŞ ADIMI (DEVAMI).....

MELODİ

RİTİM

HAREKET

DÖNME ADIMI.....

MELODİ

5

RİTİM

HAREKET

5

TOPUK DİZ VURMA (SALLAMA) ADIMI.....

MELODİ

6

RİTİM

HAREKET

6

DÖNME ADIMI.....

MELODİ

7

RİTİM

HAREKET

7

TEK DİZ ÇÖKME ADIMI.....

MELODİ

8

RİTİM

HAREKET

8

DÖNME ADIMI.....

MELODİ

9

RİTİM

HAREKET

ÇİFT DİZ ÇÖKME ADIMI.....

MELODİ

10

RİTİM

HAREKET

DÖNME ADIMI.....

MELODİ

11

RİTİM

HAREKET

ATILMA ADIMI.....

MELODİ

12

RİTİM

HAREKET

DÖNME ADIMI.....

MELODİ

13

RİTİM

HAREKET

KAPATMA ADIMI.....

4.6.1.' de görüldüğü üzere Avşar Zeybeği isimli dansın yöresi Burdur, derleyeni Hamit Çine'dir. Avşar Zeybeği 27.09.1977 tarihinde TRT müzik dairesi tarafından incelenmiş, Ahmet Yamacı tarafından notaya alınmıştır. Hüseyini makamında olan Avşar Zeybeğine ait dans kurgusunun dizek üzerindeki melodi yazan partisyonunda, dansın melodi notası yer almaktadır. Bu dansın melodisi yörede kullanılan bağlama, kabak kemane, sipsi, zurna, kaval gibi çalgılarla icra edilmektedir.

Yukarıdaki tabloda 9/4'lük ritmik usuldeki Avşar Zeybeği dans partisyonunun ikinci satırında ritim notaları bulunmaktadır. Partisyondaki ritim darplarının notaları, alt çizgide "düm", üst çizgide "tek" olacak şekilde yazılmıştır. Dans icrası esnasında eşlik edecek olan ritim enstrümanlarının, kuvvetli veya zayıf zamandaki darplarının notaları, dansçıların adım/figür/hareketlerindeki kuvvetli veya zayıf nüanslarına uyumlu olabilecek şekilde, yöresel çalım teknikleri doğrultusunda yazılmaya çalışılmıştır. Bu ritim notaları yörede kullanılan ve zeybek ritmi çalabilecek olan vurmali çalgılar ile icra edilebilir. Yörede kullanılan ve zeybek ritmi için kalıp ritim atabilen bu çalgılar; bendir, darbuka, davuldur.

Avşar Zeybeği dans akışı partisyonunun üçüncü satırında hareket partiyonu bulunmaktadır. Hareket akışının gösterildiği partisyonunun içeriğine Avşar Zeybeği dansında icra edilen adım isimleri yazılmıştır. Bu adımların dans akışına göre dizilişi şu şekildedir.

1.Paten: Avşar Zeybeği dansında, dansçılar erkeklerden oluşmaktadır. Dans akışı Avşar Beyleri gurbet havası sözleri ile başlar. Avşar Beyleri gurbet havası, tek kıta okunacak şekilde icra edilirken dansçılar; "gezeneme adımı" ile daire oluşturarak sözlerin bitmesini beklerler. Avşar Beyleri gurbet havası sözleri bittiğinde dansçıların yönü daire merkezine bakmaktadır.

2.Paten: Avşar Zeybeği sözsüz melodisinin başladığı 1. 2. ve 3. ölçüde dansçılar "giriş adımı" yaparak dansa başlarlar.

3.Paten: 4. ölçüde "dönme adımına" geçen dansçılar, 5. adımda "topuk diz vurma adımı (sallama adımı)" yaparlar.

4. *Paten*: 6. ölçüde tekrar “dönme adımı” yapan dansçılar, 7. ölçüde “tek diz çökme adımını” icra ederler.

5. *Paten*: 8. ölçüde dansçılar yine “dönme adımını” icra ettikten sonra 9. ölçüde bu sefer “çift diz çökme adımını” yaparlar.

6. *Paten*: 10. ölçüde de yine “dönme adımı” yapan dansçılar daha sonra 11. ölçüde “atılma adımını” icra ederler.

7. *Paten*: 12. ölçüde yine “dönme adımını” yapan dansçılar, 13. ölçüde “kapatma adımını” yaparak dansı bitirirler.

Avşar Zeybeği dansında adımı oluşturan unsur figürlerdir. Dansta hareket akışının sağlanabilmesi için gerekli olan adım figür yapısının analizi, aşağıda detaylı bir şekilde yer almaktadır.

(<https://www.youtube.com/watch?v=X5hwA4D0za8>)

4.6.2. Avşar Zeybeği Dans Akışı Hareket Analizi

Dansta figürler adımı, adımlar da dansın bütünü oluşturmaktadır. Buna göre Avşar Zeybeği dansı icra edilirken; dansın bir adımı, bir 9/4'lük ritmin içerisindeki 9 zamanda, başka bir deyişle 9/4'lük ritmi oluşturan 2+2+2+3 şeklindeki dört düzümde tamamlanır. Öte yandan Avşar Zeybeği dansının yine bir adımı dokuz dans figüründen oluşur. Bu yüzden dans çalışılırken, 1-2-3-4-5-6-7-8-9 şeklinde figür sayısı seslendirilerek komut verilir. Bu durumun detayı aşağıdaki şemada açıklanmıştır.

Tablo.6 Avşar zeybeği Dansı Zaman, Düzüm, Figür İlişkisi

Bir 9/4'lük Ritim =	1.ve 2. zaman	3.ve 4. zaman	5.ve 6. zaman	7.8. ve 9. zaman
Bir 9/4' lük Düzüm=	2	2	2	3
Bir 9/4'lük Adım =	1.ve 2. figür	3. ve 4. figür	5. ve 6. figür	7. 8. ve 9. figür

Avşar zeybeği dansının adım/figür/hareket yapısının analizi videolardan incelenerek aşağıda detaylı bir şekilde yer almaktadır

(https://www.youtube.com/watch?v=UN_xq9sM-kg).

4.6.2.1. Giriş Adımı

Bu adım iki tane 9/4'lük ritimde tamamlanır. Birinci 9/4'lük ritmin Birinci zamanında; Tüm vücut ayakta, ayaklar omuz genişliğinde, kollar efe tavrı ile yanlarda serbest açık beklenir. İkinci zamanında; Tüm vücut ayakta, ayaklar omuz genişliğinde, kollar efe tavrı ile yanlarda serbest açık beklenir. Üçüncü zamanında; Tüm vücut ayakta, ayaklar omuz genişliğinde, kollar efe tavrı ile yanlarda serbest açık beklenir. Dördüncü zamanında; Tüm vücut ayakta, ayaklar omuz genişliğinde açık, kollar efe tavrı ile yanlarda serbest açık beklenir. Beşinci zamanında; Tüm vücut ayakta, ayaklar omuz genişliğinde açık, kollar aşağıdan yukarıya doğru göz hizasına doğru hareketle yanlardan açık parmak şıklatılır. Altıncı zamanında; Tüm vücut ayakta, ayaklar omuz genişliğinde açık, kollar yukarıdan aşağıya hareketle yanlara indirilir. Yedinci zamanında; Tüm vücut sağ ayak üzerinde sağ yöne doğru çevrilirken sol diz kıvrılarak göbek bölgesine doğru çekilir. Kollar yanda, aşağıda serbest bırakılır. Sekizinci zamanında; Tüm vücut sağ yönlü harekete devam ederken, sol ayak yere basılır. Kollar yanda, aşağıda serbest bırakılır. Dokuzuncu zamanında; Tüm vücut sağ yönlü harekete devam ederken, sol ayak üzerinde basılır, sağ diz kıvrılarak; sağ ayak içiyle sol diz arkasına vurulur. Kollar aşağıdan yukarıya doğru göz hizasına doğru hareketle yanlardan açık parmak şıklatılır.

İkinci 9/4'lük ritmin Birinci zamanında; Sağ yöne doğru, sağ ayak basılır, sol ayak diz bölgesinden kıvrılarak geriye doğru çekilir. Kollar havada yanlarda açık, eller göz hizasındadır. İkinci zamanında; Sol ayak yere vurularak dairesel bir hareket yapılır. Sağ ayak yerdedir. Kollar havada yanlarda açık, eller göz hizasındadır. Üçüncü zamanında; Sağ ayak üzerinde sekilirken, sol ayak diz bölgesinden kıvrılarak geriye doğru çekilir. Kollar havada yanlarda açık, eller göz hizasındadır. Dördüncü zamanında; Sol ayak öne doğru basılır, sağ ayak diz bölgesinden kıvrılarak geriye doğru çekilir. Kollar havada yanlarda açık, eller göz hizasındadır. Beşinci zamanında; Çift ayak üzerinde sekilerek çökülür. Her iki kol dizlerin üzerine doğru yukarıdan aşağıya indirilir. Altıncı zamanında; Sol diz yere vurulur. Sağ diz bölgesi yukarıda kalır. Kollar ve eller dizlerin üzerindedir. Yedinci zamanında; Sol ayak yere vurulur. Sol el aşağıda vücut önüne doğru getirilir. Sağ el yanda serbesttir. Sekizinci

zamanında: Sol ayak öne doğru yüklenilerek basılır. Sağ ayak gerideyken havaya kaldırılır. Sol el bacak üzerindedir. Sağ el yanda serbesttir. Dokuzuncu zamanında; Sağ ayak geride yere basılır. Sol ayak az miktarda havaya kaldırılır. Sol kol yukarı geriye hareketlendirilir.

Giriş Adımı Karekodu

4.6.2.2. Dönme Adımı

Bu adım bir tane 9/4'lük ritimde tamamlanır. 9/4'lük ritmin Birinci zamanında; Sol ayak sol yana 90 derece dönülerek basılır. Sağ ayak sol ayak topuğu arkasına getirilerek ezme figürüyle sağ ayak burnu üzerinde 90 derece daha dönülür. Kollar havada yanlarda açıktır. Eller göz hizasındadır. İkinci zamanında; Sol ayak burnu üzerine basıp, yükselerek, soldan 180 derece geriye dönülürken, sağ ayak dizden kıvrılarak göbek bölgesine doğru çekilir. Kollar havada yanlarda açıktır. Eller göz hizasındadır. Üçüncü zamanında; Sağ ayak burnu üzerine basıp, yükselerek, tekrar soldan 180 derece geriye dönülürken sol ayak dizden kıvrılarak göbek bölgesine doğru çekilir. Kollar havada yanlarda açıktır. Eller göz hizasındadır. Dördüncü zamanında; Sol ayak burnu üzerine basıp, yükselerek, tüm vücut tekrar soldan 180 derece dönülürken, sağ ayak dizden kıvrılarak göbek bölgesine doğru çekilir. Kollar havada yanlarda açıktır. Eller göz hizasındadır. Beşinci zamanında; Sağ ayak sol ayağın önüne doğru getirilir. İki kol yukarda göz hizasında ortaya doğru kapatılır ve aşağı yanlara serbest bırakılır. Altıncı zamanında; Sol ayak esneyerek bir adım öne basılırken sağ ayak kaldırılır. Kollar yanlarda serbest sallanır. Yedinci zamanında; Sağ ayak esneyerek bir adım öne basılırken sol ayak kaldırılır. Kollar yanlarda serbest sallanır. Sekizinci zamanında; Sol ayak esneyerek bir adım öne basılırken sağ ayak kaldırılır. Sol kol baş hizasına doğru kaldırılır, sağ kol sağ yandadır. Dokuzuncu zamanında; Tüm vücutla birlikte her iki ayakta, ayak burunları üzerinde sağdan 180 derece döner. Sol kol baş hizasına doğru kaldırılır, sağ kol sağ yandadır.

Dönme Adımı Karekodu

4.6.2.3. Topuk Diz Vurma (Sallama) Adımı

Bu adım bir tane 9/4'lük ritimde tamamlanır. 9/4'lük ritmin Birinci zamanında; Sol ayak öne doğru basılır. Sağ ayak diz bölgesinden geriye doğru kıvrılır. Kollar paralel bir şekilde yukarıdan aşağıya doğru indirilir. Parmaklar bir kez sıkıştırılır. İkinci zamanında; Sol ayak burnu üzerinde yükselirken sağ ayak dizden geriye kıvrık şeklindedir. Her iki kol birbirine paralel bir hareketle aşağı doğru bırakılır. Üçüncü zamanında; Sağ ayak üzerinde sekilirken sol diz göbeğe doğru kıvrılarak havaya kaldırılır. Kollar havada yanlarda açık, eller göz hizasındadır. Dördüncü zamanında; Sağ ayak üzerinde tekrar sekilirken sol ayak topuğu sağ diz üzerine vurulur. Kollar havada yanlarda açık, eller göz hizasındadır. Beşinci zamanında; Sağ ayak üzerinde sekilirken sol ayak dairesel bir hareketle, yanda ve havada bekletilir. Kollar aşağı doru serbest bir şekilde bırakılır. Altıncı zamanında; Sağ ayak üzerinde sekilirken sol diz kıvrılmış bir şekilde havadadır. Sol el diz üzerine konulur. Sağ el yanda serbest bırakılır. Yedinci zamanında; Sol ayak yere vurulur. Sol el aşağıda vücut önüne doğru getirilir. Sağ el yanda serbesttir. Sekizinci zamanında; Sol ayak öne doğru yüklenilerek basılır. Sağ ayak gerideyken havaya kaldırılır. Sol el bacak üzerindedir. Sağ el yanda serbesttir. Dokuzuncu zamanında; Sağ ayak geride yere basılır. Sol ayak az miktarda havaya kaldırılır. Sol kol yukarı geriye hareketlendirilir.

Topuk Diz Vurma (Sallama) Adımı Karekodu

4.6.2.4. Tek Diz Çökme Adımı

Bu adım bir tane 9/4'lük ritimde tamamlanır. 9/4'lük ritmin birinci zamanında; Sol ayak öne doğru basılır. Sağ ayak diz bölgesinden geriye doğru kıvrılır. Kollar paralel bir şekilde yukarıdan aşağıya doğru indirilir. Parmaklar bir kez şıklatılır. İkinci zamanında; Sol ayak burnu üzerinde yükselirken, sağ ayak dizden geriye kıvrık şeklindedir. Her iki kol aşağı doğru hareketle eller arkada bel bölgesinde birleştirilir. Üçüncü zamanında; İki ayak üzerinde aynı anda basarak, yere doğru eğilir. Kollar havada yanlarda açık, eller göz hizasındadır. Parmaklar bir kez şıklatılır. Dördüncü zamanında; Sol diz yere vurulur. Sağ diz bölgesi yukarda kalır. Kollar havada; yanlarda açık durumdan ortaya doğru kapatılırken parmaklar bir kez şıklatılır. Daha sonra eller göz hizasından aşağı bel bölgesine doğru yanlara bırakılır. Beşinci zamanında; Sağ ayak üzerinde ayağa kalkılırken sol ayak yere vurulur. Sol el sol bacak üzerindedir. Sağ el yanda serbesttir. Altıncı zamanında; Sol ayak yana doğru dairesel bir hareketle açılır. Sol el sol diz üzerindedir. Sağ el yanda serbesttir. Yedinci zamanında; Sol ayak yere vurulur. Sol el aşağıda vücut önüne doğru getirilir. Sağ el yanda serbesttir. Sekizinci zamanında: Sol ayak öne doğru yüklenilerek basılır. Sağ ayak gerideyken havaya kaldırılır. Sol el bacak üzerindedir. Sağ el yanda serbesttir. Dokuzuncu zamanında; Sağ ayak geride yere basılır. Sol ayak az miktarda havaya kaldırılır. Sol kol yukarı geriye hareketlendirilir.

Tek Diz Çökme Adımı Karekodu

4.6.2.5. Çift Diz Çökme Adımı

Bu adım bir tane 9/4'lük ritimde tamamlanır. 9/4'lük ritmin birinci zamanında; Sol ayak öne doğru basılır. Sağ ayak diz bölgesinden geriye doğru kıvrılır. Kollar paralel bir şekilde yukarıdan aşağıya doğru indirilir. Parmaklar bir kez şıklatılır. İkinci zamanında; Sol ayak burnu üzerinde yükselirken, sağ ayak dizden geriye kıvrık şeklindedir. Her iki kol aşağı doğru hareketle eller arkada bel bölgesinde birleştirilir. Üçüncü zamanında; İki ayak üzerinde aynı anda sıçrayarak,

yere doğru eğilir. Kollar havada yanlarda açık, eller göz hizasındadır. Parmaklar bir kez şıktatılır. Dördüncü zamanında; Sol diz yere vurulur. Sağ diz bölgesi yukarda kalır. Kollar havada yanlarda açık, eller göz hizasındadır. Parmaklar bir kez şıktatılır. Beşinci zamanında; Sağ diz yere vurulur ve üzerinde kalınır. Kollar havada; yanlarda açık durumdan ortaya doğru kapatılırken parmaklar bir kez şıktatılır. Altıncı zamanında; Sağ diz üzerinde yerde oturur şekildedir. İki kol aşağı inerken Sağ el yere konur, sol el sol bacak üzerine konur. Yedinci zamanında: Sağ ayak üzerine doğru yüklenilirken sol ayak yere vurularak ayağa kalkılır. Sol el sol diz üzerindedir Sağ el yanda serbesttir. Sekizinci zamanında: Sol ayak öne doğru yüklenilerek basılır. Sağ ayak gerideyken havaya kaldırılır. Sol el sol diz üzerindedir. Sağ el yanda serbesttir. Dokuzuncu zamanında; Sağ ayak geride yere basılır. Sol ayak az miktarda havaya kaldırılır. Sol kol yukarı geriye hareketlendirilir.

Çift Diz Çökme Adımı Karekodu

4.6.2.6. Atılma Adımı

Bu adım bir tane 9/4'lük ritimde tamamlanır. 9/4'lük ritmin birinci zamanında; Sol ayak öne doğru basılır. Sağ ayak diz bölgesinden geriye doğru kıvrılır. Kollar paralel bir şekilde yukarıdan aşağıya doğru indirilir. Parmaklar bir kez şıktatılır. İkinci zamanında; Sol ayak burnu üzerinde yükselirken sağ ayak dizden geriye kıvrık şeklindedir. Her iki kol aşağı doğru hareketle eller arkada bel bölgesinde birleştirilir. Üçüncü zamanında; Sağ ayak öne doğru basılır. Kollar havada yanlarda açık, eller göz hizasındadır. Dördüncü zamanında; Sol diz yere konur. Kollar havada yanlarda açık, eller göz hizasındadır. Beşinci zamanında; Sağ ayak geri çekilerek yan yatırılır. Sağ ayak tabanı sol diz yanına değmelidir. Sağ diz üzerine yüklenilir. Kollar havada; yanlarda açık durumdan ortaya doğru kapatılırken parmaklar bir kez şıktatılır. Altıncı zamanında; Her iki diz yerde durmaya devam eder. Sağ el sağ yana konularak üzerine yüklenilir. Sol el sol bacak üzerindedir. Yedinci zamanında: Sağ ayak üzerine doğru yüklenilirken sol ayak yere vurularak

ayağa kalkılır. Sol el sol diz üzerindedir Sağ el yanda serbesttir. Sekizinci zamanında: Sol ayak öne doğru yüklenilerek basılır. Sağ ayak gerideyken havaya kaldırılır. Sol el sol diz üzerindedir. Sağ el yanda serbesttir. Dokuzuncu zamanında; Sağ ayak geride yere basılır. Sol ayak az miktarda havaya kaldırılır. Sol kol yukarı geriye hareketlendirilir.

Atılma Adımı Karekodu

4.6.2.7. Kapatma Adımı

Bu adım bir 9/4'lük ritim içerisinde gerçekleşir. 9/4'lük ritmin Birinci zamanında; Sol ayak öne doğru basılır. Sağ ayak diz bölgesinden geriye doğru kıvrılır. Kollar paralel bir şekilde yukarıdan aşağıya doğru indirilir. Parmaklar bir kez şıklatılır. İkinci zamanında; Sol ayak üzerinde iki kez sekilir. Sağ ayak dizden geriye kıvrık şeklindedir. Her iki kol aşağı doğru hareketle eller arkada bel bölgesinde birleştirilir. Üçüncü zamanında; Sağ ayak üzerine basılır. Kollar ve eller bel arkasındadır. Dördüncü zamanında; İki ayak üzerinde sabit durulur. Kollar ve eller bel arkasındadır. Beşinci zamanında; İki ayak üzerinde sabit durulur. Kollar ve eller bel arkasındadır. Altıncı zamanında; İki ayak üzerinde sabit durulur. Kollar ve eller bel arkasındadır. Yedinci zamanında; İki ayak üzerinde sabit durulur. Her iki kol havaya kaldırılır. Sekizinci zamanında; İki ayak üzerinde sabit durulur. Her iki kol yukarda önde birleştirilerek kapatılır. Dokuzuncu zamanında; İki ayak üzerinde sabit durulur. Her iki kol yanlara doğru serbestçe aşağı bırakılır.

Kapatma Adımı Karekodu

4.7. Burdur Halk Dansları İçerisinde 9/8’lik Ritmik Yapıda Olan “Serenler Zeybeği” Dansına Ait Melodi, Ritim ve Hareket Analizi

Bu bölümde Burdur halk danslarından Zeybek dansları içerisindeki 9/8’lik ritmik yapıdaki adına özel adım hareketleri bulunan, yörede Kesinti zeybeğine örnek diğer bir zeybek olan Serenler Zeybeği dansına ait melodi, ritim ve hareket analizi yapılarak yorumlanmıştır.

Bu bölümde araştırmanın yedinci alt problemi olan, Burdur halk dansları içerisinde 9/8’lik ritmik yapıda olan Serenler Zeybeği dansına ait melodi, ritim ve hareket analizi yer almaktadır.

Serenler Zeybeği yörede erkek dansçılar tarafından icra edilen en bilindik zeybek danslarından biridir. Tempo olarak “Ağırca Zeybek” kategorisinde yer alan bu zeybek aynı zamanda bir kesinti zeybeğidir. Yörede “Serenler Zeybeği” dansı icra edilirken önce sözleri “Serenler serenler yüksekte serenler of, ben gidiyorum mamurda kalsın aman viranlar hey” şeklindeki sözleriyle Kesinti zeybeği şeklinde okunur sonra zeybeğin dansı için icra edilen melodik kısmına geçilir.

Serenler Zeybeği dansı icra edileceğinde dansçıların adım ve figür hareketleri bellidir, değişmez. Fakat Burdur yöresi içerisindeki farklı bölgelerde, Serenler zeybeği için genellikle dansçıların toplu bir hareket icrası yerine bireysel dansçıların hareket icrası görüldüğü için, dansçının ya da dansçıların hareket esnasındaki adım sıralamalarında değişme görülebilir. Bu durum, dansın doğaçlama icra edildiğini göstermektedir. Eğer Serenler zeybeği dansı, doğaçlama bir şekilde icra ediliyorsa bireyseldir. Dans; melodi, ritim ve hareket aynı anda birliktelik uyumuna dikkat edilmeden icra edilir. Dans esnasında ritim icracıları, olabildiğince dansçının adım ve figürlerine dikkat ederek sazlarını icra ederler.

Eğer Serenler zeybeği dansı kurgulanmış bir şekilde icra edilecekse dansçılar erkek olmakla birlikte bireysel veya toplu da olabilir. Önceden dansçı veya dansçıların adım sıralamasının belirlenmesi, ritim icracısının dansçıların adım figür nüanslarındaki darplara göre sazını icra etmesi ve Serenler zeybeği melodisinin Burdur yöresinde icra ediliş şekliyle olması, melodi, ritim ve hareket uyumu açısından önemlidir.

Burdur’da kesinti zeybeklerine verilebilecek örneklerden olan Serenler zeybeği denilince akla gelen dans türü yöredeki dansçılar tarafından bilinmektedir. Fakat yörede herhangi bir eğlencede, bir düğünde ya da halk oyunları yarışmalarında gelişi güzel ya da planlı bir şekilde benzer ritmik usulde ve düzümde yöreye ait başka türküler icra edildiğinde de Serenler dansına ait dans hareketlerinin icra edildiği gözlemlenmiştir. Bu zeybek formundaki türküler: Feracemi Al İsterim zeybeği ve Kazım zeybeğidir. Ağırca zeybek kategorisinde olan bu zeybekler aynı zamanda “Kesinti Zeybeği”dir.”

4.7.1. Serenler Zeybeği Dans Akışı Melodi, Ritim Analizi

Aşağıda, Serenler Zeybeği dans akışı planlanarak, üçlü partiyon şeklinde akışı gösterilmiştir.

SERENLER ZEYBEĞİ

Yöre: Burdur
Süre: ♩ = 100 - 120

Kimden alındığı:
Hasan TEPELİ

Derleyen:
Muzaffer SARISÖZEN

Düzenleyen:
Burak TORTOP

Notaya alan:
Muzaffer SARISÖZEN

MELODİ

SE REN LER SE REN LER YÜK SEK DE

RİTİM

HAREKET

GEZENEME.....

MELODİ

SE REN LER OF BEN Gİ Dİ YO RUM

RİTİM

HAREKET

GEZENEME.....

MELODİ

MA MUR OL SUN A MAN VI RAN LAR EY

RİTİM

HAREKET

GEZENEME.....

MELODİ

RİTİM

HAREKET

GİRİŞ ADIMI..... GİRİŞ ADIMI (DEVAMI).....

MELODİ

RİTİM

HAREKET

GİRİŞ ADIMI (DEVAMI)..... ÜÇ DİZ ÇÖKME ADIMI.....

MELODİ

RİTİM

HAREKET

TEK DÖNME ADIMI..... TOPUK DİZ VURMA (SALLAMA) ADIMI.....

MELODİ

RİTİM

HAREKET

TEK DÖNME ADIMI..... TEK DİZ ÇÖKME ADIMI.....

MELODİ

RİTİM

HAREKET

TEK DÖNME ADIMI..... ÇİT DİZ ÇÖKME ADIMI.....

MELODİ

RİTİM

HAREKET

TEK DÖNME ADIMI..... ATILMA ADIMI.....

MELODİ

RİTİM

HAREKET

TEK DÖNME ADIMI..... DÖNMELİ ATILMA ADIMI.....

MELODİ

RİTİM

HAREKET

ÇİFT DÖNME ADIMI..... KAPATMA ADIMI.....

Serenler Zeybeği isimli dansın yöresi Burdur, kaynak kişisi Tepeli Hasan Büyük Çoban'dır. Derleyen ve notaya alan Muzaffer Sarısözen'dir. Serenler Zeybeği 02.05.1946 yılında derlenmiş, 04.10.1974 tarihinde ise TRT müzik dairesi tarafından incelenip repertuara katılmıştır. Gülizar makamında olan Serenler Zeybeğine ait dans akışının dizek üzerindeki gösteriminde, melodi yazan partisyonda, dansın melodi notası yer almaktadır. Bu dansın melodisi yörede kullanılan bağlama, kabak kemane, sipsi, zurna, kaval gibi çalgılarla icra edilmektedir.

Yukarıdaki tabloda 9/8'lik ritmik usuldeki Serenler Zeybeği dans partisinin ikinci satırında ritim notaları bulunmaktadır. Partisyondaki ritim darplarının notaları, alt çizgide “düm”, üst çizgide “tek” olacak şekilde yazılmıştır. Dans icrası esnasında eşlik edecek olan ritim enstrümanlarının, kuvvetli veya zayıf zamandaki darplarının notaları, dansçıların adım/figür/hareketlerindeki kuvvetli veya zayıf nüanslarına uyumlu olabilecek şekilde, yöresel çalım teknikleri doğrultusunda yazılmaya çalışılmıştır. Bu ritim notaları yörede kullanılan ve zeybek ritmi çalabilecek olan vurmali çalgılar ile icra edilebilir. Yörede kullanılan ve zeybek ritmi için kalıp ritim atabilen bu çalgılar; bendir, darbuka, davuldur.

Serenler Zeybeği dans akışı partisinin üçüncü satırında hareket partiyonu bulunmaktadır. Hareket akışının gösterildiği partisinin içeriğine Serenler Zeybeği dansında icra edilen adım isimleri yazılmıştır (https://www.youtube.com/watch?v=9rhw97d_cjg). Bu adımların dans akışına göre dizilişi şu şekildedir.

1.Paten: Serenler Zeybeği dansında dansçılar erkeklerden oluşmaktadır. Serenler Zeybeği dansı sözleri ile başlar. Serenler zeybeği türküsü söz kısmında, tek kıta olacak şekilde icra edilirken dansçılar; “gezeneme adımı” ile zaman zaman türkünün söz kısmındaki ritme uyarak ve daire oluşturarak sözlerin bitmesini beklerler. Serenler zeybeği türküsünün sözleri bittiğinde oyuncuların yönü daire merkezine bakmaktadır.

2.Paten: Serenler zeybeğinin sözsüz melodisinin başladığı 1. 2. ve 3. ölçüde “giriş adımı” yapan dansçılar, 4. ölçüde “üç diz çökme” adımını yaparlar.

3.Paten: 5. ölçüde “tek dönme” adımı yapan dansçılar, 6. ölçüde “topuk diz vurma adımı (sallama adımı)” icra ederler.

4.Paten: 7. ölçüde tekrar “tek dönme” adımı yapan dansçılar 8. ölçüde “tek diz çökme” adımını icra ederler.

5.Paten: 9. ölçüde tekrar “tek dönme” adımı yapan dansçılar 10. ölçüde bu sefer “çift diz çökme” adımını icra ederler.

6.Paten: 11. ölçüde yine “tek dönme” adımı yapan dansçılar 12. ölçüde “atılma adımını” icra ederler.

7.Paten: 13. ölçüde “çift dönme” adımını yapan dansçılar 14. ölçüde “dönmeli atılma” adımını yaparlar.

8.Paten: 15. ölçüde “çift dönme” adımını yapan dansçılar, 16. ölçüde “kapatma adımı” yaparak dans icrasını bitirirler.

Serenler Zeybeği dansında adımı oluşturan unsur figürlerdir. Dansta hareket akışının sağlanabilmesi için gerekli olan adım figür yapısının analizi, aşağıda detaylı bir şekilde yer almaktadır.

(<https://www.youtube.com/watch?v=RQ1h95qShFw&t=2s>)

4.7.2. Serenler Zeybeği Dans Akışı Hareket Analizi

Dansta figürler adımı, adımlar da dansın bütünü oluşturmaktadır. Buna göre Serenler Zeybeği dansı icra edilirken; dansın bir adımı, bir 9/8’lik ritmin içerisindeki 9 zamanda, başka bir deyişle 9/8’lik ritmi oluşturan 2+2+2+3 şeklindeki dört düzümde tamamlanır. Öte yandan Serenler Zeybeği dansının yine bir adımı dokuz dans figüründen oluşur. Bu yüzden dans çalışılırken, 1-2-3-4-5-6-7-8-9 şeklinde figür sayısı seslendirilerek komut verilir. Bu durumun detayı aşağıdaki şemada açıklanmıştır.

Tablo.7 Serenler zeybeği Dansı Zaman, Düzüm, Figür İlişkisi

Bir 9/8'lik Ritim =	1.ve 2. zaman	3.ve 4. zaman	5.ve 6. zaman	7.8. ve 9. zaman
Bir 9/8'lik Düzüm =	2	2	2	3
Bir 9/8'lik Adım =	1.ve 2. figür	3. ve 4. figür	5. ve 6. figür	7. 8. ve 9. figür

Serenler zeybeği dansının adım/figür/hareket yapısının analizi videolardan incelenerek aşağıda detaylı bir şekilde yer almaktadır.

(<https://www.youtube.com/watch?v=NKD7I7gFR8U>)

4.7.2.1. Giriş Adımı

Bu adım üç 9/8'lik ritimde tamamlanır. Birinci 9/8'lik ritmin Birinci zamanında; Tüm vücut ayakta, ayaklar omuz genişliğinde, kollar efe tavrı ile yanlarda serbest açık beklenir. İkinci zamanında; Tüm vücut ayakta, ayaklar omuz genişliğinde, kollar efe tavrı ile yanlarda serbest açık beklenir. Üçüncü zamanında; Tüm vücut ayakta, ayaklar omuz genişliğinde, kollar efe tavrı ile yanlarda serbest açık beklenir. Dördüncü zamanında; Tüm vücut ayakta, ayaklar omuz genişliğinde açık, kollar efe tavrı ile yanlarda serbest açık beklenir. Beşinci zamanında; Tüm vücut ayakta, ayaklar omuz genişliğinde açık, kollar aşağıdan yukarıya doğru göz hizasına doğru hareketle yanlardan açık parmak şıklatılır. Altıncı zamanında; Tüm vücut ayakta, ayaklar omuz genişliğinde açık, kollar yukarıdan aşağıya hareketle yanlara indirilir. Yedinci zamanında; Tüm vücut sağ ayak üzerinde sağ yöne doğru çevrilirken sol diz kıvrılarak göbek bölgesine doğru çekilir. Kollar yanda, aşağıda serbest bırakılır. Sekizinci zamanında; Tüm vücut sağ yönlü harekete devam ederken, sol ayak yere basılır. Kollar yanda, aşağıda serbest bırakılır. Dokuzuncu zamanında; Tüm vücut sağ yönlü harekete devam ederken, sol ayak üzerinde hafif sekilir, sağ diz kıvrılarak göbek bölgesine doğru çekilir. Kollar yanda, aşağıda serbest bırakılır. İkinci 9/8'lik ritmin Birinci zamanında; Tüm vücut ayakta, ayaklar omuz genişliğinde açık, kollar havada eller göz hizasında az miktarda kapatılarak yanlardan ortaya doğru getirilir. Bir kez parmak şıklatılır. İkinci zamanında; Tüm vücut ayakta, ayaklar omuz genişliğinde açık, kollar havada, eller göz hizasında az miktarda açılarak ortadan yanlara doğru getirilir. Bir kez parmak şıklatılır. Üçüncü

zamanında; Tüm vücut ayakta, ayaklar omuz genişliğinde açık, kollar havada eller göz hizasında az miktarda kapatılarak yanlardan ortaya doğru getirilir. Bir kez parmak şıkatılır. Dördüncü zamanında; Tüm vücut ayakta, ayaklar omuz genişliğinde açık, kollar havada, eller göz hizasında az miktarda açılarak ortadan yanlara doğru getirilir. Bir kez parmak şıkatılır. Beşinci zamanında; Tüm vücut ayakta, ayaklar omuz genişliğinde açık, kollar havada eller göz hizasında az miktarda kapatılarak yanlardan ortaya doğru getirilir. Bir kez parmak şıkatılır. Altıncı zamanında; Tüm vücut ayakta, ayaklar omuz genişliğinde açık, kollar havada, eller göz hizasında az miktarda açılarak ortadan yanlara doğru getirilir. Bir kez parmak şıkatılır. Yedinci zamanında; Tüm vücut sağ ayak üzerinde sağ yöne doğru çevrilirken sol diz kıvrılarak göbek bölgesine doğru çekilir. Kollar yanda, aşağıda serbest bırakılır. Sekizinci zamanında; Tüm vücut sağ yönlü harekete devam ederken, sol ayak yere basılır. Kollar yanda, aşağıda serbest bırakılır. Dokuzuncu zamanında; Tüm vücut sağ yönlü harekete devam ederken, sol ayak üzerinde hafif sekilir, sağ diz kıvrılarak göbek bölgesine doğru çekilir. Kollar yanda, aşağıda serbest bırakılır. Üçüncü 9/8'lik ritmin; Birinci zamanında; Tüm vücut ayakta sağ ayak kaldırıp basılırken kollar havada yanlarda açılır. Eller göz hizasındadır. Parmaklar bir kez şıkatılır. İkinci zamanında; Tüm vücut ayakta sağ ayak kaldırıp basılırken kollar havada yanlarda açıktır. Eller göz hizasındadır. Üçüncü zamanında; Tüm vücut sağ ayak üzerinde sağ yöne doğru çevrilirken sol diz kıvrılarak göbek bölgesine doğru çekilir. Kollar havada yanlarda açık, eller göz hizasındadır. Dördüncü zamanında; Tüm vücut sağ yönlü oynamaya devam ederken sol ayak yere basılır. Sağ ayak sol ayağın bir adım gerisindedir. Kollar havada yanlarda açık, eller göz hizasındadır. Beşinci zamanında; Tüm vücut merkez yöne doğru dönerken sağ ayak öne doğru basılır. Kollar aşağıdan, yukarı ortaya doğru kapatılır. Altıncı zamanında; Ayaklar bir önceki figürdeki gibi sabit beklenir. Kollar yukarıdan aşağı yanlara bırakılır. Yedinci zamanında; Tüm vücut sağ ayak üzerinde sağ yöne doğru çevrilirken sol diz kıvrılarak göbek bölgesine doğru çekilir. Kollar yanda, aşağıda serbest bırakılır. Sekizinci zamanında; Tüm vücut sağ yönlü harekete devam ederken, sol ayak yere basılır. Kollar yanda, aşağıda serbest bırakılır. Dokuzuncu zamanında; Tüm vücut sağ yönlü harekete devam ederken, sol ayak üzerinde hafif

sekilir, sağ diz kıvrılarak göbek bölgesine doğru çekilir. Kollar yanda, aşağıda serbest bırakılır.

Giriş Adımı Karekodu

4.7.2.2. Tek Dönme Adımı

Bu adım bir 9/8'lik ritim içerisinde gerçekleşir. Bir 9/8'lik ritmin Birinci zamanında; Sol ayak üzerinde basılırken sol taraftan tam geriye 180 derece dönülür. Sağ ayak havadadır. Kollar havaya doğru yanlarda açılır, eller göz hizasındadır. İkinci zamanında; Sol ayak üzerinde sekilir. Kollar havada yanlarda açık, eller göz hizasındadır. Üçüncü zamanında; Sağ ayak üzerinde 45 derecelik açıyla sol yönlü dönülür ve sağ ayak üzerine yüklenilir. Kollar havada yanlarda açık, eller göz hizasındadır. Dördüncü zamanında; Vücut tam geriye 180 derece döndürülürken sol ayak basılır. Kollar havada yanlarda açık, eller göz hizasındadır. Beşinci zamanında; Sağ ayak basılır. Sol ayak geridedir. Kollar aşağı doru serbest bir şekilde bırakılır. Sağ kol öne doğru getirilir. Altıncı zamanında; Sol ayak öne basılır. Sağ ayak geridedir. Kollar yanda aşağıda serbesttirler. Yedinci zamanında; Sağ ayak üzerine öne doğru atlama hareketi yapılır. Kollar yanda serbesttir. Sekizinci zamanında; Sol ayak öne basılır. Sağ ayak geridedir. Kollar yanda serbesttir. Dokuzuncu zamanında; İki ayak üzerinde 180 derece tam geriye sağdan dönülür. Dönüldüğünde sağ ayak öndedir. Sol ayak geridedir. Kollar yanda serbesttir.

Tek Dönme Adımı Karekodu

4.7.2.3. Çift Dönme Adımı

Bu adım bir 9/8'lik ritim içerisinde gerçekleşir. Bir 9/8'lik ritmin Birinci zamanında; Sol ayak üzerinde basılırken sol taraftan tam geriye 270 derece dönülür.

sağ ayak havadadır. Kollar havaya doğru yanlarda açılır, eller göz hizasındadır. İkinci zamanında; Sol ayak üzerinde sekilir. Kollar havada yanlarda açık, eller göz hizasındadır. Üçüncü zamanında; Sağ ayak üzerinde 180 derecelik açıyla sol yönlü dönülür ve sağ ayak üzerine yüklenilir. Kollar havada yanlarda açık, eller göz hizasındadır. Dördüncü zamanında; Vücut tam geriye 180 derece döndürülürken sol ayak basılır. Kollar havada yanlarda açık, eller göz hizasındadır. Beşinci zamanında; Vücut tam geriye 180 derece döndürülürken sağ ayak basılır. Sol ayak geridedir. Kollar aşağı doru serbest bir şekilde bırakılır. Sağ kol öne doğru getirilir. Altıncı zamanında; Sol ayak öne basılır. Sağ ayak geridedir. Kollar yanda aşağıda serbesttirler. Yedinci zamanında; Sağ ayak üzerine öne doğru atlama hareketi yapılır. Kollar yanda serbesttir. Sekizinci zamanında; Sol ayak öne basılır. Sağ ayak geridedir. Kollar yanda serbesttir. Dokuzuncu zamanında; İki ayak üzerinde 180 derece tam geriye sağdan dönülür. Dönüldüğünde sağ ayak öndedir. Sol ayak geridedir. Kollar yanda serbesttir.

Çift Dönme Adımı Karekodu

4.7.2.4. Topuk Diz Vurma (Sallama) Adımı

Bu adım bir 9/8'lik ritim içerisinde gerçekleşir. Bir 9/8'lik ritmin Birinci zamanında; Sol ayak öne doğru basılır. Sağ ayak diz bölgesinden geriye doğru kıvrılır. Kollar paralel bir şekilde yukarıdan aşağıya doğru indirilir. Parmaklar bir kez şıktatılır. İkinci zamanında; Sol ayak üzerinde sekilir sağ ayak dizden geriye kıvrık şeklindedir. Her iki kol aşağı doğru hareketle eller arkada bel bölgesinde birleştirilir. Üçüncü zamanında; Sağ ayak üzerinde sekilirken sol diz göbeğe doğru kıvrılarak havaya kaldırılır. Kollar havada yanlarda açık, eller göz hizasındadır. Dördüncü zamanında; Sağ ayak üzerinde tekrar sekilirken sol ayak topuğu sağ diz üzerine vurulur. Kollar havada yanlarda açık, eller göz hizasındadır. Beşinci zamanında; Sağ ayak üzerinde sekilirken sol ayak dairesel bir hareketle, yanda ve havada bekletilir. Kollar aşağı doru serbest bir şekilde bırakılır. Altıncı zamanında;

Sağ ayak üzerinde sekilirken sol diz kıvrılmış bir şekilde havadadır. Sol el diz üzerine konulur. Sağ el yanda serbest bırakılır. Yedinci zamanında; Sol ayak yere vurulur. Sol el aşağıda vücut önüne doğru getirilir. Sağ el yanda serbesttir. Sekizinci zamanında: Sol ayak öne doğru yüklenilerek basılır. Sağ ayak gerideyken havaya kaldırılır. Sol el bacak üzerindedir. Sağ el yanda serbesttir. Dokuzuncu zamanında; Sağ ayak geride yere basılır. Sol ayak az miktarda havaya kaldırılır. Sol kol yukarı geriye hareketlendirilir.

Topuk Diz Vurma (Sallama) Adımı Karekodu

4.7.2.5. Tek Diz Çökme Adımı

Bu adım bir 9/8'lik ritim içerisinde gerçekleşir. Bir 9/8'lik ritmin Birinci zamanında; Sol ayak öne doğru basılır. Sağ ayak diz bölgesinden geriye doğru kıvrılır. Kollar paralel bir şekilde yukarıdan aşağıya doğru indirilir. Parmaklar bir kez şıktatılır. İkinci zamanında; Sol ayak üzerinde sekilir sağ ayak dizden geriye kıvrık şeklindedir. Her iki kol aşağı doğru hareketle eller arkada bel bölgesinde birleştirilir. Üçüncü zamanında; İki ayak üzerinde aynı anda basarak, yere doğru eğilir. Kollar havada yanlarda açık, eller göz hizasındadır. Parmaklar bir kez şıktatılır. Dördüncü zamanında; Sol diz yere vurulur. Sağ diz bölgesi yukarda kalır. Kollar havada; yanlarda açık durumdan ortaya doğru kapatılırken parmaklar bir kez şıktatılır. Daha sonra eller göz hizasından aşağı bel bölgesine doğru yanlara bırakılır. Beşinci zamanında; Sağ ayak üzerinde ayağa kalkılırken sol ayak yere vurulur. Sol el sol bacak üzerindedir. Sağ el yanda serbesttir. Altıncı zamanında; Sol ayak yana doğru dairesel bir hareketle açılır. Sol el sol diz üzerindedir. Sağ el yanda serbesttir. Yedinci zamanında; Sol ayak yere vurulur. Sol el aşağıda vücut önüne doğru getirilir. Sağ el yanda serbesttir. Sekizinci zamanında: Sol ayak öne doğru yüklenilerek basılır. Sağ ayak gerideyken havaya kaldırılır. Sol el bacak üzerindedir. Sağ el yanda serbesttir. Dokuzuncu zamanında; Sağ ayak geride yere basılır. Sol ayak az miktarda havaya kaldırılır. Sol kol yukarı geriye hareketlendirilir.

Tek Diz Çökme Adımı Karekodu

4.7.2.6. Çift Diz Çökme Adımı

Bu adım bir 9/8'lik ritim içerisinde gerçekleşir. Bir 9/8'lik ritmin Birinci zamanında; Sol ayak öne doğru basılır. Sağ ayak diz bölgesinden geriye doğru kıvrılır. Kollar paralel bir şekilde yukarıdan aşağıya doğru indirilir. Parmaklar bir kez şıklatılır. İkinci zamanında; Sol ayak üzerinde sekilir. Sağ ayak dizden geriye kıvrık şeklindedir. Her iki kol aşağı doğru hareketle eller arkada bel bölgesinde birleştirilir. Üçüncü zamanında; İki ayak üzerinde aynı anda sıçrayarak, yere doğru eğilir. Kollar havada yanlarda açık, eller göz hizasındadır. Parmaklar bir kez şıklatılır. Dördüncü zamanında; Sol diz yere vurulur. Sağ diz bölgesi yukarda kalır. Kollar havada yanlarda açık, eller göz hizasındadır. Parmaklar bir kez şıklatılır. Beşinci zamanında; Sağ diz yere vurulur ve üzerinde kalınır. Kollar havada; yanlarda açık durumdan ortaya doğru kapatılırken parmaklar bir kez şıklatılır. Altıncı zamanında; Sağ diz üzerinde yerde oturur şekildedir. İki kol aşağı inerken Sağ el yere konur, sol el sol bacak üzerine konur. Yedinci zamanında: Sağ ayak üzerine doğru yüklenilirken sol ayak yere vurularak ayağa kalkılır. Sol el sol diz üzerindedir Sağ el yanda serbesttir. Sekizinci zamanında: Sol ayak öne doğru yüklenilerek basılır. Sağ ayak gerideyken havaya kaldırılır. Sol el sol diz üzerindedir. Sağ el yanda serbesttir. Dokuzuncu zamanında; Sağ ayak geride yere basılır. Sol ayak az miktarda havaya kaldırılır. Sol kol yukarı geriye hareketlendirilir.

Çift Diz Çökme Adımı Karekodu

4.7.2.7. Üç Diz Çökme Adımı

Bu adım bir 9/8'lik ritim içerisinde gerçekleşir. Bir 9/8'lik ritmin Birinci zamanında; Tüm vücut sağ yönlü bir hareketle iki ayak üzerinde aynı anda sıçrayarak yere doğru eğilir. Kollar havada yanlarda açık, eller göz hizasındadır. Parmaklar bir kez şıklatılır. İkinci zamanında; Sol diz yere vurulur. Sağ diz bölgesi yukarda kalır. Kollar havada yanlarda açık, eller göz hizasındadır. Üçüncü zamanında; Tüm vücut sol yönlü bir hareketle iki ayak üzerinde aynı anda sıçrayarak yere doğru eğilir. Kollar havada yanlarda açık, eller göz hizasındadır. Parmaklar bir kez şıklatılır. Dördüncü zamanında; Sağ diz yere vurulur. Sol diz bölgesi yukarda kalır. Kollar havada yanlarda açık, eller göz hizasındadır. Beşinci zamanında; Tüm vücut sağ yönlü bir hareketle iki ayak üzerinde aynı anda sıçrayarak yere doğru eğilir. Kollar havadan ortaya doğru kapatılır. Parmaklar bir kez şıklatılır. Altıncı zamanında; Sol diz yere vurulur. Sağ diz bölgesi yukarda kalır. Kollar havada; yanlarda açık durumdan ortaya doğru kapatılırken parmaklar bir kez şıklatılır. Daha sonra eller göz hizasından aşağı bel bölgesine doğru yanlara bırakılır. Yedinci zamanında: Sağ ayak üzerine doğru yüklenilirken sol ayak yere vurularak ayağa kalkılır. Sol el sol diz üzerindedir. Sağ el yanda serbesttir. Sekizinci zamanında: Sol ayak öne doğru yüklenilerek basılır. Sağ ayak gerideyken havaya kaldırılır. Sol el sol diz üzerindedir. Sağ el yanda serbesttir. Dokuzuncu zamanında; Sağ ayak geride yere basılır. Sol ayak az miktarda havaya kaldırılır. Sol kol yukarı geriye hareketlendirilir.

Üç Diz Çökme Adımı Karekodu

4.7.2.8. Atılma Adımı

Bu adım bir 9/8'lik ritim içerisinde gerçekleşir. Bir 9/8'lik ritmin Birinci zamanında; Sol ayak öne doğru basılır. Sağ ayak diz bölgesinden geriye doğru kıvrılır. Kollar paralel bir şekilde yukarıdan aşağıya doğru indirilir. Parmaklar bir kez şıklatılır. İkinci zamanında; Sol ayak üzerinde sekilir, sağ ayak dizden geriye kıvrık şeklindedir. Her iki kol aşağı doğru hareketle eller arkada bel bölgesinde

birleştirilir. Üçüncü zamanında; Sağ ayak öne doğru basılır. Kollar havada yanlarda açık, eller göz hizasındadır. Dördüncü zamanında; Sol diz yere konur. Kollar havada yanlarda açık, eller göz hizasındadır. Beşinci zamanında; Sağ ayak geri çekilerek yan yatırılır. Sağ ayak tabanı sol diz yanına değmelidir. Sağ diz üzerine yüklenilir. Kollar havada; yanlarda açık durumdan ortaya doğru kapatılırken parmaklar bir kez şıktatılır. Altıncı zamanında; Her iki diz yerde durmaya devam eder. Sağ el sağ yana konularak üzerine yüklenilir. Sol el sol bacak üzerindedir. Yedinci zamanında: Sağ ayak üzerine doğru yüklenilirken sol ayak yere vurularak ayağa kalkılır. Sol el sol diz üzerindedir Sağ el yanda serbesttir. Sekizinci zamanında: Sol ayak öne doğru yüklenilerek basılır. Sağ ayak gerideyken havaya kaldırılır. Sol el sol diz üzerindedir. Sağ el yanda serbesttir. Dokuzuncu zamanında; Sağ ayak geride yere basılır. Sol ayak az miktarda havaya kaldırılır. Sol kol yukarı geriye hareketlendirilir.

Atılma Adımı Karekodu

4.7.2.9. Dönmeli Atılma Adımı

Bu adım bir 9/8'lik ritim içerisinde gerçekleşir. Bir 9/8'lik ritmin Birinci zamanında; Sol ayak öne doğru basılır. Sağ ayak diz bölgesinden geriye doğru kıvrılır. Kollar paralel bir şekilde yukarıdan aşağıya doğru indirilir. Parmaklar bir kez şıktatılır. İkinci zamanında; Sol ayak üzerinde sekilir. Sağ ayak dizden geriye kıvrık şeklindedir. Her iki kol aşağı doğru hareketle eller arkada bel bölgesinde birleştirilir. Üçüncü zamanında; Sağ ayak üzerinde dizler kıvrılarak sağ yönde tam tur dönülür. Kollar havada yanlarda açık, eller göz hizasındadır. Dördüncü zamanında; Sol diz yere konulur. Kollar havada yanlarda açık, eller göz hizasındadır. Beşinci zamanında; Sağ ayak yan yatırılır. Sağ ayak tabanı sol diz yanına değmelidir. Sağ diz üzerine yüklenilir. Kollar havada; yanlarda açık durumdan ortaya doğru kapatılırken parmaklar bir kez şıktatılır. Altıncı zamanında; Her iki diz yerde durmaya devam eder. Sağ el sağ yana konularak üzerine yüklenilir. Sol el sol bacak üzerindedir. Yedinci zamanında: Sağ ayak üzerine doğru yüklenilirken sol ayak yere

vurularak ayağa kalkılır. Sol el sol diz üzerindedir Sağ el yanda serbesttir. Sekizinci zamanında: Sol ayak öne doğru yüklenilerek basılır. Sağ ayak gerideyken havaya kaldırılır. Sol el sol diz üzerindedir. Sağ el yanda serbesttir. Dokuzuncu zamanında; Sağ ayak geride yere basılır. Sol ayak az miktarda havaya kaldırılır. Sol kol yukarı geriye hareketlendirilir.

Dönmeli Atılma Adımı Karekodu

4.7.2.10. Kapatma Adımı

Bu adım bir 9/8'lik ritim içerisinde gerçekleşir. Bir 9/8'lik ritmin Birinci zamanında; Sol ayak öne doğru basılır. Sağ ayak diz bölgesinden geriye doğru kıvrılır. Kollar paralel bir şekilde yukarıdan aşağıya doğru indirilir. Parmaklar bir kez şıktatılır. İkinci zamanında; Sol ayak üzerinde sekilir. Sağ ayak dizden geriye kıvrık şeklindedir. Her iki kol aşağı doğru hareketle eller arkada bel bölgesinde birleştirilir. Üçüncü zamanında; Sağ ayak üzerine basılır. Kollar ve eller bel arkasındadır. Dördüncü zamanında; İki ayak üzerinde sabit durulur. Kollar ve eller bel arkasındadır. Beşinci zamanında; İki ayak üzerinde sabit durulur. Kollar ve eller bel arkasındadır. Altıncı zamanında; İki ayak üzerinde sabit durulur. Kollar ve eller bel arkasındadır. Yedinci zamanında; İki ayak üzerinde sabit durulur. Her iki kol havaya kaldırılır. Sekizinci zamanında: İki ayak üzerinde sabit durulur. Her iki kol yukarda önde birleştirilerek kapatılır. Dokuzuncu zamanında; İki ayak üzerinde sabit durulur. Her iki kol yanlara doğru serbestçe aşağı bırakılır.

Kapatma Adımı Karekodu

4.8. Burdur Halk Dansları İçerisinde 9/4'lük Ritmik Yapıda Olan “Guluman Zeybeği” Dansına Ait Melodi, Ritim ve Hareket Analizi

Bu bölümde araştırmanın sekizinci alt problemi olan, Burdur halk dansları içerisinde 9/4'lük ritmik yapıda olan Guluman Zeybeği dansına ait melodi, ritim ve hareket analizi yer almaktadır.

Guluman zeybeği yörede erkek dansçılar tarafından icra edilir. Herhangi bir sözü olmayan bu zeybek enstrümantal olarak icra edilir. Tempo olarak “Ağır Zeybek” kategorisine girmektedir.

Guluman zeybeği dansı icra edileceğinde dansçıların adım ve figür hareketleri bellidir, değişmez. Fakat Burdur yöresi içerisindeki farklı bölgelerde, Guluman zeybeği için genellikle dansçıların toplu bir hareket icrası yerine bireysel dansçıların hareket icrası görüldüğü için, dansçının ya da dansçıların hareket esnasındaki adım sıralamalarında değişme görülebilir. Bu durum, dansın doğaçlama icra edildiğini göstermektedir. Eğer Guluman zeybeği dansı, doğaçlama bir şekilde icra ediliyorsa bireyseldir. Dans; melodi, ritim ve hareket aynı anda birliktelik uyumuna dikkat edilmeden icra edilir. Dans esnasında ritim icracıları, olabildiğince dansçının adım ve figürlerine dikkat ederek sazlarını icra ederler.

Eğer Guluman zeybeği dansı kurgulanmış bir şekilde icra edilecekse dansçılar erkek olmakla birlikte bireysel veya toplu da olabilir. Önceden dansçı veya dansçıların adım sıralamasının belirlenmesi, ritim icracısının dansçıların adım figür nüanslarındaki darplara göre sazını icra etmesi ve Guluman zeybeği melodisinin Burdur yöresinde icra ediliş şekliyle olması, melodi, ritim ve hareket uyumu açısından önemlidir.

Guluman zeybeği denilince akla gelen dans türü yöredeki dansçılar tarafından genellikle bilinmektedir. Fakat yörede herhangi bir eğlencede, bir düğünde ya da halk oyunları yarışmalarında doğaçlama ya da kurgulanmış bir şekilde benzer ritmik usulde ve düzümde yöreye ait başka zeybek türküleri icra edildiğinde de Guluman dansına ait dans hareketlerinin icra edildiği gözlemlenmiştir. Bu zeybek formundaki türkü: Sabuncu Zeybeği'dir. Sabuncu zeybeği “ağır zeybek” kategorisinde olmakla birlikte “kesinti zeybeği” olarak icra edilir.

4.8.1. Guluman Zeybeği Dans Akışı Melodi, Ritim Analizi

Aşağıda, Guluman Zeybeği dans akışı kurgulanarak, üçlü partiyon şeklinde gösterilmiştir.

Kimden alındığı:
Mustafa SÜTÜK

Derleyen
Hasan AKIN

Kayıttan Notaya alan:
Burak TORTOP

Yöre: Bardur
Süre: 80
Düzenleyen:
Burak TORTOP

GULUMAN ZEYBEĞİ

MELODİ

RİTİM

HAREKET TOPUK DİZ (SALILAMA) ADIMI.....

MELODİ

RİTİM

HAREKET ÇÖKMELİ DÖNME ADIMI.....

MELODİ

RİTİM

HAREKET TEK DİZ ÇÖKME ADIMI.....

MELODİ

RİTİM

HAREKET ÇÖKMELİ DÖNME ADIMI.....

The image displays three measures of musical notation for Guluman Zeybeği. Each measure consists of three staves: MELODİ (Melody), RİTİM (Rhythm), and HAREKET (Movement). The melody is written in a treble clef with a key signature of one flat (B-flat). The rhythm is written in a 2/4 time signature. The movement is written in a 2/4 time signature.

Measure 5: DÖNME ADIMI.....

Measure 6: ÇÖKMELİ DÖNME ADIMI.....

Measure 7: TOPUK DİZ (SALLAMA) ADIMI.....

Bu çalışmada Guluman Zeybeği 21.10.1998 yılında Burdur ilinde yapılan bir maşala (sazlı sohbet) gecesinin video kaydından notaya alınmıştır. Video kaydında, Guluman Zeybeğinin yöresinin Burdur, derleyeni Hasan Akın, notaya alanı Aytekin Ersan olduğu belirtilmektedir. Guluman Zeybeği dansına, bağlamasıyla Burdur yöresi mahalli sanatçılarından Ahmet Turgut eşlik etmektedir. Dansçı Burdur/Tefenni/Hasanpaşa köyünden Mustafa Sülük'tür. Guluman zeybeğinin belirtilen notasına ulaşamadığı için, Guluman zeybeği kaynak alınan videodan notaya alınmıştır ve rast makamında olduğu tespit edilmiştir. Guluman zeybeği ile ilgili başka bir değerlendirmeyi ise Burdur yöre eğitimcilerinden Taner Ezgü yapmıştır. Yapılan görüşmede Taner Ezgü; Guluman Zeybeğinin, 1998 yılında,

Taner Ezgü ve Timur Karçaaltıncaba tarafından derlendiğini belirtmiştir. Burdur'un Tefenni ilçesine bağlı Hasanpaşa köyünde, Guluman Zeybeği dansını icra eden Mustafa Sülük'ün kaynak kişi olduğunu, dansın icrası esnasında, dansçı Mustafa Sülük'e bağlamasıyla yine Hasanpaşa Köyünden yöresel sanatçı Ahmet Ali Selçuk'un eşlik ettiğini ifade etmiştir. Yukarıda yer alan dans kurgusunun partiyon gösteriminde, melodi yazan dizekte, dansın melodi notası yer almaktadır. Bu dansın melodisi yörede kullanılan bağlama, kabak kemane, sipsi, zurna, kaval gibi çalgılarla icra edilmektedir.

Yukarıdaki tabloda 9/4'lük ritmik usuldeki Guluman Zeybeği dans partiyonunun ikinci satırında ritim notaları bulunmaktadır. Partiyondaki ritim darplarının notaları, alt çizgide “düm”, üst çizgide “tek” olacak şekilde yazılmıştır. Dans icrası esnasında eşlik edecek olan ritim enstrümanlarının, kuvvetli veya zayıf zamandaki darplarının notaları, dansçıların adım/figür/hareketlerindeki kuvvetli veya zayıf nüanslarına uyumlu olabilecek şekilde, yöresel çalım teknikleri doğrultusunda yazılmaya çalışılmıştır. Bu ritim notaları yörede kullanılan ve zeybek ritmi çalabilecek olan vurmali çalgılar ile icra edilebilir. Yörede kullanılan ve zeybek ritmi için kalıp ritim atabilen bu çalgılar; bendir, darbuka, davuldur.

Guluman Zeybeği dans kurgusu partiyonunun üçüncü dizeğinde hareket partiyonu bulunmaktadır. Hareket akışının gösterildiği partiyonunun içeriğine Guluman Zeybeği dansında icra edilen adım isimleri yazılmıştır. Bu adımların dans kurgusuna göre dizilişi şu şekildedir.

Guluman Zeybeği dansını tek erkek dansçı icra edecek şekilde düşünülmüştür. Dansçı gezenneme adımı ile doğaçlama bir şekilde dans icra alanına gelir. Daha sonra Guluman Zeybeği melodisinin başladığı 1. ölçüde dansçı, “topuk diz (sallama) adımını” icra eder. 2. ölçüde “çökmeli dönme adımını” icra eder. 3. ölçüde “tek diz çökme adımını” icra eder. 4. ölçüde yine “çökmeli dönme adımını” icra eder. 5. ölçüde “dönme adımını” icra eder. 6. ölçüde tekrar çökmeli dönme adımını” icra eder. 7. ölçüde topuk diz (sallama) adımını” icra ederek dansı icra alanı içerisinde sonlandırır.

Guluman Zeybeği dansında adımı oluşturan unsur figürlerdir. Dansta hareket akışının sağlanabilmesi için gerekli olan adım figür yapısının analizi, aşağıda detaylı bir şekilde yer almaktadır.

4.8.2. Guluman Zeybeği Dans Akışı Hareket Analizi

Dansta figürler adımı, adımlar da dansın bütünü oluşturmaktadır. Buna göre Guluman Zeybeği dansı icra edilirken; dansın bir adımı, bir 9/4'lük ritmin içerisindeki 9 zamanda, başka bir deyişle 9/4'lük ritmi oluşturan 3+2+2+2 şeklindeki dört düzümde tamamlanır. Öte yandan Guluman Zeybeği dansının yine bir adımı dokuz dans figüründen oluşur. Bu yüzden dans çalışılırken, 1-2-3-4-5-6-7-8-9 şeklinde figür sayısı seslendirilerek komut verilir. Bu durumun detayı aşağıdaki şemada açıklanmıştır.

Tablo.8 Guluman zeybeği Dansı Zaman, Düzüm, Figür İlişkisi

Bir 9/4'lük Ritim =	1.2.ve 3. zaman	4.ve 5. zaman	6.ve 7. zaman	8. ve 9. zaman
Bir 9/4' lük Düzüm=	3	2	2	2
Bir 9/4'lük Adım =	1.2. ve 3. figür	4.ve 5. figür	6.ve 7. figür	8. ve 9. figür

Guluman zeybeği dansının adım/figür/hareket yapısının analizi aşağıda detaylı bir şekilde yer almaktadır.

(<https://www.youtube.com/watch?v=5TLB15XiEAY>)

4.8.2.1. Topuk Diz Vurma (Sallama) Adımı

Bu adım bir 9/4'lük ritimde gerçekleşir. 9/4'lük ritmin birinci zamanında; Sağ ayak üzerinde öne doğru basılırken soldan geriye doğru 180 derece dönülür, sol diz göbek hizasına doğru çekilir. Bu esnada kollar yanda serbest iken geriden öne doğru getirilerek birinci figür tamamlanır. İkinci zamanında; kalınan yerde bu sefer sol ayak üzerinde basılırken yine soldan geriye doğru 180 derece dönülür, sağ diz göbek hizasına çekilir. Bu esnada kollar yanda serbest iken geriden öne doğru getirilerek ikinci figür tamamlanır. Üçüncü zamanında; sağ ayak öne basılır hemen arkasından sol ayak daha öne doğru basılır. Kollar ise sırayla önce sol kol öne sonra sağ kol öne

getirilerek üçüncü figür tamamlanır. Dördüncü zamanında; vücut sol yana doğru çevrilirken aynı anda sağ ayakla sol yana basılır ve sağ ayak yerinde geriye doğru basılır. Sağ kol öne doğru getirilir, sol kol yanda serbest kalır ve dördüncü figür tamamlanır. Beşinci zamanında; vücut sağdan geriye doğru 180 derece dönerken aynı anda sağ ayak geriye basılır. Kollar yanda göz hizasında yukarda yay şeklinde kaldırılır, bir kez parmak şıktatılır ve beşinci figür tamamlanır. Altıncı zamanında; vücut yine sağdan bu sefer 225 derece döndürülerek başlangıç noktasına doğru döndürülür aynı esnada sol ayak geriye doğru basılır. Kollar havada sabit kalır ve altıncı figür tamamlanır. Yedinci zamanında; sağ topuk sol dizin üzerine 2 kez vurulurken aynı anda sol ayak üzerinde iki kez sekilir. Kollar havada sabit kalır ve yedinci figür tamamlanır. Sekizinci zamanında; vücut sağdan geriye döndürülürken sağ ayak adımını basar hemen arkasından sol ayak adımını basar 180 derece geriye dönülür. Kollar yanda önce sol sonra sağ öne doru yürütülür ve sekizinci figür tamamlanır. Dokuzuncu zamanında; yine vücut sağdan geriye döndürülürken sağ ayak adımını basar hemen arkasından sol ayak adımını basar 180 derece geriye dönülür. Başlangıç noktasına gelinir. Kollar yanda önce sol sonra sağ olmak üzere öne doru yürütülür ve dokuzuncu figür tamamlanır.

Topuk Diz Vurma (Sallama) Adımı Karekodu

4.8.2.2. Çökmeli Dönme Adımı

Bu adım bir 9/4'lük ritimde gerçekleşir. 9/4'lük ritmin birinci zamanında; sağ ayak üzerinde öne doğru basılırken sol diz göbek hizasına doğru çekilir. Bu esnada kollar yanda serbest iken geriden öne doğru getirilir ve birinci figür tamamlanır. İkinci zamanında; sol ayak öne doğru basılırken sağ diz üzerine doğru çökülür. Sağ diz yere doğru (yerle temas etmeden) sol diz karşıya doğru bakarken sağ el sağ dizin sol el sol dizin üzerindeyken ikinci figür tamamlanır. Üçüncü zamanında; ayağa kalkılır fakat dizler hafif kıvrık bir şekilde iken vücut 180 derece geriye dönülür. Bu esnada önce sağ kol havadan geriye sonra sol kol havadan geriye doğru çekilir ve

üçüncü figür tamamlanır. Dördünü zamanında; sağ ayak yerde basılı iken sol diz yukarı doğru çekilir. Sağ kol dik bir şekilde yukarıya kaldırılırken sağ kol yanda sabit kalır ve dördüncü figür tamamlanır. Beşinci zamanında tüm vücut yere doğru çökülürken yukarıdaki sağ kol yer de çöken iki diz arasına yere doğru getirilir ve bir kez parmak şıklatılır. Hemen akabinde sol ayak üzerinde kalkılırken, sağ diz göbek hizasına doğru çekilir. Kollar yanda göz hizasında yukarda yay şeklinde kaldırılır, bir kez parmak şıklatılır ve beşinci figür tamamlanır. Altıncı zamanında; sağ ayak 45 derece sağ yana doğru basılırken, sol ayak tüm vücutla birlikte 180 derece geriye dönerek adımını basar. Bu esnada sol kol yanda göz hizasında havada sağ kol yanda serbest kalır ve altıncı figür tamamlanır. Yedinci zamanında; sağ ayak öne doğru basılır, hemen akabinde sol ayak öne doğru basılır. Kollar önce sol sonra sağ öne doğru yürütülür ve yedinci figür tamamlanır. Sekizinci zamanında; sağ ayak öne doğru basılır, hemen akabinde sol ayak öne doğru basılır. Kollar önce sol sonra sağ öne doğru yürütülür ve sekizinci figür tamamlanır. Dokuzuncu zamanında; sağ ayak öne doğru basılır, hemen akabinde sol ayak öne doğru basılır. Kollar önce sol sonra sağ öne doğru yürütülür ve dokuzuncu figür tamamlanır.

Çökmeli Dönme Adımı Karekodu

4.8.2.3. Tek Diz Çökme Adımı

Bu adım bir 9/4'lük ritimde gerçekleşir. 9/4'lük ritmin birinci zamanında; Sağ ayak üzerinde öne doğru basılırken soldan geriye doğru 180 derece dönülür, sol diz göbek hizasına doğru çekilir. Bu esnada kollar yanda serbest iken geriden öne doğru getirilir ve birinci figür tamamlanır. İkinci zamanında; kalınan yerde bu sefer sol ayak üzerinde basılırken yine soldan geriye doğru 180 derece dönülür, sağ diz göbek hizasına çekilir. Bu esnada kollar yanda serbest iken geriden öne doğru getirilir ve ikinci figür tamamlanır. Üçüncü zamanında; sağ ayak öne basılır hemen arkasından sol ayak daha öne doğru basılır. Kollar ise sırayla önce sol kol öne sonra sağ kol öne getirilir ve üçüncü figür tamamlanır. Dördüncü zamanında; vücut sol yana doğru

çevrilirken aynı anda sağ ayakla sol yana basılır ve sağ ayak yerinde geriye doğru basılır. Sağ kol öne doğru getirilir, sol kol yanda serbesttir ve dördüncü figür tamamlanır. Beşinci zamanında; vücut sağdan geriye doğru 180 derece dönerken aynı anda sağ ayak geriye basılır. Kollar yanda göz hizasında yukarda yay şeklinde kaldırılır, bir kez parmak şıkatılır ve beşinci figür tamamlanır. Altıncı zamanında; vücut yine sağdan bu sefer 225 derece başlangıç noktasına doğru döndürülür aynı esnada sol ayak geriye doğru basılır. Kollar havada sabittir ve altıncı figür tamamlanır. Yedinci zamanında; ayakta iken her iki ayak üzerinde sekilirken sol diz çökülerek yere vurulur. Kollar yanda göz hizasında yukarda yay şeklinde kaldırılır, bir kez parmak şıkatılır ve yedinci figür tamamlanır. Sekizinci zamanında; vücut sağdan geriye döndürülürken sağ ayak adımını basar hemen arkasından sol ayak adımını basar 180 derece geriye dönülür. Kollar yanda önce sol sonra sağ öne doru yürütülür ve sekizinci figür tamamlanır. Dokuzuncu zamanında; yine vücut sağdan geriye döndürülürken sağ ayak adımını basar hemen arkasından sol ayak adımını basar 180 derece geriye dönülür. Başlangıç noktasına gelinir. Kollar yanda önce sol sonra sağ öne doru yürütülür ve dokuzuncu figür tamamlanır.

Tek Diz Çökme Adımı Karekodu

4.8.2.4. Dönme Adımı

Bu adım bir 9/4'lük ritimde gerçekleşir. 9/4'lük ritmin birinci zamanında; sağ ayak üzerinde öne doğru basılırken sol diz göbek hizasına doğru çekilir. Bu esnada kollar yanda serbest iken geriden öne doğru getirilir ve birinci figür tamamlanır. İkinci zamanında; sol ayak öne doğru basılırken sağ diz üzerine doğru çökülür. Sağ diz yere doğru (yerle temas etmeden) sol diz karşıya doğru bakarken sağ el sağ dizin sol el sol dizin üzerindeyken ikinci figür tamamlanır. Üçüncü zamanında; ayağa kalkılır fakat dizler hafif kıvrık bir şekilde iken vücut 225 derece geriye dönülür. Bu esnada önce sağ kol havadan geriye sonra sol kol havadan geriye doğru çekilirken havada göz hizasında iki kol yay duruşunu alır ve üçüncü figür tamamlanır.

Dördüncü zamanında; sol ayak üzerine doğru yüklenilirken basılır sonra sağ ayak dizden kıvrık bir şekilde onun hemen gerisinde basılır. Kollar havada yay şeklindedir parmaklar bir kez şıkatılır ve dördüncü figür tamamlanır. Beşinci zamanında; sol ayak ile vücutla birlikte sola doğru 45 derece dönülerek basılır. Kollar havada yay şeklindedir, parmaklar bir kez şıkatılır ve beşinci figür tamamlanır. Altıncı zamanında; sağ ayak ile soldan geriye doğru 180 derece dönülerek basılır. Kollar havada yay şeklindedir, parmaklar bir kez şıkatılır ve altıncı figür tamamlanır. Yedinci zamanında; sol ayak ile soldan geriye doğru 180 derece dönülerek basılır. Kollar havada yay şeklindedir, parmaklar bir kez şıkatılır ve yedinci figür tamamlanır. Sekizinci zamanında; sağ ayak öne doğru basılır, hemen akabinde sol ayak öne doğru basılır. Kollar önce sol sonra sağ öne doğru yürütülür ve sekizinci figür tamamlanır. Dokuzuncu zamanında; sağ ayak öne doğru basılır, hemen akabinde sol ayak öne doğru basılır. Kollar önce sol sonra sağ öne doğru yürütülür ve dokuzuncu figür tamamlanır.

Dönme Adımı Karekodu

4.9. Burdur Halk Dansları İçerisinde 9/8’lik Ritmik Yapıda Olan “İğnem Düştü Yerlere” Dansına Ait Melodi, Ritim ve Hareket Analizi

Bu bölümde araştırmanın dokuzuncu alt problemi olan, Burdur halk dansları içerisinde 9/8’lik ritmik yapıda olan İğnem Düştü Yerlere Zeybeği dansına ait melodi, ritim ve hareket analizi yer almaktadır.

İğnem Düştü Yerlere zeybeği yörede kadın dansçılar tarafından icra edilen en bilindik zeybek danslarının başında gelmektedir. Tempo olarak “Ağır Zeybek” kategorisine giren bu zeybek aynı zamanda sözlü bir zeybektir. Burdur yöresinde; Türkünün sözleri “İğnem düştü yerlere, karıştı güzellere, gözüm çapkın alışımsı bakarım güzellere, aman yelem yelem yeleyaylom, haydi yelem yelem yeleyaylom, iğnem düştü yakamdan gel arkamdan arkamdan, sen arkamdan gelmezsen ben korkmam kaymakamdan” diyerek icra edilir.

İğnem Düştü Yerlere zeybeği dansı icra edileceğinde dansçıların adım ve figür hareketleri bellidir, değişmez. Fakat Burdur yöresi içerisindeki farklı bölgelerde, İğnem Düştü Yerlere zeybeği için genellikle dansçıların toplu bir hareket icrası yerine bireysel dansçıların hareket icrası görüldüğü için, dansçının ya da dansçıların hareket esnasındaki adım sıralamalarında değişme görülebilir. Bu durum, dansın doğaçlama icra edildiğini göstermektedir. Eğer İğnem Düştü Yerlere zeybeği dansı, doğaçlama bir şekilde icra ediliyorsa bireyseldir. Dans; melodi, ritim ve hareket aynı anda birliktelik uyumuna dikkat edilmeden icra edilir. Dans esnasında ritim icracıları, olabildiğince dansçının adım ve figürlerine dikkat ederek sazlarını icra ederler.

Eğer İğnem Düştü Yerlere zeybeği dansı kurgulanmış bir şekilde icra edilecekse dansçılar kadın olmakla birlikte bireysel veya toplu olabilir. Önceden dansçı veya dansçıların adım sıralamasının belirlenmesi, ritim icracısının dansçıların adım figür nüanslarındaki darplara göre sazını icra etmesi ve İğnem Düştü Yerlere zeybeği melodisinin Burdur yöresinde icra edilmiş şekliyle olması, melodi, ritim ve hareket uyumu açısından önemlidir.

Burdur'da Sözlü Zeybeklere verilebilecek örneklerden olan İğnem Düştü Yerlere zeybeği denilince akla gelen dans türü yöredeki dansçılar tarafından bilinmektedir. Fakat yörede herhangi bir eğlencede, bir düğünde ya da halk oyunları yarışmalarında doğaçlama ya da kurgulanmış bir şekilde benzer ritmik usulde ve düzümde yöreye ait başka türküler icra edildiğinde de İğnem Düştü Yerlere dansına ait dans hareketlerinin icra edildiği gözlemlenmiştir. Bu zeybek formundaki türküler: Şişedeki Gül Yağı ve Armut Dalını Eğmeli zeybeğidir. Ağırca tempoda çalınan bu zeybekler aynı zamanda sözlü zeybeklerdir.

4.9.1. İğnem Düştü Yerlere Zeybeği Dans Akışı Melodi, Ritim Analizi

Aşağıda, İğnem Düştü Yerlere dans akışı kurgulanarak, üçlü partisyon şeklinde akışı gösterilmiştir.

İĞNEM DÜŞTÜ YERLERE ZEYBEĞİ

Yöre: Burdur
Süre: ♩=100
Düzenleyen: Burak TORTOP

Derleyen: Hamit ÇİNE
Notaya alan: Durmuş YAZICIOĞLU

MELODİ

RİTİM

HAREKET

3 İĞ NEM DÜŞ TÜ YER Lİ RE KA RIŞ TT GA ZEL Lİ RE

MELODİ

RİTİM

HAREKET

5 GÖ ZÜM ÇAP KIN A LIŞ MIŞ BA KA RIM GÜ ZEL LE RE

MELODİ

RİTİM

HAREKET

7 A MAN YE LE LOM YE LE LOM YE LE LAY LOM HAY Dİ YE LE LOM YE LE LOM YE LE LAY LOM

MELODİ

RİTİM

HAREKET

TEMEL ADIM (BİRİNCİ KOL) DÖNME ADIMI (BİRİNCİ KOL)

ÇÖKME ADIMI (BİRİNCİ KOL) DÖNME ADIMI (BİRİNCİ KOL)

MELODİ

9

9

İSAZ

RİTİM

HAREKET

TEMEL ADIM (BİRİNCİ KOL)..... TEMEL ADIM (İKİNCİ KOL).....

MELODİ

11

11

İĞ NEM DÜŞ TŪ YA KAM DAN

GEL AR KAM DAN AR KAM DAN

RİTİM

HAREKET

ÇÖKME ADIMI (İKİNCİ KOL)..... DÖNME ADIMI (İKİNCİ KOL).....

MELODİ

13

13

SEN AR KAM DAN GEL MEZ SEN

BEN KORK MAM KAY MA KAM DAN

RİTİM

HAREKET

ÇÖKME ADIMI (İKİNCİ KOL)..... DÖNME ADIMI (İKİNCİ KOL).....

MELODİ

15

15

A MAN YE İE LOM YE İE LOMYE İE LAY LOM

HAY Dİ YE İE LOM YE İE LOMYE İE LAY LOM

RİTİM

HAREKET

TEMEL ADIM (İKİNCİ KOL)..... TEMEL ADIM (İKİNCİ KOL).....

İğnem Düştü Yerlere türküsünün yöresi Burdur, derleyeni Hamit Çine'dir. 1970 yılında derlenen İğnem Düştü Yerlere türküsü 08.02.1979 tarihinde ise TRT müzik dairesi tarafından incelenip repertuara katılmıştır. Nihavent makamında olan İğnem Düştü Yerlere kadın zeybeğine ait dans akışının dizek üzerindeki gösteriminde, melodi yazan partisyonda, İğnem Düştü Yerlere türküsünün notası yer almaktadır. Bu türkü yörede kullanılan bağlama, kabak kemane, kaval gibi çalgılarla icra edilmektedir.

Yukarıdaki tabloda 9/8'lik ritmik usuldeki İğnem Düştü Yerlere Kadın Zeybeği dans partisinin ikinci satırında ritim notaları bulunmaktadır. Partisyondaki ritim darplarının notaları, alt çizgide “düm”, üst çizgide “tek” olacak şekilde yazılmıştır. Dans icrası esnasında eşlik edecek olan ritim enstrümanlarının, kuvvetli veya zayıf zamandaki darplarının notaları, dansçıların adım/figür/hareketlerindeki kuvvetli veya zayıf nüanslarına uyumlu olabilecek şekilde, yöresel çalım teknikleri doğrultusunda yazılmaya çalışılmıştır. Bu ritim notaları yörede kullanılan ve zeybek ritmi çalabilecek olan vurmali çalgılar ile icra edilebilir. Yörede kullanılan ve zeybek ritmi için kalıp ritim atabilen bu çalgılar; bendir, darbuka, delbek, dımıdandır.

İğnem Düştü Yerlere Kadın Zeybeği dans akışı partisinin üçüncü satırında hareket partisiyonu bulunmaktadır. Hareket akışının gösterildiği partisinin içeriğine İğnem Düştü Yerlere Zeybeğinde icra edilen adım isimleri yazılmıştır. Bu adımların dans akışına göre dizilişi şu şekildedir.

1.Paten: İğnem Düştü Yerlere kadın zeybek havasıdır ve dansçılar kadınlardan oluşmaktadır. Bu dansı icra ederken kadınlar toplu olarak yarım daire şeklindedir. Müziğinin nakarat kısmı, kurgunun 1. ve 2. ölçüsünde çalınırken, dansçıların komut alması için beklerler.

2.Paten: Daha sonra 3. ve 4. ölçüde “temel adım (birinci kol)” yaparak dansa başlarlar. 5. ölçüde “çökme adımı (birinci kol)” yapan dansçılar, 6. ölçüde “dönme adımını (birinci kol)” icra ederler. Daha sonra yine, 7. ölçüde “çökme adımı (birinci kol)” yapan dansçılar, 8. ölçüde de yine “dönme adımını (birinci kol)” icra ederler.

Devamındaki 9. ölçüde “temel adım (birinci kol)” yapan dansçılar, 10. ölçüde bu sefer “temel adım (ikinci kol)” yaparlar. Daha sonra 11. ölçüde “çökme adımı (ikinci kol)” yapan dansçılar, 12. ölçüde “dönme adımı (ikinci kol)” icra ederler. Daha sonra yine 13. ölçüde “çökme adımı (ikinci kol)” yapan dansçılar, 14. ölçüde de yine “dönme adımı (ikinci kol)” yaparlar. Dansın sonundaki 15. ve 16. Ölçüde ise “temel adım (ikinci kol)” yaparak dansı bitirirler.

4.9.2. İğnem Düştü Yerlere Zeybeği Dans Akışı Hareket Analizi

Dansta figürler adımı, adımlar da dansın bütünü oluşturmaktadır. Buna göre İğnem Düştü Yerlere Zeybeği dansı icra edilirken; dansın bir adımı, bir 9/8’lik ritmin içerisindeki 9 zamanda, başka bir deyişle 9/8’lik ritmi oluşturan 3+2+2+2 şeklindeki dört düzümde tamamlanır. Öte yandan İğnem Düştü Yerlere Zeybeği dansının yine bir adımı dokuz dans figüründen oluşur. Bu yüzden dans çalışılırken, 1-2-3-4-5-6-7-8-9 şeklinde figür sayısı seslendirilerek komut verilir. Bu durumun detayı aşağıdaki şemada açıklanmıştır.

Tablo 9. İğnem Düştü Yerlere zeybeği Dansı Zaman, Düzüm, Figür İlişkisi

Bir 9/8’lik Ritim =	1.2. ve 3 zaman	4. ve 5. zaman	6.ve 7. zaman	8. ve 9. zaman
Bir 9/8’lik Düzüm =	3	2	2	2
Bir 9/8’lik Adım =	1.2. ve 3. figür	4. ve 5. figür	6. ve 7. figür	8. ve 9. figür

İğnem Düştü Yerlere zeybeği dansının adım/figür/hareket yapısının analizi aşağıda detaylı bir şekilde yer almaktadır.

(<https://www.youtube.com/watch?v=74EyQKtpMHI>)

4.9.2.1. Temel Adım

İki adet Temel adım vardır. Bu adım hareketlerinde ayak figürleri her iki adımda da aynı yaparken kollar iki farklı adımda oynanmaktadır. Bu adımın aşağıdaki anlatımı temel adım içerisinde kol 1 kol 2 şeklinde detaylandırılacaktır. Bu adım bir 9/8’lik ritimde gerçekleşir. 9/8’lik ritmin birinci zamanında: Sağ ayak öne doğru uzat çek yapılır. Sol ayak dize doğru çekilir. Kol 1; Her iki kol yanlarda açık

şekildedir. Eller göz ile çene hizası arasındadır. Kollar yukarıdan aşağıya doğru bir kez çekilir. Parmaklar bir kez şıkatılır. Kol 2; Sağ kol aşağı bel hizasından yukarı omuz hizasına doğru çekilir. Sol kol yanda açık şekildedir. Bir kez parmak şıkatılır. İkinci zamanında: Sol ayak öne doğru uzat çek yapılır. Sağ ayak dizden hafif kıvrılarak ayak burun ucundadır. Kol 1; Her iki kol yanlarda açık şekildedir. Eller göz ile çene hizası arasındadır. Kollar yukarıdan aşağıya doğru bir kez çekilir. Parmaklar bir kez şıkatılır. Kol 2; Sağ kol yanda dairesel hareketle açık şekle gelir. Sol kol aşağı bel hizasından yukarı omuz hizasına doğru çekilir. Bir kez parmak şıkatılır. Üçüncü zamanında: Sağ ayak öne doğru uzat çek yapılır. Sol ayak dizden hafif kıvrılarak ayak burun ucundadır. Kol 1 Her iki kol yanlarda açık şekildedir. Eller göz ile çene hizası arasındadır. Kollar yukarıdan aşağıya doğru bir kez çekilir. Parmaklar bir kez şıkatılır. Kol 2; Sağ kol yanda açık şekildedir. Sol kol yanda dairesel hareketle açık şekle gelir. Bir kez parmak şıkatılır. Dördüncü zamanında: Sol ayak öne doğru uzat çek yapılır. Sağ ayak dizden hafif kıvrılarak ayak burun ucundadır. Kol 1; Her iki kol yanlarda açık şekildedir. Eller göz ile çene hizası arasındadır. Kollar yukarıdan aşağıya doğru bir kez çekilir. Parmaklar bir kez şıkatılır. Kol 2; Her iki kol yanda açık şekildedir. Bir kez parmak şıkatılır. Beşinci zamanında: Sağ ayak öne doğru uzat çek yapılır. Sol ayak dizden hafif kıvrılarak ayak burun ucundadır. Kol 1 Her iki kol yanlarda açık şekildedir. Eller göz ile çene hizası arasındadır. Kollar yukarıdan aşağıya doğru bir kez çekilir. Parmaklar bir kez şıkatılır. Kol 2; Her iki kol yanda açık şekildedir. Bir kez parmak şıkatılır. Altıncı zamanında: Sol ayak öne doğru uzat çek yapılır. Sağ ayak dizden hafif kıvrılarak ayak burun ucundadır. Kol 1; Her iki kol yanlarda açık şekildedir. Eller göz ile çene hizası arasındadır. Kollar yukarıdan aşağıya doğru bir kez çekilir. Parmaklar bir kez şıkatılır. Kol 2; Sağ kol yanda yere doğru düz uzatılır. Sol kol sol yanda açık şekildedir. Sol el çene hizasındadır. Yedinci zamanında: Sağ ayak öne doğru uzat çek yapılır. Sol ayak dizden hafif kıvrılarak ayak burun ucundadır. Kol 1 Her iki kol yanlarda açık şekildedir. Eller göz ile çene hizası arasındadır. Kollar yukarıdan aşağıya doğru bir kez çekilir. Parmaklar bir kez şıkatılır. Kol 2; Sağ kol sağ yanda açık şekildedir. Sağ el çene hizasındadır. Sol kol yanda yere doğru düz uzatılır. Sekizinci zamanında: Sol ayak öne doğru uzat çek yapılır. Sağ ayak dizden hafif

kıvrılarak ayak burun ucundadır. Kol 1; Her iki kol yanlarda açık şekildedir. Eller göz ile çene hizası arasındadır. Kollar yukarıdan aşağıya doğru bir kez çekilir. Parmaklar bir kez şıklatılır. Kol 2; Sağ kol yanda yere doğru düz uzatılır. Sol kol sol yanda açık şekildedir. Sol el çene hizasındadır. Dokuzuncu zamanında: Sağ ayak öne doğru uzat çek yapılır. Sol ayak dizden hafif kıvrılarak ayak burun ucundadır. Kol 1 Her iki kol yanlarda açık şekildedir. Eller göz ile çene hizası arasındadır. Kollar yukarıdan aşağıya doğru bir kez çekilir. Parmaklar bir kez şıklatılır. Kol 2; Sağ kol yanda yere doğru düz uzatılır. Sol kol sol yanda açık şekildedir. Sol el çene hizasındadır.

Temel Adım Karekodu

4.9.2.2. Dönme Adımı

Bu adım bir 9/8'lik ritimde gerçekleşir. 9/8'lik ritmin birinci zamanında sağ ayak öne doğru uzat çek yapılır. Sol ayak dize doğru çekilir. Kol 1; Her iki kol yanlarda açık şekildedir. Eller göz ile çene hizası arasındadır. Kollar yukarıdan aşağıya doğru bir kez çekilir. Parmaklar bir kez şıklatılır. Kol 2; Sağ kol aşağı bel hizasından yukarı omuz hizasına doğru çekilir. Sol kol yanda açık şekildedir. Bir kez parmak şıklatılır. İkinci zamanında: Sol ayak öne doğru uzat çek yapılır. Sağ ayak dizden hafif kıvrılarak ayak burun ucundadır. Kol 1; Her iki kol yanlarda açık şekildedir. Eller göz ile çene hizası arasındadır. Kollar yukarıdan aşağıya doğru bir kez çekilir. Parmaklar bir kez şıklatılır. Kol 2; Sağ kol yanda dairesel hareketle açık şekle gelir. Sol kol aşağı bel hizasından yukarı omuz hizasına doğru çekilir. Bir kez parmak şıklatılır. Üçüncü zamanında: Sağ ayak öne doğru uzat çek yapılır. Sol ayak dizden hafif kıvrılarak ayak burun ucundadır. Kol 1; Her iki kol yanlarda açık şekildedir. Eller göz ile çene hizası arasındadır. Kollar yukarıdan aşağıya doğru bir kez çekilir. Parmaklar bir kez şıklatılır. Kol 2; Sağ kol yanda açık şekildedir. Sol kol yanda dairesel hareketle açık şekle gelir. Bir kez parmak şıklatılır. Dördüncü zamanında: Sol ayak öne doğru uzat çek yapılır. Sağ ayak üzerinde öne doğru

yüklenilir. Kol 1; Her iki kol yanlarda açık şekildedir. Eller göz ile çene hizası arasındadır. Kollar yukarıdan aşağıya doğru bir kez çekilir. Parmaklar bir kez şıklatılır. Kol 2; Her iki kol yanda açık şekildedir. Eller göz ile çene hizası arasındadır. Bir kez parmak şıklatılır. Beşinci zamanında: Sağ ayak havada iken sol ayak üzerinde soldan tam geriye 180 derece dönülür. Kol 1; Her iki kol yanlarda açık şekildedir. Eller göz ile çene hizası arasındadır. Kollar yukarıdan aşağıya doğru bir kez çekilir. Parmaklar bir kez şıklatılır. Kol 2; Her iki kol yanda açık şekildedir. Eller göz ile çene hizası arasındadır. Bir kez parmak şıklatılır. Altıncı zamanında: Tam gerideyken sol ayak öne doğru uzat çek yapılır. Sağ ayak dizden hafif kıvrılarak ayak burun ucundadır. Kol 1; Her iki kol yanlarda açık şekildedir. Eller göz ile çene hizası arasındadır. Kollar yukarıdan aşağıya doğru bir kez çekilir. Parmaklar bir kez şıklatılır. Kol 2; Sağ kol yanda yere doğru düz uzatılır. Sol kol sol yanda açık şekildedir. Sol el çene hizasındadır. Yedinci zamanında: Tam gerideyken sağ ayak öne doğru uzat çek yapılır. Sol ayak dizden hafif kıvrılarak ayak burun ucundadır. Kol 1; Her iki kol yanlarda açık şekildedir. Eller göz ile çene hizası arasındadır. Kollar yukarıdan aşağıya doğru bir kez çekilir. Parmaklar bir kez şıklatılır. Kol 2; Sol kol yanda yere doğru düz uzatılır. Sağ kol sağ yanda açık şekildedir. Sağ el çene hizasındadır. Sekizinci zamanında: Tekrar Sağ ayak havada iken sol ayak üzerinde soldan tam geriye 180 derece dönülür. Oyun yönüne dönmüş olunur. Kol 1; Her iki kol yanlarda açık şekildedir. Eller göz ile çene hizası arasındadır. Kollar yukarıdan aşağıya doğru bir kez çekilir. Parmaklar bir kez şıklatılır. Kol 2; Sağ kol yanda yere doğru düz uzatılır. Sol kol sol yanda açık şekildedir. Sol el çene hizasındadır. Dokuzuncu zamanında: Sol ayak öne doğru uzat çek yapılır. Sağ ayak dizden hafif kıvrılarak ayak burun ucundadır. Kol 1; Her iki kol yanlarda açık şekildedir. Eller göz ile çene hizası arasındadır. Kollar yukarıdan aşağıya doğru bir kez çekilir. Parmaklar bir kez şıklatılır. Kol 2; Sağ kol yanda yere doğru düz uzatılır. Sol kol sol yanda açık şekildedir. Sol el çene hizasındadır.

4.9.2.3. Çökme Adımı

Bu adım bir 9/8'lik ritimde gerçekleşir. 9/8'lik ritmin birinci zamanında Sağ ayak öne doğru uzat çek yapılır. Sol ayak dize doğru çekilir. Kol 1; Her iki kol yanlarda açık şekildedir. Eller göz ile çene hizası arasındadır. Kollar yukarıdan aşağıya doğru bir kez çekilir. Parmaklar bir kez şıkatılır. Kol 2; Sağ kol aşağı bel hizasından yukarı omuz hizasına doğru çekilir. Sol kol yanda açık şekildedir. Bir kez parmak şıkatılır. İkinci zamanında: Sol ayak öne doğru uzat çek yapılır. Sağ ayak dizden hafif kıvrılarak ayak burun ucundadır. Kol 1; Her iki kol yanlarda açık şekildedir. Eller göz ile çene hizası arasındadır. Kollar yukarıdan aşağıya doğru bir kez çekilir. Parmaklar bir kez şıkatılır. Kol 2; Sağ kol yanda dairesel hareketle açık şekle gelir. Sol kol aşağı bel hizasından yukarı omuz hizasına doğru çekilir. Bir kez parmak şıkatılır. Üçüncü zamanında: Sağ ayak öne doğru uzat çek yapılır. Sol ayak dizden hafif kıvrılarak ayak burun ucundadır. Kol 1; Her iki kol yanlarda açık şekildedir. Eller göz ile çene hizası arasındadır. Kollar yukarıdan aşağıya doğru bir kez çekilir. Parmaklar bir kez şıkatılır. Kol 2; Sağ kol yanda açık şekildedir. Sol kol yanda dairesel hareketle açık şekle gelir. Bir kez parmak şıkatılır. Dördüncü zamanında: Sağa doğru Sol diz üzerine çökülür. Kol 1; Her iki kol yanlarda açık şekildedir. Eller göz ile çene hizası arasındadır. Kollar yukarıdan aşağıya doğru bir kez çekilir. Parmaklar bir kez şıkatılır. Kol 2; Sol kol dairesel bir hareketle aşağıya doğru indirilir. Sağ kol yanda açık şekildedir. Beşinci zamanında: Sağa doğru sol diz üzerinde çökmeye devam edilir. Kol 1; Her iki kol yanlarda açık şekildedir. Eller göz ile çene hizası arasındadır. Kollar yukarıdan aşağıya doğru bir kez çekilir. Parmaklar bir kez şıkatılır. Kol 2; Sol el ile yerden süpürme hareketi yapılarak sol kol dairesel bir şekilde yukarıya doğru çekilir. Sağ kol yanda açık şekildedir. Altıncı zamanında: Sola doğru Sağ diz üzerine çökülür. Kol 1; Her iki kol yanlarda açık şekildedir. Eller göz ile çene hizası arasındadır. Kollar yukarıdan aşağıya doğru bir kez çekilir. Parmaklar bir kez şıkatılır. Kol 2; Sağ kol dairesel bir hareketle aşağıya doğru indirilir. Sol kol yanda açık şekildedir. Yedinci zamanında: Sola doğru sağ diz üzerinde çökmeye devam edilir. Kol 1; Her iki kol yanlarda açık şekildedir. Eller göz ile çene hizası arasındadır. Kollar yukarıdan aşağıya doğru bir kez çekilir. Parmaklar bir kez şıkatılır. Kol 2; Sağ el ile yerden süpürme hareketi yapılarak sağ kol dairesel

bir şekilde yukarıya doğru çekilir. Sol kol yanda açık şekildedir. Sekizinci zamanında: Ayağa kalkarak Sol ayak öne doğru uzat çek yapılır. Sağ ayak dizden hafif kıvrılarak ayak burun ucundadır. Kol 1; Her iki kol yanlarda açık şekildedir. Eller göz ile çene hizası arasındadır. Kollar yukarıdan aşağıya doğru bir kez çekilir. Parmaklar bir kez şıklatılır. Kol 2; Sağ kol yanda yere doğru düz uzatılır. Sol kol sol yanda açık şekildedir. Sol el çene hizasındadır. Dokuzuncu zamanında: Sağ ayak öne doğru uzat çek yapılır. Sol ayak dizden hafif kıvrılarak ayak burun ucundadır. Kol 1 Her iki kol yanlarda açık şekildedir. Eller göz ile çene hizası arasındadır. Kollar yukarıdan aşağıya doğru bir kez çekilir. Parmaklar bir kez şıklatılır. Kol 2; Sağ kol yanda yere doğru düz uzatılır. Sol kol sol yanda açık şekildedir. Sol el çene hizasındadır.

Çökme Adımı Karekodu

4.10. Burdur Halk Dansları İçerisinde 9/8’lik Ritmik Yapıda Olan “Top Şeker Zeybeği” Dansına Ait Melodi, Ritim ve Hareket Analizi

Bu bölümde araştırmanın onuncu alt problemi olan, Burdur halk dansları içerisinde 9/8’lik ritmik yapıda olan Top Şeker Zeybeği dansına ait melodi, ritim ve hareket analizi yer almaktadır.

Top Şeker zeybeği yörede kadın dansçılar tarafından icra edilen zeybek danslarından. Top Şeker zeybeği dansı icra edileceğinde dansçıların adım ve figür hareketleri bellidir, değişmez. Fakat Burdur yöresi içerisindeki farklı bölgelerde, Top Şeker zeybeği için genellikle dansçıların toplu bir hareket icrası yerine bireysel dansçıların hareket icrası görüldüğü için, dansçının ya da dansçıların hareket esnasındaki adım sıralamalarında değişme görülebilir. Bu durum, dansın doğaçlama icra edildiğini göstermektedir. Eğer Top Şeker zeybeği dansı, doğaçlama bir şekilde icra ediliyorsa bireyseldir. Dans; melodi, ritim ve hareket aynı anda birliktelik uyumuna dikkat edilmeden icra edilir. Dans esnasında ritim icracıları, olabildiğince dansçının adım ve figürlerine dikkat ederek sazlarını icra ederler.

Eğer Top Şeker zeybeği dansı kurgulanmış bir şekilde icra edilecekse dansçılar kadın olmakla birlikte bireysel veya toplu olabilir. Önceden dansçı veya dansçıların adım sıralamasının belirlenmesi, ritim icracısının dansçıların adım figür nüanslarındaki darplara göre sazını icra etmesi ve Top Şeker zeybeği melodisinin Burdur yöresinde icra ediliş şekliyle olması, melodi, ritim ve hareket uyumu açısından önemlidir.

Burdur yöresinde kadın havası olarak bilinen Top Şeker Zeybeğinin dans hareketlerinin tek tür olduğu gözlemlenmiştir. Bu dans türüne yörede başka bir melodi ile eşlik edilmediği bilinmektedir.

4.10.1. Top Şeker Zeybeği Dans Akışı Melodi, Ritim Analizi

Aşağıda, Top Şeker Zeybeği dans akışı kurgulanarak, üçlü partiyon şeklinde akışı gösterilmiştir.

TOP ŞEKER ZEYBEĞİ
(ATLADIM GİRDİM BAĞA)

Yöre: Burdur
Süre: ♩ = 120 - 130
Düzenleyen:
Burak TORTOP

Kaynak Kişi:
Hamit ÇİNE
Derleyen
Hamit ÇİNE
Notaya alan:
Hamit ÇİNE

MELODİ
RİTİM
HAREKET

MELODİ
RİTİM
HAREKET

MELODİ
RİTİM
HAREKET

MELODİ
RİTİM
HAREKET

AT LA DİM GİR DİM BA ĞA_____ TEK_____ TEK BAS TIM_ YAP_ RA ĞA_____

TEMEL ADIM (BİRİNCİ KOL)..... TEMEL ADIM (BİRİNCİ KOL).....

AT LA DİM GİR DİM BA ĞA_____ TEK_____ TEK BAS TIM_ YAP_ RA ĞA_____

YARIM DÖNME (BİRİNCİ KOL)..... TEMEL ADIM (BİRİNCİ KOL).....

MELODİ

9

O YÂR BE NİM OL MAZ SA VAL LAH GİR MEM TOP RA ĞA

RİTİM

HAREKET

TEMELE ADIM (BİRİNCİ KOL) YARIM DÖNME (BİRİNCİ KOL)

MELODİ

11

O YÂR BE NİM OL MAZ SA VAL LAH GİR MEM TOP RA ĞA

RİTİM

HAREKET

TEMELE ADIM (İKİNCİ KOL) TEMELE ADIM (İKİNCİ KOL)

MELODİ

13

A MA NİN İ MA NİM TOP ŞE KER AS LA NİM NE LER ÇE KER

RİTİM

HAREKET

TAM DÖNME İKİNCİ KOL TEMELE ADIM (İKİNCİ KOL)

MELODİ

15

O ZA Lİ MİN E LİN DEN MAZ LU MUM NE LER ÇE KER

RİTİM

HAREKET

TEMELE ADIM (İKİNCİ KOL) TAM DÖNME İKİNCİ KOL

MELODİ

17

O ZA Lİ MİN E LİN DEN MAZ LU MUM NE LER ÇE KER

RİTİM

HAREKET

TEMELE ADIM (İKİNCİ KOL) TEMELE ADIM (İKİNCİ KOL)

Top Şeker Zeybeği dansının yöresi Burdur, kaynak kişisi, derleyeni ve notaya alanı Hamit Çine'dir. Top Şeker kadın zeybeği 27.01.1973 tarihinde ise TRT müzik dairesi tarafından incelenip repertuara katılmıştır. Hüseyini makamında olan Top Şeker kadın zeybeğine ait oyun akışının dizek üzerindeki gösteriminde, melodi yazan partisyonda, dansın melodik notası yer almaktadır. Bu dansın melodisi yörede kullanılan bağlama, kabak kemane, sipsi, zurna, kaval gibi çalgılarla icra edilmektedir.

Yukarıdaki tabloda 9/8'lik ritmik usuldeki Top Şeker Zeybeği dans partiyonunun ikinci satırında ritim notaları bulunmaktadır. Partisyondaki ritim darplarının notaları, alt çizgide “düm”, üst çizgide “tek” olacak şekilde yazılmıştır. Dans icrası esnasında eşlik edecek olan ritim enstrümanlarının, kuvvetli veya zayıf zamandaki darplarının notaları, dansçıların adım/figür/hareketlerindeki kuvvetli veya zayıf nüanslarına uyumlu olabilecek şekilde, yöresel çalım teknikleri doğrultusunda yazılmaya çalışılmıştır. Bu ritim notaları yörede kullanılan ve zeybek ritmi çalabilecek olan vurmali çalgılar ile icra edilebilir. Yörede kullanılan ve zeybek ritmi için kalıp ritim atabilen bu çalgılar; bendir, darbuka, delbek, dımıdandır.

Top Şeker Zeybeği dans akışı partiyonunun üçüncü satırında hareket partiyonu bulunmaktadır. Hareket akışının gösterildiği partiyonunun içeriğine Top Şeker Zeybeği dansında icra edilen adım isimleri yazılmıştır. Bu adımların dans akışına göre dizilişi şu şekildedir.

1.Paten: Top Şeker Zeybeği kadın havası dansıdır ve dansçıları kadınlardan oluşmaktadır. Yukarıdaki kurguda, Top Şeker kadın zeybeği dansının icra edilmesi için kadınlar toplu olarak yarım daire şeklinde dizilirler. Top Şeker kadın zeybeği müziğinin nakarat kısmı, kurgunun 1. 2. 3. ve 4. ölçüsünde çalınır, bu süre içinde dansçılar kendilerine komut almak için beklerler. Daha sonra 5. ve 6. ölçüde “temel adım” yaparak dansa başlarlar. İcra edilen bu temel adımı her iki ölçüde de “birinci kol” ile icra ederler. Sonra dansçılar 7. ölçüde “yarım dönme adımını” “birinci kol” ile birlikte icra ederler. 8. ve 9. ölçüde yine “temel adımı” “birinci kol” ile icra eden dansçılar, 10. ölçüde “yarım dönme adımını” yine “birinci kol” ile yaparlar. 11. ve 12. ölçüde tekrar “temel adımı” icra eden dansçılar bu sefer “ikinci kolu” kullanırlar.

13. ölçüde “tam dönme adımını” yapan dansçılar bu adımda da “ikinci kolu” kullanırlar. Daha sonra 14. ve 15. ölçüde de “temel adımı”, “ikinci kol” kullanarak icra eden dansçılar, 16. ölçüde “tam dönme adımını” “ikinci kolu” kullanarak yaparlar, 17. ve 18. ölçüde yine “temel adımı” “ikinci kol” kullanarak icra eden dansçılar, dansı icra alanı içinde bitirirler.

Top Şeker Zeybeği dansında adımı oluşturan unsur figürlerdir. Dansta hareket akışının sağlanabilmesi için gerekli olan adım figür yapısının hareket analizi, aşağıda detaylı bir şekilde yer almaktadır.

4.10.2. Top Şeker Zeybeği Dans Akışı Hareket Analizi

Dansta figürler adımı, adımlar da dansın bütünü oluşturmaktadır. Buna göre Top Şeker Zeybeği dansı icra edilirken; dansın bir adımı, bir 9/8’lik ritmin içerisindeki 9 zamanda, başka bir deyişle 9/8’lik ritmi oluşturan 2+2+2+3 şeklindeki dört düzümde tamamlanır. Öte yandan Top Şeker Zeybeği dansının yine bir adımı dokuz dans figüründen oluşur. Bu yüzden dans çalışılırken, 1-2-3-4-5-6-7-8-9 şeklinde figür sayısı seslendirilerek komut verilir. Bu durumun detayı aşağıdaki şemada açıklanmıştır.

(https://www.youtube.com/watch?v=8Q_7OAMFGdg&t=132s)

Tablo 10. Top Şeker Zeybeği Dansı Zaman, Düzüm, Figür İlişkisi

Bir 9/8’lik Ritim =	1.ve 2. zaman	3.ve 4. zaman	5.ve 6. zaman	7.8. ve 9. zaman
Bir 9/8’lik Düzüm =	2	2	2	3
Bir 9/8’lik Adım =	1.ve 2. figür	3. ve 4. figür	5. ve 6. figür	7. 8. ve 9. figür

4.10.2.1. Temel Adım

İki adet Temel adım vardır. Bu adım hareketlerinde ayak figürleri her iki adımda da aynı yaparken kollar iki farklı adımda oynanmaktadır. Bu adımın aşağıdaki anlatımı temel adım içerisinde kol 1 kol 2 şeklinde detaylandırılacaktır. Bir 9/8’lik ritmin; Birinci zamanında: Sağ ayak öne doğru uzat çek yapılır. Sol ayak dizden hafif kıvrılarak ayak burun ucundadır. Kol 1; Her iki kol yanlarda açık

şekildedir. Eller göz ile çene hizası arasındadır. Kollar yukarıdan aşağıya doğru bir kez çekilir. Parmaklar bir kez şıkatılır. Kol 2; Her iki kol dirseklerden kıvrık bir şekilde yukarıya kaldırılır. Eller alın hizasındadır. Sağ el makara sarma hareketi ile sol elin etrafında yarım tur döndürülür. Parmaklar bir kez şıkatılır. İkinci zamanında: Sol ayak öne doğru uzat çek yapılır. Sağ ayak dizden hafif kıvrılarak ayak burun ucundadır. Kol 1; Her iki kol yanlarda açık şekildedir. Eller göz ile çene hizası arasındadır. Kollar yukarıdan aşağıya doğru bir kez çekilir. Kol 2; Her iki kol dirseklerden kıvrık bir şekilde yukarıya kaldırılır. Eller alın hizasındadır. Sol el makara sarma hareketi ile sağ elin etrafında yarım tur döndürülür. Üçüncü zamanında: Sağ ayak öne doğru uzat çek yapılır. Sol ayak dizden hafif kıvrılarak ayak burun ucundadır. Kol 1 Her iki kol yanlarda açık şekildedir. Eller göz ile çene hizası arasındadır. Kollar yukarıdan aşağıya doğru bir kez çekilir. Parmaklar bir kez şıkatılır. Kol 2; Her iki kol dirseklerden kıvrık bir şekilde yukarıya kaldırılır. Eller alın hizasındadır. Sağ el makara sarma hareketi ile sol elin etrafında yarım tur döndürülür. Parmaklar bir kez şıkatılır. Dördüncü zamanında: Sol ayak öne doğru uzat çek yapılır. Sağ ayak dizden hafif kıvrılarak ayak burun ucundadır. Kol 1; Her iki kol yanlarda açık şekildedir. Eller göz ile çene hizası arasındadır. Kollar yukarıdan aşağıya doğru bir kez çekilir. Parmaklar bir kez şıkatılır. Kol 2; Her iki kol dirseklerden kıvrık bir şekilde yukarıya kaldırılır. Eller alın hizasındadır. Sol el makara sarma hareketi ile sağ elin etrafında yarım tur döndürülür. Beşinci zamanında: Sağ ayak öne doğru uzat çek yapılır. Sol ayak dizden hafif kıvrılarak ayak burun ucundadır. Kol 1; Sağ kol yana doğru düz bir şekilde uzatılır. Sol kol yanda açıktır, el çene hizasındadır. Kol 2; Her iki kol ortadayken, yanlardan aşağıya doğru yarım daire şeklindeki bir hareketle indirilir. Altıncı zamanında: Her iki ayak yerde basılı şekilde bekler. Kol 1; Sağ kol yandan yarım dairesel bir hareketle öne doğru getirilir. Kol 2; Her iki kol ortadayken, yanlardan aşağıya doğru yarım daire şeklindeki bir hareketle indirilir. Yedinci zamanında: Sağ ayak taban yerde iken Sol topuk dize kadar yukarıya doğru çekilir. Kol 1; Her iki kolda önde kapatma figürü yapılır. Bu figür Sağ kol altta sol kol onun hemen üzerinde duracak şekilde birbirine paraleldir. Parmaklar bir kez şıkatılır. Kol 2; Her iki kol yanlarda eller yere doğru uzatılır. Parmaklar bir kez şıkatılır. Sekizinci zamanında: Sol ayak öne doğru uzat çek yapılır. Sağ ayak dizden hafif kıvrılarak

ayak burun ucundadır. Kol 1; Sol kol yana doğru düz bir şekilde uzatılır. Sağ kol yanda açıktır, el çene hizasındadır. Kol 2; Her iki kol yarım daire şeklinde havaya kaldırılır. Vücut belden yukarısı olacak şekilde sağa doğru kıvrılır. Dokuzuncu zamanında: Sol ayak taban yerde iken sağ topuk dize kadar yukarıya doğru çekilir. Kol 1; Kollar her ikisi de yanlarda açık şekildedir. Bu şekilde adım tamamlanır. Parmaklar bir kez şıklatılır. Kol 2; Her iki kol yarım daire şeklinde havadadır. Sol el başın üzerinde sağ kol ise karın bölgesi kenarındadır. Vücut belden yukarısı olacak şekilde sağa doğru kıvrıktır. Parmaklar bir kez şıklatılır.

Temel Adım Kol Bir Karekodu

Temel Adım Kol İki Karekodu

4.10.2.2. Yarım Dönüş Adımı

Birinci zamanında: Sağ ayak bir adım öne basılarak vücutla beraber öne doğru sağ ayak üzerinde yüklenilir. Sol ayak çekilir. Kol 1; Her iki kol yanlarda açık şekildedir. Eller göz ile çene hizası arasındadır. Kollar yukarıdan aşağıya doğru bir kez çekilir. Parmaklar bir kez şıklatılır. Kol 2; Her iki kol dirseklerden kıvrık bir şekilde yukarıya kaldırılır. Eller alın hizasındadır. Sağ el makara sarma hareketi ile sol elin etrafında yarım tur döndürülür. Parmaklar bir kez şıklatılır. İkinci zamanında: Vücut bu zamanda geriye doğru sol ayak üzerinde yüklenerek basılır. Sağ ayak çekilir. Kol 1; Her iki kol yanlarda açık şekildedir. Eller göz ile çene hizası arasındadır. Kollar yukarıdan aşağıya doğru bir kez çekilir. Kol 2; Her iki kol dirseklerden kıvrık bir şekilde yukarıya kaldırılır. Eller alın hizasındadır. Sol el makara sarma hareketi ile sağ elin etrafında yarım tur döndürülür. Üçüncü zamanında: Tüm vücut bu zamanda sağ yana dönerken sağ ayak geriye basar sol ayak dizden hafif kıvrılarak ayak burun ucundadır. Kol 1; Her iki kol yanlarda açık şekildedir. Eller göz ile çene hizası arasındadır. Kollar yukarıdan aşağıya doğru bir kez çekilir. Parmaklar bir kez şıklatılır. Kol 2; Her iki kol dirseklerden kıvrık bir şekilde yukarıya kaldırılır. Eller alın hizasındadır. Sağ el makara sarma hareketi ile sol elin etrafında yarım tur döndürülür. Parmaklar bir kez şıklatılır. Dördüncü

zamanında: Tüm vücut başlangıç noktasına doğru döner. Sol ayak üzerine yüklenilir. Kol 1; Her iki kol yanlarda açık şekildedir. Eller göz ile çene hizası arasındadır. Kollar yukarıdan aşağıya doğru bir kez çekilir. Kol 2; Her iki kol dirseklerden kıvrık bir şekilde yukarıya kaldırılır. Eller alın hizasındadır. Sol el makara sarma hareketi ile sağ elin etrafında yarım tur döndürülür. Beşinci zamanında: Sağ ayak öne doğru uzat çek yapılır. Sol ayak dizden hafif kıvrılarak ayak burun ucundadır. Kol 1; Sağ kol yana doğru düz bir şekilde uzatılır. Sol kol yanda açıktır, el çene hizasındadır. Kol 2; Her iki kol ortadayken, yanlardan aşağıya doğru yarım daire şeklindeki bir hareketle indirilir. Altıncı zamanında: Her iki ayak yerde basılı şekilde bekler. Kol 1; Sağ kol yandan yarım dairesel bir hareketle öne doğru getirilir. Sol kol yanda açıktır. Sol el çene hizasındadır. Kol 2; Her iki kol ortadayken, yanlardan aşağıya doğru yarım daire şeklindeki bir hareketle indirilir. Yedinci zamanında: Sağ ayak taban yerde iken Sol topuk dize kadar yukarıya doğru çekilir. Kol 1; Her iki kolda önde kapatma figürü yapılır. Bu figür Sağ kol altta sol kol onun hemen üzerinde duracak şekilde birbirine paraleldir. Kol 2; Her iki kol yanlarda eller yere doğru uzatılır. Parmaklar bir kez şıkatılır. Sekizinci zamanında: Sol ayak öne doğru uzat çek yapılır. Sağ ayak dizden hafif kıvrılarak ayak burun ucundadır. Kol 1; Sol kol yana doğru düz bir şekilde uzatılır. Sağ kol yanda açıktır, el çene hizasındadır. Kol 2; Her iki kol yarım daire şeklinde havaya kaldırılır. Vücut belden yukarısı olacak şekilde sağa doğru kıvrılır. Dokuzuncu zamanında: Sol ayak taban yerde iken sağ topuk dize kadar yukarıya doğru çekilir. Kol 1; Kollar her ikisi de yanlarda açık şekildedir. Bu şekilde adım tamamlanır. Kol 2; Her iki kol yarım daire şeklinde havadadır. Sol el başın üzerinde sağ kol ise karın bölgesi kenarındadır. Vücut belden yukarısı olacak şekilde sağa doğru kıvrıktır. Parmaklar bir kez şıkatılır.

Yarım Dönüş Adımı Kol Bir Karekodu

Yarım Dönüş Adımı Kol İki Karekodu

4.10.2.3. Tam Dönüş Adımı

Birinci zamanında: Sağ ayak bir adım öne basılarak vücutla beraber öne doğru sağ ayak üzerinde yüklenilir. Sol ayak çekilir. Kol 1; Her iki kol yanlarda açık şekildedir. Eller göz ile çene hizası arasındadır. Kollar yukarıdan aşağıya doğru bir kez çekilir. Parmaklar bir kez şıktatılır. Kol 2; Her iki kol dirseklerden kıvrık bir şekilde yukarıya kaldırılır. Eller alın hizasındadır. Sağ el makara sarma hareketi ile sol elin etrafında yarım tur döndürülür. Parmaklar bir kez şıktatılır. İkinci zamanında: Vücut bu zamanda geriye doğru sol ayak üzerinde yüklenerek basılır. Sağ ayak çekilir. Kol 1; Her iki kol yanlarda açık şekildedir. Eller göz ile çene hizası arasındadır. Kollar yukarıdan aşağıya doğru bir kez çekilir. Kol 2; Her iki kol dirseklerden kıvrık bir şekilde yukarıya kaldırılır. Eller alın hizasındadır. Sol el makara sarma hareketi ile sağ elin etrafında yarım tur döndürülür. Üçüncü zamanında: Tüm vücut bu zamanda sağ yana dönerken sağ ayak geriye basar sol ayak dizden hafif kıvrılarak ayak burun ucundadır. Kol 1; Her iki kol yanlarda açık şekildedir. Eller göz ile çene hizası arasındadır. Kollar yukarıdan aşağıya doğru bir kez çekilir. Parmaklar bir kez şıktatılır. Kol 2; Her iki kol dirseklerden kıvrık bir şekilde yukarıya kaldırılır. Eller alın hizasındadır. Sağ el makara sarma hareketi ile sol elin etrafında yarım tur döndürülür. Parmaklar bir kez şıktatılır. Dördüncü zamanında: Tüm vücut başlangıç noktasına doğru döner. Sol ayak sol yana doğru çevrilerek üzerine yüklenilir. Kol 1; Her iki kol yanlarda açık şekildedir. Eller göz ile çene hizası arasındadır. Kollar yukarıdan aşağıya doğru bir kez çekilir. Kol 2; Her iki kol dirseklerden kıvrık bir şekilde yukarıya kaldırılır. Eller alın hizasındadır. Sol el makara sarma hareketi ile sağ elin etrafında yarım tur döndürülür. Beşinci zamanında: Sağ ayak havada Sol ayak üzerinde tam tur dönülerek başlangıç yönüne gelinir. Kol 1; Sağ kol yana doğru düz bir şekilde uzatılır. Sol kol yanda açıktır, el çene hizasındadır. Kol 2; Her iki kol ortadayken, yanlardan aşağıya doğru yarım daire şeklindeki bir hareketle indirilir. Altıncı zamanında: Her iki ayak yerde basılı şekilde bekler. Kol 1; Sağ kol yandan yarım dairesel bir hareketle öne doğru getirilir. Sol kol yanda açıktır. Sol el çene hizasındadır. Kol 2; Her iki kol ortadayken, yanlardan aşağıya doğru yarım daire şeklindeki bir hareketle indirilir. Yedinci zamanında: Sağ ayak taban yerde iken Sol topuk dize kadar yukarıya doğru çekilir.

Kol 1; Her iki kolda önde kapatma figürü yapılır. Bu figür Sağ kol altta sol kol onun hemen üzerinde duracak şekilde birbirine paraleldir. Kol 2; Her iki kol yanlarda eller yere doğru uzatılır. Parmaklar bir kez şıklatılır. Sekizinci zamanında: Sol ayak öne doğru uzat çek yapılır. Sağ ayak dizden hafif kıvrılarak ayak burun ucundadır. Kol 1; Sol kol yana doğru düz bir şekilde uzatılır. Sağ kol yanda açıktır, el çene hizasındadır. Kol 2; Her iki kol yarım daire şeklinde havaya kaldırılır. Vücut belden yukarısı olacak şekilde sağa doğru kıvrılır. Dokuzuncu zamanında: Sol ayak taban yerde iken sağ topuk dize kadar yukarıya doğru çekilir. Kol 1; Kollar her ikisi de yanlarda açık şekildedir. Bu şekilde adım tamamlanır. Kol 2; Her iki kol yarım daire şeklinde havadadır. Sol el başın üzerinde sağ kol ise karın bölgesi kenarındadır. Vücut belden yukarısı olacak şekilde sağa doğru kıvrıktır. Parmaklar bir kez şıklatılır.

Tam Dönüş Adımı Kol Bir Karekodu

Tam Dönüş Adımı Kol İki Karekodu

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmalara dayalı olarak elde edilen bulgularla, ulaşılan sonuçlara ve önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuç

Bu araştırmada, Burdur halk danslarından; Teke zortlatması, Zeybek (Alyazma Zeybeği, Avşar Zeybeği, Serenler Zeybeği, Guluman Zeybeği, İğnem Düştü Yerlere Zeybeği, Top Şeker Zeybeği), Teke zeybeği (kıvrak zeybek), Düz Hava, Kabardıç danslarının melodi, ritim, hareket unsurları incelenmiş, bu incelemeler ve araştırmalar sonucunda, melodi ve ritim notaları dans hareketini oluşturan adım cümleleriyle birlikte üçlü partiyon şeklinde yazılmıştır. Araştırmanın problem ve alt problemleri doğrultusunda elde edilen bulgulara dayalı olarak şu sonuçlara ulaşılmıştır.

1. Birinci Alt Problemle İlgili Sonuç

- Teke zortlatması dansının yörede farklı bölgelerde farklı isimlerle (teke zortlaması, aykırı, tüngüme, tüngümeli, menevşeli) de adlandırılabilirdiği,
- Dansa eşlik eden 9/16'lık ritmik yapıdaki türkülerin, yaklaşık 40'a yakını TRT repertuarına kayıtlı olmak üzere, 50' ye yakın türkü çeşidinin olduğu,
- 9/16'lık ritmik usulde olan bu dansın icrası esnasında, dansa eşlik edecek olan melodinin tercih edilen türkülerinin, birden fazla olabileceğinden makamsal yapılarının ve ritmik düzümlerinin; Muzaffer Sarısözen "Türk Halk Musikisi Usulleri" isimli kitabında belirttiği şekilde, B tipi 2+3+2+2 ve D tipi 2+2+2+3 şeklinde değişebildiği, Türkülerin ritmik düzümleri değişse de dansçıların hareket akışının ritmik düzümlerinin değişmediği, bu düzümlerin D tipine uygun 2+2+2+3 olduğu ve dans tipinin tek tür olarak icra edildiği,
- Burdur yöresinde sadece kadın ya da sadece erkek veya karma bir şekilde icra edilen teke zortlatması dansının doğaçlama ya da kurgulanmış bir şekilde olabileceği,

- Bu çalışmada, teke zortlatması dansını üçlü partiyon şeklinde gösterebilmek için; melodi notasının dans adım cümlelerine göre, ritim notasının ise dans adım/figür/hareket nüanslarına göre kurgulanarak yazıldığı,

2. İkinci Alt Problemlerle İlgili Sonuç

- Yörede genel anlamda “Kıvrak zeybek (Teke zeybeği)” olarak bilinen bu dansın, tüngümecek, yüksek, masıt kırığı-havası, tek zeybek, tüyme zeybek, cepken oyunu gibi dansın farklı sözcüklerle de dillendiği,
- Dansa eşlik eden 9/8’lik ritmik yapıdaki türkülerin, TRT repertuarına katılmış olanlarının yanı sıra ulaşılamayan eserlerin de olabileceği,
- 9/8’lik ritmik usulde olan bu dansın icrası esnasında, dansa eşlik edecek olan melodinin tercih edilen türkülerinin, birden fazla olabileceğinden makamsal yapılarının ve ritmik düzümlerinin 2+2+2+3, 3+2+2+2 şeklinde değişebildiği, Türkülerin ritmik düzümleri değişse de dansçıların hareket akışının ritmik düzümlerinin değişmediği, bu düzümlerin 2+2+2+3 olduğu ve dans tipinin tek tür olarak icra edildiği,
- Özellikle dımıdan havası için çanak çalan icracıların en sık kullandığı 9/8’lik ritim kalıbının, dansın müzikal yapısını bilen yöre insanları, ritim icracıları ya da müzisyenler tarafından yöre ağzına uydurularak “Güp Bü Dü- Gü Bü Den- Güp Bü Dü- Gü Bü Den Den” şeklinde dillendirilmesi ve dolayısıyla kıvrak zeybek (teke zeybeği) dansına eşlik eden ritim darplarının belirleyicisinin çanak çalan ritim icracılarının olması,
- Burdur halk dansları içerisindeki genel olarak teke zeybeği olarak bilinen bu türün yöredeki diğer zeybeklerden coşkulu, hareketli icra edilmesi sebebiyle diğer zeybeklerden farklı bir tür olması dolayısıyla “kıvrak zeybek” denilmesinin yöredeki herkes tarafından daha akılda kalıcı olabileceği,
- Burdur yöresinde sadece kadın ya da sadece erkek veya karma bir şekilde icra edilen teke zortlatması dansının doğaçlama ya da kurgulanmış bir şekilde olabileceği,
- Bu çalışmada, Kıvrak zeybek (Teke zeybeği) dansını üçlü partiyon şeklinde gösterebilmek için; melodi notasının dans adım cümlelerine göre, ritim notasının ise dans adım/figür/hareket nüanslarına göre kurgulanarak yazıldığı,

3. Üçüncü Alt Problemle İlgili Sonuç

- Düz (kırık) hava dansının yörede Burdur il sınırları içerisinde “düz, kırık”, Yeşilova ve Tefenni bölgesinde “sürtme”, Bucak bölgesinde ise “sürüdek” olarak da adlandırıldığı, fakat yörede “Düz Hava” denilince bu dans türünün herkes tarafından anımsanabileceği,
- Dansa eşlik eden 4/4'lük ritmik yapıdaki türkülerin, TRT repertuarına katılmış olanlarının yanı sıra ulaşılamayan eserlerin de olabileceği, bu türkülerin, birden fazla olabileceğinden makamsal yapılarının değişebildiği,
- 4/4'lük ritmik usuldeki bu dansa hem eşlik eden türkülerin ritmik düzumünün, hem de dansçıların hareket akışının ritmik düzumünün değişmediği, bu düzumün 2+2 olduğu ve dans tipinin tek tür olarak icra edildiği,
- Burdur yöresinde sadece kadın ya da sadece erkek veya karma bir şekilde icra edilen Düz Hava dansının doğaçlama ya da kurgulanmış bir şekilde olabileceği,
- Bu çalışmada, Düz/kırık Hava dansını üçlü partiyon şeklinde gösterebilmek için; melodi notasının dans adım cümlelerine göre, ritim notasının ise dans adım/figür/hareket nüanslarına göre kurgulanarak yazıldığı,

4. Dördüncü Alt Problemle İlgili Sonuç

- Teke yöresinde birkaç çeşitlemesinin bulunduğu bilinen Kabardıç (Gabardıç) dansının Burdur il sınırları içerisinde “Goyu mu olur gabardıcın gölgesi, aydan aya artar yârin sevdesi” gibi müzik cümleleriyle seslendirildiği,
- 2/4'lük ritmik yapıya ve 2+2 ritmik düzme sahip olan Kabardıç (Gabardıç) dansında hem dans adım hareketlerinin hem de melodik yapının ritmik düzumlerinin aynı olduğu,
- Burdur yöresinde sadece kadın ya da sadece erkek veya karma bir şekilde icra edilen Kabardıç (Gabardıç) dansının doğaçlama ya da kurgulanmış bir şekilde olabileceği,
- Bu çalışmada, Kabardıç (Gabardıç) dansını üçlü partiyon şeklinde gösterebilmek için; melodi notasının dans adım cümlelerine göre, ritim notasının ise dans adım/figür/hareket nüanslarına göre kurgulanarak yazıldığı,

5. Beşinci Alt problemle ilgili Sonuç

- Alyazma zeybeği dansının, zeybek dansları içinde “Ağır Zeybek” ve “Kesinti Zeybeği” türünde olduğu ve erkekler tarafından icra edildiği,
- Alyazma zeybeği dansının 9/2’lik ritmik usulde olduğu, dansın adım hareketlerine bakıldığında oluşan bir adımın 2+2+2+3 şeklinde gerçekleştiği,
- Burdur yöresinde sadece erkek dansçılar tarafından icra edilen Alyazma zeybeği dansının doğaçlama ya da kurgulanmış bir şekilde olabileceği,
- Bu çalışmada, ritim notasının dans adım/figür/hareket nüanslarına göre yazıldığı ve genel olarak Alyazma zeybeği dansının üçlü partiyon şeklinde kurgulanarak yazıldığı,

6. Altıncı Alt problemle ilgili Sonuç

- Avşar zeybeği dansının, zeybek dansları içinde “Ağır Zeybek” ve “Gurbet Kesintisi Zeybeği” türünde olduğu ve erkekler tarafından icra edildiği,
- Avşar zeybeği dansının 9/4’lük ritmik usulde olduğu, dansın adım hareketlerine bakıldığında oluşan bir adımın 2+2+2+3 şeklinde gerçekleştiği,
- Burdur yöresinde sadece erkek dansçılar tarafından icra edilen Avşar zeybeği dansının doğaçlama ya da kurgulanmış bir şekilde olabileceği,
- Bu çalışmada, ritim notasının dans adım/figür/hareket nüanslarına göre yazıldığı ve genel olarak Avşar dansının üçlü partiyon şeklinde kurgulanarak yazıldığı,

7. Yedinci Alt problemle ilgili Sonuç

- Serenler zeybeği dansının, zeybek dansları içinde “Ağırca Zeybek” ve “Kesinti Zeybeği” türünde olduğu ve erkekler tarafından icra edildiği,
- Serenler zeybeği dansının 9/8’lik ritmik usulde olduğu, dansın adım hareketlerine bakıldığında oluşan bir adımın 2+2+2+3 şeklinde gerçekleştiği,
- Burdur yöresinde sadece erkek dansçılar tarafından icra edilen Serenler zeybeği dansının doğaçlama ya da kurgulanmış bir şekilde olabileceği,
- Bu çalışmada, ritim notasının dans adım/figür/hareket nüanslarına göre yazıldığı ve genel olarak Serenler zeybeği dansının üçlü partiyon şeklinde kurgulanarak yazıldığı,

8. Sekizinci Alt problemle ilgili Sonuç

- Guluman zeybeği dansının, zeybek dansları içinde “Ağır Zeybek” türünde olduğu ve erkekler tarafından icra edildiği,
- Guluman zeybeği dansının 9/4'lük ritmik usulde olduğu, dansın adım hareketlerine bakıldığında oluşan bir adımın 3+2+2+2 şeklinde gerçekleştiği,
- Burdur yöresinde sadece erkek dansçılar tarafından icra edilen Guluman zeybeği dansının doğaçlama ya da kurgulanmış bir şekilde olabileceği,
- Bu çalışmada, ritim notasının dans adım/figür/hareket nüanslarına göre yazıldığı ve genel olarak Guluman dansının üçlü partiyon şeklinde kurgulanarak yazıldığı,

9. Dokuzuncu Alt problemle ilgili Sonuç

- İğnem Düştü Yerlere zeybeği dansının, zeybek dansları içinde sözlü “Ağır Zeybek” türünde olduğu ve kadınlar tarafından icra edildiği,
- İğnem Düştü Yerlere dansının 9/8'lik ritmik usulde olduğu, dansın adım hareketlerine bakıldığında oluşan bir adımın 3+2+2+2 şeklinde gerçekleştiği,
- Burdur yöresinde sadece erkek dansçılar tarafından icra edilen İğnem Düştü Yerlere dansının doğaçlama ya da kurgulanmış bir şekilde olabileceği,
- Bu çalışmada, ritim notasının dans adım/figür/hareket nüanslarına göre yazıldığı ve genel olarak İğnem Düştü Yerlere dansının üçlü partiyon şeklinde kurgulanarak yazıldığı,

10. Onuncu Alt problemle ilgili sonuç

- Top Şeker zeybeği dansının, zeybek dansları içinde sözlü “Ağırca Zeybek” türünde olduğu ve kadınlar tarafından icra edildiği,
- Top Şeker zeybeği dansının 9/8'lik ritmik usulde olduğu, dansın adım hareketlerine bakıldığında oluşan bir adımın 2+2+2+3 şeklinde gerçekleştiği,
- Burdur yöresinde sadece erkek dansçılar tarafından icra edilen Top Şeker zeybeği dansının doğaçlama ya da kurgulanmış bir şekilde olabileceği,
- Bu çalışmada, ritim notasının dans adım/figür/hareket nüanslarına göre yazıldığı ve genel olarak Top Şeker zeybeği dansının üçlü partiyon şeklinde kurgulanarak yazıldığı, sonuçlarına varılmıştır.

5.2. Öneri

Burdur halk dansları doğaçlama bir şekilde icra ediliyorsa, dansın icrası sırasında müzisyenlerin; dansçılara eşlik ettiklerini unutmamaları dolayısıyla dansçıların figür nüanslarının ve müziğin ahenginin ortaya çıkması açısından, dansın icra ediliş temposuna dikkat etmeleri,

Teke zortlatması, Kıvrak Zeybek (Teke zeybeği), Düz/Kırık Hava gibi sözlü veya sözsüz birden çok melodilerle eşliği olan ve genellikle karma dansçılar tarafından icra edilen dansların, önceden kurgulanarak icra edilmesi düşünülüyorsa danstaki yapının; dansçıların figür hareketlerindeki nüanslara ve adım cümleleri sıralamasına göre kurulması, adım cümlelerine göre dansa eşlik edecek olan melodinin seçilmesi, melodik enstrüman çalan icracıların enstrümanlarını yöresel tavır ve çalım teknikleri doğrultusunda sade bir şekilde icra etmeleri, ritim enstrümanı icra eden icracıların enstrümanlarını ise dansçıların figür hareketlerindeki nüanslara göre ritmin kuvvetli ya da zayıf zamanlı darplara göre icra etmeleri, melodi, ritim ve dansçı adımlarının birlikte uyumu göz önünde bulundurularak notaya alınması,

Zeybek (Alyazma, Avşar, Serenler, Guluman, İğnem Düştü Yerlere, Top Şeker) dansları ve Kabardıç dansı gibi ismine özel icra edilen dansların önceden kurgulanarak sergilenmesi düşünülüyorsa, danstaki yapının; dansçıların figür hareketlerindeki nüanslara ve adım cümleleri sıralamasına göre kurulması, melodik enstrüman çalan icracıların enstrümanlarını yöresel tavır ve çalım teknikleri doğrultusunda sade bir şekilde icra etmeleri, ritim enstrümanı icra eden icracıların enstrümanlarını ise dansçıların figür hareketlerindeki nüanslara göre ritmin kuvvetli ya da zayıf zamanlı darplara göre icra etmeleri, melodi, ritim ve dansçı adımlarının birlikte uyumu göz önünde bulundurularak notaya alınması,

Burdur içinde yer alan ve bu çalışmada yer verilmeyen dans, müzik ve ritmik yapı varsa başka çalışmalarla bu unsurların tespit edilmesi,

Bu çalışmadaki dansların, melodi ritim ve hareket bütünlüğü açısından ele alınarak yazılan örnek notasyonunu, gelecek nesille yardımcı olması bakımından eğitim müfredatına alınması,

Türk halk danslarına eşlik eden melodilerin derlenmesine yönelik çalışmaların yapılması,

Türk halk danslarına eşlik eden ritimlerin, yöresel icra tekniklerine göre belirlenmesine yardımcı olacak çalışmaların yapılması,

Türk Halk danslarına ait hareket yapılarının belirlenmesine yönelik çalışmaların yapılması

Diğer yörelere ait halk danslarının melodi, ritim ve hareket bütünlüğü açısından incelenerek kayıt altına alınması,

Türk halk danslarına eşlik edebilecek müzisyen ve dansı icra edecek dansçıların eğitilmesine yönelik kurum ve kuruluşların çoğaltılması, önerilmektedir.

KAYNAKÇA

Adıgüzel, S. (2020). Halk Oyunlarının Alandan Sahneye Sunum Aşamaları ve İcra Özellikleri Bakımından İncelenmesi. Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Halk Bilimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi.

Armağan, A.L. (2002). “*Tarihsel Süreç İçinde Teke Yöresi*”, A.Ü. D.T.C.F. Tarih Bölümü Tarih Araştırmaları Dergisi, Cilt: XX, Sayı: 32, Ankara.

Ayyıldız, S. (2013). Teke Yöresi Yörük Türkmen Müzik Kültüründe Yerel Çok Seslilik Özellikleri. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi.

Creswell, J. W. (2017). “*Araştırma Deseni*”. Ankara: Eğiten Kitap Yayıncılık

Çağırın, G. (2015). “*Teke Yöresi Halk Oyunları ve Müziği; Burdur Örneği*”, Musiki Dergisi.

Çine, H. (2003). “*Burdur’dan Damlalar*”. Burdur: Burdur Valiliği Kültür Yayınları.

Demirsipahi, C. (1975). “*Türk Halk Oyunları*”. Ankara: Türkiye İş Bankası Yayınları.

Doğan Karacan, P., Yetim, A.A. (2011). “*Halk Oyunlarının Sosyal Bütünleşmeye Etkisi*”, Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, Sayı: XVI (3), Ankara

Dursun L. (2017). Erzurum Erkek Halk Danslarının Ezgisel, Ritimsel ve Hareketsel Bütünlük İçerisinde Uygulanabilmesine Yönelik Araştırma Örneği. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı Müzik Öğretmenliği Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi.

Duygulu, M. (2014). “*Türk Halk Müziği Sözlüğü*”. İstanbul: Pan Yayıncılık.

Emnalar, A. (1998). “*Tüm Yönleriyle Türk Halk Müziği ve Nazariyatı*”. İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi

Erdem. F. (2019). “*Dirmil Yörük Müzik Yörük Kültürü*”. Ankara: Ürün Yayınları.

Eroğlu, T. (2017). “*Türkiye’deki Halk Oyunlarının Temel Özellikler, Tür Ve Dağılım Bakımından İncelenmesi*”, Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 5, Sayı: 42, Ankara.

Ezgü, T. (1997). “*Burdur Forkloru*”. Ankara: Neyir Matbaası.

Gazi Mihal M. (1975) “*Türk Vurmalı Çalgıları*”. Ankara: Ankara Üniversitesi Basım Evi.

Gerek, Z. (1997) Türk Halk Oyunlarının Tarihsel Gelişimi. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi.

İçyar, C. (2016) Köy Seyirlik Oyunları’nın Yapısal Özellikleri. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sahne Sanatları Bölümü Dramatik Yazarlık Sanat Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Kırkan, S. (2015) Dans Hareketi Verilerinin Sayısal Ortamda Forma Dönüştürülmesi. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi.

Koçkar, M. T. (1998). “*Çağlar Boyunca Beden Dilinde Sanat ve Kültür İletişimi Dans ve Halk Dansları*”. Ankara: Bağırhan Yayınmevi.

Koruk, Ç. (2009). Teke Yöresi’nde Kullanılan Telli Çalgıların Müzikal ve Teknik Analizi. İstanbul: Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Musikisi Anasanat Dalı Lisans Tezi YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi.

Mıhladı, N. (2015). Burdur Yöresi Halk Oyunlarının İncelenmesi. Burdur: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi. YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi.

Nacakcı, Z. (2013). Teke Yöresi “Halk Oyunları Ezgilerinin Sınıflandırılmasına Yönelik Müzikal Analiz”. Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı. The Journal of Academic Social Science Studies International Journal of Social Science

Nacakcı, Z., Özdemir, G., Çiftçi, M.C., Yengin, A., Börekçi, A. (2021). Nesilden Nesile Burdur Halk Ezgileri. Burdur.

Özdemir, M. (2010). Nitel Veri Analizi. Sosyal Bilimlerde Yöntembilim Sorunsalı Üzerine

Öztürk, O. M. (2003). Zeybek Kültürü ve Müziği. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi. YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi.

Parlak, E. (2000). “Türkiye’de El ile (Şelpe) Bağlama Çalma Geleneği ve Çalış Teknikleri”, Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları.

Sarısozen, M. (1962). “Türk Halk Musikisi Usulleri”. Ankara.

Sümbül M. (1997). Halk Oyunlarının İşlevleri. *Folklor ve Edebiyat Etnoloji Halkbilim Antropoloji* üç aylık kültür dergisi, Sayı:11, Ankara.

Şengül, C. (25-27 Nisan 2007). Kültürün Yaygınlaşmasında Müziğin Yeri ve Önemi, Atatürk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Uluslararası Türklük Bilgisi Sempozyumu Bildirileri. Erzurum: Mega Ofset Matbaacılık, 927-934.

Şengül, C. ve Dursun, L. (2016). *Erzurum Men’s “Bars” in Turkish Folk Dance. Methodological Approaches To Social Sciences. Richard Davis (Editör). London&İstanbul: AGP Research is an Imprint of Maya Aducation* <https://drive.google.com/file/d/0B1bKVTR40-5tNW9fSktJYk03S3M/view>

Şengül, C., Gök Akyıldız, S. ve Bedel, A. (2018). Gelenekten Geleceğe Teke Yöresi Halk Müziğine Hizmet Edenler. Kastamonu: 21. Yüzyılda Türk Sanatı: Meseleler ve Çözüm Önerileri Milletlerarası Sempozyum-Sergi-Konser-Çalıştay.

Topal, M. (2021). Antalya Yöresine Ait Bazı Zeybek Danslarının Ezgi Ritim ve Hareket Analizi. Antalya: Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Müdürlüğü Müzik Anasanat Dalı Yüksek Lisans Tezi. YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi.

Uludağ, E. (2009). Teke Yöresi Müzik Kültüründe İki Telli Kozağaç Curası. İstanbul: Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Musikisi Anasanat Dalı Yüksek Lisans Tezi. YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi.

Uzunkaya, E. (2009). “*Türkiye’nin Uluslararası Platformlardaki Tanıtım Faaliyetleri İçinde Halk Oyunları Festivallerinin Rolü*”. Akademik Bakış Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi, (16), 1-18.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). “*Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*”. Ankara: Seçkin Yayıncılık

Yıldız, Y. (2017). Teke Yöresi Halk Çalgılarından “Sipsi”nin Yapısal Ve İcra Özelliklerinin İncelenmesi. Burdur: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Müzik Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı Tezi. YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi.

<https://burdur.ktb.gov.tr/> , 20/12/2021

https://www.notaarsivleri.com/eskisite/Turk_Halk_Muzigi.html

Teke zortlatması dansı ile ilgili kayıt:

<https://www.youtube.com/watch?v=Hs86Doyyyvg>

<https://www.youtube.com/watch?v=gIVxIHF0dlM&t=300s>

Kıvrak Zeybek (Teke Zeybeği) dansı ile ilgili kayıt:

<https://www.youtube.com/watch?v=q0QOv9UnYWQ>

<https://www.youtube.com/watch?v=ENV1luOqCcs>

Düz Hava dansı ile ilgili kayıt:

<https://www.youtube.com/watch?v=tArL2jG2RFc>

Kabardıç (Gabardıç) dansı ile ilgili kayıt:

https://www.youtube.com/watch?v=8wXkZHu_FSQ

Alyazma Zeybeği dansı ile ilgili kayıt:

<https://www.youtube.com/watch?v=2pjpIY3DXvc>

https://www.youtube.com/watch?v=3kBKl_yFeWM&t=8s

https://www.youtube.com/watch?v=jAR_2NIfehk

Avşar Zeybeği dansı ile ilgili kayıt:

https://www.youtube.com/watch?v=UN_xq9sM-kg

<https://www.youtube.com/watch?v=X5hwA4D0za8>

Serenler zeybeği dansı ile ilgili kayıt:

https://www.youtube.com/watch?v=9rhw97d_cjg

<https://www.youtube.com/watch?v=RQ1h95qShFw&t=2s>

<https://www.youtube.com/watch?v=NKD7I7gFR8U>

Guluman Zeybeği dansı ile ilgili kayıt:

<https://www.youtube.com/watch?v=5TLB15XiEAY>

İğnem düştü yerlere zeybeği dansı ile ilgili kayıt:

<https://www.youtube.com/watch?v=74EyQKtpMHI>

Top Şeker zeybeği Dansı ile ilgili kayıt:

https://www.youtube.com/watch?v=8Q_7OAMFGdg&t=132s

<https://www.youtube.com/watch?v=0aobTrZuFSo&t=15s>

<https://www.youtube.com/watch?v=ZJBeB6cL48Q>

<https://www.youtube.com/watch?v=LVMes2dsuyNw>

EKLER

YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU

Merhaba ben Burak Tortop. 1986 yılında Burdur’da doğdum. Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı bir kurumda müzik öğretmenliği yapmaktayım. Aynı zamanda Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Müzik Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisiyim. “BURDUR HALK DANSLARININ MELODİ, RİTİM VE HAREKET ANALİZİ”, üzerine çalıştığım yüksek lisans tezimi, Prof. Dr. Cengiz Şengül danışmanlığında yazmaktayım. Bu çalışmanın amacı, Burdur halk danslarının melodi, ritim ve hareket özelliklerini incelemektir. Ayrıca yöredeki melodilerin, ritim kalıplarının ve dans adım figür hareketlerinin uyumu sağlanması açısından, bu unsurların ayrı ayrı analiz edilerek birlikte kayıt altına alınması amaçlanmıştır. Yöre kültürü açısından da önem taşıyan bu çalışmada, siz değerli uzmanların görüşleri bir ışık değerindedir. Sizinle yapılan görüşme süresince vereceğiniz bilgiler üçüncü şahıslarla paylaşılmayacaktır. Sizlere, bu çalışma süresinde kullanılan kaynak video ve içeriğindeki dans hareketlerinin Burdur yöresindeki icra ediliş şekliyle ilgili sorular yöneltilmiştir. Size izletilen ya da dinletilen videoların linkleri, tez çalışmasının “Kaynakça” bölümünde yer alacaktır. Yöneltilen sorulara lütfen “Evet”, “Kısmen” ya da “Hayır” şeklinde cevaplar veriniz.

Görüşme Soruları	Evet	Kısmen	Hayır
1. İzlediğiniz videolardaki Teke Zortlatması dansına ait dansçıların adım/figür/hareket yapısı, Burdur ve yöresinde icra ediliş şeklinde midir?	X		
2. İzlediğiniz videolardaki Kıvrak Zeybek (Teke Zeybeği) dansına ait dansçıların adım/figür/hareket yapısı, Burdur ve yöresinde icra ediliş şeklinde midir?	X		
3. İzlediğiniz videolardaki Düz / Kırık Hava dansına ait dansçıların adım/figür/hareket yapısı, Burdur ve yöresinde icra ediliş şeklinde midir?	X		
4. İzlediğiniz videolardaki Kabardıç / Gabardıç dansına ait dansçıların adım/figür/hareket yapısı, Burdur ve yöresinde icra ediliş şeklinde midir?	X		
5. İzlediğiniz videolardaki Alyazma Zeybeği dansına ait dansçıların adım/figür/hareket yapısı, Burdur ve yöresinde icra ediliş şeklinde midir?	X		
6. İzlediğiniz videolardaki Avşar Zeybeği dansına ait dansçıların adım/figür/hareket yapısı, Burdur ve yöresinde icra ediliş şeklinde midir?	X		
7. İzlediğiniz videolardaki Serenler Zeybeği dansına ait dansçıların adım/figür/hareket yapısı, Burdur ve yöresinde icra ediliş şeklinde midir?	X		
8. İzlediğiniz videolardaki Guluman Zeybeği dansına ait dansçıların adım/figür/hareket yapısı, Burdur ve yöresinde icra ediliş şeklinde midir?	X		
9. İzlediğiniz videolardaki İğnem Düştü Yerlere Zeybeği dansına ait dansçıların adım/figür/hareket yapısı, Burdur ve yöresinde icra ediliş şeklinde midir?	X		
10. İzlediğiniz videolardaki Top Şeker Zeybeği dansına ait dansçıların adım/figür/hareket yapısı, Burdur ve yöresinde icra ediliş şeklinde midir?	X		

YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU

Merhaba ben Burak Tortop. 1986 yılında Burdur'da doğdum. Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bir kurumda müzik öğretmenliği yapmaktayım. Aynı zamanda Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Müzik Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisiyim. "BURDUR HALK DANSLARININ MELODİ, RİTİM VE HAREKET ANALİZİ", üzerine çalıştığım yüksek lisans tezimi, Prof. Dr. Cengiz Şengül danışmanlığında yazmaktayım. Bu çalışmanın amacı, Burdur halk danslarının melodi, ritim ve hareket özelliklerini incelemektir. Ayrıca yöredeki melodilerin, ritim kalıplarının ve dans adım figür hareketlerinin uyumu sağlanması açısından, bu unsurların ayrı ayrı analiz edilerek birlikte kayıt altına alınması amaçlanmıştır. Yöre kültürü açısından da önem taşıyan bu çalışmada, siz değerli uzmanların görüşleri bir ışık değerindedir. Sizinle yapılan görüşme süresince vereceğiniz bilgiler üçüncü şahıslarla paylaşılmayacaktır. Sizlere, bu çalışma süresinde kullanılan kaynak video ve içeriğindeki dans hareketlerinin Burdur yöresindeki icra ediliş şekliyle ilgili sorular yöneltilmiştir. Size izletilen ya da dinletilen videoların linkleri, tez çalışmasının "Kaynakça" bölümünde yer alacaktır. Yöneltilen sorulara lütfen "Evet", "Kısmen" ya da "Hayır" şeklinde cevaplar veriniz.

Görüşme Soruları	Evet	Kısmen	Hayır
1. İzlediğiniz videolardaki Teke Zortlatması dansına ait dansçıların adım/figür/hareket yapısı, Burdur ve yöresinde icra ediliş şeklinde midir?	X		
2. İzlediğiniz videolardaki Kıvrak Zeybek (Teke Zeybeği) dansına ait dansçıların adım/figür/hareket yapısı, Burdur ve yöresinde icra ediliş şeklinde midir?	X		
3. İzlediğiniz videolardaki Düz / Kırık Hava dansına ait dansçıların adım/figür/hareket yapısı, Burdur ve yöresinde icra ediliş şeklinde midir?	X		
4. İzlediğiniz videolardaki Kabardıç / Gabardıç dansına ait dansçıların adım/figür/hareket yapısı, Burdur ve yöresinde icra ediliş şeklinde midir?	X		
5. İzlediğiniz videolardaki Alyazma Zeybeği dansına ait dansçıların adım/figür/hareket yapısı, Burdur ve yöresinde icra ediliş şeklinde midir?	X		
6. İzlediğiniz videolardaki Avşar Zeybeği dansına ait dansçıların adım/figür/hareket yapısı, Burdur ve yöresinde icra ediliş şeklinde midir?	X		
7. İzlediğiniz videolardaki Serenler Zeybeği dansına ait dansçıların adım/figür/hareket yapısı, Burdur ve yöresinde icra ediliş şeklinde midir?	X		
8. İzlediğiniz videolardaki Guluman Zeybeği dansına ait dansçıların adım/figür/hareket yapısı, Burdur ve yöresinde icra ediliş şeklinde midir?	X		
9. İzlediğiniz videolardaki İğnem Düştü Yerlere Zeybeği dansına ait dansçıların adım/figür/hareket yapısı, Burdur ve yöresinde icra ediliş şeklinde midir?	X		
10. İzlediğiniz videolardaki Top Şeker Zeybeği dansına ait dansçıların adım/figür/hareket yapısı, Burdur ve yöresinde icra ediliş şeklinde midir?	X		

YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU

Merhaba ben Burak Tortop. 1986 yılında Burdur'da doğdum. Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bir kurumda müzik öğretmenliği yapmaktayım. Aynı zamanda Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Müzik Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisiyim. "BURDUR HALK DANSLARININ MELODİ, RİTİM VE HAREKET ANALİZİ", üzerine çalıştığım yüksek lisans tezimi, Prof. Dr. Cengiz Şengül danışmanlığında yazmaktayım. Bu çalışmanın amacı, Burdur halk danslarının melodi, ritim ve hareket özelliklerini incelemektir. Ayrıca yöredeki melodilerin, ritim kalıplarının ve dans adım figür hareketlerinin uyumu sağlanması açısından, bu unsurların ayrı ayrı analiz edilerek birlikte kayıt altına alınması amaçlanmıştır. Yöre kültürü açısından da önem taşıyan bu çalışmada, siz değerli uzmanların görüşleri bir ışık değerindedir. Sizinle yapılan görüşme süresince vereceğiniz bilgiler üçüncü şahıslarla paylaşılmayacaktır. Sizlere, bu çalışma süresinde kullanılan kaynak video ve içeriğindeki dans hareketlerinin Burdur yöresindeki icra ediliş şekliyle ilgili sorular yöneltilmiştir. Size izletilen ya da dinletilen videoların linkleri, tez çalışmasının "Kaynakça" bölümünde yer alacaktır. Yöneltilen sorulara lütfen "Evet", "Kısmen" ya da "Hayır" şeklinde cevaplar veriniz.

Görüşme Soruları	Evet	Kısmen	Hayır
1. İzlediğiniz videolardaki Teke Zortlatması dansına ait dansçıların adım/figür/hareket yapısı, Burdur ve yöresinde icra ediliş şeklinde midir?	✓		
2. İzlediğiniz videolardaki Kıvrak Zeybek (Teke Zeybeği) dansına ait dansçıların adım/figür/hareket yapısı, Burdur ve yöresinde icra ediliş şeklinde midir?	✓		
3. İzlediğiniz videolardaki Düz / Kırık Hava dansına ait dansçıların adım/figür/hareket yapısı, Burdur ve yöresinde icra ediliş şeklinde midir?	✓		
4. İzlediğiniz videolardaki Kabardıç / Gabardıç dansına ait dansçıların adım/figür/hareket yapısı, Burdur ve yöresinde icra ediliş şeklinde midir?	✓		
5. İzlediğiniz videolardaki Alyazma Zeybeği dansına ait dansçıların adım/figür/hareket yapısı, Burdur ve yöresinde icra ediliş şeklinde midir?	✓		
6. İzlediğiniz videolardaki Avşar Zeybeği dansına ait dansçıların adım/figür/hareket yapısı, Burdur ve yöresinde icra ediliş şeklinde midir?	✓		
7. İzlediğiniz videolardaki Serenler Zeybeği dansına ait dansçıların adım/figür/hareket yapısı, Burdur ve yöresinde icra ediliş şeklinde midir?	✓		
8. İzlediğiniz videolardaki Guluman Zeybeği dansına ait dansçıların adım/figür/hareket yapısı, Burdur ve yöresinde icra ediliş şeklinde midir?	✓		
9. İzlediğiniz videolardaki İğnem Düştü Yerlere Zeybeği dansına ait dansçıların adım/figür/hareket yapısı, Burdur ve yöresinde icra ediliş şeklinde midir?	✓		
10. İzlediğiniz videolardaki Top Şeker Zeybeği dansına ait dansçıların adım/figür/hareket yapısı, Burdur ve yöresinde icra ediliş şeklinde midir?	✓		

YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU

Merhaba ben Burak Tortop. 1986 yılında Burdur’da doğdum. Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı bir kurumda müzik öğretmenliği yapmaktayım. Aynı zamanda Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Müzik Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisiyim. “BURDUR HALK DANSLARININ MELODİ, RİTİM VE HAREKET ANALİZİ”, üzerine çalıştığım yüksek lisans tezimi, Prof. Dr. Cengiz Şengül danışmanlığında yazmaktayım. Bu çalışmanın amacı, Burdur halk danslarının melodi, ritim ve hareket özelliklerini incelemektir. Ayrıca yöredeki melodilerin, ritim kalıplarının ve dans adım figür hareketlerinin uyumu sağlanması açısından, bu unsurların ayrı ayrı analiz edilerek birlikte kayıt altına alınması amaçlanmıştır. Yöre kültürü açısından da önem taşıyan bu çalışmada, siz değerli uzmanların görüşleri bir ışık değerindedir. Sizinle yapılan görüşme süresince vereceğiniz bilgiler üçüncü şahıslarla paylaşılmayacaktır. Sizlere, bu çalışma süresinde kullanılan kaynak video ve içeriğindeki dans hareketlerinin Burdur yöresindeki icra ediliş şekliyle ilgili sorular yöneltilmiştir. Size izletilen ya da dinletilen videoların linkleri, tez çalışmasının “Kaynakça” bölümünde yer alacaktır. Yöneltilen sorulara lütfen “Evet”, “Kısmen” ya da “Hayır” şeklinde cevaplar veriniz.

Görüşme Soruları	Evet	Kısmen	Hayır
1. İzlediğiniz videolardaki Teke Zortlatması dansına ait dansçıların adım/figür/hareket yapısı, Burdur ve yöresinde icra ediliş şeklinde midir?	☒		
2. İzlediğiniz videolardaki Kıvrak Zeybek (Teke Zeybeği) dansına ait dansçıların adım/figür/hareket yapısı, Burdur ve yöresinde icra ediliş şeklinde midir?	☒		
3. İzlediğiniz videolardaki Düz / Kırık Hava dansına ait dansçıların adım/figür/hareket yapısı, Burdur ve yöresinde icra ediliş şeklinde midir?	☒		
4. İzlediğiniz videolardaki Kabardıç / Gabardıç dansına ait dansçıların adım/figür/hareket yapısı, Burdur ve yöresinde icra ediliş şeklinde midir?	☒		
5. İzlediğiniz videolardaki Alyazma Zeybeği dansına ait dansçıların adım/figür/hareket yapısı, Burdur ve yöresinde icra ediliş şeklinde midir?	☒		
6. İzlediğiniz videolardaki Avşar Zeybeği dansına ait dansçıların adım/figür/hareket yapısı, Burdur ve yöresinde icra ediliş şeklinde midir?	☒		
7. İzlediğiniz videolardaki Serenler Zeybeği dansına ait dansçıların adım/figür/hareket yapısı, Burdur ve yöresinde icra ediliş şeklinde midir?	☒		
8. İzlediğiniz videolardaki Guluman Zeybeği dansına ait dansçıların adım/figür/hareket yapısı, Burdur ve yöresinde icra ediliş şeklinde midir?	☒		
9. İzlediğiniz videolardaki İğnem Düştü Yerlere Zeybeği dansına ait dansçıların adım/figür/hareket yapısı, Burdur ve yöresinde icra ediliş şeklinde midir?	☒		
10. İzlediğiniz videolardaki Top Şeker Zeybeği dansına ait dansçıların adım/figür/hareket yapısı, Burdur ve yöresinde icra ediliş şeklinde midir?	☒		

YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU

Merhaba ben Burak Tortop. 1986 yılında Burdur'da doğdum. Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bir kurumda müzik öğretmenliği yapmaktayım. Aynı zamanda Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Müzik Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisiyim. "BURDUR HALK DANSLARININ MELODİ, RİTİM VE HAREKET ANALİZİ", üzerine çalıştığım yüksek lisans tezimi, Prof. Dr. Cengiz Şengül danışmanlığında yazmaktayım. Bu çalışmanın amacı, Burdur halk danslarının melodi, ritim ve hareket özelliklerini incelemektir. Ayrıca yöredeki melodilerin, ritim kalıplarının ve dans adım figür hareketlerinin uyumu sağlanması açısından, bu unsurların ayrı ayrı analiz edilerek birlikte kayıt altına alınması amaçlanmıştır. Yöre kültürü açısından da önem taşıyan bu çalışmada, siz değerli uzmanların görüşleri bir ışık değerindedir. Sizinle yapılan görüşme süresince vereceğiniz bilgiler üçüncü şahıslarla paylaşılmayacaktır. Sizlere, bu çalışma süresinde kullanılan kaynak video ve içeriğindeki dans hareketlerinin Burdur yöresindeki icra ediliş şekliyle ilgili sorular yöneltilmiştir. Size izletilen ya da dinletilen videoların linkleri, tez çalışmasının "Kaynakça" bölümünde yer alacaktır. Yöneltilen sorulara lütfen "Evet", "Kısmen" ya da "Hayır" şeklinde cevaplar veriniz.

Görüşme Soruları	Evet	Kısmen	Hayır
1. İzlediğiniz videolardaki, dinlediğiniz Teke Zortlatması dansına eşlik eden melodi ve ritmik yapı, Burdur ve yöresinde icra ediliş şeklinde midir?	✓		
2. İzlediğiniz videolardaki, dinlediğiniz Kıvrak Zeybek (Teke Zeybeği) dansına eşlik eden melodi ve ritmik yapı, Burdur ve yöresinde icra ediliş şeklinde midir?	✓		
3. İzlediğiniz videolardaki, dinlediğiniz Düz / Kırık Hava dansına eşlik eden melodi ve ritmik yapı, Burdur ve yöresinde icra ediliş şeklinde midir?	✓		
4. İzlediğiniz videolardaki, dinlediğiniz Kabardıç / Gabardıç dansına eşlik eden melodi ve ritmik yapı, Burdur ve yöresinde icra ediliş şeklinde midir?	✓		
5. İzlediğiniz videolardaki, dinlediğiniz Alyazma Zeybeği dansına eşlik eden melodi ve ritmik yapı, Burdur ve yöresinde icra ediliş şeklinde midir?	✓		
6. İzlediğiniz videolardaki, dinlediğiniz Avşar Zeybeği dansına eşlik eden melodi ve ritmik yapı, Burdur ve yöresinde icra ediliş şeklinde midir?	✓		
7. İzlediğiniz videolardaki, dinlediğiniz Serenler Zeybeği dansına eşlik eden melodi ve ritmik yapı, Burdur ve yöresinde icra ediliş şeklinde midir?	✓		
8. İzlediğiniz videolardaki, dinlediğiniz Guluman Zeybeği dansına eşlik eden melodi ve ritmik yapı, Burdur ve yöresinde icra ediliş şeklinde midir?	✓		
9. İzlediğiniz videolardaki, dinlediğiniz İğnem Düştü Yerlere Zeybeği dansına eşlik eden melodi ve ritmik yapı, Burdur ve yöresinde icra ediliş şeklinde midir?	✓		
10. İzlediğiniz videolardaki, dinlediğiniz Top Şeker Zeybeği dansına eşlik eden melodi ve ritmik yapı, Burdur ve yöresinde icra ediliş şeklinde midir?	✓		

YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU

Merhaba ben Burak Tortop. 1986 yılında Burdur'da doğdum. Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bir kurumda müzik öğretmenliği yapmaktayım. Aynı zamanda Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Müzik Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisiyim. "BURDUR HALK DANSLARININ MELODİ, RİTİM VE HAREKET ANALİZİ", üzerine çalıştığım yüksek lisans tezimi, Prof. Dr. Cengiz Şengül danışmanlığında yazmaktayım. Bu çalışmanın amacı, Burdur halk danslarının melodi, ritim ve hareket özelliklerini incelemektir. Ayrıca yöredeki melodilerin, ritim kalıplarının ve dans adım figür hareketlerinin uyumu sağlanması açısından, bu unsurların ayrı ayrı analiz edilerek birlikte kayıt altına alınması amaçlanmıştır. Yöre kültürü açısından da önem taşıyan bu çalışmada, siz değerli uzmanların görüşleri bir ışık değerindedir. Sizinle yapılan görüşme süresince vereceğiniz bilgiler üçüncü şahıslarla paylaşılmayacaktır. Sizlere, bu çalışma süresinde kullanılan kaynak video ve içeriğindeki dans hareketlerinin Burdur yöresindeki icra ediliş şekliyle ilgili sorular yöneltilmiştir. Size izletilen ya da dinletilen videoların linkleri, tez çalışmasının "Kaynakça" bölümünde yer alacaktır. Yöneltilen sorulara lütfen "Evet", "Kısmen" ya da "Hayır" şeklinde cevaplar veriniz.

Görüşme Soruları	Evet	Kısmen	Hayır
1. İzlediğiniz videolardaki, dinlediğiniz Teke Zortlatması dansına eşlik eden melodi ve ritmik yapı, Burdur ve yöresinde icra ediliş şeklinde midir?	✓		
2. İzlediğiniz videolardaki, dinlediğiniz Kıvrak Zeybek (Teke Zeybeği) dansına eşlik eden melodi ve ritmik yapı, Burdur ve yöresinde icra ediliş şeklinde midir?	✓		
3. İzlediğiniz videolardaki, dinlediğiniz Düz / Kırık Hava dansına eşlik eden melodi ve ritmik yapı, Burdur ve yöresinde icra ediliş şeklinde midir?	✓		
4. İzlediğiniz videolardaki, dinlediğiniz Kabardıç / Gabardıç dansına eşlik eden melodi ve ritmik yapı, Burdur ve yöresinde icra ediliş şeklinde midir?	✓		
5. İzlediğiniz videolardaki, dinlediğiniz Alyazma Zeybeği dansına eşlik eden melodi ve ritmik yapı, Burdur ve yöresinde icra ediliş şeklinde midir?	✓		
6. İzlediğiniz videolardaki, dinlediğiniz Avşar Zeybeği dansına eşlik eden melodi ve ritmik yapı, Burdur ve yöresinde icra ediliş şeklinde midir?	✓		
7. İzlediğiniz videolardaki, dinlediğiniz Serenler Zeybeği dansına eşlik eden melodi ve ritmik yapı, Burdur ve yöresinde icra ediliş şeklinde midir?	✓		
8. İzlediğiniz videolardaki, dinlediğiniz Guluman Zeybeği dansına eşlik eden melodi ve ritmik yapı, Burdur ve yöresinde icra ediliş şeklinde midir?	✓		
9. İzlediğiniz videolardaki, dinlediğiniz İğnem Düştü Yerlere Zeybeği dansına eşlik eden melodi ve ritmik yapı, Burdur ve yöresinde icra ediliş şeklinde midir?	✓		
10. İzlediğiniz videolardaki, dinlediğiniz Top Şeker Zeybeği dansına eşlik eden melodi ve ritmik yapı, Burdur ve yöresinde icra ediliş şeklinde midir?	✓		

YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU

Merhaba ben Burak Tortop. 1986 yılında Burdur'da doğdum. Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bir kurumda müzik öğretmenliği yapmaktayım. Aynı zamanda Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Müzik Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisiyim. "BURDUR HALK DANSLARININ MELODİ, RİTİM VE HAREKET ANALİZİ", üzerine çalıştığım yüksek lisans tezimi, Prof. Dr. Cengiz Şengül danışmanlığında yazmaktayım. Bu çalışmanın amacı, Burdur halk danslarının melodi, ritim ve hareket özelliklerini incelemektir. Ayrıca yöredeki melodilerin, ritim kalıplarının ve dans adım figür hareketlerinin uyumu sağlanması açısından, bu unsurların ayrı ayrı analiz edilerek birlikte kayıt altına alınması amaçlanmıştır. Yöre kültürü açısından da önem taşıyan bu çalışmada, siz değerli uzmanların görüşleri bir ışık değerindedir. Sizinle yapılan görüşme süresince vereceğiniz bilgiler üçüncü şahıslarla paylaşılmayacaktır. Sizlere, bu çalışma süresinde kullanılan kaynak video ve içeriğindeki dans hareketlerinin Burdur yöresindeki icra ediliş şekliyle ilgili sorular yöneltilmiştir. Size izletilen ya da dinletilen videoların linkleri, tez çalışmasının "Kaynakça" bölümünde yer alacaktır. Yöneltilen sorulara lütfen "Evet", "Kısmen" ya da "Hayır" şeklinde cevaplar veriniz.

Görüşme Soruları	Evet	Kısmen	Hayır
1. İzlediğiniz videolardaki, dinlediğiniz Teke Zortlatması dansına eşlik eden melodi ve ritmik yapı, Burdur ve yöresinde icra ediliş şeklinde midir?	X		
2. İzlediğiniz videolardaki, dinlediğiniz Kıvrak Zeybek (Teke Zeybeği) dansına eşlik eden melodi ve ritmik yapı, Burdur ve yöresinde icra ediliş şeklinde midir?	X		
3. İzlediğiniz videolardaki, dinlediğiniz Düz / Kırık Hava dansına eşlik eden melodi ve ritmik yapı, Burdur ve yöresinde icra ediliş şeklinde midir?	X		
4. İzlediğiniz videolardaki, dinlediğiniz Kabardıç / Gabardıç dansına eşlik eden melodi ve ritmik yapı, Burdur ve yöresinde icra ediliş şeklinde midir?	X		
5. İzlediğiniz videolardaki, dinlediğiniz Alyazma Zeybeği dansına eşlik eden melodi ve ritmik yapı, Burdur ve yöresinde icra ediliş şeklinde midir?	X		
6. İzlediğiniz videolardaki, dinlediğiniz Avşar Zeybeği dansına eşlik eden melodi ve ritmik yapı, Burdur ve yöresinde icra ediliş şeklinde midir?	X		
7. İzlediğiniz videolardaki, dinlediğiniz Serenler Zeybeği dansına eşlik eden melodi ve ritmik yapı, Burdur ve yöresinde icra ediliş şeklinde midir?	X		
8. İzlediğiniz videolardaki, dinlediğiniz Guluman Zeybeği dansına eşlik eden melodi ve ritmik yapı, Burdur ve yöresinde icra ediliş şeklinde midir?	X		
9. İzlediğiniz videolardaki, dinlediğiniz İğnem Düştü Yerlere Zeybeği dansına eşlik eden melodi ve ritmik yapı, Burdur ve yöresinde icra ediliş şeklinde midir?	X		
10. İzlediğiniz videolardaki, dinlediğiniz Top Şeker Zeybeği dansına eşlik eden melodi ve ritmik yapı, Burdur ve yöresinde icra ediliş şeklinde midir?	X		

YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU

Merhaba ben Burak Tortop. 1986 yılında Burdur’da doğdum. Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı bir kurumda müzik öğretmenliği yapmaktayım. Aynı zamanda Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Müzik Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisiyim. “BURDUR HALK DANSLARININ MELODİ, RİTİM VE HAREKET ANALİZİ”, üzerine çalıştığım yüksek lisans tezimi, Prof. Dr. Cengiz Şengül danışmanlığında yazmaktayım. Bu çalışmanın amacı, Burdur halk danslarının melodi, ritim ve hareket özelliklerini incelemektir. Ayrıca yöredeki melodilerin, ritim kalıplarının ve dans adım figür hareketlerinin uyumu sağlanması açısından, bu unsurların ayrı ayrı analiz edilerek birlikte kayıt altına alınması amaçlanmıştır. Yöre kültürü açısından da önem taşıyan bu çalışmada, siz değerli uzmanların görüşleri bir ışık değerindedir. Sizinle yapılan görüşme süresince vereceğiniz bilgiler üçüncü şahıslarla paylaşılmayacaktır. Sizlere, bu çalışma süresinde kullanılan kaynak video ve içeriğindeki dans hareketlerinin Burdur yöresindeki icra ediliş şekliyle ilgili sorular yöneltilmiştir. Size izletilen ya da dinletilen videoların linkleri, tez çalışmasının “Kaynakça” bölümünde yer alacaktır. Yöneltilen sorulara lütfen “Evet”, “Kısmen” ya da “Hayır” şeklinde cevaplar veriniz.

Görüşme Soruları	Evet	Kısmen	Hayır
1. İzlediğiniz videolardaki, dinlediğiniz Teke Zortlatması dansına eşlik eden melodi ve ritmik yapı, Burdur ve yöresinde icra ediliş şeklinde midir?	✓		
2. İzlediğiniz videolardaki, dinlediğiniz Kıvrak Zeybek (Teke Zeybeği) dansına eşlik eden melodi ve ritmik yapı, Burdur ve yöresinde icra ediliş şeklinde midir?	✓		
3. İzlediğiniz videolardaki, dinlediğiniz Düz / Kırık Hava dansına eşlik eden melodi ve ritmik yapı, Burdur ve yöresinde icra ediliş şeklinde midir?	✓		
4. İzlediğiniz videolardaki, dinlediğiniz Kabardıç / Gabardıç dansına eşlik eden melodi ve ritmik yapı, Burdur ve yöresinde icra ediliş şeklinde midir?	✓		
5. İzlediğiniz videolardaki, dinlediğiniz Alyazma Zeybeği dansına eşlik eden melodi ve ritmik yapı, Burdur ve yöresinde icra ediliş şeklinde midir?	✓		
6. İzlediğiniz videolardaki, dinlediğiniz Avşar Zeybeği dansına eşlik eden melodi ve ritmik yapı, Burdur ve yöresinde icra ediliş şeklinde midir?	✓		
7. İzlediğiniz videolardaki, dinlediğiniz Serenler Zeybeği dansına eşlik eden melodi ve ritmik yapı, Burdur ve yöresinde icra ediliş şeklinde midir?	✓		
8. İzlediğiniz videolardaki, dinlediğiniz Guluman Zeybeği dansına eşlik eden melodi ve ritmik yapı, Burdur ve yöresinde icra ediliş şeklinde midir?	✓		
9. İzlediğiniz videolardaki, dinlediğiniz İğnem Düştü Yerlere Zeybeği dansına eşlik eden melodi ve ritmik yapı, Burdur ve yöresinde icra ediliş şeklinde midir?	✓		
10. İzlediğiniz videolardaki, dinlediğiniz Top Şeker Zeybeği dansına eşlik eden melodi ve ritmik yapı, Burdur ve yöresinde icra ediliş şeklinde midir?	✓		

T. C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
Güzel Sanatlar Enstitüsü Müdürlüğü

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı	Burak TORTOP
Soyadı	
Doğum Yeri	
Doğum Tarihi	

İletişim Bilgileri

Telefon	
E-posta	
Adres	
Sanal İletişim	

Eğitim Bilgileri

Lise	
Lisans	
Yüksek Lisans	

Kariyer Bilgileri*

İş Deneyimi	
Kurs-Sertifika	

Aldığı Ödüller- Belgeler- Programlar	
İlgi Alanları	